

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ
ДИСКРИМИНАЦИЯ

ГОДИШЕН ОТЧЕТ
за дейността на
Комисията за защита от дискриминация
през 2022 г.

съгласно чл. 40, ал. 5 от ЗЗДискр.

гр. София

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
I. ДЕЙНОСТ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛНИ СЪСТАВИ НА КЗД.....	12
1. Първи специализиран постоянен заседателен състав - раса и етническа принадлежност.....	12
2. Втори специализиран постоянен заседателен състав - пол, човешки геном, защита при упражняване право на труд, синдикална принадлежност.....	15
3. Трети специализиран постоянен заседателен състав - лично положение, народност, гражданство, произход, религия и вяра.....	19
4. Четвърти специализиран постоянен заседателен състав - образование, убеждение, политическа принадлежност, обществено положение и имуществено състояние.....	23
5. Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД - увреждане, възраст, семейно положение и сексуална ориентация.....	26
6. Петчленен разширен заседателен състав – дискриминация по повече от един признак /множествена дискриминация/.....	30
7. AD НОС заседателен състав.....	41
8. Становища на Комисията за защита от дискриминация - гласувани и приети на заседания на деветчленния състав на КЗД.....	43
II. САМОСЕЗИРАНЕ.....	49
III. ОБЖАЛВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ ПОСТАНОВЕНИ ОТ КЗД И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА КОМИСИЯТА.....	54
1. Обжалване на административните актове, постановени в нарушение на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенството в третирането.....	54
2. Контрол по изпълнение на постановените от КЗД решения.....	56
IV. ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ И ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВЕНСТВО В ТРЕТИРАНЕТО.....	61
1. Превантивна дейност.....	61
2. Роля на регионалните представители в превантивната дейност.....	62
V. ДЕЙНОСТ НА КЗД В РАМКТЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО.....	65
1. Дейност на КЗД в рамките на междуинституционалното сътрудничество на национално ниво.....	66
2. Сътрудничество на международно ниво.....	88
VI. АДМИНИСТРАТИВНА И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ.....	121
1. Административно-правно обслужване.....	121
2. Финансова и стопанска дейност.....	123
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	126
ПРИЛОЖЕНИЕ: ПРАКТИКА НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ЗА 2022.....	127
Решения на Първи специализиран постоянен заседателен състав.....	127
Решения на Втори специализиран постоянен заседателен състав.....	130
Решения на Трети специализиран постоянен заседателен състав.....	133
Решения на Четвърти специализиран постоянен заседателен състав.....	145
Решения на Пети специализиран постоянен заседателен състав.....	154
Решения на Петчленен разширен заседателен състав.....	168
Решения на Ад Хок заседателен състав.....	201

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АССГ – Административен съд – София град
АПК – Административнопроцесуален кодекс
АХУ – Агенция за хората с увреждания
БНБ – Българска народна банка
ВАС – Върховен административен съд
ВДПЧ – Всеобща декларация за правата на човека
ВКП – Върховна касационна прокуратура
ВКС – Върховен касационен съд
ВСС – Висш съдебен съвет
ГПК – Граждански процесуален кодекс
ДЕС – Договор за Европейския съюз
ДОСПО – Държавни образователни стандарти в предучилищното образование
ДФЕС – Договор за функциониране на Европейския съюз
ЕИРП – Европейски институт за равенство на половете
ЕК – Европейска комисия
ЕКПЧОС – Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи
ЕКРН – Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността към Съвета на Европа
ЕР на ТЕЛК/НЕЛК – Експертно решение на Териториална/Национална експертна лекарска комисия
ЕС – Европейски съюз
ЕСПЧ – Европейски съд по правата на човека
ЕСХ – Европейска социална харта
ЕХМС – Европейска харта за местно самоуправление
ЗА – Закон за администрацията
ЗАТУРБ – Закон за административно-териториалното устройство на Р България
ЗВО – Закон за висшето образование
ЗГВБ – Закон за гарантиране на влоговете в банките
ЗГР – Закон за гражданска регистрация
ЗДОИ - Закона за достъп до обществена информация
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗЗ – Закон за здравето
ЗЗДискр. – Закон за защита от дискриминация
ЗЗО – Закон за здравното осигуряване
ЗИХУ – Закон за интеграция на хората с увреждания
ЗКИ – Закон за кредитните институции
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА – Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗНА – Закон за нормативните актове
ЗОП – Закон за обществените поръчки
ЗОС – Закон за общинската собственост
ЗПУО – Закона за предучилищното и училищното образование
ЗСВ – Закон за съдебната власт
ЗУТ – Закон за устройство на територията
КЗД – Комисия за защита от дискриминация
КРБ – Конституция на Република България
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КТ – Кодекс на труда

МВнР – Министерство на външните работи
МВР – Министерство на вътрешните работи
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОТ – Международна организация на труда
МП – Министерство на правосъдието
МПГПП – Международен пакт за гражданските и политическите права
МПИСКП – Международен пакт за икономически, социални и културни права
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
НИП – Национален институт на правосъдието
НКПД – Национален класификатор на професиите и длъжностите
НПО – Неправителствена организация
НСИ – Национален статистически институт
НССЕВ – Национален съвет за сътрудничество по етнически въпроси
НФМ – Норвежки финансов механизъм
НУРИВОВР – Наредба за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим
ОП РЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОССЕ – Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
Отдел АПМС – Отдел „Анализ, превенция и международно сътрудничество“
ПАМ – Принудителни административни мерки
ПАСЕ – Парламентарна асамблея на Съвета на Европа
ПУДКЗД – Правилник за устройство и дейността на КЗД
РГ – Работна група
РП – Регионални представители
СЕО – Съд на Европейската общност
СЕС – Съд на Европейския Съюз
СК – Семейен кодекс
СПЗС – Специализиран постоянен заседателен състав
ТНР – Трайно намалена работоспособност
ХОПЕС – Хартата на основните права на Европейския съюз
EQUINET – Европейска мрежа на органите за равнопоставеност
FRA – Агенция на Европейския съюз за основните права

ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният отчет за дейността на Комисията за защита от дискриминация през 2022 г. е изготвен в съответствие с разпоредбата на чл. 40, ал. 5 от Закона за защита от дискриминация / 33Дискр./ и обхваща периода от 01.01.2022 до 31.12.2022 г.

Спазването на принципа на върховенство на закона в производството и прозрачността в работата на Комисията са предпоставки за утвърждаването на модела на справедливо общество, основано на равенство, толерантност към многообразието и за превенция на всякакъв вид дискриминация.

Дискриминацията, с възможните ѝ проявни форми, е явление, което може да се осъществи във всички сфери на човешкия живот. Поради това и защитата, предвидена от 33Дискр., е еднаква независимо от областта, в която се осъществява дискриминацията – трудови отношения, образование, предоставяне на услуги, здравеопазване, както и всяка друга област на обществения живот.

Законът за защита от дискриминация в чл. 6 прогласява, че забраната за дискриминация действа спрямо всички лица и при упражняването на всички права и законни интереси. Тя се отнася, както за физическите лица на българска територия – български и чужди граждани и лица без гражданство, така и за юридическите лица и гражданските сдружения, когато са неравно третираны техни членове и служители.

Комисията за защита от дискриминация е създадена в съответствие с разпоредбите на 33Дискр., като независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите. Комисията разглежда жалби и сигнали за защита от дискриминация, в които постановява решения, с които установява нарушения на 33Дискр, или други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителят на нарушението и засегнатото лице, постановява предотвратяване и преустановяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение; налага предвидените санкции и прилага мерки за административна принуда; дава задължителни предписания с оглед спазването на 33Дискр.

Българският законодател справедливо е приел формулата на социална насоченост на производството пред КЗД. Тя се изразява чрез незаплицането на държавни такси от подателите на жалби или сигнали при завеждането им. Направените разноски в хода на производството са за сметка на бюджета на Комисията. Не на последно място е регламентираното задължение на КЗД да оказва независима методическа помощ на жертвите на дискриминация.

Отчетът за 2022 г. представя постигнатите резултати в работата на КЗД през годината, както в производството, така и в превантивната дейност. Традиционно акцентира върху работата на заседателните състави, отчита дейността на специализираната и общата администрации на КЗД. Посочва също така и някои от най-важните цели. Отделя внимание на жертвите на дискриминация в специализираното производство, за които КЗД се старее да осигури справедлив, прозрачен, надежден и обективен процес. Наш ангажимент и задължение е да помогнем на всички граждани на територията на страната да използват пълноценно дадената им възможност да защитят правата си. Тук е мястото да се подчертае, че нашата институция перманентно предоставя актуална информация и консултации как потенциалните жертви на дискриминация да изготвят жалбата си, какви са правилата на производство пред КЗД, какви са правомощията на Комисията и последиците от влязлото в сила нейно решение.

КЗД е активно действаща институция за защита от дискриминация, орган с международен авторитет, който е източник на практически опит за други страни с ефективната си работа по спазване на човешките права, равенството в третирането и недопускане на дискриминация.

ПРЕДСЕДАТЕЛ – доц. д-р АНА ВЛАДИМИРОВА ДЖУМАЛИЕВА,
магистър по право, доктор и доцент по право (научна специалност „Международно частно право“)

Преподавател във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ и Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград; член на Съюза на учените – клон Варна; член на Научния съвет при Института по морско право и логистика към ВСУ „Черноризец Храбър“. Завършила е специализиран обучителен курс по права на човека на Женевската академия за международно хуманитарно право и права на човека, както и Стратегически курс във факултет „Национална сигурност и отбрана“ на ВА „Г. С. Раковски“. Преминала е обучение по модул „Комуникативна култура“, има придобити умения по медиация. Издала е монография „Договор за наем на кораб“ и „Морска ипотека и привилегии върху кораба“. Има над 80 научни публикации в областта на международното морско право, правата на човека и антидискриминацията.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ – доц. д-р БАКИ ХАСАНОВ ХЮСЕИНОВ,
магистър по счетоводство и контрол, доктор по икономика – научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“ („Социално-икономическа закрила“) и доцент в професионално направление „икономика“ („Политики на заетост и социално-икономическа закрила“).

Доцент преподавател в УНСС и изследовател в Института за икономически изследвания към БАН. Работил е като икономист, бил е зам.-министър на труда и социалната политика с ресор „Демографска политика, социални инвестиции, равни възможности за жените и мъжете и неравнопоставените групи в трудовата сфера“; с решение на Министерския съвет е национален координатор на международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“. Издал е монография „Въздействието на икономическата криза върху младите хора в България“ и Социално – икономически детерминанти за възрастни хора в България“. Има научни публикации в областта на социалната политика, равните права и възможности и интеграцията на малцинствените общности.

ЧЛЕНОВЕ:

д-р ВЛАДИМИРА ВЛАДИМИРОВА СТОИМЕНОВА-ДЕЛИЙСКА,

доктор по право (научна специалност „Наказателно право“), магистър по право, бакалавър и магистър по публична администрация (специализация „Териториална администрация“)

Успешно е защитила дисертационен труд „Престъпления с дискриминационни подбуди според българското наказателно право“. Работила е като юрисконсулт в периода 2009-2013 г.; от 2012 г. до 2015 г. е преподавател по наказателно право в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Член на Съюза на учените в България. Участвала е в редица работни групи, семинари и конференции на местно и международно равнище в областта на защита правата на човека и недопускане на дискриминация. Автор е на публикации, свързани с проблеми относно дискриминацията, престъпленията с дискриминационни подбуди, наказанието „доживотен затвор без замяна“, престъпленията „геноцид“ и „апартейд“, престъпни деяния, свързани с акцизните стоки и др. Преминала е успешно курс по „Управление на проекти“ в рамките на докторската програма. През 2017 г. е избрана за член на КЗД.

ЗЛАТИНА МАНОЛОВА КАСЪРОВА-ДУКОВА,

магистър по право, магистър по юридическо прогнозиране и оценка на въздействието

Работила е 20 години като главен юрисконсулт и адвокат. В периода 2009-2012 г. е зам.-областен управител на Област Бургас. Участвала е в екип по разработване на проект на първия Закон за домашното насилие. Учредител и член до 2009 г. на Черноморската асоциация на жените, занимаваща се с проблеми за равните възможности на жените, професионалната им реализация, правото на достойно и равно заплащане на труда. Ръководител на проект „Граждански мониторинг по дела, свързани с домашно насилие в Бургаски районен съд“ към Асоциация „Деметра“. До 2009 г. е и член на управителния съвет на Асоциация „Деметра“, занимаваща се с проблемите на домашното насилие, насилието срещу жени и деца. От 2012 г. е член на Комисията за защита от дискриминация. През 2017 г. е преизбрана за втори мандат.

инж. НАСКО РУМЕНОВ АТАНАСОВ,

магистър-инженер по авиационно оборудване и транспортно обслужване, магистър по публична администрация и мениджмънт, магистър по защита на националната сигурност.

Бил е офицер в Българската армия. Работил е в различни сфери на държавната администрация: директор на ДАИ, държавен експерт в МДААР, ръководител на инспекторат в ДАГ. Участвал в разработването на методика за работа на инспектората по чл. 46 от ЗА. От 2013 г. до 2017 г. е директор на дирекция „Регионални представители“ в КЗД, ръководител и лектор по различни проекти. През 2017 г. е избран за член на КЗД.

д-р ОРЛИН ДИМИТРОВ КОЛЕВ,

магистър по право, доктор по право (научна специалност „Конституционно право“)

Доктор по конституционно право с дисертационен труд „Право на политическо сдружаване в Република България“. От май 2009 г. е асистент по конституционно право в катедра „Конституционноправни науки“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, където продължава да преподава като главен асистент. Води лекционни курсове: Основни права на човека и тяхната защита, Конституционно право на Република България, Конституционен контрол, Организация на правозащитните институции, Избирателни системи и процедури. Участва и е изнасял доклади в национални и международни работни групи, конференции и симпозиуми по въпросите на защитата правата на човека, правовата държава и върховенството на правото. През 2015 г. участва в експертна работна група към Народното събрание на Република България, изготвила конституционните промени в съдебната власт, а през 2010 г. в експертна работна група към Народното събрание на Република България по изготвяне и приемане на Изборния кодекс. През 2017 г. е избран за член на КЗД.

ПЕТЪР ИЛИЯНОВ КИЧАШКИ,
магистър по право

През годините създава и управлява дружество, специализирано за хора с увреждания; координатор за Южна Европа на Европейската мрежа за независим живот – организация на европейско ниво, която обединява организации на и за хора с увреждания; управлява и координира дейностите на компания, която печели и изпълнява проект за стартиране на самостоятелен бизнес на хора с увреждания пред Агенцията за хора с увреждания; изпълнителен директор на Института за модерна политика и ръководител на програма „Човешки права и защита от дискриминация“. През 2017 г. е избран за член на КЗД.

инж. САБРИЕ ТАЙФИ САПУНДЖИЕВА,

магистър по право, магистър-инженер по вътрешна архитектура и мебелно производство

Била е: секретар на президента по юридическите въпроси – 2002-2005; заместник-министър на правосъдието - 2005-2009; член на Надзорния съвет на НОИ – 2007-2009 г.; експерт към ПГ на ДПС – 2010-2011 г.; член на Комисията за предотвратяване и установяване конфликт на интереси – 2011-2013 г.; член, секретар и зам.-председател на ЦИК – 2003-2013 г.; заместник-министър на правосъдието - 2013-2014; съветник на зам.-председателя на ПГ на ДПС – 2014-2017 г.; адвокат; главен технолог и началник на производство в Дървопреработващ завод; директор на Младежкия дом в Якоруда. През 2017 г. е избрана за член на КЗД.

СОФИЯ КИРИЛОВА ЙОВЧЕВА,

магистър по право, магистър по публична администрация

Специализирала в областта на Националните практики за превенция и борба с дискриминацията в българското общество и ролята на системата на МВР. Била е разследващ полицай в досъдебното производство към системата на МВР и съдебен експерт в Софийски градски съд по съдебно-счетоводни и финансово-ценови експертизи. От 2012 г. е член на Комисията за защита от дискриминация. През 2017 г. е преизбрана за втори мандат.

І. ДЕЙНОСТ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛНИ СЪСТАВИ НА КЗД

1. Първи специализиран постоянен заседателен състав - раса и етническа принадлежност

Първи специализиран постоянен заседателен състав /СПЗС/ се състои от следните членове: д-р Орлин Колев, инж. Сабрие Сапунджиева и София Йовчева.

През разглеждания отчетен период КЗД е сезирана с жалби и сигнали от различно естество - оплаквания при условията на извънредна епидемична обстановка, касаещи актове и действия на органи на местната власт, държавни органи и техни териториални звена, също и оплаквания, касаещи проявени форми на подбуждане към дискриминация, в частност – слово на омразата в социални мрежи и електронни медии.

Анализът на практиката на постановените общо 14 решения от Първи СПЗС през 2022г. показва, че в 43 % (6 решения) от актовете е регистрирано нарушение на ЗЗДискр., като съответно са наложени санкции и принудителни административни мерки на извършителя на нарушението. Прекратените производства за защита от дискриминация на Първи СПЗС е в 21 % (3 решения) от случаите. В 22 % (3 решения) от постановените решения за отчетния период съставът не е установил нарушение на Закона за защита от дискриминация и е оставил жалбата/сигнала без уважение, а 14 % (2 решения) са решения в хода на производството.

Пример за случай с широк обществен отзвук, свързан с наложената извънредна епидемична обстановка през 2020 г. е **Решение № 97 от 2022г.** по преписка № 557/2020г.

Производството по преписката е образувано по сигнал до КЗД, подаден от Л. М. – изпълнителен директор на СНЦ „А.И.“ срещу директора на Регионална здравна инспекция – гр. Я. /РЗИ – гр.Я/ и община Я. с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. и „тормоз“ по см. на §1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., Решаващият състав е конституиран като ответна страна кмета на Община Я., като неин законен представител. Изложено е, че на 04.05.2020 г. със заповед директорът на РЗИ – гр. Я. е ограничено движението от и към ж.к. „Р. К.“, като за целта на ОД — МВР Я. е възложено поставяне на контролно-пропускателни пунктове /КПП/ на входовете и изходите към квартала и някои отделни улици, с цел ограничение в придвижването. С последваща заповед от 06.05.2020 г. на директора на РЗИ-Я., в обхвата на териториално действие на посочената заповед бил разширен с още 2 /две/, а в допълнение на гражданите било възложено да декларират писмено причините за напускане, но отпаднало изискването свободното придвижване в района да се извършва за закупуване на храни, лекарства и осъществяване на медицинска помощ. Не бил уреден начина на евентуална доставка на тези стоки и услуги, но със заповедта се въвеждала и административна отговорност при нарушение на въведените със заповедите задължения.

Със заповед от 09.05.2020 г. на директора на РЗИ-Я. било допуснато придвижване само по здравословни причини, удостоверени с представяне на медицински документ, но не и с цел полагане на труд. В сигнала е посочено, че с последваща заповед от 11.05.2020 г. на директора на РЗИ-Я. от територията, попадаща в посочените ограничения, била извадена ул.“К.“, а с поредна заповед от 12.05.2020г. на директора на РЗИ-Я. от ул. „П“ отпаднали №159, 161, 163, 165 и 167. Със следваща заповед от 18.05.2020г. на директора на РЗИ-Я. специалният режим, въведен с предходните заповеди, бил отменен, като с решение на община Я. 13.05.2020 г. било прието извършване както на въздушна, така и на наземна дезинфекция на жк. „Р. К.“, която била публично отразена в медиите с репортажи на място. В районите, в които тези дейности били извършени, живеели предимно граждани от ромски произход, но претекстът за противоепидемични мероприятия в условия на пандемия, свързана с COVID-19, не бил използван и за други части на града. Посочено е, че за гражданите, живущи в районите на града, попадащи под особен режим, няма данни да са били обезщетявани или компенсирани за пропуснати работни дни, вследствие на което семействата им са били лишени от средства. Твърдението е, че над ромската общност в квартала е бил осъществен тормоз, съгласно чл. § 1 от ДР ЗЗДискр. е обосновано посредством квартална изолация, свързана с етническа принадлежност, създаване или засилване на предразсъдъци, напрежение и дискриминация, при генериране и/или увеличаване на дистанцията между отделните етнически групи, вместо обединяването и интегрирането им в съвместна борба срещу предизвикателствата.

В постъпилото становище от Кмета на Община Я., се сочи, че общината не разполага с данни за етническия състав на населението, живеещо на посочените в сигнала улици, като НСИ. Мерките са били насочени към временно ограничаване движението на част от жителите на гр. Ямбол, при осигурена възможност на същите да се придвижват до работните места, да се снабдяват с лекарства и хранителни продукти. Последващите актове, с които е допуснато придвижване по здравословни причини обхващали период само от девет дни. Сочи се, че мерките са абсолютно адекватни и поставящи безопасността за здравето на гражданите на първо място, а създаденото безпокойство било временно, което изключва проява на каквато и да е дискриминация в условията на пандемична обстановка, при които ежедневно умират хора от различна етническа принадлежност.

С протоколно решение Първи специализиран заседателен състав е одобрил споразумение между сигналоподателя Л. С. М. и РЗИ – гр. Я. към МЗ, вследствие направено признание, че предприетите мерки, подробно описани в процесните заповеди, неразделна част от споразумението, са поставили жителите на жк „Р. к.“, гр. Я. в по-неблагоприятно положение и представляват дискриминация по признак етническа принадлежност в квартал населяван от роми.

Първи СПЗС е стигнал до извод, че другата ответна страна - Кметът на община Я., с действията за въздушна дезинфекция само над квартал в гр. Я. жк „Р. К“ с компактно ромско население от 13.05.2021 г., е осъществил пряка дискриминация по признак „етническа принадлежност“ по отношение на неопределен, но определяем кръг лица. Наложено е наказание под средния размер в състояние да изпълни целта на наказанието в специален и генерален аспект.

Още един пример, инкорпориращ взаимодействие между държавни органи и граждани е **Решение № 89/10.02.2022г.** Подаден/а е жалба/сигнал от инж. М.Т.М.и Г.Ц.Ц. срещу мл. автоконтрольор Ц.К.В. и мл. инспектор Д. В. с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“. В документа е посочено, че М. Т.М.- На 21.01.2021 г. спрял на бул. „Руски“ автомобила, за да заплати в книжарница направени по-рано покупки. Пред него спрял патрулен автомобил на М. Т.М., в който се намирали Ц.К.В. и Д. В., които му съставили акт за неправилно спиране, без да бъдат санкционирани по същия начин водачите на автомобилите, които били спрели пред и зад неговото МПС.

По отношение на Г.Ц.Ц. е посочено, че на 21.01.2021г. от страна на Ц.К.В. Д. В. му бил поискан документ за самоличност, без да му бъде посочено правно основание по Закона за министерство на вътрешните работи /ЗМВР/ и съответно му бил съставен акт за това, че не е предоставил такъв. Посочено е, че на място имало множество други лица, за които се твърдяло, че не били от ромски произход, като на никой от тях не бил поискан личен документ. В частта от инициативния документ, представляваща сигнал са изнесени твърдения, че при прибирането им в квартала, М.Т.М. и Г.Ц.Ц., споделили с другите членове на ромската общност за проявеното към тях поведение, а останалите членове им споделили, че и по отношение на тях е проявявано подобно отношение от страна на служителите на РУП - Е.

Въз основа на доказателствата, КЗД е приела, че водачите на останалите паркирани автомобили в близост не са глобени или проверени, а ответните страни са поискали документите само на жалбоподателите/сигналоподателите, а в конкретната ситуация са издадени само два акта - на жалбоподателите/сигналоподателите, които са представители на ромския етнос.

Съставът е установил още, че само на Г.Ц.Ц. е поискан документ за самоличност, впоследствие е глобен за това, въпреки че към момента на същото място е имало и други лица, от други етноси. Първи СПЗС е счел, че във връзка с чл. 9 от ЗЗДискр., ответните страни не са доказали, че принципа на равно третиране не е бил нарушен спрямо жалбоподателите/сигналоподателите М.Т.М. и Г.Ц.Ц., с оглед на което действията на ответните страни мл. автоконтрольор Ц.К.В. и мл. инсп. Д. В. към РУП – Е., сочат за извършена дискриминация по признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., спрямо жалбоподателите/ сигналаподатели.

Друг пример за производство, завършило с отхвърлителен диспозитив е това приключило с **Решение № 204 от 2022 г.** Образувано е въз основа на жалба, подадена от Ф.М. М. срещу Т. Й. Т. – директор на ОУ „Й. Й.“, гр. П., в която са изложени оплаквания за дискриминация, осъществена чрез тормоз по смисъла на чл. 5 във вр. с чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. по признак „етническа принадлежност“. Ф.М.М, хигиенистка от турски произход е изложила, че на 08.07.2020 г., по време на ваканция, в рамките на почивката през работния ден влязла в празна класна стая, за да поговори с майка си по телефона, като разговорът бил на турски език. През това време в помещението влязъл директорът заявявайки, че забранява Ф.М.М. да говори на този език в училище, като за случилото се липсват свидетели, но на следващия ден училищният психолог ѝ споделил по преразка злостен коментар на негова колега, че на Ф.М.М. ѝ било забранено да говори на турски. Ф.М.М. определя като унижително обстоятелството, че станалото е достояние на колектива, предвид неизползването на турски език от нейна страна в комуникация с никой в училището, пред учениците, учителите и служителите, в т.ч. при работата ѝ като помощник-възпитател в подготвителна група към училището с оглед на уважението и обичта ѝ към родители и деца. В инициативния документ жалбоподателят е изнесъл, че е наричана „мръсна циганка“ от ученици от 7-ми клас, но отново не срещнала подкрепа от директора на училището.

В постъпило становище от ответната страна Т. Й. Т. – директор на ОУ „Й. Й.“, гр. П. поддържа неоснователност и недоказаност на твърденията, изложени в инициативния документ, като потвърждава за получаване на информация, че ученици от 7 клас са обидили Ф.М.М., при което обаче незабавно повикал класния ръководител на съответната паралелка. Б. С. и съвместно с Ф.М.М. те влезли в класната стая при учениците с цел изясняване случая, вследствие на което Ф.М.М. получила извинение и излязла от стаята без да каже нищо. Т. Й. Т. и Б. С. продължили да събеседват с учениците, обяснявайки им необходимостта от уважение към всички хора - родители, учители. Директорът е направил допълнение, че нееднократно е бил алармиран, че Ф.М.М. е водела продължителни телефонни разговори на турски език в училищната сграда и при поредния случай в който му било съобщено, той отишъл и ѝ направил забележка да говори по-тихо, в което единствено се състояла отправената от него забележка към жалбоподателя. В подкрепа е направено позоваване на ЗПУО, съгласно който официалният език в системата предучилищното

и училищното образование е българският /включително в учебните заведения/, липсва ограничение за използване на майчин език извън работното място или при контактуване с близки по мобилен телефон.

Съставът е счел, че по преписката липсват данни за осъществена дискриминация по признак „етническа принадлежност“, защото не са представени факти, въз основа на които може да се извлече индиция за осъществена дискриминация по цитирания признак. Относно оплакването за осъществен спрямо Ф.М.М. „тормоз“ по смисъла на 33Дискр., е стигнал до извод, че дори направената от ответната страна забележка да е създала у жалбоподателя нежелано от нея емоционално преживяване, то не е функция на дискриминационно поведение, защото отсъстват визираните в закона цели на поведение на сочения за дискриминатор – накърняване достойнството и честта на лицето, създаване на враждебна, принижаваша, обидна, унижителна или застрашителна среда. Липсва и законово изискуемият резултат по отношение на средата.

2. Втори специализиран постоянен заседателен състав - пол, човешки геном, защита при упражняване право на труд, синдикална принадлежност.

Членове на Втори СПЗС са: доц. д-р Ана Джумалиева, д-р Владимир Стоименова – Делийска и Златина Касърова – Дукова.

През 2022 г. Втори СПЗС е постановил общо 16 решения, като е констатирал в 40% (7 решения) от производствата, по категоричен начин наличие на нарушение на антидискриминационното право, със съответни мерки по законоустановената компетентност на КЗД - санкции и принудителни административни мерки на извършителя на нарушението. Процентът на решенията с извод относно липса на дискриминационни актове е 33 % (5 решения), като съответно сезиращите инициативни документи са били оставени без уважение. В разглеждания период не липсват и преписки, производството по които е било прекратено от Втори СПЗС поради законоустановени предпоставки за това, като в процентно съотношение са 20 % (3 решения). В контекст на масовото навлизане в обществения живот на медиацията като способ за разрешаване на спорове чрез взаимни отстъпки между страните /включително като задължителен компонент на гражданското съдопроизводство по определени видове дела/, важно е да се посочи, че през отчетния период 7 % (1 решение) от разпределените за разглеждане на Втори СПЗС е приключило с постигнато споразумение между страните по тях съобразно чл. 62, ал.2 от 33Дискр.

Следва да бъде изтъкнато, че дейността на КЗД като орган по равно третиране има особена роля по отношение на работниците и служителите предвид дисциплинарните отношения във връзка с упражняване правото на труд. Последното рефлектира и върху дейността на Втори СПЗС, която е била предимно насочена към оплаквания за дискриминация при упражняване правото на труд, свързано с нарушение на принципа за равно заплащане за равен и равностоен труд. В тази връзка, от съществено значение за българската действителност е практическото приложение

на разпоредбите от Глава Втора, Раздел I от ЗЗДискр. Ограниченията или предпочитанията по отношение на работниците/служителите са дискриминационни, когато нямат обективно и разумно основание, не преследват законна цел или се явяват несъразмерни или неадекватни на поставените цели, както и когато техният резултат е нарушение на равното третиране или премахването на равните възможности.

Правото на сдружаване, на свой ред, е основно право на личността, чието свободно осъществяване е една от най-важните характеристики на правовата държава, прокламирано в текстовете на чл. 12, ал. 1 и чл. 44, чл. 12, ал. 1 от Конституцията на Република България.

В съответствие с гореизложеното като пример може да се посочи **Решение № 294 / 02.06.2022г.** по преписка № 10/ 2021 г. образувана въз основа на подадена жалба от Д.Д.К., срещу Д. Н.- Управител на дружеството и „Е.- К.“ ЕООД, негов работодател с изложени оплаквания за дискриминация по признак „членуване в синдикална организация“ по чл.8, ал.3 от Кодекса на труда. В жалбата е изложено, че на 12.02.2019г. в „Е.-К.“ЕООД е била учредена Синдикална организация, за чиито Председател била избрана Д.Д.К., която, след многобройни преговори с управителите и представители на собствениците - „Д.“АД, на 02.12.2019г. допринесла за подписването на Колективен трудов договор /КТД/ в предприятието. На 30.09.2020г. на Д.Д.К. е била връчена Заповед № **/23.09.2020г., която била подписана с електронен подпис на 28.09.2020г. за престой до 30.11.2020г., с нея се вменявало задължение за спазване работното време и присъствие на работното място, като на 01.12.2020 следвало да се яви на работа.

Втори СПЗС е възприел, че за да се прекрати трудовият договор по чл.328, ал.1, т.4 от КТ, трябва да е налице спиране на работа на обособено звено от предприятието или на цялото предприятие, за което данни, доказателства от ответните страни не са ангажирани. В случай че има намаляване обема на работа, но част от администрацията продължава да работи, то тогава е налице различно основание за прекратяване на трудовия договор, като е посочено Решение № 38 от 4.03.2015 г. на ВКС по гр. д. № 3695/2014 г., IV г. о., ГК. За пълнота на мотивите съставът е посочил, че в КТ – (в чл. 328, ал. 1, т 7 от КТ) не се съдържа изрично изискване за предварително съгласие на централното ръководство на синдиката за прекратяване на трудов договор с председателя на съответната синдикална секция в дружеството, подобно на изрично изброените в чл. 333, ал. 3 от КТ основания, но заповедта за престой за 15 дни на служителката, последвалото предизвестие за прекратяване и самото прекратяване на трудовия договор, единствено на Д.Д.К. на основание 328, ал1 т.4 от КТ. В заключение е Установено, че Д. Н.- Управител на дружеството и „Е.- К.“ ЕООД,, е извършил нарушение на забраната за дискриминация спрямо Д. Д. К., на основата на признак „синдикална принадлежност“ при прекратяване на трудовият ѝ договор и е наложил имуществена санкция на същата.

Често срещани оплаквания са за неравенство във връзка с оценяването на работна сила и пример за това е **Решение № 286/01.06.2022г.**, по жалба от Ф. М. Ч. с оплаквания за дискриминация по признак „лично положение“ и претенция за нарушение на чл.14 от ЗЗДискр., по отношение Председателя на ДА „ДРВВЗ“. В документа, сезиращ КЗД е заявено, че от 12.01.2012г. Ф. М. Ч. е назначена от председателя на ДА „ДРВВЗ“ по служебно правоотношение на длъжност „младши юрисконсулт“, с месторабота ТД „ДР“ гр.Б. с основно месечно възнаграждение в размер на 426 лв. Със Заповед от 05.03.2014г. Ф. М. Ч. е повишена в длъжност „старши юрисконсулт“ в същата структура. Със Споразумение от 18.09.2017г., считано от 20.09.2017г. Ф. М. Ч. се премества на работа в ИАРА на по-ниска длъжност „юрисконсулт“ за срок от четири години, с определено основно месечно възнаграждение в размер на 1000.00 лв., Считано от 06.01.2020г. без съгласие на Ф. М. Ч. споразумението е прекратено, като жалбоподателят се връща на работа в ТД „ДР“ гр. Б. с определено възнаграждение от 622 лв., като преместването се прекратява предсрочно по искане на ИАРА на основание Заповед от 23.12.2019г., издадена от Председателя на ДА ДРВВЗ. В жалбата се твърди, че видно от служебното досие през всичките почти девет години юридически стаж, придобит в двете държавни институции, годишните оценки, поставени при атестирането ѝ са били „Изпълнението надвишава изискванията“ и „Изпълнението напълно отговаря на изискванията“, а със Заповед от 15.11.2019г. на изп. д-р на ИАРА е наложено дисциплинарно наказание „понижаване в по-долен ранг за срок от една година“, като годишната оценка при оценяването е била „Изпълнението отговаря не напълно на изискванията“. Ф. М. Ч. оспорва дисциплинарното наказание по съдебен ред, като към момента на образуване на производството по преписката липсва окончателно произнасяне по него. В допълнение на изложеното е посочено, че ТД „ДР“ - Б. имала две щатни бройки за юрисконсулт, едната от които е заета от „главен юрисконсулт“ с

юридически стаж две години и е с определено основно месечно възнаграждение в размер на 1100 лв., а другата – „старши юрисконсулт“ заета от нея, с повече от осем години юридически стаж и е с определено основно месечно възнаграждение в размер на 622 лв. В жалбата е изчислено, че съобразно нормативните изисквания заплатата на Ф. М. Ч. следва да бъде в рамките от 622 лв. до 1700 лв., с оглед на което определеното ѝ възнаграждение към минимум е незаконосъобразно и неправилно и представлява проява на неравно третиране, изразяващо се в по-ниско възнаграждение за полаган еднакъв труд и това е вследствие несправедливо създаването се отношение към личността ѝ или т. нар. „лично положение“.

В писмено становище на председателя на ДА ДРВВЗ е потвърдена фактическата обстановка изложена в жалбата по отношение хода на служебното правоотношение Ф.М.Ч., като се прави допълнение, че със заповед от 28.01.2020г. на главния секретар на ДА ДРВВЗ, заплатата на Ф.М.Ч. е увеличена в размер от 622 лв., а с Постановление от 30.12.2019г. за изпълнение на държавния бюджет на Р България за 2020г. тази заповед е била отменена и е бил определен нов размер на основната месечна заплата на Ф.М.Ч. - 628 лв., а на основание заявление от жалбоподателя е издадена заповед от 14.02.2020г. на гл. секретар на ДА ДРВВЗ, оправомощен съгласно посочена заповед, с която служебното правоотношение е прекратено по взаимно съгласие.

В становището се твърди, че в конкретния случай размерът на индивидуалната основна месечна заплата на Ф.Н.Ч. съответства Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация /НЗСДА/ в редакцията на ДВ, бр. 5 ат 2019г. в сила от 01.01.2019г., когато разпоредбата на чл.16, ал.2 не е давала възможност на органа по назначаване да увеличава индивидуалните основни месечни възнаграждения, поради което от ответната страна се поддържа, че жалбоподателката е получила нормативно определеното в ЗДСл. и НЗСДА увеличение на индивидуалната основна месечна заплата, съобразено с получената в приемащата администрация годишна оценка за изпълнението на длъжността която заема. Заявява се, че според сравнителния анализ на индивидуалните основни месечни заплати на служителите, заемащи длъжност „старши юрисконсулт“ в ДА ДРВВЗ е установено, че в агенцията имало още трима служители, назначени на тази длъжност, но на тях е определена различна степен на основна месечна заплата. Отбелязано е също, че в агенцията няма други служители, завърнали се на предишна длъжност, чиито заплати да са увеличени по начин, различен от нормативно установения. Като неотнормосимо се определя в становището възражението от страна на жалбоподателката и посоченото от нея относно индивидуалната основна месечна заплата за длъжността в ТД ДР Б., като заявява, че двете длъжности „старши юрисконсулт“ и „главен юрисконсулт“ не са тъждествени и не подлежат на сравнение в производството по реда на ЗЗДискр. В заключение е изразено становище, че не е осъществена пряка дискриминация по признак „лично положение“ и не е нарушен чл.14, ал.1, като от приложените писмени доказателства не се доказва наличие на проявено по-неблагоприятно третиране на Ф.Н.Ч.

В хода на производството, заседаващият състав е установил, че действително жалбоподателят е с най-ниска основна месечна заплата сред останалите лица заемащи същата длъжност „старши юрисконсулт“, както и, че С. А. е с по-малък стаж и по-висока основна месечна заплата спрямо Ф.Н.Ч., а С.А. и М.Х., въпреки, че и двамата са с по-малък стаж от Е.Й., и двамата получават по-високо възнаграждение от нея. По този начин е изведен извод, че Ф.Н.Ч. е третирана по-неблагоприятно в сравнение с останалите служители заемащи длъжността „старши юрисконсулт“ и е налице неравенство в трудовото възнаграждение, получавано от жалбоподателката. При нарушение на чл.14 не се изисква признак, а е самостоятелно нарушение на Закона за защита от дискриминация.

Интересен пример за решение, в което съставът не е установил дискриминация, но е показателен по отношение обществената чувствителност и показва готовност на родители да артикулират въпроси, които намират за значими, е **Решение № 136 от 2022г.** Издадено е по жалба подадена от С. Д. С. от гр. Х. с изложени оплаквания за наличие на дискриминация спрямо него и спрямо жителите на Община Х. от мъжки пол (бащи на новородени/осиновени деца) при отпускане на финансова помощ за новородено/осиновено дете на територията на Община Х. по признак „пол“ и адресира изискването от Община Х. спрямо жителите от мъжки пол да посочат банкова сметка на името на майката, което насрещно изискване за посочване на банкова сметка на името на бащата не е предвидено за майката.

С.Д.С. е посочил, че на 04.03.2020г. подал в Община Х. искане за отпускане на еднократна финансова помощ за живородена дъщеря към което приложил копие от акт за раждане на детето,

справка за статус на социално осигуряване и осигурителен стаж от негово име и името на съпругата му, както и удостоверение за банкова сметка на негово име. На 03.07.2020 г. съпругата му получила телефонно обаждане от служител на Община Х., в което служителят настоял за предоставяне на банкова сметка на нейно име, във връзка с получаването на полагащата се еднократна помощ. На същия ден той изпълнил изискването, но изрично посочил в удостоверението, че то е дискриминационно. Впоследствие искането му не било уважено, макар същото да е било подадено от негово име. Споделил е пред Комисията, че счита, че това е сторено с цената на уронване авторитета и престижа на един баща, както и с цената на загубено време поради нуждата от повторно подаване на документи. Счита, че Община Х. третира различно жителите от мъжки пол, явяващи се бащи на новородени, като изисква изрично банкова сметка на името на майката.

Ответната страна по преписката Община Х. е представила становище за неоснователност на подадената жалба. Потвърждава фактологията, посочена от жалбоподателя в същия хронологически ред, но счита за недоказани твърденията на жалбоподателя, че от служител на Община Х. е изисквана от С. Д.С. банкова сметка на майката на детето, липсват данни за такива. Отбелязва се, че правилата за извършване на тази административна дейност са регламентирани в Правилника за условията и реда за предоставяне на финансова помощ за живородено или осиновено дете на територията на Община Х., публикуван на сайта на ОС – Х., който предвижда, че съгласно чл. 3, ал.1 право на финансова помощ има майката на живороденото/осиновеното дете, вписана в акта за раждане, като съответно всеки от родителят/ите/ или осиновителят/ите/ има право да подаде заявление за отпускане на финансова помощ – т.е. жалбоподателят може да подаде заявление, но самата помощ се отпуска на майката на живороденото/осиновеното дете, което в случая е направено, доколкото действащи нормативни актове повеляват този вид помощ да се отпуска на майката.

За да се произнесе по преписката Втори СПЗС е съобразил разпоредбата на чл. 7, ал.1, т.7 от ЗЗДискр., която изрично гласи, че не представлява дискриминация специална закрила за бременни жени, жени в напреднал етап на лечение, инвитро и майки, установени със закон, освен ако те не желаят да се ползват от тази закрила. Посочен е и чл. 14 и чл. 18 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и практика на Европейският съд по правата на човека, че не всяко различие в третирането е забранено, а принципът за равенство в третирането не се счита да е нарушен, ако различието има обективно и разумно оправдание. Съществуването на такова оправдание се преценява във връзка с целта и последиците на разглежданата мярка. Неравното третиране следва да е обективно оправдано с оглед на постигане на законова цел и средствата за постигане на целта да са пропорционални, подходящи и необходими.

Посочената финансова позитивна мярка се прилага в помощ на новородено дете и с оглед на закрилата на майчинството, която съответства на целта на закона и е необходима с оглед на общественото подпомагане на родители на новородено дете. Липсата на подобни мерки биха довели до влошаване на положението на майки и деца, на които следва да се гарантира социална и икономическа закрила, които съгласно чл.14 и чл.47 от Конституцията на Република България майчинството и децата са под особена закрила на държавата и обществото.

Следва да се има предвид според настоящия състав, че регламентираната в Правилника финансова помощ е вид „социална помощ“ по смисъла на чл. 47, ал. 2 от Конституцията. В този случай тя представлява допълнителен стимул и не изключва помощите, които получават всички майки/осиновителки еднократно при раждане/осиновяване на дете по силата на чл.6в от ЗСПД. Разпоредбата на чл.6 от Закона за семейните помощи за деца регламентира правото на майката на еднократна помощ при раждане на живо дете, независимо от доходите на семейството, когато детето не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл.26 от Закона за закрила на детето, като съгласно чл.6, ал.5 помощта по ал.1 се изплаща на майката, а при невъзможност да я получи – на друг законен представител на детето.

Отделно от гореизложеното Втори СПЗС е изтъкнал и специфичната тежест на доказване в производството за защита от дискриминация - след като жалбоподателят представи факти, от които може да се направи предположение, че е налице дискриминация, т.нар. *prima facie* дискриминация, ответната страна следва да докаже, че принципът за равно третиране не е нарушен. Доколкото в производството не са се събрали доказателства, че от служител на Община – Х. е изисквана от С. Д.С. банкова сметка на майката на детето, съставът е счел посочените твърдения за недоказани.

3. Трети специализиран постоянен заседателен състав - лично положение, народност, гражданство, произход, религия и вяра.

Членове на Трети специализиран постоянен заседателен състав са: инж. Наско Атанасов, инж. Сабрие Сапунджиева и София Йовчева.

През 2022 г. Трети специализиран заседателен състав е постановил 58 решения, като в 14 % (8 решения) от случаите, е установено нарушение на забраната за дискриминация, като е наложил предвидените в закона административни нарушения – глоби, имуществени санкции и е отправил задължителни предписания на виновните лица. Заседателният състав е оставил без уважение 48 % (28 решения) от оплакванията за дискриминация, като причините за това са комплексни: невъзможността на жалбоподателя/сигналоподателя да представи макар и минимални доказателства, от които да се направи индиция за евентуално нарушение на ЗЗДискр.; да посочи характеристика иманентно присъща на личността, от която да се изведе признака „лично положение“ и други свързани със спецификите на производството пред КЗД. Прекратени са 39 % (17 решения) от производствата на основание чл. 52 от Закона за защита от дискриминация. В 9 % (5 решения) от случаите решенията са в хода на производството.

Съставът е бил сезиран и с оплаквания за дискриминация по признак „гражданство“, като оплакванията са насочени срещу разпоредби от националното законодателство.

В рамките на отчетната година Трети специализиран постоянен заседателен състав отчита също и висок процент на образуваните и разглеждани от състава преписки по оплаквания на лишени от свобода лица.

За поредна година най-голям брой от постановените решения на Трети специализиран постоянен заседателен състав са свързани с оплаквания за дискриминация по защитения признак „лично положение“. За отчетния период съставът е разгледал и уважил оплакванията за

дискриминация на граждани по признак „лично положение“, насочени срещу оператори на ВиК услуги, както и оплаквания на граждани във връзка с правото им на паркиране по местоживееене. Образувани, разгледани и решени са преписки във връзка с оплаквания срещу действащата нормативна уредба, като оплакванията са били за установяване на непряка дискриминация по см. чл.4, ал.3 от 33Дискр.

Съставът отчита, че през 2022 г. е увеличен и броят на жалбите и сигналите разглеждани от трети специализиран постоянен заседателен състав, с твърдения за дискриминация под формата на тормоз на работното място по см. на чл. 5 във вр. с § 1, т.1 от ДР. на 33Дискр. от предходната година. През отчетната година съставът е разгледал и решил преписки и във връзка с нарушение на чл. 21 от 33Дискр., на основата на признак „лично положение“. В голяма част от случаите жалбите са оставени без уважение, тъй като събраните доказателства индикират, че има пряка корелация с наложените от страна на работодателя дисциплинарни санкции, дисциплинарни нарушения, свързани с изпълнение на трудовите задължения на служителите.

Както показва практиката, неизпълнението на някои от установените в КТ задължения от страна на работодателите в повечето случаи води до нарушение на забраната за дискриминация и неравно третиране на лицата при упражняване на трудовите им права. Пример в тази посока е **Решение № 46/18.01.2022г.**, с което Трети специализиран постоянен заседателен състав, който е разгледал и обсъдил оплакване за дискриминация във връзка с лишаването на жалбоподателя от допълнително материално стимулиране. В жалбата се твърди, че ответната страна е осъществила спрямо него дискриминация на основата на признак „лично положение“, предвид длъжността, която е изпълнявал, а именно: „пазач - портиер“. След анализ на събраните по преписката доказателства, съставът е приел за установено, че с лишаването на В. от допълнително материално стимулиране ответната страна е извършила пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр. по признак „лично положение“, както и „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. В постановеното от Трети специализиран постоянен заседателен състав решение е обсъдено подробно, че принципът на равенство пред закона и в третирането, както и забраната за допускане на дискриминация е един от общите принципи на правото на Европейския съюз. Решаващият състав е подчертал, че дискриминация може да има, както по отношение на едно лице, така и по отношение на група лица, притежаващи даден признак, дори тези лица да не са назовани конкретно. Достатъчно е да е налице у тях наличието на признака и актът на дискриминация да е въз основа на този признак. На основание чл. 65 от 33Дискр., Трети специализиран заседателен състав е установил, че с неизплащането на ДВПР за месец декември 2020 г. ответната страна Ц. Н. И. – директор на Център за пълнолетни лица с увреждания е осъществила пряка дискриминация на основата на защитения признак „лично положение“, по смисъла на чл. 4, ал. 2, с което е нарушена забраната по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. ,както и „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. по отношение на жалбоподателя С. В. За установеното нарушение съставът е наложил, на основание чл. 47, т. 3 вр. с чл. 78, ал. 1 от 33Дискр., на ответната страна Ц. Н. И. - директор на Център за пълнолетни лица с увреждания, поради установена дискриминация по признак „лично положение“, глоба в размер на 250,00 (двеста и петдесет) лева, платими, на основание чл. 83 от 33Дискр., по сметка на Комисия за защита от дискриминация в Българска народна банка. Съставът е дал задължително предписание на основание чл. 47, т. 4 от 33Дискр. на Ц.Н. И. – директор на Център за пълнолетни лица с увреждания, занапред да се въздържа от действия, представляващи дискриминация на основата на защитения признак „лично положение“.

Трети специализиран постоянен заседателен състав в своята практика многократно е посочвал, че извеждането на защитата при упражняване на правото на труд в самостоятелен раздел в 33Дискр е с оглед значимостта на обществените отношения, свързани с правото на труд на гражданите и свързаните с тях специфики, но във всички случаи разглеждането на нарушаване правото на труд като проява на дискриминация следва да е основано на защитен признак по чл. 4, ал. 1 33Дискр. В рамките на отчетната година Трети специализиран постоянен заседателен състав разглежда интересно оплакване във връзка с изискванията за стаж при кандидатстване за обявената свободна позиция. В **Решение № 178/ 23.03.2022 г.** съставът разглежда твърдения за дискриминация, по смисъла на чл. 5, във вр. с § 1, т. 7 и т. 8 от Закона за защита от дискриминация /33Дискр./, на основата на защитния, съгласно чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. признак „лично положение“ срещу МОСВ. Оплакването касае обявен конкурс на основание чл. 10а, ал. 1 от Закона за държавния служител и чл. 13, ал. 1 от Наредбата за провеждане на конкурсите за държавни служители (Наредбата) за заемане на длъжността „Главен експерт“ в отдел „Одит и нередности“,

Главна дирекция „ОП „ОС“, като е било изготвено обявление съгласно изискванията на чл. 14, ал. 2 от Наредбата. Жалбоподателят не е допуснат, тъй като конкурсната комисия е преценила, че професионалният му опит от заеманите от него длъжности не удовлетворява изискването за професионален опит, а именно - „най-малко 4 години“. Решаващият състав е отчел, че съгласно чл. 31, ал. 2 от Закона за Сметната палата стажът на лицата с висше юридическо образование, придобит на длъжност в Сметната палата, се зачита за стаж по чл. 164, ал. 1-7 от Закона за съдебната власт и по чл. 8, ал. 1, т. 3 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност. При мотивиране на решението съставът е обсъдил, че разпоредбата на чл. 24, ал. 2 от ЗСП определя категориите служители в С.П., а именно: директори на дирекции; ръководители на структурни звена; одитори и служители от администрацията, т.е. в закона не е предвидена отделна категория служители „стажант-одитор“. Липсата на отделна категория служители „стажант-одитори“ в чл. 24, ал. 2 е аргумент, че стажант-одиторите са част от одиторския състав на С.П. и попадат в категорията „одитори“. При направената съпоставка между изискванията за заемане на длъжностите „одитор“ и „стажант-одитор“ е видна разликата, която се състои в това, че за заемане на длъжността „стажант-одитор“ не се изисква изпълнение на условията по чл. 26, ал. 1, т. 2 - да притежава сертификат за одитор и по чл. 26, ал. 1, т. 1 предложение второ - да има трудов или служебен стаж не по-малко от три години. В разглеждания случай Трети специализиран постоянен заседателен състав е отчел, че разграничението в изискванията между одитора и стажант-одитора, което прави чл. 26 има значение по отношение на правата, респективно ограниченията, които стажант-одиторите имат в одитния процес. По отношение на защитимия признак „лично положение“ и причинно-следствената връзка между него и проявеното по-неблагоприятно третиране решаващият състав се е позовал и на практиката КЗД, съгласно която упражняване на конституционното право на труд и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения се включват в защитимия признак „лично положение“. При мотивиране на решението съставът се е позовал и на Решение № 14 от 10.11.1992 г. по конституционно дело № 14 от 1992 г. относно тълкуването на чл. 6 от Конституцията на Република България. Съставът е посочил също, че подобна теза е застъпена и в Решение № 3416 от 16.03.2010 г., на Тричленен състав на Върховен административен съд, което е потвърдено с Решение № 8383 от 22.06.2010 г. на Петчленен състав на ВАС. Според практиката на съда „правото на труд и неговото конкретно упражняване е част от съдържанието на признака „лично положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. С оглед на това Трети специализиран постоянен заседателен състав установява на основание чл. 65, т. 1 от ЗЗДискр., че чрез недопускане до конкурсна процедура за избор на „главен експерт“ в отдел „Одит и нередности“, Главна дирекция „О.П., О.С.“ обявен със Заповед № РД 690/13.11.2018 г. на министъра на околната среда и водите спрямо Т.А.А. от гр. С. е осъществена дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“. Със същото решение Трети специализиран постоянен заседателен състав е дал предписание, на основание чл. 47, т. 4 от ЗЗДискр. на министъра на околната среда и водите да предприеме съответни мерки, с които да гарантират на всички участници, явяващи се в организирания от министерството конкурс равен достъп до участие в конкурсна процедура като определя двумесечен срок на министъра на МОСВ от получаване на настоящото решение, да уведоми Комисията за защита от дискриминация за предприетите действия и мерки за изравняване на възможностите и равен достъп до конкурсни процедури за всички лица, участващи в провежданите от МОСВ конкурси.

В рамките на отчетната 2022 г., освен оплаквания за дискриминация и тормоз в трудовата сфера Трети специализиран постоянен заседателен състав е бил сезиран и е уважил оплакванията за дискриминация под формата на тормоз на граждани с конкретни оплаквания срещу оператори на ВиК услуги.

В Решение № 100/24.02.2022г. жалбоподателят е закупил къща с дворно място в землището на село К., община Л., област Л., за което прилага документ за собственост. След покупката на имота, жалбоподателят депозирал искане пред „В и К“ дружеството за прехвърляне на партията за имота на негово име. Бил уведомен от ВиК оператора, че лицето, от което е закупил имота, същият е бил без идентификация в качеството му на потребител във „В И К“ и не е била откривана партия за отчитане и заплащане на потребявана от него услуга, тъй като нямало регистрация за осъществяване на присъединяване към селищната водопроводна мрежа. В отговора на ВиК оператора се твърдяло, че продавачът на имота е извършил незаконосъобразно присъединяване, което било прекъснато на 15.07.2018г. и не можело да бъде възстановено. При постановяване на решението Трети специализиран постоянен заседателен състав е приел,

че предмет на претенциите са законосъобразността на наложените от дружеството забрани, конкретно доколко с тези си действия и бездействия е осъществена дискриминация по установен в закона признак (арг. чл. 37, ал.1 вр. чл. 4 ал.1 от ЗЗДискр.). От представените по преписката обяснения на ответната страна „ВиК“ оператора е установено, че технологично отказът за възстановяване на водоподаването се изразявал в несъгласие за сключване на договор по общ ред и цени, т.е. откриване на индивидуална партия. Съставът е посочил, че неравното третиране по отношение сключването на договор за услуга спрямо жалбоподателя е факт, който не се оспорва от ответната страна по преписката. Въпросът по същество е за неговото оправдаване. Съставът е отчел факта, че жалбоподателят никога не е бил клиент на дружеството, за да бъде третиран като некоректен. Възниква и въпросът дали ответникът би третирал по същия начин и наследниците на жалбоподателя. По преписката е прието за безспорно, че сумата за неплатена вода за период от 1971г.-2018г. и през всички тези години „ВиК“ дружеството не е предприело никакви действия спрямо длъжника или спрямо неговите наследници. Аргументът на ответника, че всеки е свободен да встъпва в правни и договорни отн. да сключи договор, т.е. да разкрие индивидуална партия на жалбоподателя като го третира като нелоялен клиент, без същия да има каквото и да било отношение към минали събития, се налага извода, че дружеството не изпълнява на практика своите задължения. Ответната страна по преписката потвърждава факта, че отказва да предостави услуга, по силата на която имотът на К. ще бъде водоснабден. След като е доказано, че жалбоподателят е нямал задължение към дружеството, съставът е достигнал до единствено възможния извод, че отказът води до неравно третиране на К. спрямо другите клиенти, включително и неговите съседи. Същевременно „ВиК“ АД, гр. Л. не обосновава защо именно К. е бил пряко засегнат от конкретното действие, изразяващо се в отказ за сключване на договор, не са представени доказателства дали по този начин са били третирани и други лица в сравнимо сходно положение с жалбоподателя. На основание чл. 64 от Закона за защита от дискриминация Трети специализиран постоянен заседателен състав, установява, че „ВиК“ АД, гр. Л., представлявано от изпълнителния директор инж. Д. С., чрез осъществено нежелано поведение по отношение на В. М. К., живущ в с. К., е извършило дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр. във връзка с §1, т.1 и т.3 от ДР на ЗЗДискр. по признак „лично положение“, под формата на „тормоз“ и „преследване“. Със същото решение съставът налага на основание чл. 80, ал. 2, вр. чл. 4, ал.1 на „ВиК“ АД, гр. Л., представлявано от изпълнителния директор инж. Д.С., административно наказание имуществена санкция в размер на 1500 (хиляда и петстотин) лева. На основание чл. 47, т. 4 във връзка с чл. 40, ал. 2 от ЗЗДискр. решаващият състав е дал задължително предписание на „ВиК“ АД, гр. Л., представлявано от изпълнителния директор инж. Д. С., да отмени решението си за отказ от включване във водопроводната мрежа на имот, собственост на В. М. К., с цел спазване на забраната за дискриминация съгласно, чл. 4, ал.1 и за реализиране на принципите, установени в чл. 2 и чл.6 от ЗЗДискр. във връзка с чл. 6, ал.2, пр. 2 от Конституцията. Със същото решение на ответната страна е дадена и препоръка - занапред от постановяване на настоящото решение, да съобрази практиката си при предоставяне на услуги, така че да не се стига до отказ за предоставянето им, свързан с който и да е от признаците по чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр.

През отчетната година Трети специализиран заседателен състав установява нарушение на забраната за дискриминация по признак „лично положение“ във връзка с оплакване на лишен от свобода в **Решение № 440/15.09.2022 г.** Жалбоподателят излага оплаквания, че е необходимо премахването на камерите за видеонаблюдение и отмяна на какъвто и да е ред по време на провеждане на свижданията по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС поради намеса в личния живот не само на лишените от свобода, но и на гражданите, които идват на свиждане. Счита още, че следва да се уеднаквиначинанапровежданенатозивидсвижданепризачитаненанправотонанеприкосновеност по време на провеждане на този вид свиждане. В случая по категоричен начин е установено, че в други места за лишаване от свобода удълженото свиждане позволява физически контакт между лишен от свобода и посетител, за разлика от Затвора С., в който е бил настанен жалбоподателят в процесния период, където подобни контакти не се допускат. Решаващият състав е изложил мотиви за това, че проблема е свързан с липса на ясна регламентация, относно оборудването на тези места за удължени свиждания, както и реда за тяхното провеждане, включително и регламентация по отношение на сексуалните контакти при провеждане на тези свиждания. Това според състава създава неравностойно положение при изпълнение на наказанието, в частта начин и условия на ползваната награда „удължено свиждане“. Съставът е счел, че конкретното място за лишаване от свобода попада в обхвата на признака „лично положение“ и го обективира.

Съставът е счел за правилно да даде задължително предписание на министъра на правосъдието и директора на ГД "Изпълнение на наказанията" да въведат правна норма с официално въведен ред за всички места за лишаване от свобода, който изчерпателно и подробно да указва начина на ползване на наградата по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, включително и регламентация по отношение на сексуалните контакти при провеждане на тези свиждания. Трети специализиран заседателен състав е установил, че ответната страна Министърът на правосъдието, и директорът на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", е извършил пряка дискриминация по признак "лично положение" спрямо С.А.М., изтърпяващ наказание "лишаване от свобода" в Затвор Л., в резултат на липсата на официално въведен ред, който изчерпателно и подробно да указва начина на ползване на наградата по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, включително и регламентация по отношение на сексуалните контакти при провеждане на свижданията, поради което практиката за провеждане на този вид награда в отделните затвори е различна. Със същото решение съставът е установил, че ответната страна директорът на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", е извършил пряка дискриминация по признак "лично положение" спрямо С.А.М., изтърпяващ наказание "лишаване от свобода" в Затвор Л., в резултат на липсата на официално въведен ред, който изчерпателно и подробно да указва начина на ползване на наградата по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, включително и регламентация по отношение на сексуалните контакти при провеждане на свижданията, поради което практиката за провеждане на този вид награда в отделните затвори е различна. С решението съставът е дал предписание на основание чл.47, ал.1, във връзка с чл.76, ал.1, т.1 на Министъра на правосъдието и на Директора на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", да въведат правна норма с официално въведен ред за всички места за лишаване от свобода, който изчерпателно и подробно да указва начина на ползване на наградата по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, включително и регламентация по отношение на сексуалните контакти при провеждане на свижданията, с цел равното третиране на всеки лишен от свобода, получил награда по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС. С постановеното решение съставът е установил, че ответната страна, началникът на Затвор С., не е извършил пряка дискриминация по признак "лично положение" спрямо С.А.М., изтърпяващ наказание "лишаване от свобода" в Затвор Л.

4. Четвърти специализиран постоянен заседателен състав - образование, убеждение, политическа принадлежност, обществено положение и имуществено състояние

Четвърти специализиран постоянен заседателен състав – доц. д-р Баки Хюсеинов, д-р Орлин Колев и Петър Кичашки, разглежда производства, свързани с оплаквания срещу дискриминация и със защитата от дискриминация на основа признаците: „образование“, „убеждение“, „политическа принадлежност“, „обществено положение“ и „имуществено състояние“.

Неблагоприятното третиране във връзка или на основание посочените защитени признаци, е станало причина в редица случаи за дискриминация на засегнатите лица при упражняване правото на труд, достъпа до стоки и услуги или упражняването и реализирането на различни, гарантирани им от закона права. Специфична особеност при обсъждането на значителен дял от

случаите на неравно третиране е, че предметът на разглеждане от специализирания заседателен състав се състои както в това дали е налице неравно третиране, така и дали неравното третиране е обективно оправдано от законова цел. При спецификата на подобни казуси се изследва и доколко средствата за постигането на подобна цел са подходящи и необходими. Тази функция на състава е заложена в чл. 4, ал.3 от 33Дискр. чрез въвеждането на понятието „непряка дискриминация“.

При анализ на постановените 28 бр. решения от Четвърти специализиран постоянен заседателен състав през 2022 г. може да се отбележи, че в 14% (4 решения) от случаите съставът е установил нарушение на забраната за дискриминация, определил е вида и размера на санкцията, респективно принудителни административни мерки.

Броят на постановените през 2022 г. решения, в които Четвърти състав установява, че не е извършено нарушение на закона и оставя жалбата без уважение, е 46 % (13 решения), тъй като при събиране всички необходими доказателства и съответен анализ на данните по преписката, се констатира, че липсват фактически обстоятелства, които да позволяват дадено поведение да бъде подведено към хипотезата на 33Дискр. Прекратени от състава са 4% (1 решение), за което съставът се е мотивирал в постановения административен акт.

При анализ на постановените през отчетната година решения е видно, че в 29 % (8 решения) от решенията е постановено прекратяване, а жалбата оставена без уважение. Това е така поради констатирана и неотстранена нередовност на инициативния документ, с който е сезирана комисията. Става въпрос за конкретно дадени указания, които не са били изпълнени от жалбоподателите в рамките на определения от състава срок.

По хода на производството са постановени 7 % (2 решения).

Тъй като 33Дискр. цели санкциониране на всяко поставяне в неравностойно положение по защитен признак въз основа на целите, на основанията и по реда, установени от закона, през 2022 г. Четвърти СПЗС стриктно и последователно прилага утвърдените практики за превенция и борба с дискриминацията по упоменатите признаци. Значителен брой от постановените решения на заседателния състав за 2022 г. засягат признаците „имуществено състояние“ и „обществено положение“.

Признакът „обществено положение“ няма легална дефиниция, но в практиката се е наложило разбирането, че признакът обхваща статус, работа, професия, звание, ранг на дадено лице. Общественото положение се разглежда през призмата на мястото, което едно лице заема в дадена социална структура. Така признакът дава израз на отношение, оценка, свойствени на това лице във връзка с неговото поведение и функции към средата, с която взаимодейства. Аспекти на общественото положение може да представляват професията на индивида, мястото, в което работи, заеманата длъжност и др.

Както бе посочено, не малък дял от преписките през годината, касаят оплаквания свързани с разбиранията за дискриминация на жалбоподателя/сигналоподателя, но от друга страна не всяко нарушение може да бъде квалифицирано като дискриминация и нарушение на 33Дискр.

Такъв пример е производството по **преписка № 131/2021г.**, при което Четвърти СПЗС е разгледал сигнал, подаден от адв. М. С. срещу Директора на СДВР съдържащ оплаквания срещу действията на СДВР и жандармерията, които според сигналаподателя осъществили акт на дискриминация на база на обществено положение – принадлежност към съдебната власт, професионална квалификация и служебно положение по смисъла на чл. 4 от Закона за защита от дискриминация, ограничавайки всички лица извън тези с пропуски и служебни карти на съдебната власт да осъществят гарантираното от Конституцията право на свободно придвижване през публична общинска и държавна собственост. В **решение № 313/08.06.2022 г.** е установено, че разглежданият случай, попада в изключението на чл.7, ал.1, т.2 от ЗЗДискр., а именно: Не представлява дискриминация различното третиране на лица на основата на характеристика, отнасяща се до признак по чл.4, ал.1, когато тази характеристика поради естеството на определено занятие или дейност, или условията, при които то се осъществява, е съществено и определящо професионално изискване, целта е законна, а изискването не надхвърля необходимото за постигането. Установено било от четвърти специализиран заседателен състав, че от страна на СДВР не е извършена дискриминация, по смисъла на чл.5, вр. с чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., на основата на признак „обществено положение“ поради което сигналът бил оставен без уважение.

С **Решение № 509/03.11.2022 г.** по преписка № 314/2018г. Комисията се произнесла по жалба в която се излагат съображения за нарушение на антидискриминационното законодателство предвид това, че работодателят не приложил спрямо жалбоподателката – мед. сестра, правилото за осигуряване на равно възнаграждение за еднакъв или равностоеен труд. Изложеното оплакване се състояло в това, че като не е заплащано допълнително възнаграждение за материално стимулиране и не е бил своевременно увеличен размерът на основната заплата от май до юли 2018 г. жалбоподателката се оказала по-неблагоприятно третирана в сравнение с всички останали служители, заемащи длъжността „медицинска сестра анестезиология и интензивни грижи“ в Отделението по анестезиология и интензивно лечение към Клиниката по изгаряния и пластична хирургия, които са полагали еднакъв труд с нея. Жалбоподателката в изпълнение на задълженията си по чл. 9 от ЗЗДискр. представила доказателства за фактите, въз основа на които твърди, че била неравно третирана въз основа на признак „убеждение“, а именно лишаването от допълнително стимулиране, неизплащане на пълния размер на дължимото трудово възнаграждение, както и преместването на работа в друго отделение, било във връзка с публично изразяваното мнение на жалбоподателката и участие в организацията на протестните действия, по повод на които ръководителят на лечебното заведение поискал писмени обяснения. Съставът установил, че с действията си ответната страна, представлявана от изпълнителния директор, осъществила дискриминация по защитения съгласно чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. признак „убеждение“ по отношение на жалбоподателката и на основание чл.47, т.4 от ЗЗДискр. било дадено задължително предписание на ответната страна, представлявана от изпълнителния директор, занапред във всички свои действия да се води от антидискриминационното законодателство и да не допуска нарушение на ЗЗДискр.

През 2022 г. от Четвърти заседателен състав са констатирани нарушения на ЗЗДискр., изразяващи се в пряка дискриминация по смисъла чл4, ал.2 от ЗЗДискр. във връзка с чл.4, ал.1 и чл.5 от ЗЗДискр. по признак политическа принадлежност.

Пример за това е **Решение № 364/24.06.2022 г.** по жалба с изложени оплаквания за осъществена дискриминация поради отказ за членство в читалище И.-1860 И., при все, че жалбоподателите отговарят на критериите заложиени в чл.2, ал.1 изр. 2-ро от Закона за Народните читалища /ЗНЧ/ и чл.7 от Устава на НЧ И.-1860“. Подателите уточнили, че признакът по чл.4 от ЗЗДискр., на който се основава дискриминацията, бил свързан с политическата им принадлежност. Лицата, на които било отказано участие в НЧ „И.-1860“ гр. К., били членове и привърженици на една политическа партия, като отделна част били членове на общински съвет гр. К. от тази партия, докато председателят и членовете на НЧ „И.-1860“ гр. К. били съпричастни на друга политическа партия. Съставът счел, че макар формално да са гласувани кандидатурите на жалбоподателите, членовете на Настоятелството нарушили разпоредбата на чл.4 от Устава: „Читалището е неполитическа организация и в неговата дейност могат да вземат участие всички граждани без ограничение на възраст и пол, партийна, етническа, религиозна принадлежност и местоживееене, без забранените от закона секти. Освен това било установено, че ответната страна Народно читалище „И.-1860“ – К., представлявано от председателя, осъществила пряка дискриминация по защитения съгласно чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. признак „политическа принадлежност“ по отношение на жалбоподателите. На основание чл.80, ал.1 от ЗЗДискр. на Народно читалище „И.-1860“ – К.,

било наложено административно наказание имуществена санкция в размер на 500 /петстотин/ лева за осъществена пряка дискриминация спрямо жалбоподателите. Наред с това Четвърти специализиран заседателен състав дал препоръка на ответната страна, при всички свои действия да спазва антидискриминационното законодателство, както и да не допуска различно третиране на кандидати за членство в НЧ „И. 1860“ К. по защитения съгласно чл.4, ал.1 от 33Дискр. признак „политическа принадлежност“.

5. Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД - увреждане, възраст, семейно положение и сексуална ориентация.

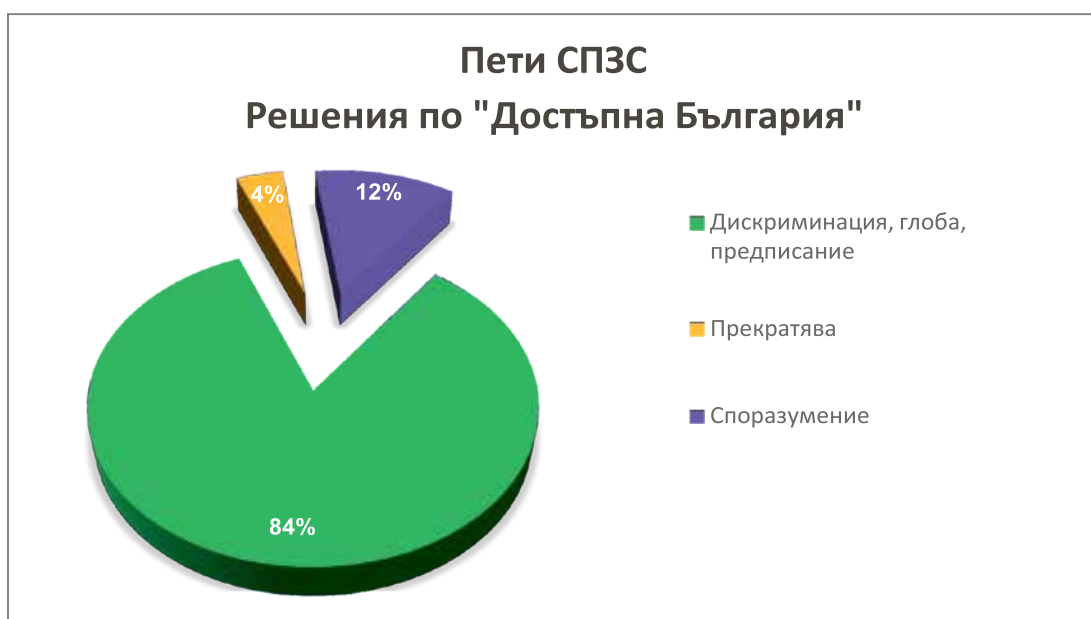
Членове на Пети СПЗС са д-р Владимир Стоименова – Делийска, Златина Касърова – Дукова и Петър Кичашки.

В отчетния период Пети специализиран постоянен заседателен състав е постановил общо 81 бр. решения. В 14 решения - 24 % от постановените през 2022 година решения на Пети СПЗС се установява дискриминация, като е наложена глоба или имуществена санкция и е дадено предписание на виновните лица. За 2 % (1 решение) от жалбите и сигналите е установено, че не е налице дискриминация. 28 % (16 решения) от общия брой разгледани преписки са прекратени от състава на основание чл. 52 от Закона за защита от дискриминация. В 32 % (17 решения) от случаите жалбата е оставена без уважение. 2 % (1 решение) от разглежданите случаи са приключили със сключено между страните споразумение, на основание чл. 62 от 33Дискр. 12 % (7 решения) от постановените решения са постановени в хода на производството.

Пети СПЗС през 2022 година е постановил и 24 решения по производства за защита от дискриминация образувани по повод самосезиране на КЗД във връзка с кампания „Достъпна България“. Анализът на постановените от състава през 2022 година актове сочи ясно, че се доразвива и утвърждава постоянната му практика по улесняване на социалната интеграция на хората с увреждания, чрез осигуряване на достъпна архитектурна среда до търговски обекти и учреждения с подходящи организационни и технически средства. Потвърждава се изводът за необходимостта от осигуряване на достъпна архитектурна среда до търговските обекти и държавни учреждения.

В 84 % от решенията (22 решения) е установено нарушение на антидискриминационното законодателство - установена е дискриминация по признак „увреждане“, като съответно е наложена глоба или санкция, както и е дадено задължително предписание за предприемане на необходимите действия относно изграждането на достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително и на такива с ограничена подвижност до обследваните обекти, като в някои от случаите им е наложена и имуществена санкция. В 4 % (1 решение) от решенията производства са прекратени на различни основания. 12 % (2 решения) от случаите са приключили със сключени споразумения между страните, на основание чл. 62 от Закона за защита от дискриминация.

В **Решение № 82/10.02.2022 г.**, Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД е приел за установено, че към датата на постановяване на решението включително не са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с увреждания до обект: магазин за хранителни и промишлени стоки, находящ се на адрес: с. Ч., обл. В., ул. „А. Б.“ Прието е, че с неосигуряването на свободен достъп до и в сградата на лицата с увреждане, ответната страна – „Б. – Б.В.“ ЕТ, предст. от Б.В.Н. е осъществила дискриминация по смисъла на чл. 5, вр. с чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. по признак „увреждане“. В тази връзка е наложена имуществена санкция в размер на 500.00 лв. и е дадено задължително предписание по чл. 47, т. 4 от ЗЗДискр. за изграждане на достъпна архитектурна среда в едномесечен срок, считано от датата на постановяване на решението. По отношение на ответната страна – община Ч., представлявана от кмета А.Д., е установено в диспозитива на решението, че същата не е извършила дискриминация по признак „увреждане“, доколкото процесния обект не е общинска собственост и се стопанисва от „Б. – Б.В.“ ЕТ, предст. от Б.В.Н.

Извън рамките на проведената през 2022 година кампания „Достъпна България“, целяща осигуряване на безпрепятствен достъп на хора с увреждания до сградите за обществено ползване и други обекти, предоставящи обществени услуги, с цел тяхното пълно интегриране в обществото, Пети специализиран постоянен заседателен състав е разгледал и множество жалби по защитен признак „увреждане“, които не са свързани с липса на достъпна архитектурна среда, а засягат други права. През 2022 година, Пети СПЗС е разгледал жалби и сигнали за дискриминация по признаците „увреждане“ и „възраст“. Основните оплаквания, постъпили от жалбоподатели

в Комисията през 2022 година и разпределени за разглеждане от Пети СПЗС, касаят твърдения за извършено или допуснато неравно третиране въз основа на посочените признаци и касаят предимно трудови и социални права, достъп до здравеопазване и образование, както и достъп до обществени, в това число социални и здравни, услуги. В други случаи оплакването е насочено срещу конкретна законова или подзаконова норма, която според жалбоподателя създава условия за дискриминационно третиране по признак „увреждане“ или „възраст“.

Друг казус, по признак „увреждане“, свързан с трудовите и социалните права на уязвими групи от хора, е разгледан в **Решение № 80/09.02.2022г.** Производството е образувано по жалба, подадена от Л.С.Г. срещу Д.Н. – директор на Дирекция „Регионална служба по заетостта“ – М. В жалбата си Г. твърди, че е човек с увреждане (със 75% загубена работоспособност по решение на ТЕЛК) и е наета по проект „Обучения и заетост за хора с увреждания“ на длъжност от „В.В.“ ЕООД. Споделя, че на 03.01.2020 г. била посетена на домашния си адрес от Д.Н. по повод извършвана от ДРСЗ –М. проверка. Ответната страна е заявила, че по нейни данни имало офис на адреса и искала документи. След като Г. отговорила, че работното ѝ място е другаде и в момента е в отпуск, била принудена от Н. да се придвижи до работното си място и да докаже твърденията си. Жалбоподателката счита, че спрямо нея е извършена пряка дискриминация и тормоз, по признак „увреждане“. Ответната страна в свое становище заявява, че съгласно утвърдената Методика за контролна дейност в системата на Агенцията по заетостта, проверки от Дирекция „Регионална служба по заетостта“ могат да се извършват на всички работодатели/обучаващи институции, изпълняващи на съответната територия договор с Агенция по заетостта, за ползване на финансови средства по Закон за насърчаване на заетостта или Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Отрича изложените в жалбата твърдения за дискриминация и тормоз. Обобщава, че през цялото време Г. участвала доброволно в проверката.

Съставът е приел, че спрямо Г. е проявено тенденциозно отношение, предвид обстоятелството, че последната е посетена от ответната страна в нейния дом по време на отпуск. В тази връзка съставът счита за основателно възражението на пълномощника на Г., че ответната страна е имала възможност да научи по служебен път, че работното място е било сменено, за което работодателят е уведомил Дирекция „Бюро по труда“, гр. В. към Агенция по заетостта, както и обстоятелството, че десет поредни месеца преди процесната проверка работодателят е подавал график за работно място с адрес, различен от посещения на 03.01.2020 г. от Д.Н. Установено е, че Г. е била принуждавана да показва документи за отпуск, които поначало биват изисквани само от работодател. Установено е, че ответната страна - Д.Н., в качеството на директор на ДРСЗ – М., е извършила пряка дискриминация и „тормоз“ по см. на §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр., на основата защитения признак по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. - „увреждане“. Предвид установените обстоятелства, на ответната страна е наложена глоба в размер на 500.00 лв.

Пример за решение, постановено по подадена жалба срещу подзаконова нормативна уредба, по признак „увреждане“, е **Решение № 34 от 06.01.2022г.** по преписка № 437/2020г.

Жалбоподателите представят факта, че страдат от заболяването „наследствена транстиретинова амилоидоза“ (hATTR amyloidosis), която е тежко генетично заболяване. Твърдят, че силно било засегнато качеството на живот на пациентите, а липсата на адекватно лечение води до инвалидизация и летален изход. Излагат твърдения, че единственото признато в света лекарство за лечение на техния стадий на заболяването било Патисиран. Този медикамент не се реимбурсирал от НЗОК и не бил включен в позитивния лекарствен списък. В същото време, цената му била непосилна както за жалбоподателите, така и за останалите болни. Посочват, че повторното приемане през м. март 2019 г. на текста на т.3, от ал.1 на чл.29 от Наредбата за условията, правилата и реда за регулиране и регистриране на цените на лекарствените продукти (НУПРРРЦЛП), който текст веднъж вече бил отменен - с решение на ВАС от 2016 г., представлявало дискриминация спрямо тях. В допълнение ги лишавало от адекватно лечение. Въведеното с атакуваната разпоредба допълнително изискване било медикаментът Патисиран да бъде включен в позитивния лекарствен списък на България, но при условие, че се реимбурсирал и в поне 5 други държави, измежду произволно избран списък от 17 държави от ЕС. В постъпило становище, ответната страна заявява, че със свои решения ВАС действително е отменил аналогична предходна редакция на чл. 29, ал.1, т.3 от процесната Наредба, но тогава имало липса на законова регламентация, каквато към 2019г. вече била налице.

Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено, че медикаментът Патисиран е единственият утвърден такъв за лечение на втори стадий на заболяването ТТР-

ФАП. Прието е също така, че към момента на подаване на жалбата, лекарството не е включено в позитивния лекарствен списък и не се реимбурсира от НЗОК. Съставът установява, че с повторното приемане на атакуваната разпоредба на чл. 29, ал.1, т.3 от НУПРРРЦЛП, ответната страна – Министерски съвет, е извършила непряка дискриминация по признак „увреждане“ спрямо жалбоподателите, както и спрямо всички болни от посоченото генетично заболяване, които се лишават от адекватно лечение. С оглед на това, че са предприети действия по включването на медикамента в лекарствения списък и реимбурсирането му от НЗОК, не е наложена санкция. Дадено е предписание ответната страна да се въздържа от подобни дискриминационни действия в бъдеще.

Казус засягащ социалните права на хората с увреждания, е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 149/10.03.2022 г.** Производството е образувано по жалба на П.Ф.Т., чрез дъщеря ѝ В.Л.И, срещу Министъра на труда и социалната политика и Община В., представлявана от Кмета К.К. Жалбоподателката посочва, че била обезпокоена от факта, че хората с увреждания между 90 и 100% трайно намалена работоспособност и степен на увреждане, но без определена чужда помощ, са изключени от обхвата на Националната програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“. Изразява мнение, че това е несправедливост, представлява дискриминация по признак „увреждане“ спрямо хората, които наистина се нуждаят от такава помощ в сравнение с онези, които не изпитват нужда, и е в противоречие с Конвенцията за защита правата на хората с увреждания.

В свое становище, Община В., чрез кмета К.К., посочва, че през 2020 г. Община В. изпълнява Национална програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“, считано от 01.03.2020 г. до 31.12.2020 г. Програмата е утвърдена със Заповед № РД01-87/10.02.2020 г. на Министъра на труда и социалната политика. Съгласно Раздел IV, точка 2.2 от Приложение към Заповедта, лица, нуждаещи се от предоставянето на грижи в домашна среда по Програмата могат да бъдат хора с от 80 до 89,99 на сто степен на трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане с определена чужда помощ, както и на възраст над 65 г. в невъзможност за самообслужване, които не са освидетелствани по съответния ред от органите на медицинската експертиза в Р България. Посочва, че жалбоподателката П.Ф.Т. кандидатствала за такава помощ, но тъй като не отговаряла на критериите, бил постановен отказ.

В свое становище ответната страна – Министърът на труда и социалната политика заявява, че не може да вземе становище, тъй като към жалбата не били налице приложенията, представени от жалбоподателката.

Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено, че при прегледа на действащото законодателство се установява безспорно съществена разлика в третирането на лицата с увреждания по „Национална програма „Предоставяне на грижа в домашна среда“-2020г. /Програмата/, а именно, че право на домашен помощник имат лица с увреждания с 80 до 89,99 на сто ТНР или вид и степен на увреждане с определена чужда помощ и на възраст над 65г. в невъзможност за самообслужване, които не са освидетелствани по съответния ред от органите на медицинската експертиза в Р България и тези, в чиято група попада жалбоподателката П. Т., за да бъде реализирана грижата за лицата с увреждания, които съгласно чл.51, ал.3 от КРБ все пак би следвало да се намират под особената закрила на самата държава, която от своя страна трябва да изпълнява това свое задължение в еднаква степен спрямо всички такива лица, независимо от степента на тяхното увреждане. Поставен е акцент върху обстоятелството, че не е достатъчно държавата да предприеме мерки, но тези мерки следва да доведат до ефективна закрила на уязвимите групи лица. Посочва се, че мерките включват и създаване на нормативна уредба, в която да са предвидени механизми за подпомагане, в това число и на лицата, полагащи грижи за хора с увреждания. Съставът не установява кое е наложило от Националната програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“ да бъде изключван кръгът от лицата, към които спада и жалбоподателката П.Ф.Т. Прието е, че доколкото не се доказва въведените разграничения да са пропорционални и логически обосновани, същите не осигуряват ефективна закрила за всички хора с увреждания.

Съставът, въз основа на горното и взимайки предвид доказателствената тежест, установена в чл.9 от Закона за защита от дискриминация е приел, че ответната страна – Министърът на труда и социалната политика, не е доказала, че принципът на равно третиране не е нарушен. Прието е, че е извършена непряка дискриминация по признак „увреждане“, посредством бездействие, изразяващо се в неприлагането на позитивни мерки, които да водят до изравняването на

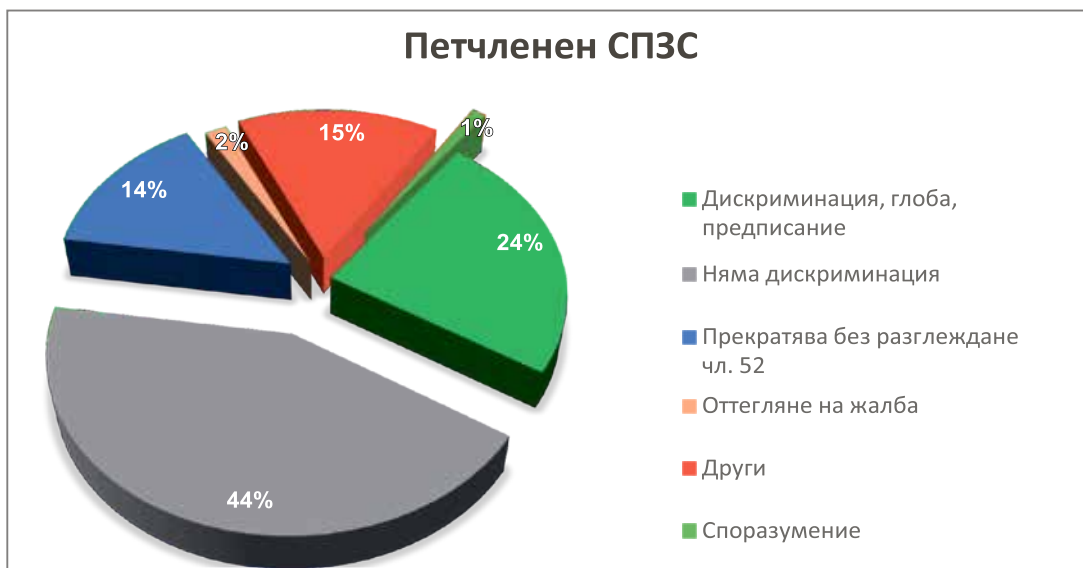
възможностите за участие в общественния живот по смисъла на чл.2, т.2 от ЗЗДискр. на лица с установена над 90% ТНР и без чужда помощ. Дадена е препоръка на ответната страна – Министъра на труда и социалната политика, да бъдат предприети необходимите мерки с оглед спазване на принципа на равно третиране. По отношение на ответната страна – Община В., съставът е приел, че доколкото същата е извършила проверка съобразно законовите изисквания, то не може да се приеме, че същата е извършила дискриминация.

6. Петчленен разширен заседателен състав – дискриминация по повече от един признак /множествена дискриминация/

В случаите на твърдяна множествена дискриминация, всеки един от посочените признаци подлежи на доказване и с решенията могат да бъдат уважени една, няколко или всички претенции в инициативния документ и съответно оставени без уважение. Непротиворечивата утвърдена практика на КЗД, както и повишената разпознаваемост на органа от гражданите доведе до повишаване на чувствителността в обществото към всички форми на дискриминация.

През 2022 г. разширените заседателни състави на КЗД са постановили общо 175 решения. В 24 % (42 решения) е установено нарушение на антидискриминационното законодателство, наложени са глоба или санкция, както и принудителни административни мерки на виновните лица. В 44 % (76 решения) от постановените решения не е установена дискриминация. В 14 % (25 решения) от производствата за защита от дискриминация са прекратени на основание чл. 52 от Закона за защита от дискриминация. 2 % (3 решения) са прекратените производства поради оттегляне на жалбата/сигнала от подателя им. 14 % от решенията (27) са в хода на производството.

В основата на голям брой жалби за дискриминация е оплакването по повод условията на труд и осъществяване на работното място. Пример за постановено решение от Петчленен разширен заседателен състав е **Решение № 21/05.01. 2022 г.**, в което е разгледано оплакване за дискриминация във връзка с §1, т.1 33Дискр. по признак „образование“ под формата на „тормоз“. Инициативния документ е подаден от жалбоподател с над 30 години педагогически стаж по специалността, от които в ОУ „И. В.“, който излага оплаквания по отношение на директора на учебното заведение във връзка обявен подбор за класни ръководители за учебната 2020/2021 година. Съставът е установил, че ответната страна П. Ц. К., директор на ОУ „И. В.“ не е изпълнила първоначално обявените критерии и неравно е третирила кандидатите за класни ръководители на първи клас за учебната 2020-2021 година, като е определила лица с по-ниска образователна степен и с по-ниска или без никаква ПКС за класни ръководители. Установено е, че е осъществяване акт на дискриминация чл. 5 от 33Дискр. във връзка с §1, т.1 33Дискр. по признак „образование“ под формата на „тормоз“ спрямо жалбоподателката от страна на П. К. в качеството ѝ на директор на ОУ „И. В.“-гр. В. Наложено е на ответната страна директор на ОУ „И.В.“- гр. В. на основание чл. 78, ал.1 33Дискр. глоба в размер на 500 лв. и задължително предписание на длъжностното лице - директора на ОУ „И. В.“-гр. В да се въздържа от бъдещо допускане на нарушения на действащото антидискриминационно законодателство в Република България.

Подобен пример представлява и **Решение № 240/2022г.** В подадена жалба от П. С. са заведени оплаквания за дискриминация по признаци „възраст“ и „лично положение“, както и нарушения на Глава втора Раздел I от 33Дискр. Жалбоподателката е работила по трудово правоотношение в ответното дружество на длъжността „старша медицинска сестра“ по силата на безсрочен трудов договор, с място на работа УМБАЛ „К.“ АД. Соча, че притежава специализирано образование по специалност „медицинска сестра“, по специалност „Управление на здравните грижи“, магистърска степен по специалност „Здравен мениджмънт“, проведени редица следдипломни обучения по различни теми от професионалната дейност на сестринската практика, мениджмънта в лечебните заведения, по системите за управление на информацията и вътрешния одит, както и по медицинската дейност. Изпълнявала длъжността „Медицинска сестра“ и „Старша сестра на отделение“ в продължение на близо 40 години. Със Заповед на Изпълнителния директор на УМБАЛ „К.“ АД било прекратено трудовото ѝ правоотношение на основание чл.328, ал.1, т.10 от КТ, но тъй като се чувствала работоспособна, многократно подавала заявления за назначаване на свободни позиции в различни отделения, като за никога не била одобрена.

Съставът е установил, че в лечебното заведение работят и други лица в същата възрастова категория, нещо повече – назначават се медицински сестри, вече придобили право на пенсия. В конкретния случай е налице явна разлика в третирането между С. и други лица, попадащи в сходна категория, спрямо които Изпълнителният директор на УМБАЛ „К.“ АД не е приложил еднакви критерии при осъществяване на правото си по чл.328, ал.1, т.10 КТ и е поставил в по-неблагоприятно положение по признак „възраст“, изразяващо се в прекратяване на професионалната ѝ кариера и ограничаване на възможностите ѝ за достъп до заетост, лишаване от трудов доход и свързаните с него по-висок размер на пенсия и добавка по КСО, в сравнение с колегите ѝ. След анализ на доказателствата, КЗД е установила, че с действията си ответната страна Изпълнителният директор на УМБАЛ „К.“ АД, е извършил нарушение на Глава втора Раздел I от 33Дискр. по признаци „възраст“ и „лично положение“ по отношение на жалбоподателката П. Н. С. и на основание чл.80, ал.3 от 33Дискр. му е наложено административно наказание глоба в размер на 250 лева.

Друг случай на разгледана преписка от Петчленен заседателен състав, касаеща оплакване за нарушение на принципа на равно третиране при упражняване правото на труд е **Решение № 62/24.01.2022 г.**, по оплакване за осъществяване дискриминация по признаци „обществено положение“, „партийна принадлежност“ и „увреждане“ от страна на кмета на Община К., който е третирил неравно жалбоподателя чрез недопускането му до програма „Работа“, поради обстоятелството, че е лице с увреждане, с издадено ЕР ТЕЛК, (получава инвалидна пенсия и друг вид социална помощ) и е несемеен. При събраните по преписката доказателства е установено, че подборът е извършен въз основа на характерните, индивидуализиращи жалбоподателя, отличаващи го признаци „обществено положение“ и „увреждане“, в сравнение с посоченото от него лице за сравнение - кандидат по същата програма „Работа“. Петчленен разширен заседателен състав е установил, че В. В. – кмет на община К. е извършил дискриминация по признаците „увреждане“ и „обществено положение“ спрямо жалбоподателя и е наложено административно наказание глоба в размер на 250 лева.

Петчленен разширен заседателен състав е разгледал оплаквания, касаещи нормативна уредба. Такъв пример е постановеното Решение № 139/ 01.03.2022 г.

Производството по преписката е образувано въз основа на жалба подадена от К.Д.Г срещу текстове в Наредба за условията и реда за платено и безплатно паркиране на моторни превозни средства в определени зони на територията на община Б., приета с Решение на Общински съвет, конкретно – „Раздел IV – Режим на платено локално паркиране на МПС по постоянен адрес“, чл. 13, чл. 14 и чл. 15. В първоначално подадената жалбата са изложени оплаквания за дискриминация по признак „лично положение“, поради което преписката е разпределена за разглеждане от Трети специализиран постоянен заседателен състав. След проведено по преписката открито заседание разглеждащият преписката състав е установил, че по същата се съдържат данни за дискриминация и по признак „имуществено състояние“, поради което преписката е преразпределена за разглеждане от Петчленен разширен заседателен състав.

Жалбоподателят сочи, че от месец май 2020 г. е въведена синя зона за паркиране на автомобили в района, в който живее. Уточнява, че притежава удостоверение за настоящ адрес в гр. Б. и при опит да заплати необходимата такса за издаване на електронен стикер за паркиране на автомобила на паркинг на адреса, на който има настоящ адрес, служител на ОП „Транспорт“ – гр. Б. му отказал да закупи електронния стикер поради обстоятелството, че жалбоподателят нямал постоянен адрес в гр. Б. и не отговаря на условията, посочени в Наредба за условията и реда за платено и безплатно паркиране на моторни превозни средства в определени зони на територията на община Б., изменена и допълнена с Протокол № 39/27.03.2018 г.

Оплакванията в инициативния документ са срещу нормите на чл. 13, 14 и 15 от Наредбата за условията и реда за платено и безплатно паркиране и контролиран достъп на моторни превозни средства в определени зони на територията на община Б. (изм. Протокол № 36/19.12.2017 г.), съгласно която в зона с въведен режим на платено паркиране кметът може със заповед да въвежда режим на платено локално паркиране на МПС по постоянен адрес на собствениците им. Жалбоподателят счита, че процесната норма е дискриминационна спрямо граждани, притежаващи настоящ адрес на основание документ за собственост на имот, обосновавайки местожителството на лицето и неговото семейство като същностни за личността характеристики, попадащи в обсега на защитения от закон признак „лично положение“.

Входа на производството Петчленен разширен заседателен състав е установил, че ответната страна Общински съвет – гр. Б. е предприела необходимите действия за преустановяване на дискриминационни актове спрямо лицата, собственици на имоти и притежаващи настоящ адрес на територията на община Б., като на последните е предоставено право на платено паркиране на МПС двукратно в рамките на календарна година за срок от 14 (четиринадесет) дни. Съставът е отбелязал, че лицата с постоянен адрес и тези с настоящ адрес, различен от постоянния, не са в сравнимо сходно положение. Разликата отчита различното преимуществено местопребиваване на лицата, което е от значение при преценка на обстоятелствата. Установено е, че ответната страна Общински съвет Б представляван от председателя не е извършил нарушение на Закона за защита от дискриминация въз основа на признаците „лично положение“ и „имуществено състояние“.

Препоръчано е на Общински съвет Б. да прецени и евентуално да предприеме действия за осигуряване на право на платено паркиране на моторни превозни средства на лица, собственици

на имоти и притежаващи настоящ адрес на територията на община Б. по изключение и за по-дълъг срок в сравнение с предоставения им вече 14-дневен (четирнадесетдневен) такъв двукратно в рамките на една календарна година.

Решение №12/04.01.2022 г. по преписка №51/2019 г. е друг пример за разгледани оплаквания във връзка с подзаконов нормативен акт, а именно за наличието на дискриминационни критерии в Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за новородено/ осиновено дете на територията на Община К.

Инициативният документ, подаден от А. Г. от с. Г. е наименован жалба, но по същество и съдържание има характер на сигнал, тъй като излага твърдения за наличие на дискриминационни условия при предоставяне на еднократна финансова помощ за новородено/осиновено дете на територията на Община К., съдържащи се в Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за новородено/осиновено дете на територията на Община К., а именно: възраст от 18 години, завършено средно образование и липса на просрочени задължения.

Посочените от сигналаподателите, критерии са: възраст от 18 години на родителите/осиновителите, притежаване на средно образование и липса на просрочени задължения, които считат, че създават неравно третиране по признак „образование“, „възраст“ и „етническа принадлежност“. Съгласно чл.3, т.3 от Правилника „родителят/ите на новороденото/осиновеното дете трябва да има навършени 18 години към датата на раждането или осиновяването“. Точка 7 на същия член предвижда „че родителят/ите на новороденото/осиновеното дете трябва да има завършено не по-ниско от средно образование към датата на подаване на заявлението. Съгласно т.8 родителят/ите на новороденото/осиновеното дете не трябва да има просрочени задължения към Община К. към момента на подаване на заявлението.

Петчленен разширен заседателен състав е установил, че въвеждането на допълнителни условия в т.3 и т.7 и т.8 от чл.3 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за новородено/осиновено дете на територията на Община К а именно: навършени 18 г. към датата на раждането / осиновяването, завършено не по-ниско от средно образование и липса на просрочени задължения към Община К. (приети с Решение № 589/21.01.2019 г. от Общински съвет- К.) представляват пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. на основата на признаци „възраст“, „образование“ и „имуществено състояние“ и нарушение на чл. 10 от ЗЗДискр. Препоръчано е на Общински съвет - К. да предприеме съответни мерки, с които да гарантира на всички родители, кандидатстващи за отпускане еднократна помощ за новородено/осиновено дете на равен достъп до финансова помощ.

Решение №438/13.09.2022 г. разглежда оплаквания по признаци „възраст“ и „увреждане“. Жалбоподателката Д. И. Г., посочва, че е пенсионер по болест, същата има определена пенсия за инвалидност, поради общо заболяване. Жали се, че от Д. „СП“, гр.Т. и е било отказано предоставянето на програмируем задушен апарат, поради това, че е навършила възрастта за пенсиониране. Съставът е счел, че в случая не се установява изрично нормативно изискване въведено в законов или подзаконов нормативен акт, който да урежда медицинските изделия, предназначени за хората с увреждания да са обвързани единствено с възрастта на лицето, т.е. да се предоставят такива не с оглед данните от медицинската документация, а само с оглед на това, дали лицето е в трудоспособна възраст или е в над трудоспособна възраст, в случая с жалбоподателката Д. И.Г. Предвид гореизложеното, настоящият състав стига до извода, че съществувало до февруари 2019 г. изискване в т.5 б. „е“ от Приложение № 7 към чл.40, ал.1 от ППЗИХУ (отменен 01.04.2019 г.) за отпускане на целеви помощи за медицински изделия и вида на медицинското изделие, обвързано с изискването програмируеми цифрови слухови апарати да се отпускат само на лицата с увреждане в трудоспособна възраст, води до по-неблагоприятно третиране на лицата с увреждания, които не са в трудоспособна възраст и в частност спрямо Д. И. Г. от гр. Т., представлява нарушение на чл. 4, ал.3 от ЗЗДискр.

Съставът дава препоръка на МС МТСП и АСП на РБ с превантивна цел занапред от постановяване на настоящото решение да предвиди мерки и правила за спазване на принципа за равенство в третирането на всички лица с увреждане, при определяне на критерий или правила за отпускане на целеви помощи за медицински изделия, както и за изработване, покупка и ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и др.

В Решение №384/04.07.2022 г. е разгледан случай по признаци „възраст“, „лично положение“ и „обществено положение“ във връзка със свързано лице – П. Д. Д. (дъщеря на жалбоподателя). Жалбоподателят Д. И. Д. сочи, че е родител на малолетната П. Д. Д., като кандидатствал като неин

законен представител за отпускане на стипендия от Общ. С. съгласно НУРОСФСДМИДОС, приета с Решение № 1339/15.11.2018 г. в предвидения срок, т.е. от 01.04.2020 г. до 30.04.2020 г. Сочи, че през 2020 г., вероятно заради извънредното положение в РБ „Програмата“ била приета от общински съвет С. на сесията, проведена на 23.04.2020 г., т.е. почти в края на самия период за кандидатстване, като в приетата „Програма“ бил уточнен обхвата за всички области на кандидатстване, като единствено в „Направление Спорт“ имало следното допълнително „изискване“ за признаване на постижение: „...Постигнато класиране при минимум участие на 4 държави и при конкуренция от 6 участници в дисциплина или категория за възрастите от 8-12 клас и 8 държави и 12 участници за възрастите от 1-8 клас...“ Д. Д. Сочи, че според „Програмата“ всички деца от 1 до 8 клас, занимаващи се със спорт и в частност П. са поставени в неравностойно положение спрямо по-големите ученици (8-12 кл.) в категория „Спорт“ и спрямо всички други ученици от останалите направления, където няма заложени такива дискриминиращи допълнителни условия. Петчленен заседателен състав установява, че с утвърждаването на Програма за отпускане на стипендии и финансово стимулиране на деца и младежи на Общ. С. за 2020 г. с Решение № 161/23.04.2020 г. по чл. 5, ал. 1 от НУРОСФСДМИДОС, ответната страна Ос С. е осъществила непряка дискриминация спрямо малолетната П. Д. по признак „възраст“, а именно това, че П. Д. е във възрастовата група от 1 до 8 клас. Петчленен разширен заседателен състав е дал задължително предписание на ответната страна Ос гр. С. да се предприемат мерки за отстраняване на текстовете в Програмата, създаващи предпоставки за непряка дискриминация и нарушение на 33Дискр. и да се прецизират изискванията на НУРОСФСДМИДОС, като се съобразят категориите класове (от 1 до 8 клас и от 8 до 12 клас) с изискванията брой държави и брой участници. В другата си част жалбата е оставена без уважение.

По признаци „увреждане“ и „лично положение“ е постановено **Решение № 300/2022г.** Подадена е жалба от инициативен комитет от граждани от район М. в столицата относно прилагане на дискриминационни практики и засягане на граждански права на голяма група граждани от Столична община, а именно: при разглеждане на жалбата следва да се имат предвид следните обстоятелства: посочените пътни знаци В28 са поставени само на част от улица „Б.“, което е в нарушение на принципа за равнопоставеност пред закона. Те ограничават паркирането в междублоково пространство на 4 блока с общо 7 входа и живущи в тях над 800 човека, сред които и инвалиди. Сочат, че поставянето на знаците само пред блокове номер 301, 302, 304 и 306, а липсата на такива пред блок с номер 389, които се намират на една и съща улица са в абсолютен разрез и нарушават редица правни норми и международни актове като противопоставят група хора срещу друга такава при сравними и сходни обстоятелства, в нарушение на принципа за равенство и търпимост. Оплакванията са, че поставените пътни знаци ограничават достъпа на инвалиди, които използват услугите на офиси и обекти с разнородни дейности (сред тях няколко зъболекарски кабинета, поща, офиси на мобилни оператори, каса за заплащане на битови сметки, магазин за хранителни стоки), находящи се под блоковете. Твърди се, че към момента на въвеждане в експлоатация на блоковете са изпълнени всички съществуващи към онзи момент разпоредби за броя паркоместа и блоковете разполагат с подземни гаражи и паркоместа, които са недостатъчни поради големия брой работещи в района. В жалбата е описан и факта, че от въпросните знаци е засегната само част от улица Б., което поставя в дискриминационно положение живущите от

блокове 301, 302, 304 и 306, спрямо тези в блок 389 и други по същата улица, които имат възможност за паркиране и престой без ограничение на същата улица в друга нейна част.

След проведено обществено обсъждане нарочно създадена комисия от Столична община изразила становище и е изготвила проект за промяна на организацията на движение, който следва да предвижда косо паркиране на ул. „Б.“ в участъка между ул. „Ф. А.“ и ул. „Ж. Г.“ от страната на магазин К. и успоредно паркиране към жилищните сгради.

С оглед гореизложеното съставът приема, че по отношение на живущите лица с увреждания в блокове 301, 302, 304 и 306 на ул. „Б.“, жк. М., Столична община, като ответна страна, чрез неосигуряване на безпрепятствен пряк достъп на лица с увреждания живущи в блокове 301, 302, 304 и 306 на ул. „Б.“, жк. М., с цел паркиране на автомобили като необходимост, свързана с ежедневните нужди на живущите там по адресна регистрация, е извършила нарушение на 33Дискр. по признак „увреждане“. Ответната страна не предоставя информация за осигуряване на друг, алтернативен достъп до сградите на въпросните жилищни сгради, което създава препятствия за нормалното функциониране на домакинствата, живущи там и създава предпоставки за по-неблагоприятно третиране по признак „увреждане“ за периода определен от жалбоподателите като дискриминационен, след месец септември 2020 г.

С оглед гореизложеното и на основание чл. чл. 65 – 66 от 33Дискр Петчленен разширен заседателен състав на Комисия за защита от дискриминация установи, че с поставянето на пътни знаци В28 пред цитираните жилищни блокове, през процесния период е извършено нарушение на чл. 4. ал. 2 по признаци „лично положение“ и „увреждане“ по отношение на живущите с постоянен и настоящ адрес в блокове 301, 302, 304 и 306 на ул. „Б.“, жк. М., Столична община и е дал препоръка на основание чл. 47, т. 6 от 33Дискр на Столична община, представлявана от кмета с цел превенция за в бъдеще да поддържа безпрепятствен достъп до блокове 301, 302, 304 и 306 на ул. „Б.“, жк. М., Столична община.

Друг пример е **Решение № 401/08.08.2022 г.** по признаци „лично положение“ и „обществено положение“. В инициативния документ жалбоподателят Д. Г. сочи, че на дата 03.02.2021 чрез контактния център на СО изпратил сигнал относно дългогодишна липса на почистване на ул. П. в гр. С, заедно със снимков материал. В него посочил проблеми, свързани с лошото състояние на улицата и влошеното качество на въздуха вследствие от огромното количество наноси, натрупани от дългогодишната липса на почистване на улицата. Твърди, че със заплащането на такса смет (битови отпадъци), респективно всеки гражданин, пряко или косвено (като собственик, ползвател или наемател) заплаща чрез такса смет не само третирането на битовите отпадъци, но и почистването на улиците и площадите на територията на общината. Посочва още, че по данни на В. Г. началник на С. инспекторат, съобщени пред СОС, около 50% от улиците на територията на СО не се почистват, въпреки че всички граждани заплащат такса за тази услуга. В хода на производството безспорно се установи, че улица „П.“, находяща се в р-н „О. К.“ не се почиства, т.е. не се мете и мие, тъй като няма изградена инфраструктура с трайна пътна настилка, изградени тротоари и регули, както и дъждоприемни шахти. Не се спори, че същата не фигурира в графика за почистване на фирмата изпълнител на обществената поръчка, чийто възложител е СО. Съставът кредитира заявеното в открито заседание от ответната страна, че почистването на обществените територии не е индивидуална услуга и всеки гражданин плаща почистването солидарно за цялата територия на гр. С., но отговорността всички улици да се почистват е на представляващия общината, т.е. кмета. Петчленен разширен заседателен състав установява, че при осъществяване на своята дейност ответната страна кметът на СО, чрез неосигуряването на регулярно почистване на ул. „П.“, р-н О. к., дава възможност на живеещите там граждани да живеят в нормална жизнена среда, в сравнение с гражданите, живеещи на улици с изградена инфраструктура, е извършила нарушение на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр., което в съответствие с чл. 37, ал.1 от 33Дискр. се смята за дискриминация и представлява нарушение на закона. Съставът е предписал на ответната страна да преустанови дискриминацията по признак „имуществено състояние“ и „лично положение“, като предприеме необходимите действия за изграждане и поддържане на инфраструктура на ул. „П.“, р-н О. к., позволяваща нейното почистване, както и е препоръчал на ответната страна да не допуска нарушение на чл. 4, ал.1 от 33Дискр, като предприеме необходимите действия за изграждане и поддържане на инфраструктура на улиците на територията на СО, позволяващи тяхното почистване.

Интересен пример е и **Решение № 436/13.09.2022 г.** по признаци „лично положение“ и „имуществено състояние“. Жалбоподателят – Д. С. Д. е посочил, че е абонат на „ВиК“ АД Д.,

като до момента на депозиране на жалбата е нямал задължения към дружеството доставчик. Жалбоподателят твърди, че няма регистрирани и наложени глоби за нарушения към дружеството и не води съдебни спорове. Сочи, че на 03.05.2019 г. без предупреждение и без основание от страна на „ВиК Д.“ АД е било прекъснато водоснабдяването към неговия имот. Д. Д. подал чрез ел. поща и на хартиен носител, молба до директора да му бъде възстановено водоснабдяването, като в официален отговор му било съобщено, че в архива на дружеството липсвали документи за присъединяването на имота към водоснабдителната мрежа. На този отговор от дружеството, на свой ред жалбоподателят заявил с писмо, че не би било възможно да не е абонат след като плащал водата повече от десет години и до момента. Д.С.Д. заявява, че имал изряден пломбиран водомер от дружеството, който отговарял на БДС стандартите и същия се намирал в шахта в имота. Петчленен разширен заседателен състав посочва, че правото на човека на безопасна питейна вода дава право на всекиго, без дискриминация, да има справедлив достъп до достатъчна, безопасна, приемлива, физически и финансово достъпна вода за лична и домашна употреба. Правото на човека на добри санитарни условия дава право на всекиго, без дискриминация, на физически, справедлив и финансово приемлив достъп до добри санитарни условия във всички сфери на живота, които да бъдат безопасни, сигурни, хигиенични, социално и културно приемливи, да осигуряват неприкосновеност на личния живот и да гарантират човешкото достойнство. Упражняването на правата на човека на питейна вода и добри санитарни условия е тясно свързано с други права на човека, сред които правото на живот, достойнство, храна, здравеопазване и образование. Петчленен заседателен състав установява, че ответната страна не е изпълнила законното задължение, произтичащо по силата на чл.37 от ЗЗДискр. и нарушение на чл.4, ал.2 във вр. с чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. по признаците „лично положение“ и „имуществено състояние“ спрямо Д. С. Д. от гр.Д. и е наложил на ответното дружество административно наказание - имуществена санкция в размер на 2000 лв. Съставът е дал предписание на ответната страна да предприеме необходимите действия, свързани с възстановяване на предоставяната от дружеството услуга на Д.С. Д. от гр. Д. за неговия имот, при равни условия и при спазване на разпоредбата на чл.37, ал.1 от ЗЗДискр.

Друг пример за разглеждана преписка съдържаща оплаквания за дискриминация под формата на тормоз на работното място по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр. във вр. с §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр. на основата на признаците „лично положение“, „семеино положение“ и „произход“ както и оплаквания за нарушения на Глава втора, Защита при упражняване правото на труд от ЗЗДискр. от страна на работодателя – акционерно дружество е **Решение №138/01.03.2022 г.** В подадения до КЗД инициативен документ жалбоподателят сочи, че, по силата на сключен трудов договор с „О.“ АД в качеството на работодател, заемала длъжността „Старши одитор“ в дирекция „Вътрешен одит“ на „О“ АД. В подадената жалба са изложени оплаквания, за тормоз на работното място, с оглед на това, че между работодателя и четири физически лица, сред които е и жалбоподателката бил сключен договор за наем на недвижим имот (Дг11-0615/29.06.11 нотариално заверен и приложен като доказателство по преписката) от дата 29.06.2011 г., като видно от същия, наетият имот ще се ползва според търговските нужди на наемателя, в случая „С.“ ЕАД.

Оплакванията за дискриминация са свързани с обстоятелството, че от страна на съсобствениците на недвижимия имот наеман от търговското дружество са били предприели действия във връзка с клаузите по наемния договор, а именно покана за заплащане на неустойка, като спрямо жалбоподателката, като служител на банката, работодателят е прилагал натиск.

По преписката е установено, че съгласно Заповед №В83-1155/09.03.2020 г. на С. са спрени правата ѝ за достъп до споделената директория на дирекцията и до основната банкова система, като с оглед заявените от страните обстоятелства, тази заповед е във връзка с претенциите на част от наемодателите във връзка с прекратеното от страна на банката наемно правоотношение. В хода на производството е установено че молбата на С. С. по описа на ЦУ на ОББ АД, адресирана до ръководството на банката индикира за това, че с нея са били водени разговори във връзка с предявени претенции във и по повод действието на наемния договор от страна на останалите съсобственици, част от които са и роднини. Съставът е отчел, че действията на ответната страна са с оглед Политика за предотвратяване, разкриване и управление на конфликт на интереси и приложена по преписката и разпоредбата на чл. 2, т.2. от същата политика от дата 2019 – без данни за одобрение от УС на банката или Решение на УС), с цел да бъде създаден ред и избягване на ситуации, при които: интересите на служител на банката или на негов близък член на семейството влизат в противоречие с интересите на банката. Според тезата на ответната страна след като в банката е получена покана за доброволно изпълнение от страна на едни от наемодателите на О. АД, а в следствие и на получаването на искова молба, доводите на банката са, че е идентифицирала наличие на конфликт на интереси с жалбоподателката. Това разгледано на плоскостта на антидискриминационното право, от своя страна представлява натиск върху служител, за това че трето лице или роднина е предприел действия за защита на свои права и законни интереси. Оправданието, че спрения достъп до системата и възпрепятстването на служителката да изпълнява служебните си задължения поради „конфликт на интереси“ с дружеството работодател, на практика представлява признание за осъществен натиск служителката да убеди своите близки да се откажат от своите претенции. Посоченото се потвърждава според ответната страна от отразеното в писмени бележки по преписката, че на служителката е разяснено, че исковата молба я поставя в конфликт на интереси. На практика от страна на дружеството се признава, че върху нея е оказвано въздействие, както се твърди са били водени разговори със С. Последица от тези действия е решението ѝ да напусне. В разглеждания случай и съгласно разпоредбата на чл. 17 от ЗЗДискр. работодателят е задължен да извърши проверка и да наложи дисциплинарно наказание на работника или служител, упражняващ тормоз. Данни за такива действия по преписката не се съдържат. Налице е пасивно поведение на работодателя да изпълни това си законово изискване. Петчленен разширен заседателен състав установява, че ответната страна е извършила неизпълнение на законово задължение, с което е извършено нарушение на чл. 17 от ЗЗДискр., както и че не е спазила принципът за недопускане на дискриминация спрямо служителката Г. Н. С., до датата на нейното напускане. Наложена е имуществена санкция в размер на 2000 /две хиляди/ лева за установеното неизпълнение на законово задължение, произтичащо по силата на чл.17 от ЗЗДискр.

В Решение № 18/04.01.2022 г. са разгледани оплаквания за неравно третиране спрямо българските граждани, които са изключени от приложното поле на т.1а от Заповед № РД-01-239/26.04.2020 г. на министъра на здравеопазването относно правото на посещение на градските паркове и градини. Жалбоподателят е отбелязал, че с т.1 от посочената заповед е премахната пълната забрана за посещения на градски паркове и градини, като е предвидена допустимостта им (посещенията им) при стриктно спазване на посочените в същата точка противоепидемични мерки. Уточнява, че с новосъздадената т. 1а от същата заповед се въвеждат ограничения по отношение на субектите, които могат да се възползват от правото да посещават градските паркове и градини, като посещенията на градските паркове и градини се разрешават само на следните лица: а) деца до 12 години, задължително с техните родители или членове на техните семейства, но не повече от двама възрастни, във времето от 9,30 до 18,30 часа всеки ден; б) собственици на кучета, но не повече от един, във времето до 9,30 и след 18,30 всеки ден.

Според изложеното в жалбата, а и видно от текста на заповедта, правото на посещение на градски паркове и градини е предоставено само на няколко категории лица, което обстоятелство счита за дискриминационно, както по отношение на него, така и на всички лица, които не притежават съответните качества. На първо място, правото на посещение на градските паркове единствено за деца, които не са навършили 12 годишна възраст, представлява според жалбоподателя пряка дискриминация по признак „възраст“, тъй като извън обхвата на заповедта остават всички деца

по смисъла на чл. 2 от Закона за закрила на детето, които са на възраст между 12 и 18 години. На второ място, предоставяне на право на посещение на градски паркове и градини единствено за родителите на деца до 12-годишна възраст или членове на семейството на деца до 12-годишна възраст счита за дискриминационно по признак „лично положение“ и/или „семеино положение“, по отношение на всички пълнолетни физически лица, които не попадат в посочената категория, тъй като съгласно заповедта се изисква специално качество, произтичащо от семейното или лично положение на лицата. На трето място правото за посещение на градски паркове и градини за още една категория пълнолетни лица, а именно на собствениците на кучета, без в заповедта, да се посочва необходимостта да се посещава парка заедно с домашните любимци, (оглед на което счита за напълно допустимо посещаването на градски паркове и градини от собственици на кучета, които могат да докажат правото си на собственост дори без физическото присъствие на кучето им в парка или градината, т.е. само поради притежаването на формалното качество „собственик на куче“ е форма на дискриминация по признак „лично положение“.

Поради обстоятелството, че жалбоподателя не попада в нито една от групите граждани, по отношение на които са предвидени изключенията от забраната да се посещават градските паркове и градини и като лице с активен начин на живот, което отдава голямо значение на възможността за спорт на открито, счита Заповед № РД-01-239/26.04.2020 г. на министъра на здравеопазването за дискриминационна по признаци, „възраст“, „лично положение“ и „семеино положение“. В проведеното открито заседание от жалбоподателя е наведен признак „имуществено състояние“ във връзка с оплакването касаещо собствениците на куче.

Ответната страна по преписката, министърът на здравеопазването е представила становище за неоснователност на подадената жалба, като е отбелязано, че са упражнени законоустановени правомощия при спазване на принципа на съразмерност с оглед защитата на живота и здравето на гражданите в условията на въведено извънредно положение и усложняваща се епидемиологична обстановка от разпространението на COVID-19.

Установено е на основание чл. 65, т. 5 от ЗЗДискр., че ответната страна в производството не е извършила нарушение на забраната за дискриминация по чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателя на основата на признаци „възраст“, „семеино положение“, „лично положение“ и „имуществено състояние“ и че министърът на здравеопазването на Република България не е извършил нарушение на забраната за дискриминация по чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателя, на основата на признаци „възраст“, „семеино положение“, „лично положение“ и „имуществено състояние“.

В КЗД постъпват жалби от лица, които се чувстват дискриминирани във връзка със своята етническа принадлежност. Такъв пример е **Решение № 352/2022г.** Производството е образувано по жалба, подадена от Е. Б. А. от гр. Б. С. срещу Телевизия „А.“, предаването „Държавата днес“ с тема „Без повече случаи - цигани пребиха полицаи“. Изложени са оплаквания за „тормоз“ във вр. с параграф 1, т.1 от ЗЗДискр. по признаци „етническа принадлежност“ и „лично положение“, както и твърдения за „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 и т.6 от ДР на ЗЗДискр.

В инициативния документ жалбоподателят сочи, че повод за нея е публикуването на 08.02.2021г. на фейсбук страницата на Телевизия А. предаване „Държавата днес“. В същото предаване се подчертава за проблеми, свързани с ромската етническа група. Заглавието е „Без

повече случаи цигани пребиха полицаи!”, което представлява част от потенциалната управленска програма на политика В. С. Водещата тема, която се засяга във въпросното видео, е престъпността на ромите в страната и неуважението им към органите на реда. Изразява мнение, че заглавието „Без повече случаи цигани пребиха полицаи!” е само по себе си индикация за наличие на реч на омразата спрямо българските граждани от ромски произход. Изтъква се, че в Република България не съществува правен механизъм, който да защитава работата на полицията от случаи на саморазправа и нападения от страна на ромите, което им създава образ на престъпници и разбойници, които нападат дори и униформените служители. Отделно от това, ромите са представени като безразсъдни и примитивни хора, които не се страхуват от държавността и за които погизването на обществения ред и спокойствие е част от ежедневието им. Това са опити за стигматизация и утвърждаване на стереотипи за общността. Като представител на ромската общност, жалбоподателят се чувства разтревожен и реално застрашен като счита, че публикацията създава враждебна и застрашителна за ромите среда и накърнява достойнството им и ги заклепва.

В становището си, ответната страна счита, че жалбата е неоснователна и недоказана и следва да бъде оставена без уважение.

Петчленен разширен заседателен състав на КЗД се води от разбирането, че правото на свобода на изразяване на мнение и на получаване и разпространение на информация и идеи, както е закрепено в чл. 10 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) и свободата на медиите като негово следствие е от значение за всяко общество, но също така „никоя от разпоредбите на тази Конвенция не може да се тълкува като предоставяща правото на някоя държава, група или лице да осъществява дейност или действия, имащи за цел нарушаване на правата и свободите, предвидени в Конвенцията, или ограничаването им в по-голяма степен от предвидената в Конвенцията”.

С цел въздържане от допускане на различни форми на дискриминация и с оглед правомощията на КЗД като независим специализиран държавен орган, чиято цел е недопускане на дискриминация и осигуряване равенство в третирането, съставът е наложил имуществена санкция на ответната страна в минималния размер, както и е дал препоръка занапред да не допуска установеното в настоящото производство нарушение.

Решение №222/26.04.2022г. също е пример за осъществен тормоз и подбуждане към дискриминация по признаци увреждане, лично и обществено положение и политическа принадлежност по повод публикувана статия. В инициативния документ (имаш характер и на сигнал и на жалба) Г. С., Х. П. и А. З. сочат, че в електронното издание „Р.ВГ” е публикувана статия обозначена като „ТОП НОВИНА”, със заглавие: „К. А.: Само хора с Алцхаймер ще гласуват за кликата на Н.”. Новината е със следния текст: „Горката К.! Счита, че З., С. и П. са алтернатива за нацията. Само хората с Алцхаймер ще гласуват за тази клика. Тя доста се постара да унищожи БСП, да зачисти партията, да се обгради с глупаци...” Счита, че с посоченото изявление е дадена обидна характеристика и се накърнява достойнството на хората, страдащи от болестта Алцхаймер и е осъществена дискриминация под формата на „тормоз” на основата на признак „увреждане”, както и подбуждане към дискриминация. Сочат, че в резултат направеното изявление от страна на К. А., свързано с конкретното посочване на Г. С., Х. П. и А. З. и използваните след това определения и квалификации „глупаци”, „колекция от некадърници”, „магарета”, дори и да не е било цел, е довело до резултат - създаването на негативен образ на тримата в обществото, в качеството им на членове на политическа партия и като обикновени граждани.

След преценка на писмените и гласни доказателства, заседаващият състав е установил, че статията публикувана от ответната страна К. А. – автор в сайта www.r.bg (собственост на „П. Н.” ЕООД) със заглавие „Само хора с Алцхаймер ще гласуват за кликата на Н.” представлява тормоз и подбуждане към дискриминация по признак „увреждане” по отношение на лицата страдащи от заболяването „Алцхаймер”. От публично известния факт, че К. Н. е от БСП, следва извода, че в „кликата на Н.” са включени и А. З., Г. С. и Х. П., за които е ясно, че към момента на подаване на инициативния документ са народни представители от БСП. Съставът счита, че подобни думи от страна на лице с обществено положение служат за формиране и затвърждаване на негативното отношение на мнозинството към лицата с Алцхаймер. Процесната статия на К. А. има за резултат накърняване на достойнството на лицата с Алцхаймер. Съставът счита, че публичните изявления на А. неминуемо влияят на общественото мнение. От анализ на текста, съставът е счел, че със статията на А. се унижава достойнството на човек и група лица по признак „увреждане”, извършени

публично посредством използването на средства за масова информация. По отношение на направените оплаквания от страна на А. З., Г. С. и Х. П. за осъществена спрямо тях дискриминация под формата на тормоз по признаци „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“, въз основа на събраните по преписката доказателства съставът установи, че същите са основателни. В конкретния случай, заседаващият състав счита, че личното положение на жалбоподателите е именно това, че са избрали да членуват в БСП. Използвайки изразите „глупаци“, „колекция от некадърници“ и „магарета“, ответницата А. словесно е нахърнила достойнството и е създала унизителна и обидна среда по отношение на жалбоподателите. От изложеното по-горе, съставът счита, че К. А. е нарушила антидискриминационното законодателство, като е осъществила тормоз и по признак „политическа принадлежност“, тъй като и тримата са членове на БСП. Съставът е счел, че използвайки изразите „глупаци“, „колекция от некадърници“ и „магарета“ по отношение на жалбоподателите, А. е извършила дискриминация под формата на тормоз и по признак „обществено положение“.

По отношение на ответната страна „П. Н.“ ЕООД, представлявано от управителя Н. Й., съставът е счел, че същият в качеството му на работодател на К. А. и като лице оказващо контрол в трудовия процес, с бездействията си е осъществил дискриминация по признак „увреждане“ по отношение на лицата страдащи от болестта „Алцхаймер“, както и дискриминация по признаци „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“ спрямо А. З., Г. С. и Х. П., тъй като не е осъществил контрол и е допуснал нарушение на 33Дискр. Съгласно чл.18 от 33Дискр. Работодателят в сътрудничество със синдикатите е длъжен да предприеме ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация на работното място. Съгласно чл.19 от 33Дискр. При неизпълнение на задължението си по чл.18 работодателят носи отговорност по този закон за актове на дискриминация, извършена на работното място от негов работник или служител.

Засадаващият състав е установил, че с действията си ответната страна К. И. А., е извършила дискриминация под формата на „тормоз“ по признак „увреждане“ и „подбуждане към дискриминация“ по отношение на лицата, страдащи от заболяването „Алцхаймер“, както и че е извършила „тормоз“ по признаци „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“ спрямо А. З., Г. С. и Х. П. За извършените нарушения ѝ е наложена глоба 500 лева и ѝ е дадена препоръка да се въздържа от изказвания, които имат за цел или резултат нахърняване достойнството на други лица и създаването на враждебна, обидна или заплашителна среда. Съставът е установил, че с бездействията си, ответната страна „П. Н.“ ЕООД, представлявано от управителя Н. Н. Й., е извършил дискриминация по признак „увреждане“ по отношение на лицата, страдащи от заболяването „Алцхаймер“, както и „тормоз“ по признаци „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“ спрямо А. З., Г. С. и Х. П., за което му е дадено задължително предписание да въведе мерки и механизми, с които да не се допуска публикуването на статии със съдържание, което е в нарушение на 33Дискр.

7. AD НОС заседателен състав

В съответствие с чл.11, ал.4 от Глава Трета „Заседателни състави“ на Правилата за производство пред КЗД, председателят на Комисията при необходимост може да формира т. нар. AD НОС заседателни състави - състав от трима члена на КЗД, които заседават в различни СПЗС. Ad hoc е заседателен състав, на който се възлага разглеждане на конкретен казус, и се състои от председател, докладчик и член, като с разпореждане на председателя на КЗД в Ad hoc състав може да бъде разпределен всеки един от членовете на комисията. За разлика от специализираните постоянни заседателни състави, Ad hoc не е ограничен в разглеждането само на определени признаци по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр.

За 2022 г. постановените решения на Ad hoc заседателен състав във връзка „Достъпна България“ са общо 218 бр.

През 2022 г. в производства за защита от дискриминация участват единадесет Ad hoc заседателни състава, определени със Заповед на Председателя на КЗД, както следва:

Заповед № 138/26.07.2018г.

д-р Орлин Колев, доц. д-р Баки Хюсеинов, инж. Сабрие Сапунджиева
инж. Наско Атанасов, София Йовчева, Петър Кичашки

Заповед № 108/31.07.2019г.

инж. Наско Атанасов, инж. Сабрие Сапунджиева, д-р Орлин Колев
доц. д-р Баки Хюсеинов, София Йовчева, д-р Орлин Колев

Заповед № 37/30.04.2020г.

д-р Владимира Стоименова, Златина Дукова, Петър Кичашки

Заповед № 38/30.04.2020г.

доц. д-р Баки Хюсеинов, Наско Атанасов, София Йовчева

Заповед № 9/09.03.2021г.

д-р Орлин Колев, София Йовчева, инж. Наско Атанасов

Заповед № 22/24.06.2021г.

д-р Орлин Колев, инж. Наско Атанасов, д-р Владимира Стоименова
инж. Сабрие Сапунджиева, София Йовчева, доц. д-р Баки Хюсеинов

Заповед № 4/01.02.2022г.

д-р Орлин Колев, инж. Наско Атанасов, Петър Кичашки

Заповед № 167/12.12.2022г.

доц. д-р Баки Хюсеинов, инж. Наско Атанасов, д-р Орлин Колев

Анализът на постановените през 2022 г. решения от Ад Хок заседателните състави на КЗД показва, че от общия постановен брой решения 193, в 49 % решенията е установено нарушение на антидискриминационното законодателство - установена дискриминация по признак „увреждане“, като съответно е наложена глоба или санкция, както и е дадено задължително предписание за предприемане на необходимите действия относно изграждането на достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително и на такива с ограничена подвижност до обследваните обекти, като в някои от случаите им е наложена и имуществена санкция. В 36 % (69 решения) от случаите производствата са прекратени на различни основания. 14 % от случаите са приключили със сключени споразумения между страните, на основание чл. 62 от Закона за защита от дискриминация. В 1 % (едно решение) не е установена дискриминация.

Пример за производства пред тези състави представлява **Решение № 01/4.01.2022г.**, за чието постановяване съставът взел предвид обстоятелството, установено в хода на производството, че на обследвания обект била изградена бетонна рампа, осигуряваща безпрепятствен достъп до него за хора с увреждания. Така се наложил изводът, че ответната страна „Б.П“ ЕАД предприела необходимите действия и мерки за осигуряване изграждането на достъпна архитектурна среда до своя станция, находяща се на адрес: гр. В., бул. „Я. С. С оглед наличните доказателства за осигурена достъпност на ответната страна, съставът не е наложил имуществена санкция.

Друг пример за проверен обект е клиника за акушерство и гинекология, находяща се на адрес: гр. М., ул. „Л.К.“. С **Решение № 87/10.02.2022г.** Ad hoc заседателен състав установил, че ответната страна извършила нарушение на 33Дискр. чрез изграждане и поддържане на среда, недостъпна за хора с увреждания. Съставът наложил на ответната страна имуществена санкция в размер на 250,00 лева. На основание чл. 47, т. 4 от 33Дискр., съставът предписал на ответната страна, в тримесечен срок да предприеме необходимите действия за изграждането на достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително на лица с ограничена подвижност, до процесния обект до клиниката.

33Дискр. дава възможност на страните да постигат споразумение във всеки момент от разглеждането на преписката чрез водене на помирително производство. Пример за сключено споразумение между състава и ответната страна е **Решение № 162/15.03.2022г.** Въз връзка с образувана по доклад за самосезиране преписка, била извършена проверка на търговски обект на В.Е.Е. ЕООД., находящ се на адрес: гр. В., пл. М.К. №. На 16.02.2022 г. между страните в производството било подписано споразумение, чрез което в дух на доброжелателност, толерантност и взаимно уважение се установило задължение за ответната страна да осигури достъпна архитектурна среда на хора с увреждания до обекта до 31.05.2022 г. чрез рампа за преодоляване на стълби, стъпала, препятствия и височини, осигуряваща безпроблемното влизане в помещението на хора със затруднено придвижване за осигуряване на достъпна среда. Сключеното споразумение било одобрено от състава, с оглед на което, на основание чл. 62, ал. 2 33Дискр., било прекратено производството.

Повече са случаите, които в рамките на производството, ответната страна е отстранила допуснатото към момента на образуване на преписката нарушение, като пример за това е **Решение № 91/11.02.2022г.** То касае недостъпна архитектурна среда, поддържана в хотелски комплекс, находящ се в гр. М., ул. М. В хода на производството обектът бил посетен от регионалния представител на КЗД и е бил съставен Констативен протокол, чрез който се установило, че сградата не е достъпна за хора с увреждания. В рамките на производството, ответната страна изградила достъпност посредством осигуряване за постоянно ползване от хора с увреждания на дървена рампа, отговаряща на нормативните изисквания, като след повторна проверка било констатирано, че обектът разполага с необходимите съоръжения, осигуряващи достъпност. Поради тази причина съставът приел, че ответната страна отстранила допуснатото нарушение, с оглед на което производството било прекратено с предписание по смисъла на чл. 47. 33Дискр. към ответната страна да поддържа достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително и на такива с ограничена подвижност.

Друг пример за прекратено производство се съдържа в **Решение № 316/08.06.2022г.**, постановено за обект, ползван като офис на застрахователно дружество, находящ се на адрес: гр. Л., бул. Б. В становището ответната страна първоначално оспорва твърденията за наличие на нарушения на закона. Счита, че от страна на КЗД следва да бъде взето предвид и обстоятелството дали евентуално преобразуване на входа на обекта не би затруднило преминаването по тротоарната площ. Въпреки заведеното възражение и с оглед на това, че било установено безспорно, че към момента на проверката, осъществена от регионалния представител на КЗД на 30.09.2019 г. проверяваният обект не е разполагал с достъпна архитектурна среда, което било отразено в нарочен протокол, застрахователното дружество предприема мерки за осигуряване на достъпна архитектурна среда. След извършена повторна проверка се установило, че обектът вече бил снабден с всички съоръжения за осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания. Предвид наличните доказателства за осигуряване на достъпна архитектурна среда на обследвания обект, Ad hoc заседателен състав счел, че ответната страна осигурила достъпна архитектурна среда до обследвания обект и производството по преписката било прекратено. С оглед своите правомощия КЗД дала задължително предписание ответната страна да поддържа в изправност съоръжението, което да позволява самостоятелен и безпрепятствен достъп на лица с намалена

подвижност или с увреждания до търговския обект.

От друга страна **Решение № 321/09.06.2022г.** е поставено по производство, в което е проверен обект: ОУ „В.А.“, с адрес: гр. Б, ул. „С.“, който нямал достъпна архитектурна среда. В хода на производството били събрани сведения от директора на училището, както и главния архитект на община Б. Така било констатирано, че с Разрешение за строеж от 16.02.2021 г. на община Б. било одобрено строителство на пристройка за разширение на училищната сграда. Така въз основа на изчерпателно проучване, извършено от Ad hoc заседателен състав в хода на производството, се установило, че ответната страна незабавно взела необходимите мерки за осигуряване на достъп до училището, състоящи се в монтиране на рампа, която дава възможност да се достигне до входната врата на училищната сграда и втора такава, която откривала възможност да се влезе в училищната сграда. Наред с това била изградена адаптирана тоалетна за хора с увреждания. Ad hoc състав констатирал също, че през учебната година в училището се обучавали 704 ученици, от които 4 с двигателни увреждания, както и че всички учебни стаи, в които се обучават учениците с двигателни увреждания, били разположени на първия етаж за безпроблемно придвижване. Предвид установеното, съставът прекратил производството поради инсталиране на съоръжения за осигуряване на достъпна среда и самостоятелен и безпрепятствен достъп на лица с намалена подвижност или с увреждания.

8. Становища на Комисията за защита от дискриминация - гласувани и приети на заседания на деветчленния състав на КЗД

С оглед правомощията, разписани в чл. 47, т. 8 от ЗЗДискр., КЗД дава становища по проекти на нормативни актове по отношение на съответствието им с антидискриминационното законодателство, както и препоръки за приемане, отменяне, изменение и допълнение на нормативни актове. През отчетния период Комисията е дала следните становища:

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за здравето № 47-154-01-2, внесен от Елена Гунчева и група народни представители на 10.12.2021 г.;

Комисията за защита от дискриминация на заседание в своя 9-членен състав анализира предложените изменения в Закона за здравето по отношение на тяхното съответствие с разпоредбите на Закона за защита от дискриминация, както и съобразявайки Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците (Загл. доп. – ДВ, бр. 44 от 2020 г., в сила от 14.05.2020 г. и изм. ДВ. бр.77 от 16.09.2021), действащия Закон за здравето и Конституцията на Република България.

Комисията за защита от дискриминация намира, че задължително следва да се има предвид обстоятелството, че посочената по-горе нормативна уредба касае ситуации, свързани с извънредни мерки и извънредна епидемична обстановка, налагащи действия, свързани с опазване на живота и здравето на големи групи хора. Опазването на общественото здраве в ограничен определен и определяем времеви период е приоритет на правителството и налага временни непопулярни ограничаващи мерки и действия.

Комисията за защита от дискриминация прави следните изводи:

1. Предложените изменения на чл. 59, ал. 3 и чл. 63, ал. 2 и ал. 3 на ЗИД на Закона за здравето, конкретно текстовете, касаещи продължителността на карантината и мерки, свързани с организацията на работния процес са в компетентността на институциите, провеждащи политика в областта на здравеопазването. Съображенията за приемане на ограничителни мерки следва да бъдат давани от страна на здравните власти, по препоръки на медицински специалисти, на база медицински епидемиологични изследвания, т.е. изключително в сферата на медицинската наука. В този смисъл, въпросите, обвързани единствено с медицински показатели, са предмет на конкретни здравни протоколи и КЗД не би могла да изрази становище, тъй като са извън нейната компетентност.

Аналогично, текстовете на ал. 7 и ал. 9 на чл. 59 са в правомощията на съответните органи и по своята същност не подлежат на обсъждане от КЗД, тъй като касаят единствено процедурни въпроси, като механизма за въвеждане на мерките и средствата за тяхното осигуряване.

2. По отношение на предложения текст на ал. 10, чл. 63 ЗИД на ЗЗ недопустимо се ограничава със закон приложението на чл. 166, ал. 2, изр. посл. от АПК, касаещо спирането на предварителното

изпълнение на акта, което е изцяло и само по преценка на съда. В случай, че спирането на предварителното изпълнение е обвързано с решение на Комисия за защита от дискриминация, то е необходимо актът да има стабилитет, т.е. да е влязъл в сила.

Това предложение, касаещо пряко КЗД е в нарушение на йерархията на нормативните актове, тъй като по същество е направено предложение за дерогация на действаща правна норма от нормативен акт от по-висока степен, какъвто е Административнопроцесуалния кодекс, което е правно недопустимо.

3. Основно изискване в правото на ЕС е всички предприети мерки да бъдат сериозно оценени от гледна точка на тяхната необходимост, пропорционалност и зачитането на принципа на недискриминация.

Предложеният текст на чл. 63, ал. 4 гласи категорично, че въведените противоепидемични мерки не могат да включват задължения, които не са посочени изрично в закон или са дискриминационни по отношение на лично положение, включително здравословно състояние. В подобен дух е и текстът на чл. 59, ал. 4, както и чл. 63, ал. 6.

Прави впечатление, че така представените текстове въвеждат абсолютна забрана, без да е отчетен принципът на пропорционалност, чиято цел е от една страна, да предотврати прекомерните ограничения и нежелани ефекти, а от друга - да гарантира постигане на преследваната цел по обективен и разумен начин. В конкретния случай, следва предприетите мерки да са необходими, адекватни и разумно оправдани, което би изключило нарушения по Закона за защита от дискриминация.

Безспорна е необходимостта от приемане на мерки при наличие на заплаха, застрашаваща живота и здравето на гражданите, като акцентът тук е, че мерките следва да са адекватни и пропорционални с оглед преследваната цел. Действията, с които те се предприемат от съответните органи и институции, следва да бъдат универсални, достъпни, навременни и щадящи.

Конституцията на Република България дава възможност ограничаването на основни права да бъде направено и със закон, който да въвежда стандарта за това ограничаване, такъв по своя смисъл и значение се явява приетия Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците (Загл. доп. – ДВ, бр. 44 от 2020 г., в сила от 14.05.2020 г.

Допустимите ограничения най-често са за защита на публичния интерес, което е приоритет спрямо личните права и свободи на индивида в ситуацията на извънредност.

Националната сигурност, народното здраве, общественият ред и моралът са ценности, за защитата на които може да бъде ограничавано упражняването на редица права и свободи за определен недълъг период от време и това не би обосновавало нарушение на антидискриминационното законодателство.

Относно: Правилник за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ на новородени и/или осиновени деца на територията на община Враца;

Комисия за защита от дискриминация, след като се запозна с проект на Правилник за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ на новородени и/или осиновени деца на територията на община Враца и на основание чл. 47, т. 8 от Закона за защита от дискриминация изразява следното становище:

С разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация, законодателят е въвел забрана за всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Пряката дискриминация се изразява във всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на посочените по-горе признаци, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства.

Непряка дискриминация е поставяне на лице на основата на посочените признаци в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан/а с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими.

Законът за защита от дискриминация в чл. 7 ясно и точно посочва кои са случаите, които

не представляват нарушение.

В чл. 2 от Правилника е въведено изискване за уседналост на един от родителите с продължителност по постоянен адрес на територията на община Враца повече от една година, респ. по настоящ адрес повече от 2 години. За другия родител е достатъчно да има постоянен/настоящ адрес към момента на подаване на документите.

В чл. 3 от Правилника, като абсолютна предпоставка за получаването на еднократна финансова подкрепа е въведен образователен ценз – средно образование, с което се стеснява кръга на субектите имащи право да получат помощта и в този смисъл следва да се приеме, че въпросната предпоставка въвежда ограничения, които поставят родителите/осиновителите, без средно образование в по-неблагоприятно положение, спрямо тези притежаващи средно или висше образование, по отношение отпускането на подкрепата.

В чл. 11 от Правилника допълнително се диференцира размерът на финансовата подкрепа съобразно степента на образование на родителя, съответно осиновителя. Размерът на финансовата подкрепа, ако бъде диференциран и от степента на образование на родителя, съответно осиновителя и се определи по-висок размер подкрепа в случаите, когато родителят е с висше образование и по-нисък размер – когато родителят е със средно образование, би довело до неравно третиране на лица. От което следва, че с допълнителното диференциране на помощта, ще е налице по-благоприятно третиране на едно лице спрямо друго, намиращи се в сравнимо сходно положение (родител или осиновител).

Разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., отразява закрепения в чл. 6 от КРБ принцип за равенство на гражданите, като забранява всяка пряка или непряка дискриминация, включително основата на признаците визирани в същата норма. В дефинитивните по своя характер норми на ал. 2 и ал. 3 на чл. 4 от ЗЗДискр. се съдържа определение на понятията "пряка дискриминация" и "непряка дискриминация", като и в двата случая санкционираният от закона вредоносен резултат се изразява в поставянето на отделни лица или категория лица в по-неблагоприятно положение от други при сравними сходни белези, без съществуването на обективна обосновка за това.

Неравното третиране на основата на дадена личностна характеристика /попадаща в обхвата на защитен признак/ не би представлявало забранена от закона дискриминация, единствено ако е обективно оправдано. Установяването на обективно оправдание означава в производството за защита от дискриминация да се изложат аргументи и да се докаже, че посредством съответната мярка се преследва определена законна цел, както и че мярката е пропорционална на целта, т.е. в състояние да постигне тази цел и не надхвърля необходимото за нейното постигане. (принцип на съразмерност - чл. 6 от АПК.). В този контекст установяването на пропорционалния характер на мярката представлява задължителен елемент при преценката дали ли е „оправдана разлика в третирането“ /Решение № 1572 от 07.02.2017г. по адм. д. № 12173/2015 г., V отд. на ВАС на РБ/.

Мотивите на Правилника, би следвало да се допълнят и конкретизират с аргументи, че постигането на законовата цел е с приоритет пред приложимостта на подзаконовата норма. Различното третиране на лица в еднакво положение е в нарушение на принципа за равенство пред закона и в крайна сметка ще доведе до несправедлив резултат. Ако в действителност желаният резултат е подпомагане на родители на новородено дете или осиновители, то с въвеждането на подобно условие ще се постигне обратният ефект и по-специално ограничение на права на определена група граждани.

Относно: Изискванията на НЗОК за предписване на медицински изделия за приложение с инсулинови помпи и сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при захарен диабет ТИП 1 в извънболнична помощ;

В Комисия за защита от дискриминация е депозиран доклад с вх. № 12-11-448/ 22.02.2022 г. от Орлин Димитров Колев на основание чл. 50, т. 2 от Закона за защита от дискриминация, относно искане за образуване на производство, за да се установи, че с Изискванията на НЗОК за предписване на медицински изделия за приложение с инсулинови помпи и сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при захарен диабет ТИП 1 в извънболничната помощ, утвърдени от проф. д-р Петко Салчев се създава непряка дискриминация от привидно неутрални критерии за лица диабетици, носители на защитените признаци „увреждане“, „човешки геном“, „лично положение“ и „възраст“.

В деловодството на КЗД е постъпило и ОТВОРЕНО ПИСМО с вх. № 41-10-2/ 22.02.2022 г. по електронна поща, в което Изискванията на НЗОК за предписване на медицински изделия

за приложение с инсулинови помпи и сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при захарен диабет ТИП 1 в извънболничната помощ, утвърдени от проф. д-р Петко Салчев са определени като дискриминационни.

С оглед предмета на искането и въпроси, касаещи спазване на антидискриминационното законодателство, обсъдено в светлината на принципите на правото на ЕС, а именно: принцип на равенство в третирането, принципът на пропорционалност, **КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ В СЪСТАВ**, представя следното становище:

Съгласно чл. 4, ал. 1. от 33Дискр., е забранена всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Изискванията на НЗОК за предписване на медицински изделия за приложение с инсулинови помпи и сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при захарен диабет ТИП 1 в извънболничната помощ са утвърдени от проф. д-р Петко Салчев в качеството му на управител на НЗОК. В приложение 1 „Лист за определяне на критериите при предписване на сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при лечение на захарен диабет тип 1“ в т. А „Критерии за започване на лечението“ **МКБ Е10.2, Е10.3, Е10.4, Е10.5, Е10.9**, е посочено, че за да се реимбурсира лечение, е необходимо наличието на 5 от критериите. Към изискването за наличие на 5 критерия следва да се съобрази изискването, че критериите на позиции 1,2,3 и 7 следва задължително да са налице.

Комисията за защита от дискриминация оценявайки спецификата на материята посочена по-горе, и с цел недопускане на дискриминация и осигуряване на равенство в третирането на гражданите на територията на страната, счита, че критерии т.4, т. 5 и т. 7 създават предпоставки за непряка дискриминация от привидно неутрални критерии за лица диабетици, носители на защитените признаци „увреждане“, „човешки геном“ и „лично положение“ и „възраст“, като мотивите за това са следните:

На позиция 4 - „Лош гликемичен контрол - $HbA_{1c} > 8\%$ “

При така зададения критерий се отказва лечение и реимбурсация на лицата с добър контрол, т.е. на лицата полагащи нелеки грижи да контролират нивата на кръвната си захар.

На позиция 5 - „Деца под 6 годишна възраст“

Условието за започване на лечение, свързано с възраст - 6 години, поставя всички онези лица, страдащи от диабет и неотговарящи на посочената възраст, да не получат лечение, което е недопустимо с оглед забраната установена в 33Дискр. да не се търпи по-неблагоприятно положение по защитените признаци, какъвто безспорно е признакът „възраст“, визиран в чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. Установяване на граница от 6 години не кореспондира с преследване на целта - да се лекуват болните, нито пък е обективно оправдана.

На позиция 7 - „Липса на изключващи критерии по т. В“

Изключващите критерии по т. В, изключват възможността за получаване на сензори, респективно лечение и реимбурсиране.

Изключващите критерии са следните: 1. Захарен диабет с давност под 6 месеца; 2. Наличие на психологически проблем или психично заболяване; 3. Липса на адекватна комуникация с лекуващия екип.

Изключването на лицата с психологически проблем или психично заболяване от възможността да получат сензор за продължително мониториране на кръвната захар, би могло да ги постави в особено неблагоприятно положение. Няма нито медицинско, нито юридическо основание лица с психични заболявания, например Аутизъм или Даун да бъдат лишени от възможността да лекуват допълнителната си болест - диабет, чрез помощта на сензор. Подобен изключващ критерий е антихуманен.

Непокриването на някои от незадължителните критерии би затруднило лицата болни от диабет да получат лечение и по този начин би ги поставило в по-неблагоприятно положение от лица болни от същата болест, но получаващи лечение.

Безспорно, такова разграничение би било оправдано, ако се преследва легитимна цел и ограничаващите критерии са щадящи за постигането на целта. В настоящия случай при определянето на ограничителните критерии не се установява каквато и да било обективна необходимост, а при някои от тях е налице пряко противоречие със защитен признак - изискването за възраст (чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.). Същевременно следва да се отбележи, че здравноосигурителните

системи функционират на съдържателно различен принцип от социалноосигурителните такива. Доколкото в социалните системи би бил валиден аргумент с **евентуален недостиг на средства, то при здравната грижа, особено за силно уязвими групи, каквато** безспорно са децата, това не е така. Ролята на здравното осигуряване е да осигури животът и здравето на всички, докато социалните системи единствено имат за задача да гарантират една „предпазна мрежа“ срещу декласиране по стълбицата на социума.

Докато при посочените незадължителни критерии на позиции 4 и 5 би се затруднило получаването на право лечението да бъде поето от НЗОК и по този начин се поставят в неравноправно положение, то при позиция 7, която е от задължителните критерии за финансиране лечението от НЗОК, лицата страдащи от психологически или психични заболявания са лишени от тази възможност. Това би могло да ги постави в особено неблагоприятно положение по смисъла на чл. 4, ал. 3 от 33Дискр.

Съгласно чл.51, ал. 3 от КРБ лицата с физически и психически увреждания се намират под особена закрила на държавата и обществото. В настоящия случай се касае за именно такава изключително уязвима категория лица, чиято закрила е предвидена в европейското и международно законодателство. В чл.12 от Международния пакт за икономически, социални и културни права изрично се подчертава задължението на държавите-страни по пакта „да признават правото на всяко лице да постигне възможно най-добро състояние на физическо и душевно здраве. Мерките, които държавите - страни по този пакт ще вземат, за да се осъществи това право, трябва да включват и мерките, необходими за: а) намаляване броя на мъртвородените деца и детската смъртност, както и здравословното развитие на детето; а) създаването на условия, които да осигурят на всички медицинска помощ и медицинско обслужване в случай на болест“.

Необходимо е да се подчертае и разпоредбата на чл. 13, т. 1 от Европейската социална харта, а именно: “С цел да осигурят ефективното упражняване на правото на социална и медицинска помощ договарящите се страни се задължават: 1. да осигурят необходимата помощ за всяко лице, което не разполага с достатъчно средства и което не е в състояние да си осигури тези средства със собствени сили или да ги получи от друг източник, в частност от обезщетения по схема за социално осигуряване, а в случай на болест - да му осигурят грижите, които се изискват от неговото състояние.” Целта на нормативната уредба е всеки пациент да получи според своите индивидуални особености, в т. ч. възраст и състояние на здравето, най-доброто за него индивидуално лечение и съпътстваща подкрепа.

Нормативното отражение на общочовешките ценности и принципни ангажименти е налице както в КРБ, така и Закона за здравето. В КРБ тези ангажименти са намерили място в чл. 6, който преповтаря принципа за равенство, както и в чл. 51, ал. 3 и чл. 52, ал. 3 и 5, регламентиращи особената закрила на държавата и обществото към хората в здравословен риск. Разписаната в Конституцията генерална превенция и забрана за ограничения на права е доразвита и в чл. 85 от Закон за здравето, а в чл. 86 на същия закон са разписани и правата на всеки гражданин в качеството му на пациент. Особено внимание в тази норма следва да се обърне на т. 3 и т. 11 от ал. 1, където се регламентира правото на достъп на всеки пациент до качествена здравна помощ и модерни методи на лечение. Наред с гореизложеното, според чл. 152 от ДСОО защитата на човешкото здраве е задължение на всяка от страните по този договор и с акта на присъединяването си към тази общност Република България става задължен субект и по нормите на установеното общностно право. Това задължение има своето отражение и в чл. 3, ал. 1 от Закона за здравето.

Равното участие в обществения живот е гарантирано и в Закона за защита от дискриминация (33Дискр.). Законът гарантира недопускането на пряка или непряка дискриминация срещу граждани на територията на страната по признаци, неизчерпателно изброени в нормата на чл. 4 от 33Дискр.

В тази връзка, с оглед правомощията на Комисия за защита от дискриминация (КЗД), регламентирани в чл. 47 от 33Дискр,

ПРЕПОРЪЧВА на основание чл. 47, т. 6 от 33Дискр. на министъра на здравеопазването, на Националната здравноосигурителна каса, представлявана от председателя ѝ, да предприемат всички необходими мерки за установяване равенство в третирането и недопускането на дискриминация при определяне на критериите в Изискванията на НЗОК за предписване на медицински изделия за приложение с инсулинови помпи и сензори за продължително мониториране на нивото на глюкозата при захарен диабет ТИП 1 в извънболничната помощ.

Изложеното становище представлява принципна позиция, която не ограничава КЗД да разгледа всяко конкретно оплакване за нарушение на антидискриминационното законодателство, с което е сезирана.

Относно: Проект на Закон за допълнение на Закона за електронната търговия с вх.№ 48-254-01- 61/10.11.2022г. на Народно събрание на Република България по постъпило искане до Комисията да предостави писмено становище по внесения законопроект за допълнение на Закона за електронната търговия (ЗЕТ) с вх. № 48-254-01-61/ 10.11.2022 г. на Народно събрание на Република България, с вносител - Божидар Пламенов Божанов и група народни представители;

Във връзка с гореизложеното Ви уведомявам, че КЗД функционира като независима институция за защита правата на човека, натоварена да съблюдава и утвърждава принципа на равенство в третирането на всяко лице в Република България. КЗД има задължение да защитава правата на гражданите и да предотвратява случаи на дискриминация, ръководейки се от принципите на недопускане на дискриминация, зачитане на човешкото достойнство и осигуряване на условия за равни възможности за участие в обществения живот и равно третиране на всички граждани в съответствие с Конституцията на Република България, законите и всички относими международни договори, ратифицирани, обнародвани и влезли в сила за страната и в контекст на членството ѝ в Европейския съюз и редица международни организации.

Комисията за защита от дискриминация, на заседание на своя 9-членен състав, анализира предложените изменения и допълнения на Закона за допълнение на Закона за електронната търговия и на основание чл. 47, т.8 от Закона за защита от дискриминация обсъди следното:

Комисията изразява своето положително становище по предложените текстове на Закона за допълнение на Закона за електронната търговия с оглед на тяхната необходимост в съответствие с прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО.

Считаме създаването на Координатора за цифрови услуги, изпълняващ функциите по чл. 18 от Регламента за целесъобразно предвид решаващата му роля за гарантиране ефективността на правата и задълженията, предвидени в Регламента и за постигане на неговите цели.

Изразяваме резерви относно предложения състав на Координатора, за който се предвижда да включва ръководителите на различни институции, което води до риск от прехвърляне на отговорност и поставя под съмнение постигането на заложените в Регламента цели.

С оглед наличието на достатъчен срок /17.02.2024 г. е необходимо по- задълбочено обсъждане по отношение на определянето на функциите и разпределянето им между отделните членове на Координатора.

В случай, че нормата на чл. 21 а, ал. 2 от ЗД на ЗЕТ бъде приета в предложения ѝ вид, изразяваме следната позиция:

Прави впечатление, че предварителната оценка на ЗИД на ЗЕТ в частта за анализ на разходи и ползи се предвиждат допълнителни разходи само за КЗП, в качеството ѝ на председателстваща Координатора, с цел увеличаване капацитета за обработване на сигнали ва връзка е правомощията на органа.

Във връзка с тежестта и отговорността на поставените пред органа специфични задачи, считаме, че освен администрацията на КЗП, като председателстваща Координатора, следва да бъдат обезпечени с достатъчен финансов ресурс и другите администрации, участващи в него, включително КЗД. Същото е необходимо и в съответствие с разпоредбите на Регламента, за да се гарантира ефективното разследване и осигуряване на спазването му, в съответствие с възложените му задачи. От изключително значение е да се гарантира, че органът разполага с необходимите средства, включително финансови и човешки ресурси, за да упражнява надзор върху доставчиците, попадащи в обхвата на неговата компетентност. Осигуряването на квалифициран и компетентен човешки ресурс и придобиване на необходимата експертиза в съответната област неминуемо е свързано с достатъчен финансов такъв за всички членове, формиращи състава на органа. Същото е от значение с цел гарантиране равнопоставеността на всички членове, като разбира се отчита приоритетната ангажираност на КЗП. Следва обаче да се гарантира адекватното, експертно и ефективно участие на всички членове на органа, което е обвързано с придобиване на специфични знания и/или квалифицирани експерти.

II. САМОСЕЗИРАНЕ

В Комисия за защита от дискриминация съгласно чл. 50 от ЗЗДискр. са образувани производства по жалби на засегнати лица, по сигнали на физически и юридически лица, но особен приоритет на КЗД са образувани производства по инициатива на Комисията. Те са образувани по писмен доклад от член или членове на КЗД до председателя на Комисията. В доклада се посочват трите имена и длъжността на докладващия/докладващите, описание на нарушението, като се прилага доказателствен материал и се мотивира предложението за образуване на производство. След гласуване на доклада, членовете на КЗД с мнозинство взимат решение за образуване на производство. Член на КЗД, по чийто доклад е образувано производство, не участва в заседателния състав и вземането на решение по това производство.

През 2022г. година по инициатива на членовете на Комисия за защита от дискриминация са образувани **61** производства за защита от дискриминация, сред които са и такива по реализираната от органа по равноспоставеност кампания „Достъпна България“.

Предвидената правна възможност в чл. 50. т. 2 от ЗЗДискр е реализирана в следните производства за защита от дискриминация:

В доклад за самосезиране изготвен от Н. А. – член на КЗД, във връзка с изнесена в медиите информация за език на омразата и проповядване на расизъм и ксенофобия в лекциите на проф. М. и за поисканото му освобождаване като преподавател от група студенти в отворено писмо до ректорите на СУ и УНСС, предлага, на основание чл. 7 от ППКЗД, във връзка с чл. 50, т. 2 ЗЗДискр., да бъде образувано производство за защита от дискриминация по реда на Глава Четвърта, Раздел Първи от ЗЗДискр., в което да се установи – налице ли е нарушение на ЗЗДискр. от проф. М., да се постанови преустановяване на нарушението, както и да се наложат предвидените в закона санкции и/или принудителни административни мерки. В **Решение 363/ 23.06.2022г.** Петчленен разширен заседателен състав безспорно приема, че основната функция на университета е да развива науката и да обучава студенти във всички нейни области, да възпитава високообразовани и национално отговорни личности, а преподавателите притежават и друга характеристика – те въздействат върху формирането на мнения, нагласи и убеждения и по-конкретно в процесния случай, на студенти – бъдещи начални учители, педагози и социални работници, които формират мнение, основано на знанията, които получават в университета, както и на внушенията, тезите, изказани от преподавателите. Съставът е посочил, че свързването на етническата принадлежност или давана характеристика по отношение на етнически малцинства и групи, мигранти и др., в процесните лекции и конкретното обвързване на група лица с негативни обобщаващи характеристики, съзнателно или не, задълбочава негативно формираните стереотипи в обществото по отношение на тези групи лица, като по този начин се създава обидна среда за техни представители и подбуждане към дискриминация на трети лица.

Посочено е, че проф. М., в качеството му на преподавател на студенти и имащ правото публично да разпространява информация, има силата да внушава послания и убеждения. Това важи в още по-голяма сила за конкретните лекции, преподавани от проф. М. в курса „Социална работа с етно групи“, които не са с хумористичен или развлекателен характер и е задължение да бъде представена на студентите достоверна и проверена информация по темата, без да се внушават лични възгледи и убеждения.

Съставът е установил, че ответната страна проф. М. С. М., чрез адв. Г.Т. е осъществил нарушение на Закона за защита от дискриминация на основа на признаците „етническа принадлежност“ и „раса“ по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр.

Препоръчва на основание чл.47, т.11 от ЗЗДискр. на ответната страна занапред да не допуска установеното в настоящото производство нарушение като коригира стилистиката и изказът си при преподаване на студенти така, че да не свързва определени характеристики на лица или група от лица (например раса, етническа принадлежност, националност, гражданство, произход, религия, сексуална ориентация, пола или транссексуална идентичност, увреждане, възраст и др.), използвайки генерализации, при които въз основа на негативни примери се правят изводи за общност или група лица като цяло. Препоръката се отправя предвид факта, че в качеството си на преподавател, въздейства върху формирането на мнения, нагласи и убеждения на студенти – бъдещи начални учители, педагози и социални работници, които формират мнение, основано на знанията, които получават в университета, както и на внушенията, тезите, изказани от преподавателите.

Решението е влязло в сила.

В настоящия отчет представяме и случаи, по които КЗД се е самосезирала през 2022 г., но същите за отчетния период не са приключили с краен административен акт.

Преписка № **17/2022 г.** е образувана с Разпореждане на председателя на КЗД въз основа

на решение, взето на заседание на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) от 21.01.2022 г., по повод доклад от **А. Д.**, Председател на Комисия за защита от дискриминация, както и на доклади, изготвени от **Н. А.** - член на КЗД и на **С. Й.** - член на КЗД, във връзка с излъчен репортаж на 13.12.2021 г. в ефира на телевизия „БТВ“ по повод оплаквания на ученици в ПГСАГ „В. Л, гр. Б., за сексуални намеци и неприлично поведение от страна на техен учител по физическо възпитание и спорт В.И.М.

В докладите са изложени твърдения за дискриминация, по признак „сексуален тормоз“ по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., съгласно отразеното в Разпореждането за образуване на преписката основание - чл.54 от Закона за защита от дискриминация и чл.11, ал.4 от Правилата за производство пред КЗД, като преписката е разпределена за разглеждане на АД НОС заседателен състав.

В хода на проучването Ад хок заседателен състав е изискал и получил обяснения, информация и доказателства от евентуалните ответни страни. С цел ефективна защита от дискриминация е преценено за производството да бъдат уведомени и засегнатите лица – учениците подали оплакване, по което е направен репортажа. За целта са изпратени уведомления до засегнатите лица, чрез техните родители. След потвърждение на засегнатите лица, респ. техен отговор преписката преминава на фаза открити заседания.

Производството по преписка **№ 18/22 г.** е образувано с Разпореждане № 48/24.01.2022 г. на Председателя на Комисията за защита от дискриминация по повод доклад за самосезиране с вх. №12-11-139/19.01.2022 г. по описа на КЗД, изготвен от О. К.– член на КЗД, във връзка с разпространен видеоклип, публикуван на 12.01.2022 г. на електронната страница на в. Т., озаглавен „К. и Ф. с поредна гавра с малките хора /видео/“, последователно разпространен и в други електронни медии с различни заглавия.

В доклада се сочи, че от страна на Д. Г. К. – Ф. и К. И. С. е проявено поведение, разпространено чрез видеоклип, което е в разрез с морала, добрите нрави и чрез което поведение се стига до обидна, унижителна, принизяваща и накърняваща достойнството среда по отношение на хората с нисък ръст (малките хора) с нарушена функция на хипофизната жлеза (хипофизен нанизъм), като по този начин, носейки признаците „увреждане“ и „геном“, малките хора са поставени в среда на по-неблагоприятно третиране в сравнение с други в сравнимо сходно положение.

Посочени са електронни адреси на клипа и статии към него.

В доклада за самосезиране е отбелязано, че в клипът са изложени кадри от спортно състезание на малки хора, които хвърлят копие. Гледайки състезанието и стоейки пред телевизора, върху С. и К. се изсипват клечки за зъби като продължение на хвърлените от малките хора копия. Особеното чувство за хумор, унижително за малките хора, продължава, като С. и К. започват да гледат телевизора с бинокъл (имитиран от тях), за да видят малките хора, от които идват копията/кличките за зъби. След много кратка (секундна) пауза клипът продължава, като на кадрите се наблюдава малък човек, който се засилва по изградена дървена рампа и завъртайки се скача във вода. Но вместо във водата, малкият човек пада в държан от Славчев голям найлонов плик, тип чувал, наподобяващ найлонова торба за битови отпадъци, след което Славчев подхвърля найлоновата торба на Ковачев, който с ритник отправя торбата извън кадър.

Въз основа на гореизложеното, счита, че С.и К., чрез разпространения видеоклип поставя малките хора в обидна, унижителна, принизяваща и накърняваща достойнството им среда, като по този начин малките хора са третирани по-неблагоприятно по признаци „увреждане“ и „геном“ от други в сравнимо сходно положение, поради което са извършили нарушение на ЗЗДискр. Счита, че срещу малките хора е осъществен и „тормоз“.

Проучването по преписката е приключило и е на фаза открито заседание.

Производството по преписка **№ 47/2022 г.** е образувано с разпореждане № 86/10.02.2022 г. на председателя на Комисията за защита от дискриминация по доклад за самосезиране на О. К. с вх. № 12-11-228/ 31.01.2022 г. и въз основа на взето решение на заседание на КЗД от 01.02.2022 г, относно разпоредбата на чл.4, ал.3 от Наредба № 3 от 11.05.2011 г. за изискванията за физическа годност към водачите на моторни превозни средства и условията и реда за извършване на медицински прегледи за установяване на физическата годност за водачите от различните категории, издадена от министъра на здравеопазването.

Счита се, че с разпоредбата на чл.4, ал.3 от Наредба № 3 от 11.05.2011 г. за изискванията за физическа годност към водачите на моторни превозни средства и условията и реда за извършване на медицинските прегледи за установяване на физическата годност за водачите от различните категории, издадена от министъра на здравеопазването (Наредба № 3 или Наредбата), се създава непряка дискриминация за лицата с физически дефицити, носители на признака „увреждане“, придобили правото да управляват моторни превозни средства с категории „B1, B и BE“.

Посочено е, че в ал.1 на чл. 4 от Наредбата категориите за придобиване на правоспособност

за управление на МПС са обособени в две групи (група 1 и група 2), като в ал. 2 на същия чл. 4 се урежда, че кандидатите от двете категории следва да отговарят на изискванията за физическа годност, определени в Приложение № 1 към Наредбата, като там са посочени заболяванията и състоянията, при наличието на които се налагат ограничения за получаването на свидетелство за управление на МПС в зависимост от категорията.

Твърди се, че в приложение № 1 е отразено, че в зависимост от заболяванията и състоянията на индивида, по отношение на двете групи категории за управление на МПС (група 1 и група 2 по чл.4, ал.1) са допустими три режима - разрешено, забранено и индивидуално, като същото определя за едни и същи заболявания и състояния различни режими за двете групи за управление на МПС. Като пример е дадена позиция 1, където е разрешено придобиването на категории за управление на МПС от група 1 и е забранено за категориите от група 2. Счита се, че заболяванията от позиция 29 позволяват да се получи разрешение за управление на МПС от група 1, но забраняват придобиването на правоспособност за управление на МПС за категориите от група 2.

Разделението на заболяванията и състоянията и съответно разрешаването, забраната или индивидуалната преценка при позволяване управлението на МПС от конкретната категория показва, че нормативния акт отчита спецификите на отделните заболявания и състояния и въвежда изисквания, при които заболялите от различни болести и състояния да се третират различно, което напълно съответства на антидискриминационното законодателство и не нарушава принципа на равноправието. Отделно от посоченото, разделянето на отделните заболявания и състояния може да се приеме като обективно необходимо и обществено/социално оправдано с оглед запазване здравето на водача, както и изключване създаването на висок риск за безопасността и здравето на останалите участници в движението.

В доклада се твърди за нарушаване на принципа на равното третиране и поставянето на лица с физически дефицити в положение да търпят по-неблагоприятно третиране, съдържащи се в разпоредбата на чл.4, ал.3 от Наредба № 3 от 11.05.2011 г. на министъра на здравеопазването. Разпоредбата на чл.4, ал.3 от посочената Наредба въвежда по-рестриктивни мерки за желаещите да придобият категории за управление на МПС от група 2, което може да се приеме, че е въпрос на целесъобразност и субективна преценка на органа, приел наредбата, като до тук е в съответствие със закона.

Несъответствието със закона, въвеждането на по-неблагоприятно третиране и на практика нарушаване принципа на равноправието произтича от това, че по-рестриктивните изисквания на група 2 се прилагали и към част от категориите на група 1 (B1, B и BE), тогава когато лицата, притежаващи тези категории извършват обществен превоз на пътници и/или товари и превози за собствена сметка и таксиметрови превози на пътници.

По-неблагоприятното третиране произтича от факта, че лицата с увреждания по Приложение 1 имали право да придобият категория B1, B или BE, но в случай, че решат да извършват обществен превоз на пътници и/или товари и превози за собствена сметка и таксиметрови превози на пътници, това им било забранено, тъй като съгласно Приложение 1 само в този случай се прилагали изискванията за по-високите категории - т.н. професионални категории за управление на МПС.

Въвеждайки тези рестриктивни изисквания за част от категориите, за които по начало се предвиждали по-леки изисквания се стигало до положение, в което лицата с увреждане, притежаващи категории B1, B и BE са поставени в положение да бъдат по-неблагоприятно третирани.

В този случай се стигало до положение, с което по силата на тази привидно неутрална разпоредба (чл.4, ал.3 от Наредбата) се ограничавало и правото на стопанска инициатива, въздигнато в принцип по силата на чл.19, ал.1 КРБ, и в ал.2 конституционният законодател определя, че законът следва да създаде и гарантира на всички граждани еднакви правни условия за стопанска дейност.

Стигало се до ситуация едни и същи лица, имащи увреждания напр. на гръбначния стълб или ампутация на крайник да имат възможността да придобият правото да управляват МПС с категориите B1, B и BE, но същите тези лица, със същите увреждания не могли да управляват МПС със същите категории, когато извършват обществен превоз на пътници и/или товари и превози за собствена сметка и таксиметрови превози на пътници.

Твърди се, че подобно положение не би довело до нарушаване принципа на равенство, тогава когато въведените рестрикции са обективно оправдани с оглед преследваната цел и конкретните рестрикции са подходящи (щадящи) за постигане на целта.

В допълнение е отбелязано, че нито Законът за движение по пътищата, нито Законът за автомобилните превози ограничават хората с увреждания да управляват МПС и ги лишават от правоспособност.

По отношение на таксиметровите превози в доклада е отразено, че чл.24, ал.3, т.1 от Закона за

автомобилните превози, гласи, че удостоверение на водач на лек таксиметров автомобил се издава, ако лицето притежава свидетелство за управление на МПС категория В, издадено от Р България и в същото време на лицата по чл.4, ал.3 от Наредба № 3 от 11.05.2011 г. на министъра на здравеопазването, които притежават категория „В“ им е забранено да извършват таксиметрови превози.

Освен че чл.4, ал.3 противоречи на норма от по-висш ранг, то същата е и основание за възникване на непряка дискриминация, поставяйки лица с увреждания да търпят особено неблагоприятно третиране, забранявайки им да извършват посочената стопанска дейност, въпреки наличните и достатъчни законови предпоставки и в отсъствие на легитимна цел на ограничението по чл.4, ал.3 от Наредбата.

Твърди се, че съгласно чл.150а, ал.2, т. 6 от Закона за движението по пътищата (ЗДв.П) притежателите на категория „В“ могат да управляват МПС с максимална допустима маса 3500 кг., като дори към МПС-то може да се прикрепят ремарке с максимална маса от 750 кг. Категорията „В“ дава възможност на водачите да управляват МПС, проектирани и конструирани за превоз на не повече от 8 пътници плюс водача.

Тук отново чл.4, ал.3 от Наредбата противоречал на норма от по-висш ранг, забранявайки превоз на товари и пътници, а чл. 150а ЗДв.П позволявал транспортиране на товар до 4250 кг. и 8 души.

Наред с противоречието със закона, чл.4, ал.3 от Наредбата създава и непряка дискриминация за хората с увреждания, придобили свидетелство за управление на МПС с категории В1, В, ВЕ, тъй като не им позволявал да упражняват дейност, за която отговарят на условията на закона. По този начин тези хора с увреждане били поставени в положение да търпят по-неблагоприятно третиране.

В заключение предлага КЗД да разгледа и установи, че разпоредбата на чл.4, ал.3 на Наредба № 3 от 11.05.2011 г. за изискванията за физическа годност към водачите на моторни превозни средства и условията и реда за извършване на медицинските прегледи за установяване на физическата годност за водачите от различните категории, издадена от министъра на здравеопазването, създава непряка дискриминация на хората с увреждания.

По преписката е проведено проучване по реда на чл. 55-59 от ЗЗДискр. и е на фаза открито заседание.

Преписка № 51/2022г. е образувана с Разпореждане № 94/10.02.2022 г. на председателя на КЗД въз основа на взето решение на заседание на Комисията от 09.02.2022 г., по повод на доклад изготвен от А. Д.- председател на КЗД във връзка с Постановление за възлагане на проверка от 10.01.2022 г. от прокурор при Специализирана прокуратура. Постановлението за възлагане на проверка от страна на КЗД касае прокурорската преписка № 2669/2022 г., образувана по изпратени по компетентност материали от СРП, съдържащи сигнал от М. А. относно извършени нарушения от кмета на община Б. Същият е изпратил писмо и по електронната поща на КЗД по казуса.

В доклада са изложени твърдения за осъществена дискриминация по признак „лично положение“ по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр, във връзка със здравния статус и ваксинационен статус на служителите, както и за нарушение на чл.14 от ЗЗДискр., посочени в разпореждане за образуване на производство относно: разходването на средства от Община Б. за увеличаване на възнагражденията на ваксинирани служители на общината; да се установи в какъв размер са увеличенията, на какво основание и с какви мотиви са увеличени същите и спрямо кои лица; има ли извършени нарушения от кмета на общината на принципите за забрана на пряка и непряка дискриминация при издаване на съответните актове за увеличаване на възнагражденията.”

Предвид данните отразени в доклада за евентуална дискриминация по см. на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ по чл.4. (1) ЗЗДискр, както и за нарушение на чл.14 от ЗЗДискр., посочени в разпореждането за образуване на производство, като преписката е разпределена за разглеждане от Ад хок заседателен състав.

Ад хок заседателен състав е приключил фазата на проучването, съгласно чл. 55-59 от ЗЗДискр., като преписката е на фаза открити заседания.

Производството по преписка № 98/2022г. е образувано въз основа на доклад с вх. №12-11-778/23.03.2022г. по описа на КЗД, изготвен от С. С. – член на КЗД, на основание чл.40, ал.2 от ЗЗДискр., по повод излъчен репортаж в сайта www.gospodari.com във връзка с оплакване от А.Д. – майка на лице с увреждане, относно недопустимо отношение от страна на собственика на А. СПА Хотел 3. Репортажът е публикуван на следния линк: <https://gospodari.com/hotelier-izgoni-dete-s-uvrezhdane/>. Във връзка със случая е постъпило и електронно писмо с вх. №44-00-1000/14.03.2022г. по описа на КЗД от В. С., репортер в gospodari.com. С. С. – член на КЗД счита, че отразеното в излъчения репортаж съдържа данни за осъществено нарушение по смисъла на чл.5, предложение първо от ЗЗДискр., във връзка с §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр.

По преписката е проведено проучване по реда на чл. 55-59 от ЗЗДискр. и е на фаза открити

заседания.

Производството по **преписка №225/2022 г.** е образувано въз основа на доклад за самосезиране изготвен от П. К.- член на КЗД, във връзка с излъчен репортаж на 27.09.2022 г. по телевизия „Б. О. Е.“ във връзка с недопускане на незрящ човек с куче - водач в междуградски автобус на компания „Ю. И.“

От репортажа ставало ясно, че шофьора на компания Ю. И. е отказал да допусне в автобуса незрящ пътник, придружаван от куче - водач, поради риск от замърсяване на автобуса. В доклада са изложени твърдения за осъществена дискриминация по признак „увреждане“ от страна на „Ю. И.“ поради което преписката е разпределена за разглеждане на Пети специализиран заседателен състав.

Преписката е във фаза проучване.

Производството по **преписка №230/2022 г.** е образувано въз основа на доклад за самосезиране изготвен от О. К., във връзка с излъчен репортаж в новинарска емисия на Нова телевизия от 13.10.2022 г. от 19:00 часа, от който репортаж става ясно, че шофьор на градски транспорт в гр. П., не е допуснал до превозното средство 14 годишно момиче, което искало да си плати със „жълти стотинки“. От репортажа било видно, че шофьорът потвърждава това свое действие. Посочва се, че лицето, на което е отказано достъп до транспортната услуга е непълнолетно момиче.

С доклад свх. 12-11-2007/14.10.2022 г. О.К. сочи, че действията на шофьора са в пряко нарушение на чл.37, ал.1 от Закона за защита от дискриминация кореспондиращи с отказ от предоставяне на услуга (транспортна услуга).

Посочено е, че според чл. 14 от Конституцията на РБ децата са под закрилата на държавата и обществото, какъвто извод не може да се направи от действията на шофьора. Непълнолетието поставя потърпевшото момиче в група на особена защита от държавата и обществото, който факт предопределя и наличието на защитен признак срещу дискриминация - лично положение. Потърпевшото момиче твърди в репортажа, че предложените от нея пари, част от които са жълти стотинки, са й били последните пари, и в допълнение към непълнолетието й, предполага че самата не упражнява самостоятелно труд, а е на издръжка от родителите си или други лица, което разкрива и друг защитен признак „имуществено състояние“.

В доклада са изложени данни за извършено нарушение на чл.37, ал.1 от ЗЗДискр изразяващо се в отказ от предоставяне на услуги на основата на признаците лично положение и имуществено състояние поради което преписка №230/2022 г. е разпределена за разглеждане от Петчленен разширен заседателен състав

Преписката е във фаза проучване.

В рамките на реализираната кампания „Достъпна България“, която започна в началото на 2018 г. се обследва наличието на достъпност на обществени сгради, бюра по труда и дирекции „Социално подпомагане“, банки, нотариални кантори офиси на доставчици на комунални услуги, частни и редица други обекти, в които се предоставят обществени услуги. Направените изводи сочат съществуването на сериозен проблем с достъпната среда.

Комисията акцентира и върху проверките за достъпност на училищата и детските градини. В резултат на изготвените констативни протоколи са образувани 54 бр. преписки за проверка достъпността на средата в детски ясли, институциите в системата на предучилищното и училищно образование и висшите учебни заведения.

През 2022 г. Комисията за защита от дискриминация наблюдава положителни резултати от дейностите за привеждане на архитектурната среда в съответствие с изискванията за достъпност. За отчетния период КЗД е постановила 218 решения, като част от тях са представени в отчета на Пети СПЗС и Ад хок заседателни състави.

Сериозен е процентът на постановените от КЗД решения по кампанията, при които е установена дискриминация по признак „увреждане“, като на ответните страни е наложена санкция и е дадено предписание за предприемане на необходимите действия относно изграждането на достъпна архитектурна среда. В КЗД постъпва периодично информация от задължените субекти по редица решения за предприети мерки чрез осигуряване на достъп за лица с увреждания.

Увеличава се броят на производствата, в които са сключени споразумения между страните. Тези споразумения задължават ответната страна в определен срок да осигури достъпна архитектурна среда до процесния обект. Сключените споразумения подлежат на контрол по изпълнението им, който се осъществява чрез извършване на проверки на място или чрез представяне на доказателства (писмени документи, снимков материал и др.).

Националната кампания „Достъпна България“ на Комисията за защита от дискриминация е безсрочна. Тя се реализира без външно финансиране и чрез усилията на членовете и администрацията на КЗД. Тази форма за защита на правото на достъп на хората с увреждания е без аналог у нас.

III. ОБЖАЛВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ ПОСТАНОВЕНИ ОТ КЗД И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА КОМИСИЯТА

1. Обжалване на административните актове, постановени в нарушение на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенството в третирането

През 2022 г. Комисията за защита от дискриминация е постановила **565** решения. **333** от общия брой решения за 2022 г. са влезли в сила. Важно е да се отчете, че 318 от тях не са обжалвани от страните.

Отново основен акцент е продължаващата кампания „Достъпна България“, по която са постановени общо **193** решения, като от тях са влезли в сила **162**, обжалвани пред съответния административен съд са едва 19 решения, а останалите са в срок за обжалване. Ниският брой на обжалвани решения е допълнително свидетелство за нарастващото осъзнаване в обществото на необходимостта от приобщаване на хората с увреждания към обществения живот. Този факт е безспорно доказателство за ефективността на кампанията и постигнатите резултати от засиленото упражняване на превантивната дейност на Комисията.

Извън посочените данни, през отчетния период са влезли в сила още **52** решения, които са постановени от Комисията предходни години, но са приключили с окончателен съдебен акт през 2021 г., 2020 г. и 2019 г. след двуинстанционен съдебен контрол.

От постановените през 2022 г. **114** решения са обжалвани пред Административните съдилища в София-град, София-област и административните съдилища в страната.

От образуваните административни дела пред първоинстанционните административни съдилища по решения от 2022 г. **74** са завършили с резултати, както следва:

- ✦ Потвърждава решението на КЗД – 39 съдебни решения;
- ✦ 15 от тях са влезли в сила, а 24 са висящи пред ВАС.
- ✦ Прекратени/ оставя без разглеждане жалбата срещу решение на КЗД – 13 влезли в сила съдебни решения;
- ✦ Отменя решението на КЗД – 22 съдебни решения, като 9 от тях е частично, а в 9 от тях преписката се връща на КЗД за ново разглеждане/произнасяне.
- ✦ 17 от тях са висящи пред ВАС.

Статистиката показва, че с превес са потвърдените решения на КЗД.

На диаграмата е представен резултатът от решенията на административните съдилища:

През 2022 г. ВАС е постановил **49** съдебни актове по решения на комисията от 2022 г., 2021 г., 2020 г. и 2019 г. със следния резултат:

- ✦ потвърждава решението на административните съдилища – 29 съдебни акта, от които с 20 решения се потвърждава решението на КЗД;
- ✦ отменя първоинстанционното решение – 20 решения:
 - ✦ 2 от тях отменя и връща решението за ново разглеждане/ произнасяне;
 - ✦ 1 от тях е частично отменено;
 - ✦ 7 от тях отменя първоинстанционното решение и потвърждава решението на КЗД по касационни жалби на Комисията.

Примери, илюстриращи изведената статистика са и следните решения, с които по касационни жалби на КЗД са отменени актове на административните съдилища и са потвърдени решения на Комисията:

✓ С Решение № 4333 от 01.07.2021 г., постановено по адм. дело № 3552/2021 г. от Административен съд София-град, е отменено Решение № 238 от 18.02.2021 г., постановено по преписка **№ 466/2019 г.** на КЗД, с което е установено, че при осъществяване на своята дейност Агенция по заетостта (АЗ), представлявана от изпълнителния директор, е поддържала и продължава да поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ) – Лом, филиал Брусарци. Със същото решение на АЗ е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено предписание в тримесечен срок да предприеме необходимите действия за изграждането на достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително с ограничена подвижност, до и в сградата на ДБТ – Лом, филиал Брусарци, и в едномесечен срок от получаване на решението, в изпълнение на чл. 67, ал. 2 от ЗЗДискр. да уведоми писмено КЗД за предприетите мерки по изпълнение на предписанията. По касационна жалба на КЗД с Решение № 35/ 05.01.2022 г. ВАС отменя решението на АССГ и отхвърля жалбата на АЗ против решението на Комисията, като ѝ присъжда направените разноски.

** Това е единотпоредицаслучаи, в които ВАС потвърждава отменени от административни съдилища решения на Комисията, установяващи неподдържането на достъпна среда за хора с увреждания на различни обществени обекти.*

Други примери в тази насока са:

✓ Адм. дело 2133/2022 г. на ВАС е образувано по касационна жалба от КЗД срещу Решение № 4660 от 13.07.2021 г. по адм.д № 11612/2020 г. на АССГ, с което е отменено Решение № 595 от 07.10.2020 г. по пр. **№ 515/2019 г.**

ВАС, от своя страна, с Решение № 1893/01.03.2022 г. отменя първоинстанционното решение, отхвърля жалбата срещу решението на Комисията и ѝ присъжда направените разноски.

✓ Адм. дело 9627/2021 г. на ВАС е образувано по касационна жалба от КЗД срещу Решение № 136 от 10.01.2022 г. по адм.д № 10246/ 2021 г. на АССГ, с което е отменено Решение № 710 от 29.09.2021 г. по пр. **№ 170/2020 г.**

ВАС, от своя страна, с Решение № 6293/27.06.2022 г. отменя първоинстанционното решение, отхвърля жалбата срещу решението на Комисията и ѝ присъжда направените разноски.

✓ Адм. дело 12073/2021 г. на ВАС е образувано по касационна жалба от КЗД срещу Решение № 47 от 30.09.2021 г. на Административен съд – Русе, постановено по адм. дело № 491/2021 г., с което е отменено Решение № 546/16.06.2021 г. на КЗД, постановено по преписка № 209/2020 г.

ВАС, от своя страна, с Решение № 2983/30.03.2022 г. отменя първоинстанционното решение, отхвърля жалбата срещу решението на Комисията и ѝ присъжда направените разноски.

Видно от посочените примери, КЗД вече е създавала практика в тази посока, която е трайна и еднопосочна, утвърждаваща необходимостта и ефективността на изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа от лица с увреждания до публични места.

Тук следва да поставим акцент, че ефективността от подадените касационни жалби на Комисията се изразява не само в тези казуси, напр.:

✓ С Решение № 10036 от 09.11.2022 г. на ВАС по адм. дело № 2747 /2022 г. по касационна жалба на Комисията се отменя Решение № 7912/29.12.2021 г., постановено по адм. дело № 4527/2021 г. по описа на Административен съд София-град и се отхвърля жалбата, подадена от Сдружение „Младежка ЛГБТ организация действие“ срещу Решение № 346/23.03.2021 г. по преписка № 38/2019 г. на Комисията за защита от дискриминация.

От тези данни е показателно, че както пред първа инстанция, така и пред касационна, в по-голямата си част решенията на КЗД са потвърдени.

В тази връзка, юрисконсултите на КЗД са изготвили 40 касационни жалби.

Юрисконсултите в Дирекция „Административно-правно обслужване“ на Комисията са осъществили процесуално представителство в над 242 съдебни заседания, както следва:

➤ 97 проведени съдебни заседания пред Административния съд София-град и Административен съд София-област;

➤ 80 проведени съдебни заседания от административни съдилища в страната;

➤ 63 пред Върховния административен съд и

➤ 2 заседания пред други съдилища (СРС, СГС, окръжни съдилища).

Посочените съдебни заседания са с предмет административни актове, постановени през 2022 г. и предходни години.

Тук следва да се отчете, че въпреки големия териториален обхват и множеството дела във всички области, се осъществява процесуално представителство на територията на цялата страна, като предвид недостатъчния финансов ресурс на Комисията, юрисконсултите на Комисията вземат своевременни и компетентни писмени становища по делата извън София.

Важен компонент от дейността на юрисконсултите е воденето на преговори по сключване на споразумения между Председателя на Комисията, в качеството на страна в производството пред КЗД по негови доклади за самосезиране, и ответните страни по съответните преписки. При изпълнение на тази дейност упълномощените юрисконсулти проявяват активност и настойчивост при търсенето на контакт с ответната страна, стриктно следят сроковете и съблюдават за законосъобразността и целесъобразността на клаузите на проектите на споразумения.

Юрисконсултите подпомагат членовете на КЗД, като следят и своевременно ги информират за промените в законодателството с оглед динамичната обществена обстановка. В това число, следят актуалната съдебна практика, както свързана с темата за изграждането и поддържането на архитектурна среда до публични места, така и в цялост.

2. Контрол по изпълнение на постановените от КЗД решения

Комисията е независим, специализиран държавен орган за предотвратяване на

дискриминации, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите. Тя разглежда и решава заведените пред нея производства в заседателни състави, определени от нейния председател.

От общо 565 постановени решения на КЗД през 2022 г. 423 решения, подлежащи на съдебен контрол по реда на АПК, останалите от които са постановени по хода на преписката и не подлежат на самостоятелен съдебен контрол. От тях по общо 178 решения са наложени следните административни мерки:

- 21 глоби;
- 43 имуществени санкции;
- 68 принудителни административни мерки (ПАМ) под формата на задължителни предписания;
- 94 препоръки по спазване на ЗЗДискр.

Несъответствието в броя на наложените административни мерки с броя на решенията е в резултат на това, че в част от случаите с едно решение се налагат повече от един вид административни наказания.

Дирекция АПО успешно реализира задължението на комисията по чл.67, ал.1 от ЗЗДискр. да осъществява контрол върху изпълнението на влезлите в сила решения, като следи за изпълнението на актовете на административния орган, както и за изпълнението на одобрените от него споразумения. По отношение на сключените споразумения е извършен контрол в пълен обем, като по всяко от тях е изпратена покана за предоставяне на информация относно неговото спазване.

В следствие на предприети действия в тази насока през 2022 г. се наблюдава затвърждаване на тенденцията, като продължава да се регистрира висока събираемост на наложени административни наказания – глоби и имуществени санкции, в съответствие с постановените решения на Комисията. Освен това, своевременно се събират и присъдените съдебни разноски по административни дела.

В КЗД са постъпили 98 бр. писмени уведомления във връзка с предприети мерки в изпълнение на наложени задължителни преписания. Изпратени са **57 бр.** покани за доброволно изпълнение.

Общата стойност на събраните от комисията глоби, имуществени санкции и присъдените съдебни разноски по административни дела възлиза на **20 483 лв.** - 17 250 лв. от събраните глоби и имуществени санкции и 3233 лв. присъдени съдебни разноски. Изпълнени са общо 17 задължителни предписания и 43 препоръки, проследено е изпълнението на 20 споразумения. Събрани са съдебните разноски по 36 съдебни дела. Поради своевременното доброволно изпълнение на наложените глоби и имуществени санкции през 2022 г. не е прилагана процедурата за принудително изпълнение по ДОПК чрез НАП.

Примери за решения на Комисията за защита от дискриминация, които са изпълнени през 2022 г.:

1. С Решение № 416/29.08.2022 по пр.260/2021 на Комисията за защита от дискриминацията е наложена имуществена санкция на ДГ „К“, находяща се в гр. С., в размер на 250 лв. за извършена дискриминация по смисъла на чл.5 във вр. с чл.4, ал.1 ЗЗДискр. по признак „увреждане“. Глобата е платена. Със същото решение Комисията за защита от дискриминацията предписва изграждането на достъпна архитектурна среда до обект: ДГ „К“, находяща се в гр. С. В резултат на това са поставени указателни табелки, монтирана е рампа за лесен достъп до сградата за хора с увреждания, сменени са тротоарните плочки от страната на северния вход на детската градина.

2. С Решение № 415 /29.08.2022 г. по преписка № 204/2021 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че при осъществяване на своята дейност ДГ „К“-гр. С поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания, поради което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. и е дадено предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Санкцията е заплатена, получено е уведомление за предприетите действия по изпълнение на предписанието прикрепен снимков материал на изградената архитектурна среда.

3. С Решение № 397 / 03.08.2022 по преписка № 244 /2021 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че община Б поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до ДГ „В“, за което е дадено предписание да се предприемат необходимите действия. Постъпила е писмена информация за изпълнението на задължителното предписание с прикрепен снимков материал на изградената архитектурна среда.

4. С Решение № 372 / 09.06.2022 е сключено споразумение по силата на което ПГЧЗ „В.Л“ следва да осигури достъпна архитектурна среда до третия етаж на училището и адаптирана тоалетна за хора с увреждания. Получено е уведомление, че споразумението е изпълнено и е осигурена достъпна архитектурна среда.

5. С Решение № 346 / 17.06.2022 г. по преписка № 280/2021 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че при осъществяване на своята дейност ДЯ„П“ поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания, за което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. Получено е уведомление, че санкцията е заплатена.

6. С Решение № 345 / 17.06.2022 г. по преписка № 279/2021 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че при осъществяване на своята дейност Община П поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на ДЯ „В“. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв., платена в срок.

7. С Решение № 334 / 2022 г. е установено че Б.П. АД не е изградила достъпна архитектурна среда до свой офис в гр. С., за което е наложена имуществена санкция в размер на 1000 лв. и е дадено задължително предписание за осигуряване на достъпна архитектурна среда. Решението е обжалвано пред административен съд, но дружеството е изпратило уведомление, с което се посочват предприетите мерки по изпълнение на принудителната административна мярка.

8. С Решение 256 / 2022 г. е установено, че до детска градина С., гр. П., не е изградена достъпна архитектурна среда. За установеното нарушение е наложена принудителна административна мярка за изграждане и поддържане на достъпна среда. В указания срок е получено уведомление за предприетите действия от страна на детската градина.

9. С Решение № 188 / 29.03.2022 г. е постигнато споразумение по силата на което СУ УУС „ПСБ“ се задължава да изгради достъпна архитектурна среда до своята сграда. Получено е писмо, с което задължената страна представя доказателства за изпълнение на споразумението и осигурена достъпна среда.

10. С Решение № 133 / 2022 г. по пр. 236/2019 г. е установено, че ответното дружество - оптика, не е изградило достъпна архитектурна среда до свой търговски обект. За установеното нарушение е дадено задължително предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда и е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. След влизане в сила на решението е получена информация, че поради спецификата на сградата, в която се помещава търговския обект, е невъзможно изграждане на достъпна среда, поради което е взето решение за освобождаване на помещението и преместване на обекта, наред с това е постъпила информация за заплащане на наложената санкция.

11. С Решение № 50 / 19.01.2022 г. по преписка № 583/2019 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че липсва достъпна архитектурна среда до ПС, гр. Х, поради което има задължително предписание да се предприемат мерки за осигуряване на достъпна архитектурна

среда. Получено е уведомление за своевременно изпълнение на даденото предписание.

12. С Решение № 6 / 2022 г., постановено по пр. 71/2021 г. е установено, че Л.Д. ЕООД е поддържало и продължава да поддържа недостъпна архитектурна среда до свой търговски обект. За извършеното нарушение е наложена принудителна административна мярка, като е дадено предписание да бъде осигурена достъпна архитектурна среда, а също е наложено административно наказание - имуществена санкция в размер на 500 лв. След влизане на решението в сила е получена информация за заплатена имуществена санкция. В дадения едномесечен срок за изпълнение на препоръката е постъпило писмо, с което са представени предприетите мерки, а именно закупена е сгъваема рампа, всички служители са запознати с начина на използването ѝ и са задължени да я поставят при нужда, поставена е информационна табела.

13. С Решение № 642 / 2021 г. по пр. 177/2019 г. е установено, че ответното дружество "И.Б.Н.В.-К.С." КЧТ, извършило нарушение на чл.13, ал.3 и чл.26 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателя, дискриминация по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. по признаци лично и семейно положение, установено е също, че от страна на изпълнителния директор на дружеството е осъществена пряка дискриминация и тормоз. За така извършените нарушения на закона са наложени две имуществени санкции в общ размер на 2000 лв. на дружеството и две глоби в общ размер 1000 лв. на изпълнителния директор. Решението е обжалвано пред АССГ, първоинстанционния съд отменя решението на КЗД. От страна на КЗД е подадена касационна жалба и ВАС отменя първоинстанционното решение и потвърждава решението на КЗД. След изпратена покана за доброволно изпълнение наказаните лица са заплатили пълният размер на наложените наказания.

14. С Решение № 584 / 2021 г. по преписка № 286/2020 г. на Комисия за защита от дискриминация е установено, че при осъществяване на своята дейност ответната страна „БП“ ЕАД не са изградили достъпна архитектурна среда до свой клон в гр. К. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Получено е уведомление, че предписанието е изпълнено и санкцията е заплатена.

15. С Решение № 457 /2021 г. на КЗД е установено, че ответното дружество Д.З. ЕАД не е осигурило достъпна архитектурна среда до сградата в която се помещава клон на дружеството. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено задължително предписание за отстраняване на нарушението. Решението е обжалвано на две инстанции, като е потвърдено и от двете, като са присъдени разноски за две инстанции в общ размер от 200 лв. Получено е уведомление от дружеството за заплатена имуществена санкция и съдебни разноски, както и за започване на действия по осигуряване на достъпна архитектурна среда.

16. С Решение № 405 / 21.04.2021 г. по преписка № 355/2019 г., Комисията за защита от дискриминация е установила, че при осъществяване на своята дейност АС гр. А, не е изградила достъпна архитектурна среда до и в сградата на Дирекция „СП“, гр. А, за което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. и предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Постъпило е уведомление от ответната страна за заплатена санкция и изпълнено предписание с прикрепен снимков материал на изградената архитектурна среда.

17. С Решение № 304 / 2021 г. по преписка № 373/2019 г. е установено, че ответната страна Община С., представлявана от кмета, е поддържала и продължава да поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на ДКТ, за което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. и е предписано да бъде изградена и поддържана достъпна архитектурна среда. Получено е писмо с което ответника е представил доказателства за изпълнение на предписанието и заплащане на наложената санкция.

18. С Решение № 160 / 2021 г., постановено по пр. 118/2020 г. е установено, че Т.Б.АД е поддържало и продължава да поддържа недостъпна архитектурна среда до свой търговски обект. За извършеното нарушение ответното дружество е задължено да изгради и поддържа достъпна архитектурна среда до свой клон. След обжалване решението на КЗД е потвърдено от ВАС. Получено е уведомление за предприети мерки по изпълнение на даденото предписание, както и заплатена имуществена санкция.

19. С Решение № 117 / 01.02.2021 г. по преписка №150/2020 г. на КЗД е установено, че при осъществяване на своята дейност Община Г. поддържа архитектурна среда, затрудняваща достъпа на лица с увреждания до обект: НЧ „ХБ - 1940“, за което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. и задължително предписание. Имуствената санкция е платена в срок и са предприети действия по изграждането на достъпна архитектурна среда.

20. С Решение № 41 / 15.01.2021 г. по преписка №701/2019 г. на Комисия за защита

от дискриминация е установено, че при осъществяване на своята дейност общ. Г поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до обект: К на П„Ф.Т.В“. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв., която е платена в срок. Изпълнено е и задължителното предписание на КЗД.

21. С Решение № 29 / 06.01.2021 г. по преписка № 59/2019 г. на Комисията за защита от дискриминацията е установено, че СО, район Н, представлявано от кмета си е осъществено нежелано поведение по отношение на В.Л.И., чрез осъществен отказ от предоставяне на услуги на основата на признаци „увреждане“ и „семеино положение“. За извършеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв и е дадено предписание за преустановяване на дискриминацията. Получено е уведомление за заплатена санкция и описание на предприетите мерки за недопускане на дискриминация.

22. С Решение № 26 / 06.01.2021 г. по преписка № 315/2019 г. на Комисия за защита от дискриминацията е установено, че Община В. поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания в сградата на кметството с. Т, поради което е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. и е дадено предписание за осигуряване и поддържане на достъпна архитектурна среда. Имуствената санкция е платена в срок и е изпратена информация за предприети действия по изпълнение на предписанието.

23. С Решение № 5 / 05.01.2021 г. по преписка № 257/2019 г. на Комисия за защита от дискриминацията е установено, че при осъществяване на своята дейност „ДЗИ ОЗ“ не е изградило достъпна архитектурна среда до свой клон в гр. Т. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Получено е уведомление, че предписанието е изпълнено и санкцията е заплатена.

24. С Решение № 4 / 05.01.2021 г. по преписка № 259/2019 г. на Комисия за защита от дискриминацията е установено, че при осъществяване на своята дейност „ДЗИ ОЗ“ не е изградило достъпна архитектурна среда до свой клон в гр. Т. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Получено е уведомление, че предписанието е изпълнено и санкцията е заплатена.

25. С Решение № 696 / 12.11. 2020 г. по преписка № 163/2019 г. на Комисия за защита от дискриминацията е установено, че с издаването на Заповед № 238/09.05.2019 г. директорът на ДГ № 11 „М.М“ е осъществил пряка дискриминация по признак „възраст“, както и нарушение на чл.14 от ЗЗДискр., за което е наложена глоба в размер на 500 лева. Глобата е платена в срок и задължителното предписание е изпълнено.

26. С Решение № 271 / 02.06.2020 г. по преписка № 609/2019 г. на Комисия за защита от дискриминацията е установено, че при осъществяване на своята дейност „ДЗИ Ж“ ЕАД е поддържало и продължава да поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до офис в гр. С. За установеното нарушение е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено предписание за изграждане и поддържане на достъпна архитектурна среда. Получено е уведомление, че предписанието е изпълнено и санкцията е заплатена.

27. С Решение № 421 / 10.07.2019 г. по преписка 306/2018 г. на Комисията за защита от дискриминацията се предписва на директора на ОУ „ПКЯ“ гр. Б, да предприеме необходимите мерки, за гарантиране на равен достъп до образование за децата и учениците от етническите малцинства и за недопускане на действия, накърняващи правото на образование на посочената група лица. В изпълнение на даденото предписание е получен отговор от директора на училището, в който се посочват предприетите мерки.

28. С Решение № 186 / 2019 г. на КЗД е установено, че разпоредбата на чл. 12 от Националния рамков договор за денталните дейности между НЗОК и БЗС за 2018 г. създава предпоставки за непряка дискриминация по признак „възраст“ спрямо лицата с цялостна обеззъбена горна и/или долна челюст извън групата от 65-69 годишна възраст, в сравнение с лицата с цялостна обеззъбена горна и/или долна челюст на ЗОЛ от 65 до 69 години включително. За установеното нарушение е дадено предписание за премахване на установената дискриминация. Решението е обжалвано, като окончателно влиза в сила през 2022 г. Изпратена е покана за доброволно изпълнение до ИД на НЗОК, която уведомява комисията, че съобразно даденото предписание и въпреки обжалването дискриминацията е била отстранена през 2019 г. и решението на КЗД продължава да се изпълнява.

29. С Решение № 159 / 2019 г. по пр. № 141/2018 г. е одобрено постигнато споразумение между Общински съвет К. и Сдружение „РБКГ“ по силата на което общинският съвет ще предоставя

финансови средства за развитие на местния спорт на сдружението, на което преди това не са предоставяни такива средства. С писмо от сдружението уведомяват комисията за неизпълнение на постигнатото споразумение. Комисията е изпратила покана за доброволно изпълнение до председателя на Общински съвет К., като е получено уведомление, че са определени допълнителни средства и сдружението ще бъде финансирано, като сумата е в равен размер с тези на останалите сдружения.

30. С Решение № 382 / 2018 г. по преписка № 317/2013 г. на Комисията за защита от дискриминацията е установено, че Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и главният директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ са осъществили непряка дискриминация по признак „лично положение“ и предписва издаването на методически указания, с които да въведат общи стандарти по отношение на престоя на открито за всички лица изтърпяващи наказания лишаване от свобода „доживотен затвор“ и „доживотен затвор без право на отмяна“, без оглед на мястото за изтърпяване на наказанието, в което се намират тези лица. Получено е уведомление с предприетите мерки в изпълнение на даденото предписание.

IV. ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ И ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВЕНСТВО В ТРЕТИРАНЕТО

1. Превантивна дейност

Комисията за защита от дискриминация прилага национални и международни политики в областта на превенцията и защитата от дискриминацията. КЗД е национален специализиран орган за изпълнение на целите на Закона за защита от дискриминация и по-специално: осигуряване на правото на равенство на всяко лице пред закона; равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот и ефективна защита срещу прояви на дискриминацията, информираност на гражданите за дейността на органа по равнопоставеност и защита правата на намиращите се на територията на страната лица.

Една от основните функции на КЗД е превантивната. С цел недопускане на дискриминация комисията реализира различни инициативи, срещи с граждани, приемни. Последните се реализират както по места от регионалните представители, така и от централния офис.

Комисията поддържа две постоянни инициативи:

♦ **Кампанията „Достъпна България“**, чиято цел е да се осигури масова достъпна среда за хората с увреждания, следва да се посочи, че тя е безсрочна до достигане на поставените цели. Кампанията е отворена и във всеки момент могат да се присъединяват институции и хора, съпричастни към каузата. Тази инициатива на комисията не цели само да санкционира нарушителите на Закона за защита от дискриминация. Цели се и да насърчи и отличи онези, които са осигурили достъпна среда по своя инициатива. В тази връзка комисия за защита от дискриминация връчва сертификат за достъпна среда на обектите.

♦ Отворена остава и процедурата **„Работодател без дискриминация“**. Тя е свързана със сертифициране и въвеждане на стандарт за недискриминация в сферата на заетостта, насочена към работодатели. Комисията след подбор на работодатели в процедурата за участие преценира кандидатите, съгласно условията, сред които:

1. Да утвърди вътрешни правила за защита при упражняване на правото на труд и осигуряване на равни възможности на пазара на труда, с които са запознати по време на обучението и предоставени в учебния пакет.

2. Да се определи лице, което да съблюдава изпълнението на политиката за недопускане на дискриминация на работното място.

Наличието на служители при съответния работодател, било то от частния или обществен сектор способства за превенция и недопускане на дискриминация на работното място.

По отношение на информираността на гражданите за ролята на КЗД и защита правата на човека от особено значение е участието на председателя, зам. председателя и членове на КЗД в радио- и телевизионни предавания, пред БТА и регионални вестници.

Председателя на КЗД пред национално радио представи анализ на практиката на КЗД. Поставен бе и акцент на постановени решения по оплаквания от мерките, свързани с ковид пандемията, работата на институцията като орган по равнопоставеност, с нейната превантивна

дейност, с начина, по който гражданите могат да потърсят правата си пред КЗД, с възможността да ползват безвъзмездната правна помощ на нейните експерти.

Пред Международен изследователски консорциум в областта на социалните науки зам.-председателят на КЗД даде интервю, като засегна дейността на Комисията, като акцентира на преписки, образувани по оплаквания по признак възраст

По повод самосезирания на членове на КЗД е предизвикан медиен интерес: по доклад на член на състава на КЗД по повод дискриминация на малките хора в разпространен видеоклип в платформата "TikTok". В друго прессъобщение е дадена информация за самосезиране на КЗД по повод твърдян сексуален тормоз в гимназия в град на страната.

На сайта на КЗД се отразяват с текст и снимков материал инициативите на институцията, официалните срещи на нейните членове с представители на други институции от страната и чужбина, участието във форуми за добри практики срещу дискриминацията, за насърчаване на равенство и за защита на основните права на хората.

Цялостната медийна дейност на КЗД през годините се гради с ангажимент за коректност и добронамереност в отношението към журналистите и тяхната отговорна работа.

2. Роля на регионалните представители в превантивната дейност

Комисията за защита от дискриминация (КЗД), като специализиран държавен орган за изпълнение целите на Закона за защита от дискриминация, успешно изпълнява своята мисия в борбата и превенцията срещу различните прояви на дискриминация в страната.

Авторитетът на Комисията показва, че дейността ѝ е необходимост за българското общество в решаването на специфичните проблеми при защитата на човешките права.

В своята дейност КЗД се подпомага от обща и специализирана администрация, важна част от която е дирекция „Регионални представители“ (РП). Задължение на дирекцията е да подпомага дейността на Комисията, регламентирана в чл. 47 от ЗЗДискр. за изпълнение на поставените цели и задачи.

Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността препоръчва и насърчава разкриването на местни служби на КЗД, за да може тя да обхване цялата територия на страната и да бъде лесно достъпна за жертви на дискриминация, независимо къде се намират те.

Като независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите, с цел спазване принципа на равенство и справедливост за всички граждани на територията на Р България, в изпълнение разпоредбата на чл. 40, ал. 4 от ЗЗДискр. и за да улесни контактите с жертвите на неравно третиране, със създаването си КЗД започва и откриване на регионални офиси в страната на териториален принцип.

Освен централния си офис в гр.София има изградени още 24 регионални представителства – в 24 областни центъра. По обективни причини в 4 области все още няма открити офиси на КЗД – в Плевен, Хасково, Ямбол и Кюстендил. Причините са от финансово естество.

През отчетната 2022 година дирекция РП продължи да работи по основните си задължения като се стреми да изпълнява целите, поставени пред КЗД като българския орган по равнопоставеност; старее се да помага за подобряване работата по привличане вниманието на обществеността към изграждане отношение на нетърпимост към дискриминацията и неравното третиране.

Регионалните представители имат нужните знания и умения за осъществяване на функциите си. В изградената на територията на страната мрежа от регионални представителства на КЗД служителите на дирекция РП информират гражданите за техните права съгласно ЗЗДискр., оказват помощ с цел защита правата на физическите и юридическите лица на територията на областта, която обслужват. Дейността им има и социална насоченост.

Функционалните задължения на служителите в дирекция РП са разнообразни, имат широк обхват и могат да се определят в няколко основни групи: *консултативни/помощни, административни/деловодни, експертни, контролни, взаимодействие с: държавни институции, органи на местно самоуправление, синдикални и неправителствени организации.*

Основен акцент в работата с гражданите, засегнати от дискриминацията, е да получат по местоживеене независима помощ/консултация как да защитят правото си на равно третиране. За целта се организират открити приемни по съставните общини на съответната област.

След пандемията от Ковид 19, през месец юли 2022 г. е възстановено организирането и провеждането на открити приемни - **213**, на които са консултирани **256** граждани.

В периода януари-декември 2022 г. се отчитат **2147** консултации (в офисите, по телефона, електронната поща) на граждани.

Административно-деловодните функции на дирекцията намират израз най-вече в подадените чрез регионалните представители жалби, които през 2022 г. са **85**.

Приемат се и се завеждат жалби, сигнали, молби на физически или юридически лица, като завеждането се извършва по ред, установен със заповед на председателя на комисията; обработва се документация; оказва се и техническа помощ при написване на жалби; систематизира се информация и др.

Не малка част от работата заема изпълнението на указания дадени от докладчиците по преписки, образувани в КЗД. Подпомагането на заседателните състави е отговорна функция, свързана с процеса на проучването, изпълнението на актовете. Осъществява се чрез издирване от регионалните представители на страни по преписките, събиране на свидетелски обяснения, връчване на уведомления, писма и други книжа. Тези действия се извършват при стриктно спазване на дадените писмени указания от докладчика по съответната преписка. През 2022 г. е работено по **137** преписки.

През отчетния период дирекция РП продължи да работи с постоянна ангажираност по кампанията „Достъпна България“ – продължиха обследванията на различни обекти за наличие на архитектурна достъпност за хора с увреждания.

Превенцията е важен фактор в борбата срещу дискриминацията и на нея се обръща сериозно внимание. И през 2022 г. продължи взаимодействието с други администрации, институции, НПО и синдикални организации. Регионалните представители взеха участие в съвместни мероприятия, инициативи, събития и разяснителни кампании; обменяха информация и др. п. Организираните и проведените информационни срещи и презентации от регионалните представители – самостоятелно или съвместно през 2022 г. са общо **413**, а участията в чужди инициативи – **52**.

Регионалните представители поддържат непрекъсната комуникация с останалите дирекции на Комисията по повод извършваната от тях дейност.

Осъществяват: срещи с кметовете по общини и с областните администрации; разглеждане на конкретни казуси от практиката на КЗД за регионите, касаещи дейността на местните структури на самоуправление.

Презентират дейността на КЗД, функциите и правомощията на комисията и разясняване на основни положения от ЗЗДискр.

Провеждат информационни срещи с представители на общините и техните администрации: дирекции „Социални дейности и здравеопазване“, „Образование“, юрисконсулти, директори на училища, детски градини, отдел „Закрила на детето“, директори на социални домове, представители на читалища, на детски педагогически стаи, регионални управления на образованието и НПО-та, относно материално-правната компетентност на комисията, целите на

антидискриминационния закон и процедурните правила за производство пред КЗД.

Регионалните представители на КЗД участват в Областните съвети за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и включването им в изготвянето на областните и общинските стратегии за интеграция на ромите по раздел 1.5 - Борба срещу дискриминацията.

Регионалните представители участват и в различни семинари и срещи за интеграция на ромите и гражданите от уязвимите групи, като целта е разработването на критерии за образователни и професионални обучения, които да улеснят тяхното социално включване и трудова заетост.

И през отчетната година КЗД взе участие в програмата на Агенцията по заетостта „Старт на кариерата“ като работодател. В дирекция РП бяха наети младежи по срочен трудов договор за една година – във Видин, Враца, Шумен и Кърджали.

През отчетния период дирекция РП продължи да работи с постоянна ангажираност по кампанията „Достъпна България“ – продължиха обследванията на различни обекти за наличие на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания.

Проведени консултации по сфери през 2022 г.

Сфера	Общо
Трудова заетост	313
Достъп до стоки и услуги	353
Здравеопазване	94
Образование	75
Компетенции на КЗД	293
Извън компетенции на КЗД	683
Други/методическа помощ	402

Проведени консултации по признаци през 2022 г.

Признаци	Общо
Лично положение	262
Обществено положение	374
Увреждане	119
Етническа принадлежност	112
Възраст	49
Образование	27
Политическа принадлежност	13
Пол	17
Религия	5
Имуществено състояние	9
Семейно положение	0
Народност/Гражданство	159
Синдикална принадлежност	0
Сексуална ориентация	1

При определяне същността на проведените консултации се вижда, че и през тази година най-голям е делът на тези, които са извън традиционните сфери на дискриминационните практики, т.е. касаещи проблеми и ситуации, които остават извън компетенциите на КЗД.

Друга голяма част от оплакванията са засягащите сферите на трудова заетост и достъпа до стоки и услуги.

В сферата на трудовата заетост най-висок и най-често открояващ се, е броят на оплакванията за **тормоз на работното място**. Тормозът най-често е от страна на работодателите или на служителите на ръководни длъжности, като се основава на пола, възрастта, етническата принадлежност, партийната принадлежност, образованието, увреждането или отказ от ваксинация. Целта в почти всички от случаите е доброволното напускане на служителя или работника.

Втората група, очертаваща се сред оплакванията, е свързана с нарушения в трудовото законодателство, изразяващи се в неспазване на изискванията за оформяне на документацията при назначаване или освобождаване на служителите, неизплащане на задължителните осигуровки, полагане на извънреден труд без необходимата компенсация – парична или допълнителни почивни дни, поставянето на дискриминационни изисквания към кандидати за свободни работни места чрез определяне на конкретен пол и възраст, което не се изисква от спецификата на работата и не е определено в закон и др.

При консултациите, попадащи в сферата на достъп до стоки и услуги, преобладаващи са тези, които са насочени към предоставянето на услуги от страна на други институции като ДСП, НОИ и БТ. Най-голям е броят на насочените към предоставянето на социални услуги - енергийни помощи, програмите за лични асистенти, помощи за хора с увреждания, детските надбавки, еднократна социална помощ и др. Има оплаквания и за критериите, по които се определя

размерът на пенсията, непризнаването на години трудов стаж - предимно такъв, който е положен в чужбина, непризнаването на определена категория труд и др.

В сферата на здравеопазването най-чести са оплакванията за отказани направления за специалист; заплащането на здравни услуги, които се поемат от здравната каса; промяна в процентите инвалидност на ТЕЛК; липсата на лекари в малките и отдалечени населени места; грубо отношение от страна на лични лекари или болничен персонал към възрастни хора; неефективно лечение, водещо до усложнения и др.

В сферата на здравеопазването преобладават и оплаквания, свързани с продължаващата сегрегация на децата в отделни училища или паралелки; районирането на училищата и поставянето на изисквания за местоживее при избора на училище за първокласниците; за тормоз, както сред учениците, така и от страна на учители към ученици и на родители към учители; поставянето на учениците в частни училища в по-неблагоприятно положение от тези, които учат в общински и държавни, като те не могат да кандидатстват за еднократната помощ за осмोकласниците или им се отказва издаването на карти с намаление за ползване на обществения транспорт; последици от проведеното в три поредни години онлайн обучение върху децата, които сега са в 3 клас и др.

В дирекция „Регионални представители“ продължи да се работи по установената практика на планиране и отчитане дейността на служителите чрез ежемесечните индивидуални работни планове и отчети и с допълнителната форма на контрол и отчитане чрез попълване на анкетни карти и регистрационни въпросници.

Постоянната координация с директора на дирекцията като форма на взаимодействие позволява контролирано функциониране на функционалните връзки между регионалните представители; анализиране, обсъждане и уеднаквяване на практиката; решаване на административни и други въпроси, възникнали в процеса на работата и др.

Продължаващо предизвикателство пред дирекцията са разликата в броя на общините в областите и отдалечеността на населените места от областния център. Работата е различно натоварена с оглед броя на населението, както и транспорта до селищата, в които се организират приемни.

V. ДЕЙНОСТ НА КЗД В РАМКИТЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО

КЗД осъществява взаимодействие и партньорски отношения с национални и международни институции, органи и неправителствени организации, компетентни по въпросите за равенството и защита правата на хората. Сътрудничеството се осъществява под различни форми: дейности на КЗД като национален орган по равнопоставеност; дейности на КЗД като национален орган по правата на човека със статут „Б“, акредитиран от Организацията на обединените нации; дейности на КЗД като национална точка за контакт по престъпления от омраза към Бюрото за демократични институции и права на човека на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. Чрез успешното осъществяване на своите дейности в сферата на международното и националното сътрудничество КЗД изпълнява едно от основните изисквания за органите за равенство – диалог между всички правителствени и неправителствени, национални и международни органи и организации с интерес по въпросите на недискриминацията и равнопоставеността и изграждане на успешни партньорства за постигане на целите за ефективна защита от дискриминация.

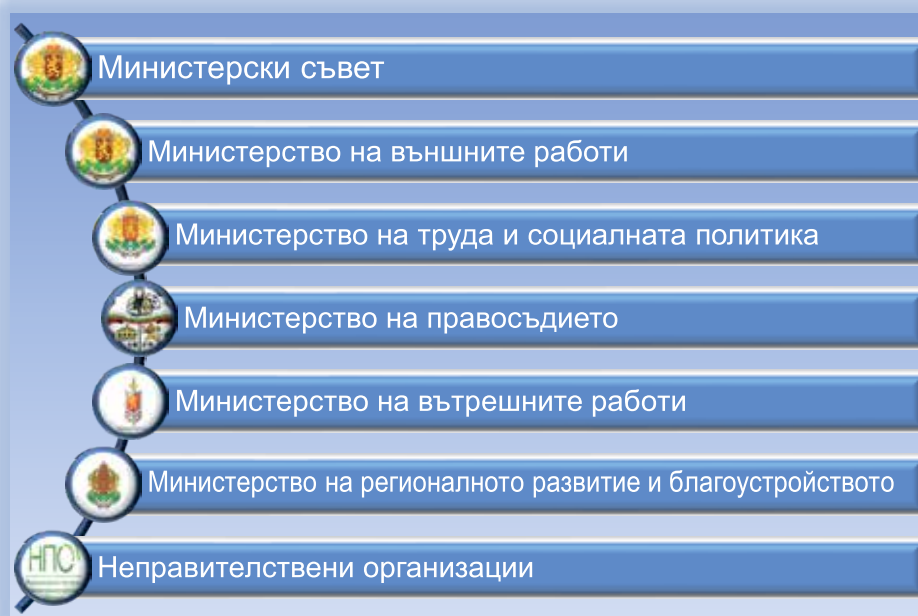
И през изминалата 2022 г., въпреки отпадането на някои от ограниченията наложени с извънредното положение от пандемията на Covid-19, отдел „Анализи, превенция и международно сътрудничество“ (АПМС) в дирекция „СПАП“, изпълнява точно, стриктно и добросъвестно възложените задачи, свързани както с дейностите на Комисията на територията на страната, така и с международната дейност в он-лайн среда. Участвайки активно в изготвянето на въпросници, уебинари, дискусии и други с партньорски организации свързани с равенство и не дискриминация, експертите от отдела допринесоха значително за надграждането на административния капацитет на администрацията на КЗД.

През 2022 г., отдел „Анализи, превенция и международно сътрудничество“ е реализирал множество дейности, вкл. цялостно обезпечаване и техническо съдействие за различни международни и вътрешни събития.

За посочения период реализираните събития от отдела са над 110. От тях:

- участие в заседания на работни групи;
- попълнени въпросници и предоставяне на друга информация;
- онлайн събития, вкл. конференции, кръгли маси, заседания, дискусии и др.;
- обучения;
- участие в семинари;
- участие в програми за трансгранично сътрудничество и комитети за наблюдения;
- посещения на представители на дипломатически мисии в КЗД;
- присъствени срещи и събития в КЗД на студенти, ученици и обучения на стажанти по международна програма;
- подписани меморандуми за сътрудничество;
- организиране на посещения на международни делегации и организиране на работни посещения на членовете на КЗД в чужбина;
- организиране и провеждане на заседания на Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания, който през годината се председателства от КЗД и други.

1. Дейност на КЗД в рамките на междуинституционалното сътрудничество на национално ниво

Сътрудничество с органи на изпълнителната власт

1.1. Взаимодействие с Министерски съвет

За отчетния период Комисия за защита от дискриминация навременно, професионално и компетентно изпълнява задълженията си в консултативните органи на Министерския съвет на Република България, като дава:

• *Принос на КЗД към Националния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси към МС (НССЕИВ)*

Комисията участва активно в дискусиите по мерките от плана за действие към Националната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021. КЗД подкрепя институционално предприетите от държавата мерки и краткосрочни и дългосрочни програми за интеграцията на ромите и провежда последователност и целенасоченост при защита на правата им, като подчертава, че е необходимо по-добро финансиране, за да гарантира в дългосрочен план развитието си.

Експерти от КЗД активно участват в семинари по проекти на НССЕИВ по теми: „Върховенство на закона и антидискриминация“ и „Равнопоставеност на жените и мъжете, овластяване и равни възможности за ромската жена“.

Предоставя се и своевременно информация относно изготвяне на Административния

мониторингов доклад за изпълнението през 2021 г. на програми, мерки, дейности и инициативи, насочени към приобщаване на лицата от уязвими групи, с фокус към ромите.

• *Икономически и социален съвет към МС;*

Предоставена е информация на Икономически и социален съвет към МС във връзка с ратификацията на Конвенция №190 / 2019г. на МОТ за премахване на насилието и тормоза в областта на труда.

В началото на месец септември 2022 г. в Комисията за защита от дискриминация (КЗД) се проведе работна среща между двете институции. Целта на срещата беше да се обмени опит и добри практики.

1.2. Сътрудничество с министерства

➤ *Министерство на външните работи (МВНР)*

КЗД в сътрудничеството с МВНР и през 2022 г. изпълнява задълженията си по политики относно задълженията на страната по международни въпроси във връзка с дейността на различни организации – Европейски съюз (ЕС), Съвет на Европа (СЕ), Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), Организация на обединените нации (ООН) и др., както и в качеството си на независим правозащитен орган, акредитиран към Организацията на обединените нации (ООН) като национален орган по правата на човека със статут „Б“.

С оглед компетентността си, комисията подготвя и мерки при изготвянето на Плана за изпълнение на препоръките, приети от България в рамките на Третия цикъл на Универсалния периодичен преглед, като основната ѝ задача е свързана с превенция и недопускане на дискриминация при така зададените приоритети.

Следва да отбележим и значителния принос на КЗД във връзка с изискани становища от страна на Министерство на външните работи по повод отправени запитвания към България от различни европейски институции.

КЗД организира и среща с дирекция „Права на човека“ в Министерство на външните работи (МВНР) с цел запознаване с дейността на Комисията, със спецификата в производството пред институцията, с нейната превантивна и международна дейност.

• Участие на КЗД в Националния координационен механизъм по правата на човека (НКМПЧ)

КЗД изпълнява задълженията си по Националния координационен механизъм (НКМ) по правата на човека, създаден с Решение №796/13.12.2013 г. на Министерския съвет, в който КЗД членува със статут на наблюдател. Като независим държавен орган, с оглед компетентността си допринася за изграждането на единна позиция на Република България при изпълнението на задълженията, произтичащи от ратифицирани, обнародвани и влезли в сила международни актове.

Девето поред заседание на Националния координационен механизъм по правата на човека през 2022 г. се проведе на 21 февруари, където доц. д-р Ана Джумалиева взе участие.

• Представители на КЗД взеха участие на международна конференция за борба с антисемитизма, организирана от МВНР

Експерти от Комисията за защита от дискриминация (КЗД) участваха в международна конференция на тема „Борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство“, организирана от Дипломатическия институт, която се проведе в рамките на проекта „Стратегическо сътрудничество между България и Норвегия в подкрепа на международния ангажимент на България за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство“, изпълняван от МВНР, Дипломатическия институт и Държавния културен институт.

- Експерти от АПМС участваха в обучителни курсове по "Комуникационни и презентационни умения в международна среда", организирани от Дипломатическия институт към МВнР

- През месец октомври т.г., по повод 40-годишнината от ратификацията от Република България на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, доц. Джумалиева изпрати видео обръщение, което беше излъчено по време на събитието, проведено в Двореца на нациите в Женева.

➤ **Министерство на труда и социалната политика**

И през 2022 г. активното сътрудничество на КЗД с Министерството на труда и социалната политика продължи по ключови теми, свързани с националната и международната политика за превенция и борба с дискриминацията, равенството на половете, интеграцията на хората с увреждания и защита на правата.

КЗД председателства за следващите две години Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания.

В качеството си на председателстваща Съвета за наблюдение по ЗХУ, мониторинговия орган за права на хора с увреждания, съгласно чл.33 от Конвенция за права на хората с увреждания предостави информация във връзка с функциите на Съвета, взети решения от заседанията му и отправените препоръки до отговорните институции, които са ангажирани с правата на хората с увреждания, във връзка с нормативни актове.

КЗД предостави информация във връзка с присъединяването на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и необходимостта от извършване на първоначална самооценка относно съответствието на правния инструмент на ОИСР „Препоръка на Съвета за политиките по застаряването и заетостта“ с българското законодателство. Предоставената информация е в 4-та приоритетна област: да се справят с дискриминацията при наемане на работа въз основа на възраст.

Предоставени бяха мерки във връзка с Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2023-2024 г. в следните приоритетни области:

- Равнопоставеност на жените и мъжете на пазара на труда и равна степен на икономическа независимост, като в посочената област са предложени обучения на работодателски организации и професионални дружества. Целта на мярката е постигане на по-добър баланс при съвместяването на професионалния и личен живот и намаляване на разликата при полагането на грижи за деца и зависими членове на домакинството;

- Намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите, като в посочената област е включено провеждане на кампании за повишаване на информираността на обществото по въпросите за равнопоставеността на жените и мъжете. Целта е повишаване на информираността на обществото за разликата по пол в заплащането и връзката между заплащането, доходите и съответните социално-осигурителни права, включително пенсионните;

- Преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма, като в посочената област са включени дейности за повишаване на информираността относно ползите за обществото и икономиката от равнопоставеността на жените и мъжете и за борба със стереотипите по пол и сексизма. Проучване и публично представяне на европейския опит и добри практики.

- През 2022 г. доц. д-р Баки Хюсеинов, зам.-председател на КЗД, взе участия в редовните заседания на Комитета за наблюдение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

➤ **Министерство на регионалното развитие и благоустройство**

Членове и експерти от КЗД активно участваха в съвместните комитети за мониторинг по програмите за трансгранично сътрудничество и в работни срещи по процедурни въпроси по трансграничните програми за сътрудничество между Република България и Република Сърбия, Република Гърция, Република Турция, Република Северна Македония и Република Румъния.

➤ **Министерство на вътрешните работи**

При изпълнение на ангажиментите си като национална контактна точка към Бюрото за демократични институции и права на човека на Организация за сигурност и сътрудничество в Европа, Комисията продължи да получава от МВР регулярна, периодична информация и данни

за престъпления от омраза, както и информация от компетентност на министерството във връзка с ангажиментите му по отношение на жертвите от престъпления, в това число и информация със запитвания за изпълнението на дейности, заложи в Националната програма за превенция и защита от домашно насилие за 2021 г.

По изпълнението на Националната програма за превенция и защита от домашно насилие, Комисията предостави информация на Главна дирекция „Национална полиция“ на МВР по казуси, с които е била сезирана през отчетния период.

Предоставена е и допълнителна информация свързана с изготвяне на международен доклад за престъпления от омраза от Обсерватория за защита от престъпления от омраза на Италия.

➤ **Министерство на правосъдието**

Периодично през годината се реализира сътрудничество и координация на националното представителство на Република България пред Европейската комисия във връзка с темите от компетентност на КЗД – защита правата на човека срещу различните форми на дискриминация и нетолерантност. Във връзка с изпълнение на ангажименти на КЗД като национална контактна точка към Бюрото за демократични институции и права на човека на Организация за сигурност и сътрудничество в Европа, МП предостави регулярна периодична информация и данни за престъпления от омраза, както и информация за механизма за защита и компенсации на жертвите от престъпления. Сътрудничество в областта на противодействието на расизма, ксенофобията и други форми на нетолерантност между двете институции се осъществи и под формата на съвместни участия в работни срещи.

• **Интервю на председателя на КЗД по проект, финансиран по програма „Правосъдие“ на Норвежкия финансов механизъм.**

На 10 май 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева даде интервю пред екип от норвежки специалисти – Джон Джонсън, професор от Университета в Осло, Катрина Мокнес, специалист от правен център.

Интервюто е част от национално мултидисциплинарно изследване, провеждано от експерти на Националното бюро за правна помощ и Норвежката съдебна администрация по проект „Подобряване на достъпа до правосъдие за хора, живеещи под прага на бедността със специален акцент върху жените, децата и ромите“, финансиран по програма „Правосъдие“ на Норвежкия финансов механизъм. Тези интервюта се провеждат с експерти, ангажирани с политики, практики и директна правна подкрепа на уязвими групи хора.

Отговорено бена редица въпроси на норвежките специалисти, които засягат правомощията на КЗД, правната помощ, регионалните представители на институцията, както и дискриминацията, упражнявана върху жените от ромски произход.

➤ **Национален институт на правосъдието**

Членове на КЗД и експерти от отдел „Анализ, превенция и международно сътрудничество“ участваха в среща с двадесет магистрати от Германия, Естония, Испания, Италия, Нидерландия, Полша, Португалия, Словакия, Франция и Чехия.

Срещата е във връзка с Програмата за обмен на Европейската мрежа за съдебно обучение, която е стартирала през 2005 г. по инициатива на Европейския парламент и се превръща във водеща програма на Европейските мрежи и структури за обучение (EMCO).

Фокус при провеждането на подобни срещи по програмата в ЕС е съдиите и прокурорите да се запознаят със съдебните системи на държавите членки, с работата на органите на съдебната власт и механизмите за гарантиране на спазването на принципите на върховенство на правото.

➤ **Участие в наблюдателен орган по Конвенцията на ООН за правата на детето**

В рамките на националното сътрудничество КЗД съвместно с Омбудсмана на Република България реализира изпълнение на вменените ангажименти относно национален наблюдателен орган по Конвенцията на ООН за правата на детето, като предостави информация по въпросите от компетентност на Комисията за защита от дискриминация. КЗД предостави информация на институцията на Омбудсмана във връзка с въпросник, касаещ независим мониторинг на изпълнението на Конвенцията на ООН за правата на детето и факултативните протоколи към нея.

➤ **КЗД председателства Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания**

Съгласно изискванията свързани с функционирането на Съвета за наблюдение по ЗХУ беше подготвен годишен доклад за 2021 г., касаещ дейността му и изпратен до Народното събрание на Република България.

През отчетния период КЗД, като председателстваща в периода 2021 г. - 2023 г. Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждане организира и проведе 3 заседания.

- На първото заседание за 2022 г. беше приета Програма за дейността на Съвета за наблюдение, обсъдени бяха становища на членовете на съвета по нея. По време на заседанието е представена информация, получена от общините във връзка с отправена препоръка от Съвета

за наблюдение по ЗХУ във връзка с необходимостта от включване на експертните си съвети и представители на национално представителните организации на и за хора с увреждания, при оценяване съответствието на инвестиционните проекти на строежите, съгласно чл.5, ал.3 от Наредбата мониторинг по спазването и прилагането на чл.5, ал.3 от Наредба РД-02-20-2/26.01.2021г.

Членовете на Съвета за наблюдение по ЗХУ бяха запознати с решение от 05.03.2021, взето на редовно заседание на 9-членния състав на КЗД, свързано с проверките за достъпност на училищата и детските градини.

- Следващото по ред заседание на Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания разглежда значими въпроси, касаещи защита правата, свързани с хората с редки болести, като са взети решения за препоръки към Министерство на здравеопазването, НЗОК.

Фокус беше поставен върху мониторинга относно чл.27 от КПХУ равен достъп до пазара на труда на хора с увреждания, както и чл.38 от ЗХУ и програмите за субсидирана заетост. Беше взето решение да се изпрати писмо на МТСП и Агенция по заетостта и поискана информация по посочените въпроси, съобразно тяхната компетентност.

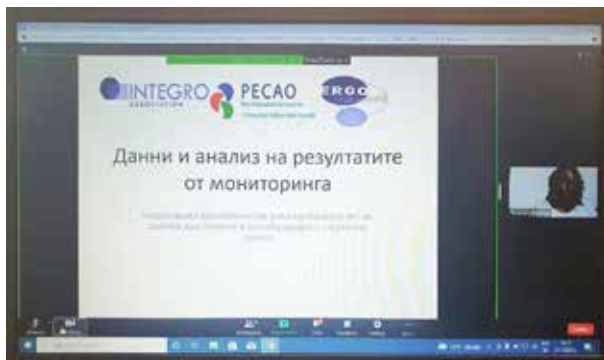
- На последното заседание за 2022 г. на Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждане беше проведена среща с г-жа Петя Стратиева – председател на „Ретина България“, организация занимаваща се с правата на хората с редки заболявания. Бяха обсъдени следващи стъпки при изготвяне на Комуникационната стратегия. Беше обсъдена препоръка, свързана с Наредба за медицинска експертиза и необходимостта от по-бързо внедряване на нов модел на оценка на уврежданията и отпадане на ЕР на ТЕЛК като универсален инструмент за ползване на права, което е част от Програмата на Съвета за наблюдение по ЗХУ за периода януари – декември 2022 г.

1.3. Сътрудничество с организации от неправителствения сектор и други

➤ Асоциация „Интегро“

На 27 януари 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, взе участие в онлайн конференция, организирана от Асоциация „Интегро“. На събитието бяха представени резултатите от мониторинг на медии и социални платформи за антиромско съдържание с характеристики на реч на омраза, проведен от младите стажанти на Асоциация „Интегро“.

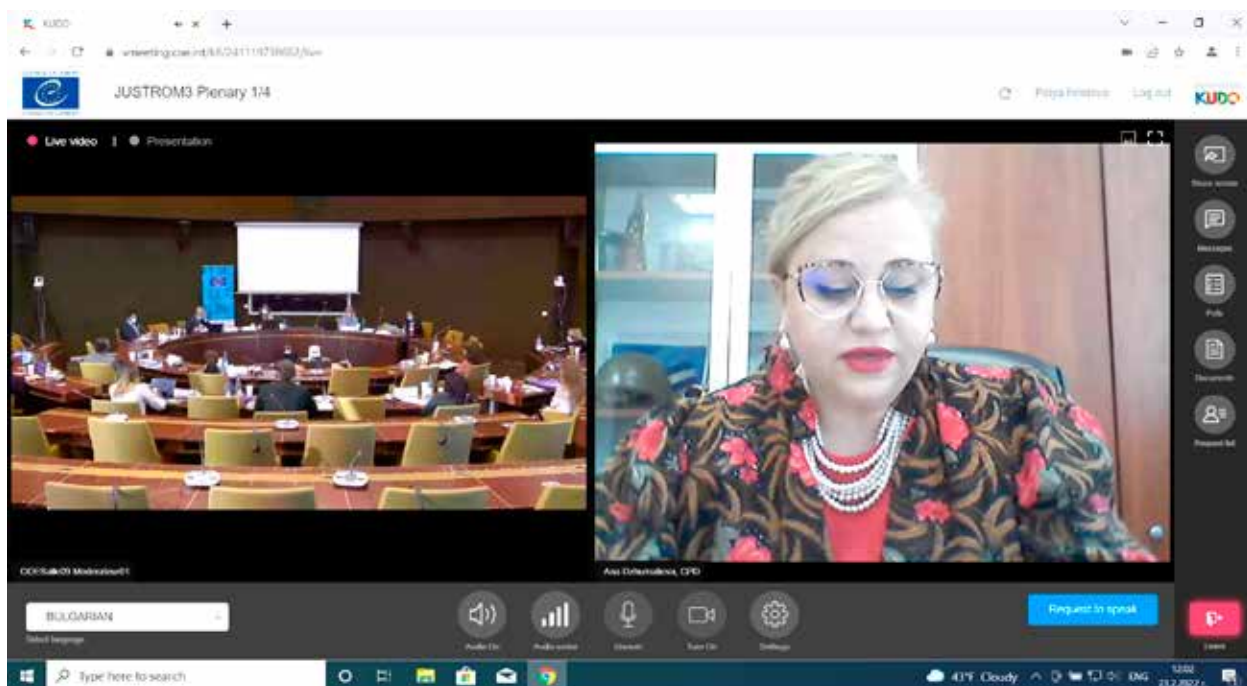
Беше споделен опитът на младежите, които участваха в мониторинга и в докладването на случаите. Разгледана беше и етичната страна на въпроса за съобщаването на етническата принадлежност в медийни съобщения. Дискусия беше проведена за новата стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите и мерките за преодоляването на антиромския расизъм, пречка за развитието на ромската общност и на просперитета на цялото ни общество.

➤ Програма JUSTROM 3

В края на месец февруари 2022 г., по програма JUSTROM 3 се проведе Националната заключителна среща и семинар „Ролята на органите за равенство и националните институции по правата на човека за подобряване на достъпа на ромските жени до правосъдие“. Експерти от АПМС взеха участие и в двете финални събития по програмата JUSTROM 3. Темите на семинара бяха: „Насърчаване на правата на жените роми чрез стратегическата рамка на ЕС „Роми за равенство, приобщаване и участие за 2020-2030“; „Ролята на органите по равенство в проекта, изпълнението и разработването на национални стратегически рамки за роми“.

Доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация представи, по време на форума, институционалната подкрепа на КЗД във времето спрямо предприетите от държавата мерки и програми за недискриминация и интеграцията на ромите, спря се и на специализираното производство пред институцията, свързано с оплакванията по признак етнос, като посочи примери от оплакванията. В инициативите на Комисията по превенцията се цели повишаване на институционалната и обществената чувствителност и нетърпимост към проявите на дискриминация и език на омразата.

В семинара участваха и представители на Агенцията на Европейския съюз за основните права, както и на институциите за правата на човека и борба с дискриминацията от Италия, Гърция, Румъния.

➤ **Фондация „Тръст за социална алтернатива“, Отворено общество и Портикус**

Участие в онлайн работна среща за включването в застъпническа група относно достъп до безплатни лекарства за деца от 0 до 3 години. Събитието се организира в рамките на проект „С грижа от 0 до 3“

➤ **КЗД връчи плакет по повод 20 години от приемането на Закона за вероизповеданията**

Председателят на Комисията за защита от дискриминация доц. д-р Ана Джумалиева връчи почетен плакет на изтъкнатия конституционалист и общественик д-р Борислав Цеков.

Борислав Цеков е завършил право в СУ „Св. Климент Охридски“, специализирал е в областта на човешките права, политическите науки и правото в Португалия, САЩ, Япония, Южна Африка

и др. През 2000 г. е избран за Национален президент на Световната асоциация на юристите със седалище Вашингтон, САЩ, по решение на Борда на организацията, и преизбиран до 2015 г. Бил е и председател на Асоциацията на младите юристи в България (1997-2005). Повод за връчване на почетното отличие е 20-ата годишнина от приемането на Закона за вероизповеданията, който е разработен и внесен от Борислав Цеков в качеството му на народен представител в деня на откриването на 39-ото НС през 2001 г. и гласуван през 2002 г.

Действието на този закон допринесе съществено за свободата на религиите и гарантирането на правото на вероизповедание на всички български граждани и заедно с това решително спомогна за преодоляването на десетилетния разкол в Българската православна църква. На среща-разговор, състояла се в КЗД, беше представен и сборникът "50 крачки отвъд матрицата" с автор и съставител социологът д-р Петко Петков, издаден по повод 50-годишният юбилей на д-р Борислав Цеков.

➤ **Участие на КЗД в уебинар за добри практики „Многообразие на работното място“**

На 10 май 2022 г., в европейския месец на многообразието, доц. д-р Ана Джумалиева участва по покана на Българския форум на бизнес лидерите (БФБЛ) като гост лектор в онлайн уебинар за добри практики „Многообразие на работното място“. Събитието се организира от Хартата на многообразието в България и е част от Европейския месец на многообразието 2022.

Основната цел на дискусиата е обмен на съществуващи добри практики за многообразие на работното място.

Форумът беше открит от Левон Хампарцумян – председател на управителния съвет на БФБЛ.

Доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, запозна участниците с дейността на Комисията за защита от дискриминация като институция, призвана да осъществява контрол по прилагането на законодателството, уреждащо равенство в третирането. Представи и проекта за Националната стратегия на КЗД за противодействие на дискриминация на пазара на труда, който КЗД е разработила по Оперативна програма “Човешки ресурси”. Проведе се и дискусия за обмен на съществуващи добри практики за многообразие на работното място.

На форума бяха представени няколко презентации от водещи компании, участници от публичния сектор на национално и европейско ниво, и от представители на гражданския сектор. На срещата активно участие взеха фирмите финалисти в категория “многообразие в работната среда” на наградите за отговорен бизнес 2021 г. Инициативата отбелязва усилията на организациите да създават разнообразни екипи и приобщаваща работна среда.

➤ **Представители на КЗД на Традиционния празник на религиите**

На 15 май 2022 г. по покана на Националния съвет на религиозните общности в България (НСРОБ) представители на Комисията за защита от дискриминация – доц. д-р Ана Джумалиева – председател на КЗД, Златина Дукова – член на КЗД, и проф. д-р Надежда Йонкова – главен секретар на КЗД, присъстваха на провеждания за шеста година Традиционен празник на религиите. Празникът беше открит от Роберт Джераси, председател на НСРОБ.

Сред официалните гости бяха секретарят по образование, култура и духовенство в Президентството доц. д-р Пламен Славов, посланикът на САЩ в България Н. Пр. Херо Мустафа, както и представители на основните изповедания в България.

Традиционният празник на религиите се провежда под мотото на Националния съвет на религиозните общности в България „Заедно в своята различност“. Със слово, цвят и ритъм празникът изпълни със съдържание думите, че ако искаме да изградим едно хуманно, хармонично и толерантно общество, ние трябва да уважаваме правото на вяра и волеизявление и на различните от нас.

➤ Среща в КЗД с представители на Националния съюз на Трудово производителни кооперации в България

На 31 май 2022 г. в Комисията за защита от дискриминация се проведе среща с представители на Националния съюз на трудово-производителните кооперации в България (НС на ТПК) – Божидар Станчев – председател на НС на ТПК, доцент Владислав Лазаров – зам.-председател на НС на ТПК, проф. Стефан Мичев – директор на Център за професионално обучение към НС на ТПК, Георги Милчев – председател на кооперация „Металургия“ – София, член на УС на НС на ТПК.

По време на срещата доц. д-р Джумалиева представи дейността на Комисията за защита от дискриминация и спецификата в производството пред нея. Акцент беше поставен на казуси свързани с упражняване правото на труд, на възможността работодатели да участват в процедурата „Работодател без дискриминация“. Тя е свързана със сертифициране и въвеждане на стандарт за недискриминация в сферата на заетостта, насочена към работодатели.

Обсъдиха се възможности за съвместни инициативи и дейности, както и за подписване на меморандум за сътрудничество и организиране на обучения.

➤ **Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“**

На 04 и 05.07.2022 г. експерт от КЗД участва в Национална конференция на Амалипе „Състояние на образователната интеграция: от сегрегация към обучение в етнически смесена среда“. По време на конференцията беше отбелязано, че политиката на десегрегация е ключът към образователното приобщаване на ромите и е един от приоритетите в Рамката на ЕС за национални стратегии за интеграция на ромите 2011 – 2020, както и в новата Стратегическа рамка на ЕС за ромите 2021 – 2030. Отчетен е постигнатия сериозен напредък в образованието по отношение на намаляването на процента на отпадане на ромските деца през последните години. Акцент беше поставен върху доклада EU Midis II на FRA, в който е отбелязано че България е страната с най-голям процент ромски деца, които учат в паралелки с ромски или предимно ромски деца (60%). Скорошно проучване на Тръст за социална алтернатива разкрива, че има влошаване по отношение на сегрегацията на ромските деца между 2011 – 2019 г.

Представен е проекта на Център „Амалипе“ и фондация „Ромски секретариат“ (Испания), който се реализира в периода ноември 2019 г. – октомври 2022 г. подкрепен от Европейската комисия, ГД „Правосъдие“. Асоцииран партньор в България е Министерството на образованието и науката. В рамките на проекта са били изработени карти на сегрегирани образователни институции във всички административни области. Като резултат са апробирани и/или систематизирани успешни практики за десегрегация, превенция на вторичната сегрегация и насърчаване на обучението в етнически смесена среда в различни типове училища.

Представени са успешни примери за образователна интеграция и десегрегация в различни типове училища (училища в ромските квартали, училища в селските райони, етнически смесени училища, професионални гимназии и др.)

➤ **Център за изследване на демокрация**

През 2022 г. експерти от КЗД активно си сътрудничат с Центъра за изследване на демокрацията. Комисията предостави информация във връзка с национален доклад за основните права в България, свързан с Годишния доклад за основните права на Агенцията за основни права на ЕС.

- Експерти от „АПМС“ предоставиха на 22.02.22 г. попълнен въпросник за интервю „Анализ на речта на омразата в онлайн среда избрани страни-членки“. Целта на въпросника е да проучи как органите за равенство се справят с речта на омразата и жертвите на дискриминация в онлайн среда. Към отговорите е представена в приложение практика на комисията по разглежданата тема.

- На 15.04.22 г. отдел „АПМС“ предостави отговор на запитване във връзка с доклад за расовата дискриминация и расизма при полицейска дейност.

- На 21.06.22 г., експерти от КЗД участваха в кръгла маса на тема „Основните права и цикъл на финансиране от ЕС“. Акцент в срещата бяха програмите за финансиране от ЕС и начините, по които това става. Дебат се проведе и върху реализацията на конкретни проекти.

➤ **Онлайн събитие с участието на КЗД за проблема с български граждани без документи за самоличност**

На 17 февруари 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, и Виктория Миланова, началник на отдел АПМС на КЗД, участваха в онлайн представянето и обсъждането на проучване и доклад по Програмата на Европейската Комисия и Съвета на Европа РОМАКТ с констатации и препоръки във връзка с увеличаващия се брой български граждани без документи за самоличност.

Поканата за участие към КЗД в събитието е с цел съвместното търсене на най-ефективните решения на този така наболял напоследък проблем. По данни на Министерство на вътрешните работи на Република България от март 2021 г. е известно, че на територията на страната са установени 244 822 лица, които не притежават валиден документ за самоличност.

Голяма част от тези хора са от уязвими групи и общности. Проблемът е идентифициран многократно в хода на дейностите по програмата РОМАКТ. Липсата на регистрация по постоянен адрес и лични документи създава редица ограничения за лицата и като следствие задълбочава бедността и социалното им изключване.

➤ Сдружение „Инициатива за равни възможности“

• На 23.09.2022 г. беше проведена кръгла маса с участието на Община Брацигово на тема **„Предизвикателства пред гражданите без документ за самоличност и възможни решения на проблема“**. В рамките на кръглата маса бяха дискутирани следните въпроси: проблемът на местно ниво – мащаби, последствия; възможни решения за разрешаване на проблема в община Брацигово. Бяха представени препоръки за възможни решения: легално определяне на актуален постоянен адрес, възстановяване на заявителен режим; въвеждане на служебни адреси; детайлизация на понятието „други документи“; избягване на ограниченията за включване на адреси в Националния класификатор на настоящите и постоянните адреси НКНПА; детайлизация на правомощията на Общинските комисии по адресна регистрация.

• Участие в Кръгла маса „Предизвикателства пред гражданите без документи за самоличност, които преминават през процедура за регистрация по постоянен адрес по Закона за гражданската регистрация“

• Участие в онлайн конференция „Противодействие на онлайн слово на омразата срещу ромите чрез наблюдение, докладване и правна защита“ по проект „Оспорване на онлайн и офлайн дискриминацията спрямо ромите в Европа“

➤ Фондация „Тръст за социална алтернатива“

• На 27.05.2022г. се проведе събитие на тема „/Не/ Видимите социално-икономически бариери пред достъпа до задължително училищно образование: Нормативна уредба, политики и практики“, организирано от Тръст за социална алтернатива.

В събитието участваха представители на МТСП, МОН и неправителствения сектор.

Акцент беше поставен върху бариерите, пред които са изправени децата, за да получат образование, както и подкрепата, която Тръста за социална алтернатива оказва на ученици, като до 2018 г. са подкрепени над 1300 ученици. На част от децата е оказана подкрепа за заплащане на карти за транспорт от едно населено място до друго, за закупуване на учебници, които в гимназиалния клас се заплащат.

При проучването направено от Тръст за социална алтернатива е отчетена необходимост да се изясни понятието безплатно образование. Установено е, че всяко трето дете в България живее в бедност, което дава трайно отражение върху психо-емоционалното им развитие. Да бъде съобразено предоставянето на образование с контекста на съответния регион.

• Участие в Застъпнически форум по проект „Цветно утре за нашите деца“ – безплатни лекарства за деца от 0 до 3 години; Коалиция от 6 организации: Фондация „Фонд ИГА“, сдружение „Ларго“, Сдружение „инициатива за равни възможности“, Сдружение „Жажда за живот“, Сдружение „Клуб на нестопанските организации“ и сдружение „Хаячи“ провеждат съвместно застъпническа инициатива „Цветно утре за нашите деца“

• Участие на КЗД в работна среща относно достъп до безплатни лекарства за деца от 0 до 3 години - експерти от КЗД участваха активно в онлайн работна среща за участие в застъпническа група относно достъп до безплатни лекарства за деца от 0 до 3 години. Събитието се организира в рамките на проект „С грижа от 0 до 3“, изпълнявана от фондация „Тръст за социална алтернатива“.

Инициативата изследва проблемите, свързани с бариерите пред достъпно здравеопазване вследствие на установен недостиг на средства за покриване на лекарства за деца, от които най-засегнати са семейства от бедните и уязвими групи, потенциалната бенефициентска група наброява малко над 180 000 деца.

Като част от инициативата се извършва изследване на проблемите, породени от липсата на средства за закупуване на необходимите лекарства и хранителни добавки за целевата група. В докладът се препоръчва въвеждане чрез нормативна промяна на общ универсален достъп до безплатни лекарства и хранителни добавки за тях.

От страна на КЗД беше посочено, че Комисията няма законодателна инициатива. Въпреки това КЗД има широки правомощия разписани в чл. 47 от Закона за защита от дискриминация. С оглед разпоредбите на т. 8 от цитирания член на закона Комисията може да дава становища по проекти на нормативни актове за съответствието им със законодателството за предотвратяване на дискриминацията, както и препоръки за приемане, отменяне, изменение и допълнение на нормативни актове.

➤ **Център за развитие на устойчиви общности** – участие в онлайн дискусия „Сексуален тормоз на работното място“, реализиран по проект Team Work

➤ **Интервю на зам.-председател на КЗД пред международен консорциум**

На 16 септември 2022 г. доц. д-р Баки Хюсеинов, зам.-председател на Комисията за защита от дискриминация (КЗД), даде интервю за Международен изследователски консорциум в областта на социалните науки. Интервюто се провежда от Радослав Груев, доктор по социология и преподавател в Университета на Лотарингия в град Мец, Франция. В момента д-р Груев е координатор на изследователския проект RIDPA (Международно изследване на правата на възрастните хора в контекста на пандемията от Ковид-19). Проектът е ръководен от REIACTIS (Международна мрежа за изследване на възрастта, гражданството и социално-икономическата интеграция) и представя международен и мултидисциплинарен екип от 44 изследователи от 18 държави, покриващи 5 континента (Африка, Южна и Северна Америка, Азия и Европа). Проектът има за цел да изследва въздействието на пандемията върху човешките права на възрастните хора (60+ години).

В интервюто доц. Хюсеинов говори за оплаквания, образуващи производства и постановени решения в Комисията по защитения признак „възраст“. Той даде примери от жалби и сигнали в КЗД, свързани с пандемията Ковид-19. Посочи и сферите в обществения живот, от които преобладават оплакванията по признак „възраст“.

В унисон с темата на интервюто Баки Хюсеинов запозна в резюме интервюиращия със своята книга „Социално-икономически детерминанти за активен живот на възрастните хора“.

➤ **КЗД с присъствие на официалното откриване на „КООП ФЕСТИВАЛ БАНКЯ 2022“**

На 1 септември 2022 г. Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация (КЗД), Сабрие Сапунджиева, член на КЗД, и Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, присъстваха на официалното откриване на „КООП ФЕСТИВАЛ БАНКЯ 2022“, организиран от Националния съюз на трудово-производителните кооперации в България.

За трета поредна година този фестивал е благоприятна среда за изява на способностите и таланта на хората с увреждания, както и основа за активното им включване в обществени прояви и за тяхната социална интеграция.

➤ **Доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, получи книгата „Строител. Интервюта“**

На 10 август 2022 г. прокуристът и главен редактор на в. „Строител“ Ренета Николова подари книгата „Строител. Интервюта“ на доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация. В книгата е поместено нейно интервю, като то е едно от 74-те подобрени разговора от общо над 1000, публикувани във вестника в периода 2009 г. – 2021 г. В. „Строител“ издаде книгата през м.г. по случай своя 12-и рожден ден. Тя представя интервюта със знакови личности, имащи значителна роля в българския и европейския политически и обществен дневен ред, а също и в развитието на КСБ и строителния бранш.

„Благодаря на доц. д-р Джумалиева за отличното партньорство през годините. Доказателство за това е подписаният Меморандум за сътрудничество между изданието и Комисията“, каза Ренета Николова. „В. Строител подкрепя категорично принципите на недискриминация, срещу езика на омразата и е партньор на КЗД в кампанията за Достъпна България“, заяви още главният редактор на изданието на КСБ.

➤ **Европейско женско лоби Българска платформа и Български фонд за жените**

На 12.12.2022 г., експерти от „АПМС“ взеха участие във Форум за политики и действия за борба с насилието над жени, който беше организиран от Европейско женско лоби Българска платформа и Български фонд за жените, с подкрепата на Съвета на Европа. По време на форума беше представено европейското законодателство, свързано с насилие основано на пола, както и промените, които са настъпили в държавите ратифицирали Истанбулската конвенция.

Фокус беше поставен на връзката между икономическата независимост, оценката на труда на жената / Равен труд – равно заплащане/ и домашното насилие. Беше споделено, че на европейско ниво борбата с насилието над жени е част от Стратегията за равенство на половете.

Акцент беше поставен върху спешната необходимост за приемане на промените в Закона за защита от домашно насилие и формиране на Национален съвет за борба с насилието над жени, както и създаването на Национален регистър за случай на домашно насилие.

➤ **Фондация „Център за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“**

На 25 октомври 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация (КЗД), и проф. д-р Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, взеха участие в конференция на тема „Достижения и практически предизвикателства пред прилагането на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи“. Приветствия към участниците и гостите на конференцията отправиха доц. д-р Боряна Мусева – председател на УС на Фондация „Център за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“, д-р Ивайло Дерменджиев – председател на Висшия адвокатски съвет, и д-р Павлина Панова – председател на Конституционния съд на Република България.

Лектори в конференцията бяха д-р Павлина Панова – председател на Конституционния съд, съдия Лада Паунова – зам.-председател на Върховния касационен съд и ръководител на Наказателната колегия, Мария Димитрова – правителствен агент в дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ 2 към Министерство на правосъдието, адвокат Михаил Екимджиев от Пловдивската адвокатска колегия, Здравка Калайджиева – съдия в Европейския съд по правата на човека (2008-2015 г.), и адвокат София Разбойникова от Софийската адвокатска колегия. Заключително слово произнесе Йонко Грозев – съдия в Европейския съд по правата на човека.

1.4. Взаимодействие с образователните институции

➤ Среща в КЗД с ученици от Немската езикова гимназия „Гьоте“ в Бургас

На 18 април 2022 г. в Комисията за защита от дискриминация (КЗД) се проведе среща с ученици от Немската езикова гимназия "Гьоте" в Бургас. Срещата е с образователна цел в рамките на проект "Малка промяна за Европа и за европейската младеж". Екипът от ученици разработва научно изследване на тема "Овластяване на жените в българския политически процес, 1989-2022 г.", в рамките на Ученическия институт на Българската академия на науките. Изследването има за цел да разгледа проблема за овластяването на жените в системата на политическото управление в България като народни представители, министри и заместник-министри, кметове, заместник-кметове и представители на общински съвети, членове на ръководствата на политически партии и национални комисии.

Учениците бяха запознати с дейността и основните инициативи на КЗД.

Проведена беше интересна дискусия за равенството на половете и мястото на жената в нашето съвремие, за дискриминацията по полов признак в България.

Председателят на КЗД доц. д-р Ана Джумалиева връчи почетен плакет на ръководителя на групата – гл. ас. д-р Тонка Костадинова – бивш дипломат и настоящ учител по история и цивилизации в Немска езикова гимназия "Гьоте" – Бургас.

На учениците бяха подарени екземпляри от книгата „Аз съм българка. 40 истории, 40 портрета“ с автор Петя Александрова.

➤ **Участие на КЗД във фокус група „Ромски граждански мониторинг 2021-2025 г.“**

На 26.05.2022 г. Поля Христова – държавен експерт в отдел „АПМС“, и Марта Малетз – младши експерт в отдел „АПМС“, участваха във фокус група „Ромски граждански мониторинг 2021-2025 г.“.

Срещата се проведе онлайн, в нея взеха участие представители на институциите, ангажирани с Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г.

Бяха поставени конкретни въпроси, изпратени от Европейската комисия, за дейността на институциите, свързана със Стратегията, въз основа на които да бъде изготвен доклад от неправителствени организации, занимаващи се с правата на тази уязвима група от населението. Докладът в завършен вид ще се представи на институциите и след това ще бъде изпратен на Европейската комисия.

От страна на КЗД се посочи, че институцията е била винаги ангажирана с проблемите на уязвимите групи и защитата на техните права. Беше подчертано, че в рамките на определената от закона компетентност КЗД е подкрепяла институционално във времето предприетите от държавата мерки и краткосрочни и дългосрочни програми за интеграцията на ромите. В областта на превенцията представители на Комисията участват активно в национални семинари, кръгли маси и срещи с тематична насоченост за интегриране на ромите. Относно финансирането на мерките по Стратегията беше подчертано, че при тяхното изпълнение предизвикателствата са свързани с недостиг на необходимия финансов ресурс за целите на повишаване на обществената осведоменост, проучванията и човешкия ресурс. Повишаването на обществената осведоменост би допринесла за намаляването на случаите за недокладване на дискриминация и насърчаване на равенството и многообразието.

➤ **Ученици от 125 СУ „Боян Пенев“ посетиха КЗД**

На 2 ноември 2022 г. ученици от 125 СУ „Боян Пенев“ – София, посетиха Комисията за защита от дискриминация. Посещението е във връзка с предмета „Основи на правото“ и по-специално темите „Държавни институции“ и „Защита от дискриминация“.

Младите хора бяха запознати със структурата и дейността на органа за равнопоставеност, с особеностите на производството пред институцията, като бе сложен акцент и върху нейната превантивна дейност. Представени им бяха няколко късометражни филма с примери за дискриминация в образованието и в медийните новини. Показаното предизвика дискусия сред младежите, които сочеха доводи и примери за дискриминация и толерантност в отношенията в обществото.

Младежите посетиха и открито заседание от производство пред КЗД.

➤ **Представители на КЗД присъстваха на тържествена церемония в УниБИТ**

На 19 септември 2022 г. Баки доц. д-р Хюсеинов, зам.-председател на Комисията за защита от дискриминация (КЗД), и Сабрие Сапунджиева, член на КЗД, бяха официални гости в Университета по библиография и информационни технологии (УниБИТ) на тържествена церемония по повод удостояването на проф. Дейвид Филипс с почетното звание „Доктор Хонорис Кауза“ на УниБИТ.

Професор Филипс е световно известен учен, директор на Програмата за опазване на мира и правата на човека в Института за изследване правата на човека към Колумбийския университет в Ню Йорк, както и забележителен общественик. Програмата за опазване на мира и правата на човека (PBNHR) е всепризнато приложно изследователско усилие в областта на тестване на стратегии за предотвратяване на конфликти, опазване на мира и помирение.

Носител е на редица международни награди и отличия.

2. Сътрудничество на международно ниво

2.1. Сътрудничество с международни организации

➤ Съвета на Европа и КЗД

Представители на КЗД през отчетния период взеха участие в редица инициативи организирани от европейските институции:

- **Конференция на тема „Тридесет години от присъединяването на България към Европейската конвенция за правата на човека“**

На 25 октомври 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, взе участие в конференция на тема „Тридесет години от присъединяването на България към Европейската конвенция за правата на човека“. Форумът тържествено отбелязва 30-годишнината от членството на Република България в Съвета на Европа и ратифицирането от Република България на Конвенция за защита правата на човека и основните свободи и се провежда под патронажа на президента на Република България. За да вземе участие в конференцията в София пристигна генералният секретар на Съвета на Европа Мария Пейчинович Бурич. Присъстваха и други официални лица.

Президентът Румен Радев откри форума. Встъпителни слова произнесе и генералният секретар на Съвета на Европа Мария Пейчинович Бурич. Лектори в конференцията бяха д-р Павлина Панова, председател на Конституционния съд, Йонко Грозев, съдия в Европейския съд по правата на човека, проф. д-р Диана Ковачева, омбудсман на Република България, Александър Арабаджиев, съдия в Съда на Европейския съюз, доц. д-р Мартин Белов, заместник-декан на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, Мария Спасова, постоянен представител на Република България към Съвета на Европа

• Онлайн обучение: Как националните институции по правата на човека и органите за равенство могат да си съдействат с Европейския комитет по социални права.

➤ **Работа с Европейската комисия**

- На 20 януари 22 г., експерти от АПМС взеха участие във 2-рото заседание на работната група за обучение за престъпления от омраза, организирано то ЕК.
- Януари месец бяха изпратени попълнени въпросници към Главна дирекция “Правосъдие” на ЕК, относно задължителните стандарти за органите за равенство.
- На 31 януари КЗД участва в попълване на данни в годишна Платформа на ЕК относно Инструмент за докладване на мерките за интегриране на ромите.
- На 04.04 представител на КЗД взе участие в онлайн конференция на тема “Законодателна инициатива за задължителни стандарти за органите за равенство”. Конференцията имаше за цел да представи предварителните резултати от проучване финансирано от ЕК относно събирането на солидни доказателства и анализ в подкрепа на възможна законодателна инициатива за установяване на задължителни стандарти за органите за равенство. Обсъдиха се политически варианти за бъдещо законодателство на ЕС по темата за обвързващите стандарти за органите за равенство, и събирането на мненията на участниците във връзка с тях. По-конкретно, се обърна специално внимание на идентифицираните варианти на политика за всеки аспект – мандат, правомощия, независимост, ресурси, сътрудничество, достъп и достъпност, изисквания за събиране на данни, наблюдение/акредитация. Конференцията събра представители от национални администрации, органи за равенство, европейски и международни институции и органи, академични среди и гражданско общество.
- На 21.01.22 г., КЗД предостави информация във връзка с Проучване в подкрепа на изготвянето на ретроспективен и перспективен аналитичен документ, с оглед на предложение за задължителни стандарти за органите за равенство за Европейската комисия (ГД „Правосъдие“).
- На 21.03.2022 г. се проведе конференция, организирана от Европейската комисия във връзка с Международния ден за елиминиране на расизма и расовата дискриминация. По време на конференцията акцент беше поставен върху План за борба срещу расизма 2020-2025 г. и необходимостта всяка от държавите членки да разработи и приложи Национален план за борба срещу расизма и расовата дискриминация до края на 2022 г. Фокус беше поставен върху главните принципи в ЕС, а именно обединени в многообразието, обединени срещу расизма, в основата на които е правото на всеки европейски гражданин за равни възможности за упражняване на правата и достоен живот.

➤ **Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността /ЕКРН/**

На 26 септември 2022 г. представител на КЗД участва в Годишния семинар на ЕКРН за органите за равенство. Събитието се проведе в хибриден формат като за начало се изслушаха свидетелствата на Наср Един Ерами, мюсюлмански свещеник и Елена Горолова, ромски социален работник от Острава – Чехия за претърпените от тях трудности свързани с дискриминация.

На събитието основна тема беше как сложността на социалните системи и човешката идентичност могат да затруднят и подкопаят защитата на човешките права. Основната тема беше междусекторното развитие като инструмент за взаимодействие между две или повече форми на дискриминация и справяне с начина, по който те допринасят към различните слоеве на неравенство. Обсъдиха се и предизвикателствата при разкриването на естеството на дискриминацията, която произтича от пресечната точка на множество социални идентичности и до каква степен съществуващите правни и политически рамки адресират такава преплетена форма на дискриминация.

Семинарът имаше за цел да проучи начини и средства за вземане под внимание на

концепцията за междусекторност при преразглеждане на правни и политически рамки. Как да се изследва приложението и ограниченията на междусекторността в работата и практиката на международните органи и как тази концепция се използва за идентифициране и разкриване на различни слоеве на неравенството. Обсъди се също как законите и практиките могат да се разглеждат през призмата на междусекторността, като бяха разгледани законодателни и други мерки срещу междусекторната дискриминация.

➤ **Агенция за основните права на Европейския съюз (FRA)**

На 01 - 02.06.2022 г. експерти от КЗД участваха в конференция на тема "Методи за изследване и измерване на спазването на човешките права в Европа", организирана от Агенция за фундаментални човешки права.

Конференцията се проведе онлайн. В нея участваха представители на Федералното министерство по правосъдие на Германия, както и представители на научните среди.

На конференцията бяха представени методите и методологията като инструмент за събиране и генериране на информация и данни според изследователски въпрос и хипотеза.

Методологията беше представена като изследователска стратегия, чрез която изследователят решава да направи литературен преглед, изследвания, статистически анализи, интервюта, наблюдения и изследвания.

Отчетено беше, че за защита на правата на хората и формиране на политики съществена роля играе взаимодействието между социалните науки и юристите, тъй като чрез социалните науки се изследват нагласите, те са връзката с определената група на изследване, след което при събирането на релевантни данни се формират политики.

Представени бяха предизвикателствата свързани с методологията в подхода за ефикасност при човешки права. Фокус беше поставен върху важността на индикаторите за реализирането на човешки права. Няма последователна и кохерентна рамка за идентифициране и развитие на индикаторите за човешки права. Главно предизвикателство в този процес е мястото на човека, да е в центъра на политиките и законовите формулировки и изпълнението и регулирането на анализа. Мигрантския натиск усложнява задачата.

Представен беше и наръчник за Индикатори за човешки права, който е за измерване и изпълнение.

➤ **Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ)**

И през 2022 г. КЗД изпълняваше функции във връзка с ангажиментите си на Национална точка за контакт (НТК) към Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) чрез събиране и обобщаване на статистически данни от компетентните органи на изпълнителната и съдебната власт.

• **Представител на ОССЕ на посещение в КЗД**

На 26 септември 2022 г. в Комисията за защита от дискриминация (КЗД) доц. д-р Баки Хюсеинов, зам.-председател на КЗД се срещна с Йелена Стефанович, политически анализатор в Мисията за наблюдение на изборите в България към Службата за демократични институции и права на човека на Организация за сигурност и сътрудничество в Европа.

Йелена Стефанович беше запозната с дейността на КЗД като единствен орган по равнопоставеност в България, със спецификата в производството пред нея, с превантивната ѝ дейност. Бяха засегнати въпроси, свързани с политическото говорене преди избори в страната, представена беше препоръката на КЗД срещу словото на омразата в предизборната кампания през април 2021 г., както и решения на Комисията, свързани с оплаквания за нарушени права по време на избори и за словесна враждебност.

- На 17 и 18 ноември експерти от АПМС взеха участие в 14-та ежегодна среща на точките за контакт за докладване на престъпленията от омраза към ОССЕ.

➤ **Европейска мрежа на органите за равнопоставеност (EQUINET)**

Комисията за защита от дискриминация е активен член на Европейската мрежа на органите за равнопоставеност със седалище в Брюксел, която в настоящия момент включва 46 организации от 34 европейски държави, които са упълномощени да противодействат на дискриминацията по защитени признаци в качеството на национални органи по въпросите на равенството. Сътрудничеството на Комисията в рамките на мрежата се осъществява под формата на интензивен обмен на информация, както и участия на представители на органа за равнопоставеност във форуми, организирани от мрежата.

КЗД извърши следните съвместни дейности:

- КЗД регулярно предоставя попълнени въпросници, касаещи органите за равенство в борбата с престъпления от омраза.
- Изготвяне на отговори относно запитване от Латвийския орган за равенство;
- предоставен попълнен въпросник на Работна група „Формиране на политики“ на тема Органи за равенство и предоставяне на разумно приспособяване във връзка с основание увреждане и извън признак „увреждане“.
- Участие в клъстер „Семейства на дъгата в движение“;
- Участие в работна група „Законодателство за равенство“;
- Участие в семинар „Органите за равенство в справянето с дискриминацията и расизма срещу хора от африкански произход“;

Членове и експерти от отдел „АПМС“ участват регулярно в събития организирани от ЕКВИНЕТ:

- **„Органите за равенство и борбата им срещу антисемитизма“, срещата беше организирана от работна група на Еквинет „Формиране на политики“**

По време на семинара фокус беше поставен върху нарастването на антисемитизма в страните-членки на ЕС и извън него, върху работата на Европейската комисия, както и върху приетата през октомври 2021г. Стратегия за борба с антисемитизма.

Важна следваща стъпка за стратегията ще бъде осигуряването на нейната ефективност и изпълнение. Стратегията насърчава държавите-членки да разработят национални стратегии до края на 2022г. и органите по въпросите на равенството могат да бъдат включени в разработването, прилагането и наблюдението на тях.

- **„Приносът на органите за равенство, с фокус върху Националните планове против расизма и Стратегическата рамка за ромите“**

Фокус по време на семинара беше поставен върху важните стратегии за равенство публикувани от Европейския съюз през 2020 г. Повечето от тези стратегии насърчават или изискват от държавите-членки да изготвят национални стратегии или планове за действие, превръщайки стратегиите на ЕС в планове, адаптирани към нуждите и предизвикателствата на национално ниво. Приемането на официални национални стратегии или планове за действие може да напредне в работата по равенството в различни области и в същото време да осигури еталон, спрямо който да се наблюдава напредъкът.

Органите по въпросите на равенството са централни за националната инфраструктура за равенство и следователно се очаква да играят централна роля в разработването, прилагането и наблюдението на тези национални стратегии. Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката

на Съвета относно равенството, включването и участието на ромите включват особено подробни очаквания относно ролята на органите за равенство и приемането на национални стратегически рамки за ромите до септември 2021 г. По подобен начин действието на ЕС за борба с расизма Планът и заключенията на Съвета относно борбата с расизма и антисемитизма подчертават важната роля на органите за равенство и очакват всички държави-членки да разработят и приемат национални планове за действие срещу расизма (NAPAR) до края на 2022 г.

• „Работа по случаи без жертва, която може да бъде идентифицирана“, организиран от работна група „Законодателство за равенство“ на Еквинет.

По време на семинара се дискутира и постави въпроса върху правното положение на органите за равенство като ключов елемент за достъп до правосъдие. Правото на ЕС като цяло се фокусира върху различните правомощия, предоставени във връзка със съдебните производства, а не върху правния статус. Акцентирано беше, че съществуват различия между правните системи.

Съгласно Директивите за равно третиране, органите за равенство имат компетентности, свързани с предоставяне на независима помощ на жертвите на дискриминация при преследване на техните жалби за дискриминация, да предприемат необходимите мерки свързани с Директивите за равенство на половете.

• Работна група „Формиране на политики“.

На заседанието се представи актуалната законодателна рамка на ЕС, свързана с приемането на стандартите за органите за равенство, които ще бъдат приети през м. септември 2022 г.

Фокус беше поставен върху осигуряването от страна на държави-членки на възможности органите за равенство да приемат индивидуални и колективни жалби и правни съвети като подкрепят жертвите. Да осигурят на органите за равенство вътрешна структура, която да гарантира че те ще могат да изпълняват независимо техните разнообразни правомощия. Да дадат възможност на органите за равенство да обвържат правомощията за взимане на решения със санкции, така че правата за защита да бъдат гарантирани. Органите за равенство да имат възможност за дейности, свързани с медиация и помирителни процедури. Да се дадат на органите за равенство правомощия за разследване.

• Конференция за „Равенство на половете и нарастваща роля на органите за равенство“, която беше организирана съвместно Еквинет и Защитника на правата във Франция.

Събитието се проведе в хибридна форма. В нея участваха членовете на мрежата Еквинет. Тя е организирана във връзка с председателството на ЕС от страна на Франция.

Акценти бяха: Директивата за баланс между професионалния и личния живот. Подчертано беше, че с цел ефективност е необходимо в партньорство да работят органите за равенство; инспекторите, работещи в структури по заетостта и неправителствения сектор. Като предизвикателство по време на Ковид 19 беше отчетено, че жените, които основно полагат грижи за децата са били поставени пред затруднения да намерят баланс между двете. Беше обсъдена и Директивата за прозрачност при заплащането и равенство при заплащане мъже-жени. По време на форума беше акцентирано и върху проблема за преодоляване на дискриминацията в Европа и как националните органи за равенство могат да се справят с предизвикателството, в рамките на френското председателство на Европейския съюз. Друга под тема на форума беше „Ролята и ефективността на националните органи за равенство пред съдилищата.“

• Работна група „Комуникационни стратегии и практики“.

На срещата бяха представени плановете на работната група за 2023 година за обученията, които ще се проведат на органите за равенство и поддържането на добри отношения с медиите. Обсъди се и предстоящото законодателно предложение относно обвързващи стандарти за органите за равенство което се проведе на 7 декември. Основно беше застъпена тема за евентуалната нужда на органите за равенство от подкрепа за създаването на стратегии около националното ангажиране /насърчаване/ застъпничество на стандартите.

• Работната група „Формиране на политики“. Темата на заседанието беше изискването за разумно приспособяване, за да се осигури достъп и участие на хората с увреждания в заетостта и предоставянето на услуги, което е добре установено в антидискриминационното законодателство на ниво ООН и на европейско ниво, както и в работата по казуси и насърчаването на органите за равенство.

• Работна група „Законодателство за равенство“. Беше обсъден работния план за 2023 г. като фокус ще бъде поставен върху онлайн и офлайн омразата. Според проучване на Агенцията

за основни права на ЕС тормозът, както онлайн, така и офлайн, е важен проблем за органите по въпросите на равенството и върху който те трябва да се съсредоточат.

- **Семинар насочен към органите за равенство с фокус към членовете на Клъстер за Изкуствен интелект** и среща на клъстера. Фокус беше поставен върху подчертаване и изследване на различни начини, по които органите за равенство биха могли да търсят и в крайна сметка успешно да идентифицират случаи на алгоритмична дискриминация.

- **Работна група за изследване и събиране на данни**, на заседанието членовете на Еквинет имаха възможността да използват по-ефективно данните и проучвания за равенството като доказателства в своята работа по правни дела. Акцент бе поставен и за начините, по които могат да бъдат повишени компетентностите и мотивацията на служителите на органите за равенството при събирането и използването на данни за равенството в докладите и препоръки при предоставянето има за разработването и прилагането на националните закони и политики.

- **Клъстера на Еквинет за промотиране на равенството.** Повод за заседанието беше предстояща публикация относно „Казуси относно планирането на равенството“. На заседанието, участниците обсъдиха важността на осведомеността за планирането за равенство чрез способността на органите за равенство да мобилизират организации от публичния и частния сектор да се включат доброволно в насърчаването и въвеждането на законови задължения за равенство.

➤ **Европейска мрежа за националните институции за правата на човека (ENNHRI)**

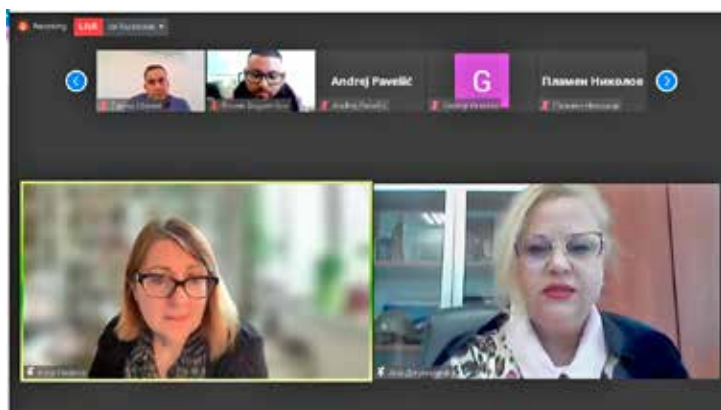
Считано от месец октомври 2020 г. КЗД е официален член на Европейската мрежа за национални институции за човешките права. От тогава КЗД активно работи с партньорите си от мрежата, като предоставя регулярна информация за дейността си, вкл. статистика и различни казуси от практиката си.

2.2. Сътрудничество с неправителствени организации на международно ниво

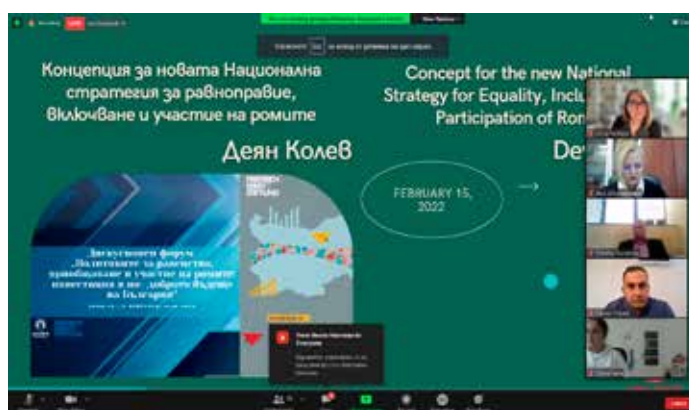
➤ **КЗД с участие в дискуссионен форум на фондация „Фридрих Еберт“ и Амалипе**

На 15 февруари 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, онлайн участва в дискуссионен форум „Политиките за равенство, приобщаване и участие на ромите: инвестиция в по-доброто бъдеще на България“. Събитието се организира от Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“ и фондация „Фридрих Еберт“.

На форума бяха представени анализ „Изпълнението на националната стратегия за интеграция на ромите“ и доклад „Концепция за новата Национална стратегия за равнопоставеност, включване и участие на ромите“. Представянето на докладите беше последвано от дискусията относно бъдещето на политиките за интеграция на ромите и предстоящото одобряване на новата Национална стратегия за равенство, включване и участие на ромите.

Доц. д-р Ана Джумалиева в свое изказване запозна участниците във форума с провежданата от КЗД последователна и целенасочена политика за защита на уязвимите групи, включително и роми и превантивната дейност в тази посока, както и с доброто сътрудничество с ромски неправителствени организации.

Във форума взеха участие Калина Константинова, вицепремиер и председател на Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) към Министерски съвет, народни представители.

➤ Участие в онлайн дискусия/кръгла маса на тема “Обсъждане на какви законодателни реформи са възможни за подобряване на защитата на ЛГБТ+ хора”, организирана от Британско посолство и Уестминстърската фондация за демокрация по света.

2.3. Сътрудничество с постоянни дипломатически представителства в Република България

➤ КЗД почете с присъствие церемония за кубински национален герой

На 28 януари 2022 г. доц. д-р. Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, присъства по покана на Н. Пр. Каридад Ямира Куето Милан – извънреден и пълномощен посланик на Република Куба в България, на честването на 169-годишнина от рождението на кубинския национален герой Хосе Марти. Поет, писател, политик, публицист, философ и борец за независимостта на Куба, Хосе Марти в литературните кръгове се счита за основоположник на модернизма. Участва в подготовката на националноосвободителното въстание на Куба и загива в него през 1895 г. Известен е и като Апостола (El Apóstol).

Церемонията беше организирана от посолство на Република Куба на паметника на именития кубински поет и революционер в София.

Доц. д-р Джумалиева поднесе цветя в знак на почит и уважение към делото и личността на кубинския национален герой.

➤ **Посланикът на Република Полша на посещение в КЗД**

На 4 февруари 2022 г. на посещение в Комисията за защита от дискриминация беше Н. Пр. Мачей Шимански, извънреден и пълномощен посланик на Република Полша в България. Той беше посрещнат от доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация.

На срещата се обсъди предстоящо посещение на членовете на Комисията за защита от дискриминация в Република Полша за срещи с представители на сродни институции.

➤ **Посланикът на Република Куба на посещение в КЗД**

На 14 февруари 2022 г. на посещение в Комисията за защита от дискриминация беше Н. Пр. Каридад Ямира Куето Милан – извънреден и пълномощен посланик на Република Куба в България, която беше посрещната от доц. д-р. Ана Джумалиева, председател на КЗД.

Н. Пр. Каридад Ямира Куето Милан запозна доц. Джумалиева с новия Кодекс на семействата в Куба, в който се включват правата на всички членове на семейството.

По време на срещата се обсъдиха бъдещи съвместни инициативи, както и подписване на меморандум за сътрудничество със сходна на КЗД институция в Куба.

➤ **КЗД съвместно с посолството на Република Албания организираха честване на Международния ден на жената, удостоено с присъствието на жени посланици в Република България**

На 8 март 2022 г., денят, в който икономическите, политическите и обществените постижения на жените получават международно признание, Комисията за защита от дискриминация (КЗД) съвместно с извънредния и пълномощен посланик на Република Албания в Република България Н. Пр. Доника Ходжа организираха събитие, на което заедно с голяма част от жените посланици в Република България отбелязаха Международния ден на жената.

Събитието се проведе в галерия „Мисията“ на Държавния културен институт към министъра на външните работи с любезното съдействие на Снежана Йовева, негов директор, на фона на картини от изложба, чието откриване предстоеше. Творбите са на художничката д-р Нина Русева.

С встъпителни думи гостите бяха приветствани от Снежана Йовева. Поздравителни слова поднесоха Н. Пр. Доника Ходжа, доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, Мая Добрева, генерален директор по „Политически въпроси“ в МВНР.

В своето слово Н. Пр. Доника Ходжа поздрави гостите и изрази увереност и нужда за повече подкрепа към жените в тези предизвикателни времена. Доц. д-р Ана Джумалиева направи историческа ретроспекция за присъствието и ролята на жената още от древността до наши дни, изтъкна съвременните проблеми и предизвикателства, пред които е изправена ежедневно жената. Специално поздравление към гостите отправи Мая Добрева, генерален директор по „Политически въпроси“ в МВНР, като откри важността все повече жени чрез знания и амбиции да продължават да постигат мечтите си.

➤ **Посещение на посланика на Република Румъния в Комисията за защита от дискриминация**

На 29 март 2022 г., Н. Пр. Бръндуша Предеску, посланик на Република Румъния в България, и първият секретар на посолството на Република Румъния Зеновая-Мария Попа направиха работно посещение в Комисията за защита от дискриминация.

Председателят на КЗД доц. д-р Ана Джумалиева запозна дипломатите с основните функции и правомощия на Комисията, със спецификата на производство пред КЗД и с изградената мрежа от регионални представители. Обърна се внимание на превантивната дейност на Комисията като важен фактор за успех в борбата срещу дискриминацията, както и на редица събития и инициативи на институцията. Доц. Джумалиева запозна гостите и с безсрочната кампания на КЗД "Достъпна България".

По време на срещата двете страни обсъдиха бъдещи съвместни инициативи за сътрудничество със сходна на КЗД институция в Румъния. Така двете антидискриминационни институции ще могат да обменят опит и добри практики, свързани с предотвратяването и защитата от дискриминация.

От страна на КЗД на срещата присъстваха и Златина Дукова, инж. Наско Атанасов и д-р Орлин Колев – членове на Комисията за защита от дискриминация, и експерти от отдел "Анализ, превенция и международно сътрудничество" на КЗД.

➤ **Среща на членове на КЗД с Андреа Родригес, заместник-посланик на Съединените американски щати в България**

На 30 март 2022 г. Андреа Родригес, заместник-посланик на Съединените американски щати в България, Евгени Тодоров, юридически съветник и Жаклин Томас, служител по човешки права в американското посолство, проведоха работна среща с председателя и членове на Комисията за защита от дискриминация.

По време на срещата, председателят на Комисията за защита от дискриминация доц. д-р Ана Джумалиева запозна гостите с дейността на комисията, със спецификата в производството пред институцията, с нейната превантивна и международна дейност. Разговорите засегнаха и инициативите на КЗД.

От страна на КЗД, на срещата присъстваха инж. Наско Атанасов, д-р Орлин Колев, инж. Сабрие Сапунджиева - членове на Комисията за защита от дискриминация, Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, Робърт Джераси, съветник към КЗД и експерти от отдел Анализи, превенция и международно сътрудничество.

➤ **Временно управляващ посолството на Черна гора на посещение в КЗД**

На 10 октомври 2022 г. на посещение в Комисията за защита от дискриминация беше Йелена Филипович-Стоянов – временно управляващ посолството на Черна гора в Република България.

На Йелена Филипович-Стоянов беше представена информация за дейността на Комисията за защита от дискриминация като утвърден орган с установени от закона широки правомощия за защита от дискриминация – чрез производството пред Комисията с неговата специфика и чрез превантивната си дейност.

Бяха обсъдени бъдещи съвместни дейности на КЗД и сродни институции в Черна гора, подписване на меморандум за сътрудничество, като госпожа Йелена Филипович-Стоянов предложи да бъде посредник в осъществяване на контактите на КЗД с тях.

На срещата присъстваха доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, Наско Атанасов, член на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, и Виктория Миланова, началник на отдел АПМС.

➤ Посланикът на Република Корея на посещение в КЗД

На 18 октомври 2022 г. на посещение в Комисията за защита от дискриминация (КЗД) беше Н. Пр. Ли Хо-Шик – извънреден и пълномощен посланик на Република Корея в България. Той беше придружен от Ю Бьонг Хьон – заместник-ръководителя на мисията, и София Елефтериу, специалист от културния отдел на посолството.

Делегацията беше запозната с функциите и правомощията на КЗД, както и с уникалните характеристики на българския орган по равнопоставеност, включително изградената мрежа от регионални представители. Представена пред гостите беше и превантивната дейност на институцията, както и сътрудничеството с международни организации.

Н. Пр. Ли Хо-Шик подчерта общите ценности на двете страни в защита правата на човека и недискриминация и пое ангажимент за осъществяване на контакт между КЗД и сродна институция в Република Корея за обмяна на опит и добри практики.

На срещата присъстваха доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, Златина Дукова, член на КЗД, София Йовчева, член на КЗД, инж. Наско Атанасов, член на КЗД, Петър Кичашки, член на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, Виктория Миланова, началник на отдел АПМС, и Виктор Рибарски, главен специалист от отдел АПМС.

2.4. Сътрудничество с представители на международни и регионални организации и органи за равенство

➤ **Посещение в КЗД на председателя на Институцията за човешки права и равенство на Република Турция**

На 9 май 2022 г. на официално посещение в Комисията за защита от дискриминация беше проф. д-р Мухарем Кълъч, председател на Институцията за човешки права и равенство на Турция, придружен от Езги Кашкавал Окяй, експерт в Институцията за човешки права и равенство на Турция, както и от Ерман Топчу, временно управляващ посолството на Република Турция в България, и Есин Топчу, съветник към посолството.

На срещата гостите бяха запознати с дейността на КЗД и спецификата в нейното производство, с инициативи на институцията, свързани с превенцията срещу дискриминацията.

Проф. д-р Мухарем Кълъч представи дейността на ръководената от него институция като правозащитен орган, както и осъществените от нея връзки и контакти, реализирани в областта на превенцията.

Последва обобщението, че множеството допирни точки в работата на двете институции предполагат и възможности за редица съвместни инициативи в посока недискриминация и защита правата на човека.

Меморандум за сътрудничество между Комисията за защита от дискриминация и Институцията за човешки права и равенство на Турция беше подписан от ръководителите на двете правозащитни институции – доц. д-р Ана Джумалиева и проф. д-р Мухарем Кълъч.

От страна на КЗД на събитието присъстваха доц. д-р Ана Джумалиева, председател, доц. д-р Баки Хюсеинов, зам.-председател, Сабрие Сапунджиева и София Йовчева – членове на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова – главен секретар, Виктория Миланова, началник на отдел АПМС, Поля Христова, държавен експерт в отдел АПМС, Виктор Рибарски, главен специалист.

Официална среща за гостите от Турция беше организирана с Елена Чернева-Маркова – заместник-омбудсман на Република България.

Гостите посетиха и главното мюфтийство, където се срещнаха с Ведат Ахмед, председател на Висшия мюсюлмански съвет. На срещата присъстваха още Джелал Фаик, гл. секретар на мюсюлманското изповедание, Бейхан Мехмед, зам.-главен мюфтия, и Хайри Емин началник-отдел „Външни отношения“.

➤ **Делегация на Комисията за защита от дискриминация на официално посещение в Република Албания**

На 2 март 2022 г. делегация на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) на Република България направи официално посещение в Република Албания по покана на Комисаря за защита от дискриминация на Република Албания.

По време на визитата беше подписан меморандум между Комисията за защита от дискриминация (КЗД) на Република България и Комисаря за защита от дискриминация на Република Албания. Меморандумът подписаха доц. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация на Република България, и д-р Робър Гайда, комисар за защита от дискриминация на Република Албания.

Изказвания бяха направени от доц. д-р Ана Джумалиева, д-р Робър Гайда и Момчил Райчевски, посланик на Република България в Република Албания.

Бяха обсъдени антидискриминационните закони на двете страни, споделени бяха практики от дейността на двете институции, както и подходящи форми за насърчаване на партньорството помежду им за недискриминация и толерантност.

Проведе се дискусия/разговор между Робър Гайда и членовете на КЗД, участници в делегацията.

Представителите на българската Комисия за защита от дискриминация направиха посещение при омбудсмана на Република Албания Еринда Баланка. Тя е първата жена омбудсман в страната. Подчерта се от нейна страна добрата координация и сътрудничество между омбудсмана и комисаря за защита от дискриминация на Република Албания. Еринда Баланка посочи, че е направен етичен кодекс за предизборните кампании в страната.

Делегацията от България се среща с представители на Комитета за националните малцинства на Република Албания. В разговорите беше представена практиката на КЗД, свързана с

дискриминация на уязвими групи, обсъдени бяха и други теми и примери, свързани с неравенство в третирането.

Във визитата в Република Албания участваха доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, д-р Владимир Стоименова-Делийска, член на КЗД, Златина Дукова, член на КЗД, Наско Атанасов, член на КЗД, Сабрие Сапунджиева, член на КЗД, София Йовчева, член на КЗД, Виктория Миланова, началник на отдел АПМС, и Виктор Рибарски, главен специалист в АПМС.

➤ КЗД на посещение в Румъния

На 12 и 13 септември 2022 г. представители на Комисията за защита от дискриминация бяха на посещение в Букурещ по покана на Националния съвет за борба с дискриминацията на Румъния.

Проведе се среща с председателя Асталош Чаба и с управителния съвет на Националния съвет за борба с дискриминацията. На срещите беше представена дейността на двете институции, проведе се конструктивен диалог между членовете им. Разисквани бяха редица въпроси, свързани с борбата срещу неравното третиране и правата на хората. Дадоха се примери от практиката на двата антидискриминационни органа. Обсъдиха се възможности за осъществяване на съвместни проекти в сферата на защитата от всички видове дискриминация.

Членовете на Комисията за защита от дискриминация проведоха срещи с представители на Омбудсмана на Румъния. Посочиха се добри практики и се направи анализ на законодателството на двете държави.

По време на посещението в Букурещ членовете на КЗД проведоха среща и с представители на академичните среди и неправителствени организации.

Делегацията на КЗД посети парламента на страната, където се запозна с неговото устройство и дейност.

Представителите на Комисията се срещнаха и с посланика на Република България в Румъния Радко Влайков.

Във визитата в Румъния участваха доц. д-р Ана Джумалиева, председател на КЗД, Владимир Стоименова-Делийска, член на КЗД, Златина Дукова, член на КЗД, Наско Атанасов, член на КЗД, София Йовчева, член на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, Виктория Миланова, началник на отдел АПМС.

➤ **Експерти от Институцията на Главния Омбудсман на Турция на обучение в КЗД**

В периода 20 юни – 15 юли 2022 г., Езел Саялги и Осман Ялдъръм, експерти от Институцията на Главния омбудсман на Република Турция бяха на едномесечен стаж в Комисията за защита от дискриминация на Република България.

Визитата се организира в рамките на изпълнението на проект на ЕС „Овластяване на ролята на омбудсмана в защитата и насърчаването на проекта за техническа помощ по правата на човека“, който се реализира от Институцията на Главния омбудсман на Република Турция.

Целта на стажа е да се обмени опит в областта на превенцията, борбата с дискриминацията, насърчаването на равенството и равните възможности. По време на стажа са проведени над 12 обучения с различна насоченост с цел запознаване в дълбочина с работата на комисията.

➤ **Представители на КЗД участваха в международна конференция в Република Турция**

Представители на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) – доц. д-р Ана Джумалиева – председател на КЗД, доц. д-р Баки Хюсеинов – зам.-председател на КЗД, и проф. д-р Надежда Йонкова – главен секретар на КЗД, взеха участие в международна конференция по покана на Шериф Малкоч, главен омбудсман на Република Турция.

Тридневната конференция, проведена в Истанбул, беше на тема „Споделяне на информация и опит за миграцията и човешките права“, организирана по проект за техническа помощ, финансиран от Европейския съюз, озаглавен „Укрепване на ролята на институцията на омбудсмана за защита и насърчаване на правата на човека“.

Темите на панелните сесии на конференцията бяха: Ролята на институциите на омбудсмана по проблемите и предизвикателствата, пред които са изправени бежанците и мигрантите; Миграцията и убежището от гледна точка на човешките права – оценка и споделяне на опит относно предизвикателствата и решенията, разработени за мигранти и бежанци; Интеграционни проблеми, пред които са изправени мигрантите и бежанците в приемащите страни – Социално сближаване, Кохезионни политики и практики.

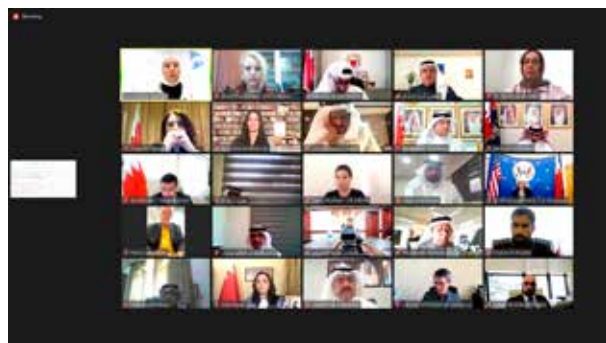
Доц. д-р Ана Джумалиева представи доклад на тема „Защита правата на човека на мигранти и бежанци (опитът на КЗД – България)“ в панел 3 на конференцията „Миграцията и убежището от гледна точка на човешките права – оценка и споделяне на опит относно предизвикателствата и решенията, разработени за мигранти и бежанци“.

Участниците в конференцията посетиха център за деца бежанци.

➤ **Онлайн участие на КЗД в събитие на Националната институция за права на човека на Кралство Бахрейн**

На 23 февруари 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация, участва онлайн на церемонията за стартирането на „Стратегия и план за действие на Националната институция за права на човека на Кралство Бахрейн (2022-2025)“.

➤ **КЗД с участие в международна конференция в Бахрейн**

На 27 и 28 септември 2022 г. доц. д-р Ана Джумалиева, председател на Комисията за защита от дискриминация (КЗД), и Надежда Йонкова, главен секретар на КЗД, по покана на Али Ахмед Ал-Дирази, председател на Националната институция за правата на човека – Бахрейн, взеха участие в международна конференция „Право за алтернативни санкции и мерки: качествен опит в наказателното законодателство“.

На форума бе представен опитът на национални институции по правата на човека от различни държави, предизвикателствата и бариерите, пред които е изправено прилагането на санкции и алтернативни мерки, както и ролята на националните институции по правата на човека и на други органи при проследяване на тези санкции и алтернативни мерки.

Участваха както местни, така и редица международни експерти по правата на човека.

Доц. д-р Ана Джумалиева беше говорител в един от панелите на конференцията и представи доклад на тема „Правни и извънправни средства за противодействие на дискриминацията“.

➤ **Конференция „Битката за правата на човека. Крим. Украйна. Свят.“, организирана съвместно от Омбудсмана на Украйна и Омбудсмана на Хърватия.**

На 26.10.2022 г. се проведе онлайн конференция „Битката за правата на човека. Крим. Украйна. Свят.“, която събра участниците от 60 страни, между които: Катар, Мексико, Молдова, Хърватска, Литва, Италия, Испания, Латвия, Черна Гора, Грузия, Албания, Великобритания, Босна и Херцеговина и Полша. Конференцията имаше за цел да изпрати силно съобщение за подкрепа на Украйна претърпяла агресия от Русия първо през 2014 г. в Крим после на 24.02.2022 г. в други части на страната. Участниците в конференцията се събраха да обсъдят, да споделят идеите си, опит и ангажираност в защита на човешките права.

➤ **Представители на КЗД с участие в чествания по повод 30+ годишнината на Институцията на Комисаря за Администрация и човешки права на Република Кипър.**

На 2.12.2022 г. по покана на кипърския Комисар на Администрация и защита на човешките права Мария Стилиану Лотидес, д-р Владимир Стоименова – Делийска, член на КЗД, и Марта Малетз, младши експерт, участваха в чествания по повод 30+ годишнината на Институцията на Комисаря за Администрация и човешки права на Република Кипър.

Конференцията "30+ години от създаването на институцията на кипърския омбудсман: Върховенството на закона, принципи и обмен на добри практики при прилагането на компетенциите на институцията омбудсман като инструменти за по-добро насърчаване и защита на основните човешки права" се проведе в Никозия.

За принципите на върховенството на закона в контекста на защитата на правата на човека и ролята на омбудсмана в спазването на върховенството на закона, както и за ролята на националните институции по човешки права и използването на добри практики и инструменти за по-добро насърчаване и защита на човешките права се изказаха лектори от 16 страни от Европа, Азия и Близкия Изток.

➤ **Посещение в КЗД на Върховни командири на Върховни съвети на 33^{от} Куба, Хондурас, Панама и Никарагуа**

Комисията за защита от дискриминация беше домакин на среща, проведена на 25.11.2022 г., в която участваха Върховни командири на Върховни съвети на 33^и и последна степен за Република Куба – Хосе Алонсо, за Република Панама – Мануел Гамбоа, за Република Хондурас – Рубен Гарсия Мартинез, и Карлос Рудолфо Торуро Лопез – генерален секретар на Върховния съвет на 33^и и последна степен за Република Никарагуа.

Участниците бяха запознати с правомощията на Комисията, заложили в Закона за защита от дискриминация, със спецификата в дейността ѝ, с основните ѝ функции: превантивна, защитна и контролна. Акцент беше поставен на превенцията като важен фактор за успех в борбата срещу дискриминацията.

2.4. Сключени меморандуми за сътрудничество

➤ **Обучение в КЗД в рамките на меморандум за сътрудничество между КЗД и институцията Омбудсман на Република Турция.**

На 26 януари 2022 г. в КЗД беше проведено онлайн обучение с тема „Процедури за подаване на жалби, процес на разглеждане и видове решения на институцията Омбудсман на Република Турция“.

Обучението е етап от планираните съвместни дейности в рамките на меморандума за сътрудничество между Комисията за защита от дискриминация и институцията Омбудсман на Република Турция.

В обучението от страна на КЗД участваха доц. д-р Ана Джумалиева – председател, Златина Дукова – член на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова – главен секретар, Елка Божова – директор на дирекция СПАП, Жасмина Милушева – директор на дирекция АПО, Свилена Иванова – началник на отдел „Специализирано производство“, Виктория Миланова – началник на отдел АПМС, Магдалена Анчева – главен юрисконсулт, Наталия Кръстева – старши юрисконсулт.

Поля Христова – държавен експерт, Елисавета Люцканова – главен експерт, младши експертите Теменужка Иванова, Мариела Гецева и Марта Малец, Кирил Станков – главен специалист.

➤ Подписан Меморандум за сътрудничество между Комисия за защита от дискриминация и Сдружение с нестопанска цел „Инициатива за равни възможности“

На 23 март 2022г. в КЗД се проведе среща с адвокат Даниела Михайлова, в качеството ѝ на представител на Сдружение с нестопанска цел „Инициатива за равни възможности“ и с адвокат Марияна Борисова, координатор на програма „Правен инкубатор“.

По време на визитата председателят на КЗД доц. д-р Ана Джумалиева представи дейността на Комисията, като постави акцент върху изграденото в годините партньорство с организации от неправителствения сектор, занимаващи се със защита на правата на хора от уязвими групи.

Доц. д-р Джумалиева подчерта, че КЗД провежда последователна и целенасочена политика за защита на уязвимите групи от населението, ръководейки се от принципите на недопускане на дискриминация, зачитане на човешкото достойнство и осигуряване на условия за равни възможности и равно третиране на всички български граждани.

От своя страна адвокат Даниела Михайлова представи програмата „Правен инкубатор“. Целта на програмата е създаване на учебна и професионална среда на студентите по право и юристи от уязвими групи. Програмата се финансира от тръст за „Социална алтернатива“ и в България се реализира за втора поредна година.

Отчетоха се големият потенциал и натрупан опит и експертиза от двете страни в сферата на равнопоставеността и защитата от дискриминация.

Доц. д-р Ана Джумалиева и адвокат Даниела Михайлова подписаха меморандум за сътрудничество, като представляващи двете организации.

Обсъдени бяха бъдещи съвместни действия, сред които работни посещения, с цел запознаване на млади юристи с производството за защита от дискриминация и участие в заседания на комисията.

На срещата присъстваха от страна на КЗД доц. д-р Ана Джумалиева - председател на КЗД, инж. Сабрие Сапунджиева – член на КЗД, проф. д-р Надежда Йонкова – главен секретар на КЗД, Виктория Миланова – началник отдел АПМС, Поля Христова – държавен експерт в отдел АПМС и Виктор Рибарски – главен специалист в отдел АПМС.

➤ **Подписан Меморандум за сътрудничество между Комисия за защита от дискриминация и Университет за национално и световно стопанство**

На 17 март 2022 г. на официално посещение в КЗД бяха проф. д-р Димитър Димитров – ректор на УНСС, и проф. д-р Цветана Стоянова - заместник-ректор по институционално и бизнес сътрудничество и студентски политики.

По време на срещата доц. д-р Ана Джумалиева представи дейността на КЗД, специализираното производство пред комисията и нейната превантивна дейност, която се реализира чрез обучения, семинари и информационни кампании, в различни сфери на обществената дейност като образователния сектор.

Проф. д-р Димитър Димитров представи дейността на УНСС, сподели с удовлетворение, че той и екипа му са успели да изградят достъпност на територията на цялото висше учебно заведение.

Доц. д-р Ана Джумалиева и проф. д-р Димитър Димитров подписаха Меморандум за сътрудничество, като представляващи двете институции.

Обсъдени бяха бъдещи съвместни действия, а именно провеждане на стажове на студенти от УНСС в КЗД, изнасяне на публични лекции, с които аудиторията от студенти да бъде запозната с антидискриминационното законодателство.

На срещата присъстваха от страна на КЗД доц. д-р Ана Джумалиева - председател на КЗД, д-р Владимира Стоименова – член на КЗД, г-жа Златина Дукова - член на КЗД, инж. Наско Атанасов – член на КЗД, д-р Орлин Колев – член на КЗД и главния секретар проф. д-р Надежда Йонкова.

VI. АДМИНИСТРАТИВНА И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ

1. Административно-правно обслужване

Регистратура и деловодство

През 2022 г. в Комисията за защита от дискриминация са обработени общо **15 339** бр. документи – входяща и изходяща кореспонденция.

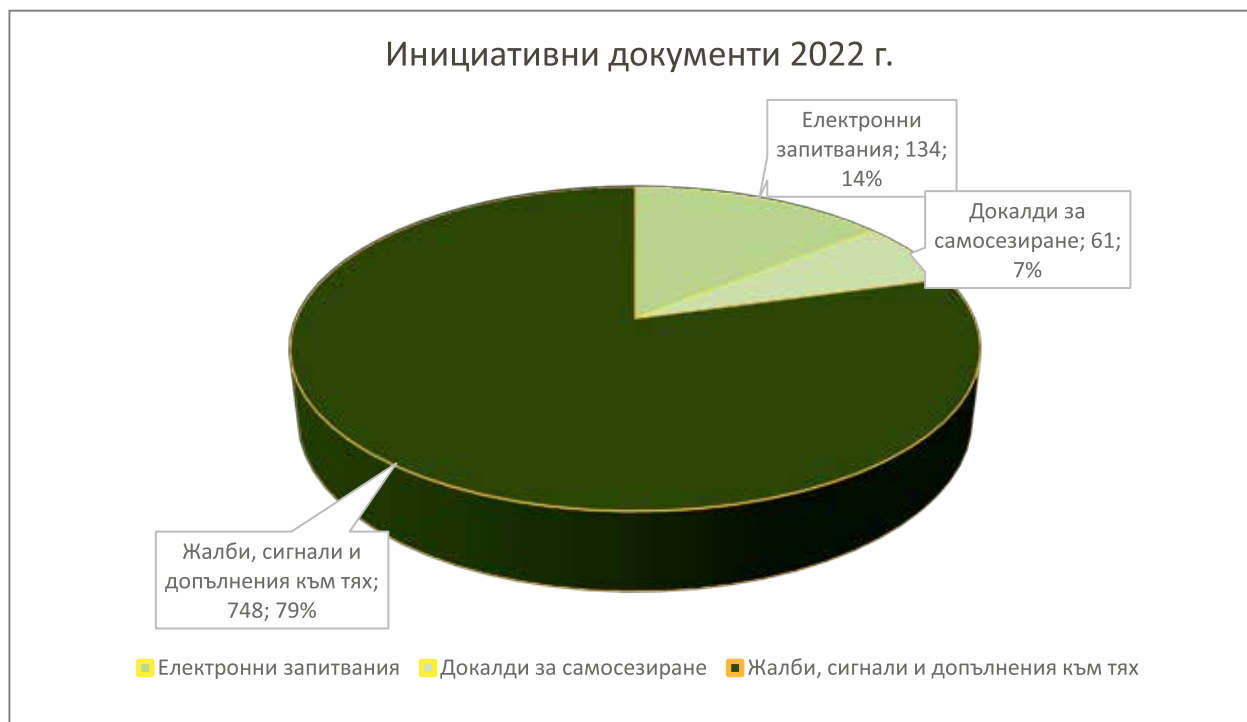
Общият брой жалби, сигнали и допълнения към тях е **748**, разпределени както следва: жалби – **385**, сигнали – **65** и допълнения към тях – **298**.

Общият брой доклади за самосезиране за 2022 г. са **61**.

Уведомленията по чл. 30 от Административнопроцесуалния кодекс за отстраняване на недостатъци в искането, отправено до КЗД са **477** бр.

Постъпили са и **134** електронни запитвания.

В резултат, по депозираните жалби, сигнали и допълнения към тях, както и доклади за самосезиране са образувани **285** преписки. Издадени са **811** разпореждания на председателя на Комисия за защита от дискриминация както за образуване на преписки, така и по хода на производство.

Разликата между броя на постъпилите и обработените инициативни документи се дължи на факта, че в някои случаи по една и съща жалба/сигнал се изготвя повече от един документ.

Останалата част от документооборота обхваща входяща и изходяща кореспонденция във връзка с образуваните преписки.

Независима правна помощ

По електронен път са постъпили над **134** запитвания, по които са изготвени над **154** отговори.

Комисията своевременно е разгледала постъпилите оплаквания, като в изпълнение на задълженията си да следи за тяхната редовност и допустимост, са изготвени уведомления за отстраняване на констатирани недостатъци на искането, съдържащи подробни писмени указания относно съдържанието на жалбата.

Освен кореспонденция по електронен път, с част от подателите са провеждани телефонни разговори, във връзка с допълнително поставени въпроси в някои случаи е отговорено повече от веднъж.

В изпълнение на задължението за оказване на независима правна помощ на жертвите на дискриминация при подаване на жалби за дискриминация (чл. 47, т. 9 от Закона за защита от дискриминация) в приемната на КЗД и по телефона са консултирани над 1100 лица.

Достъп до обществена информация

През 2022 г. гражданите и организациите често са се възползвали от възможността да си съставят собствено мнение за дейността на Комисията, дадена им чрез Закона за достъп до обществена информация.

През 2022 г. са постъпили общо **32** заявления за достъп до обществена информация.

Заявленията са подадени от:

- Неправителствени организации – 2 бр.;
- От физически лица – 30 бр.

С всички заявления е искан достъп до служебна информация. Няма заявления, касаещи информация от тип „официална информация“, нито „служебна тайна“ и/или „държавна тайна“, съгласно Закона за защита на класифицираната информация.

Издадени актове

КЗД в срок е изготвила **37** броя отговори – писма и решения по ЗДОИ за 2022 г. От тях:

- в 22 случая са изготвени решения за предоставяне на достъп до обществена информация (ДОИ), като 3 от постановените решения са по заявления, подадени през 2021 г., чиито срок за отговор е изтекъл през 2022 г.; 1 решение е постановено, в изпълнение на влязло в сила съдебно решение /по обжалване от 2021 г./;

- в 4 случая на основание чл. 29, ал. 1 от ЗДОИ са изпратени писма за уточняване на предмета на искането;

- в 5 случая искането е препратено на основание чл. 32, ал. 1 от ЗДОИ;
- 2 писма за допълване на решение по ЗДОИ;
- 1 писмо с указание за приложимия ред за разглеждане на оплаквания за дискриминация;
- В 3 случая е предоставен отговор чрез Платформата за достъп до обществена информация, като е поискано допълване на информация.

Няма заявления, оставени без разглеждане и/или непроизнасяне.

Обжалване на решения за достъп до обществена информация

През 2022 г. няма обжалвани решения за достъп до обществена информация.

Няма установени нарушения на длъжностни лица от КЗД по ЗДОИ през 2022 година.

Обществени поръчки

Обезпечаването на всички етапи от цикъла на възлагане на обществените поръчки в КЗД е част от функционалните задължения на юрисконсултите от дирекция „АПО“. За изготвянето на документации и провеждането на процедури по Закона за обществените поръчки се разходва значителен човешки и времеви ресурс.

През 2022 г. са обявени две обществени поръчки на стойности по чл. 20, ал. 3 от ЗОП, по реда на Глава двадесет и шеста „Събиране на оферти с обява“.

Първата от обявените обществени поръчки е във връзка с обезпечаване на необходимостта от стенографски услуги за откритите заседания на комисията, а втората поръчка е за доставка на горива и аксесоари за служебните автомобили на КЗД.

Информационно обслужване

През годината се наблюдаваше значително голям обем на кореспонденцията през системата за сигурно електронно връчване и за електронен обмен на съобщения между администрациите, с което беше налице необходимостта от постоянен мониторинг и от наличието на непрекъсваема, надеждна и защитена интернет връзка, с минимални загуби и на максимална скорост.

Въпросът за мрежовата и информационна сигурност и за достъпа до информация, на база Регламента за защита на личните данни, беше на преден план и наложи постоянно внимание, наблюдение и контрол във всички аспекти.

В тази връзка бяха отстранени нередовности по официалния уеб-сайт на Комисията <https://www.kzd-nondiscrimination.com/layout/> по препоръка на Държавна Агенция Електронно управление. Бяха актуализирани всички забележки по протоколите на ДАЕУ към изискванията за съдържанието на интернет страницата на КЗД в съответствие с хармонизирания стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08), касаещ Изисквания за достъпността на продукти и услуги в сферата на ИКТ. Беше направена корекция на стиловия шаблон на сайта и бяха изготвени и публикувани Декларация за достъпност и Политика за достъпност.

Също така бяха предприети действия за повишаване нивото на мрежова и информационна сигурност по силата на Закона за киберсигурност, на базата на Указания от Центъра за реагиране при инциденти. Бяха актуализирани схемите на ИТ инфраструктурата, беше извършен основен преглед на дейностите и услугите, осъществи се комуникация с всички външни фирми и доставчици. Направи се детайлен преглед на достъпите, на актуализациите, на архивите, преглед на мрежовия трафик. Бяха изготвени препоръки за планове за действие и за подобряване работата на мрежи и сървъри.

По отношение на мрежовата сигурност пък, беше извършен детайлен преглед на всички мрежови устройства и окабеляването в помещенията и бяха дадени препоръки от обслужващата фирма за реаранжиране на кабелите в Комуникационния шкаф, изготвяне на схема и минимизиране броя на мрежовите устройства, с цел максимална скорост на Интернет връзката и минимални загуби.

Регистърът на информационните ресурси, предоставен от Държавна агенция електронно управление, съдържащ подробна информация за всички активи, като хардуер (компютърни конфигурации, периферни устройства, мрежови устройства, сървъри), софтуер (информационни системи, масиви, програми, лицензи), документи и договори, свързани с Информационното обслужване, и през 2022 г. се поддържа актуален и цялостен.

Голяма част от работата на служителите в КЗД продължи да се извършва онлайн, за което беше необходима надеждна комуникационна техника с параметри и характеристики, които да отговарят на съответните нужди за нормална и безпроблемна работа. За включването на КЗД към организирани събития се използваха различни системи, всяка със своята спецификация и характеристики, и това от своя страна наложи допълнителни действия и обучения на част от служителите на КЗД. В същото време всички информационни системи и платформи, които се наложиха, трябваше да бъдат максимално улеснени за безпроблемен достъп и работа на служителите на КЗД.

За работата на Файловия сървър, където се намират всички информационни системи и бази данни, се осъществява постоянен мониторинг и управление на сървъра и свързаните с него активи, както и корекция нивата на достъп при необходимост и предприемане на действия при инциденти с минимално време за реакция.

Като обобщение на всичко изброено и не на последно място, сериозно предизвикателство през годината беше необходимостта от постоянно наблюдение и контрол на всички компютърни конфигурации и системи и периодичните им актуализации, сървър и свързаните с него работни станции (както в сградата на КЗД, така и тези на Регионалните представители на КЗД на територията на страната), подобряване състоянието и скоростта им на работа, информационните платформи и системи, сигурността на информацията, достъпа до информация и ресурси, мрежата и устройствата, осигуряващи достъпа до интернет, и всички комуникационни и информационни системи и ресурси.

2. Финансова и стопанска дейност

Комисията за защита от дискриминация е независима институция на бюджетна издръжка и изпълнява основните си функции, определени от Закона за защита срещу дискриминация, със средства от държавния бюджет.

Комисията за защита от дискриминация през 2022 г. осъществява финансово-счетоводната и стопанската си дейност при спазване на нормативните изисквания на Закона за счетоводството, Закона за публичните финанси, Закона за държавния бюджет за съответната година, Ръководството

за прилагане на Сметкоплана на бюджетните организации, ЕБК за отчетната година, указанията на МФ, дадени в ДДС № 20 от 2004 г., други указания на МФ, както и законови и подзаконови актове и вътрешни правила, инструкции, правилници и др.

Бюджетът на Комисията за защита от дискриминация за 2022 г., приет и обявен в чл. 30, ал.1 от Закон за държавния бюджет на Република България за 2022 г., обн. в „ДВ“, бр. 18 от 04.03.2022 г., в сила от 01.01.2022 е в размер на 3 288,1 хил. лв.

Комисията за защита от дискриминация прилага програмен формат на бюджет от 2019 г., съгласно РМС № 520 от 2019 г.

В чл.30, ал.2 е утвърдено разпределение на разходите по ал.1 по функционални области (табл.1)

(табл.1)

№	НАИМЕНОВАНИЕ	Сума (в лева)
1	Функционална област „Противодействие и защита на гражданите от дискриминация“	3 288100
	Бюджетна програма „Противодействие на дискриминация“	3 288100
	Всичко:	3 288100

През отчетния период бюджетът на Комисията е актуализиран с 206 353 лв., от които 62 095 лв., по програма „Старт на кариерата“, 24 258 лв. – по проект REC-AG-2018 “Родители на работа” № 831612, финансиран по Програма за права, равенство и гражданство на Европейската комисия (2014-2020), 120 000 лв. във връзка с Постановление № 385/01.12.2022 г. Общият размер на бюджета на КЗД за 2022 г. възлиза на 3 494 453 лв.

Комисията за защита от дискриминация на основание чл. 133, ал. 1 от Закона за публичните финанси (ЗПФ) представя в Министерството на финансите ежесечно и на тримесечие отчети за изпълнението на бюджета, както и друга допълнителна информация. Като първостепенен разпоредител с бюджет, който прилага програмен формат на бюджет, представя в Министерството на финансите тримесечна информация за разходите по бюджетната си програма, както и подробен отчет за изпълнението на програмния бюджет към полугодieto и за годината.

Отчетите по чл. 133, ал. 1 и 3 от ЗПФ и информацията по ал. 2 се публикуват на интернет страницата на Комисията при спазване изискванията на Закона за защита на класифицираната информация.

Комисията за защита от дискриминация изпълнява указанията на министъра на финансите, в които се определят формата, съдържанието и сроковете за съставянето и представянето по член 133 от ЗПФ на месечните, тримесечните и годишните отчети, оборотните ведомости и друга отчетна информация за касовото изпълнение на бюджетите, на сметките за средства от Европейския съюз и на сметките за чужди средства на първостепенните разпоредители с бюджет през 2022 г.

Тримесечните отчети и годишните отчети задължително се представят и в Сметна палата, която извършва проверка и заверка на годишните финансови отчети.

I. ПРИХОДИ

Комисията за защита от дискриминация не генерира приходи и няма план по показателите за приходи в Закона за държавния бюджет на Република България.

През 2022 г. в Комисията са постъпили средства в размер на 23 358 лв. като от тях с най-голям относителен дял са: глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети, наложени съгласно Закона за защита от дискриминация. Реализираните приходи се превеждат в полза на Републиканския бюджет.

II. РАЗХОДИ

Разходната част на бюджета на Комисията за защита от дискриминация за 2022 година обхваща разходи за персонал, разходи за текуща издръжка и капиталови разходи. Извършените разходи са в размер на 3 477 889 лв. или 99,52 % от утвърдените разчети за годината. Видовете

разходи отразени по параграфи на Единната бюджетна класификация, са представени в таблицата 2.

(табл.2)

Параграф	Наименование на разходите	Сума (лв.)	Дял (%)
01-00	Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	1867002	53,7
02-00	Други възнаграждения и плащания за персонала	245370	7,1
05-00	Задължителни осигурителни вноски от работодатели	335729	9,6
10-00	Издръжка	994522	28,6
19-00	Платени данъци, такси и административни санкции	11325	0,3
46-00	Разходи за членски внос	8214	0,2
52-00	Придобиване на дълготрайни материални активи	15727	0,5
	Общо разходи по бюджета	3477889	100

Общите разходи за персонал са с най-голям относителен дял и са най-съществената част от бюджета на Комисията.

Разходите за издръжка осигуряват текущата дейност с необходимите: материали, инвентар, резервни части и консумативи, които се влагат в употреба при закупуването им; вода, гориво, електроенергия и топлоенергия; външни услуги, които включват разходи за телефони и интернет обслужване, охрана, транспортни разходи, пощенските услуги, разходи за поддръжка, ремонт и профилактика на техника, медицински прегледи на персонала, рекламни услуги, такси за регистрации и удостоверения, абонаменти, разходи за превенция и защита от COVID-19, „Автокаска“ и ГО, имуществени застраховки; командировки в страната и краткосрочни командировки в чужбина; глоби, съдебни обезщетения и други разходи.

Комисията за защита от дискриминация заплаща членски внос като член на Европейската мрежа на органите за равнопоставеност (EQUINET) и ENNHRI.

Капиталовите разходи през 2022 г. в основната си част са за придобиване на компютри и хардуер.

Администрацията на КЗД се състои от образовани и висококвалифицирани млади хора, които следва да получават достойно и справедливо заплащане спрямо труда и квалификацията си. Служителите в администрацията на КЗД по отношение на възнагражденията са неравно третираны спрямо други експерти от централната администрация, което води до текучество и невъзможност да се задържат експертите, които в по-голямата си част са юристи.

Бюджетът на Комисията за защита от дискриминация е крайно недостатъчен за изпълнение на целите и задачите, залегнали в Закон за защита от дискриминация - осигуряване на всяко лице на правото на равенство пред закона, правото на равенство в третирането и равенство във възможностите за участие в общественния живот и осъществяването на ефективна защита срещу дискриминация. Ограниченият бюджет възпрепятства КЗД пълноценно да реализира превантивната си дейност на територията на страната, а поради липса на достатъчни ресурси комисията отказва участие в различни международни формати за формиране на политики по правата на човека и равните възможности, включително и на ниво ЕС. Показателите за разходи по бюджета не са съобразени с актуалните потребности от финансови средства за осъществяване и подобряване дейността на КЗД.

Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран орган по равенство и следва да бъде осигурена с достатъчно бюджет, за да изпълнява всички функции и компетенции, свързани с предотвратяване и превенция на дискриминацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През отчетния период Комисия за защита от дискриминация е изпълнявала своите правомощия за осигуряване на равни възможности на гражданите в обществения живот, за ефективно и ефикасно изпълнение на дадените ѝ правомощия в Закона за защита от дискриминация.

Основните проблеми, които ограничават възможностите да се изпълняват функциите на КЗД, регламентирани в чл. 47 от ЗЗДискр., са следните: осигуряване на функционален имунитет на членовете на КЗД с цел гарантиране на независимостта им и осигуряване на финансова независимост чрез предоставяне на достатъчно финансови средства на комисията.

Членовете на КЗД трябва да разполагат с подходящи предпазни мерки и за целта трябва да се предприеме нужното за законодателно изменение и въвеждане на функционален имунитет на членовете на органа по равнопоставеност.

Нещо повече, в последния Шести мониторингов доклад Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността по отношение на България, приет на 28.06.2022 г., отразява следното:

„3. Освен това ЕКРН научи, че липсата на функционален имунитет за КЗД създава практически проблеми за работата на комисията, тъй като във връзка с приети решения срещу нейните членове могат да бъдат – и са били – завеждани съдебни дела от лица, за които е било установено, че са участвали в актове на дискриминация. Като положителен пример ЕКРН отбелязва, че Омбудсманът вече се ползва с функционален имунитет.

4. ЕКРН препоръчва българските власти да изменят Закона за защита от дискриминация от 2005 г. с оглед на предоставянето на функционален имунитет на членовете на Комисията за защита от дискриминация в съответствие с § 24 от Общата политическа препоръка № 2 на ЕКРН (ревизирана) за органи по въпросите на равенството за борба с расизма и нетолерантността на национално равнище.“

Другият основен проблем, на който следва да се обърне внимание, е бюджетът на КЗД. Той е недостатъчен, за да се изпълнят препоръките на ЕК от 2006 г. за откриване на регионални представителства на КЗД във всеки областен център на страната. Към момента КЗД разполага с регионални офиси в 24 области. Необходимо е разкриването на още 4 регионални офиса.

Въпреки предизвикателствата, пред които е поставена, Комисията за защита от дискриминация продължава да полага усилия за справедливо разрешаване на проблемите които поставят гражданите на вниманието ѝ. Институцията работи за устойчива и ефективна защита на правата на гражданите, за повишаване на административния капацитет и квалификацията на служителите си, за ефективно прилагане на антидискриминационното законодателство, за обмен на добри практики с други международни и европейски организации и органи за равенство, както и за повишаване информираността на гражданите.

Капацитетът, с който разполага Комисията в лицето на своя състав и администрация, е предпоставка за справяне с нелеките задачи, които стоят пред нея, и представяне на страната ни пред европейските наблюдатели и международни партньори.

ПРИЛОЖЕНИЕ: ПРАКТИКА НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ЗА 2022

Решения на Първи специализиран постоянен заседателен състав

Първи постоянен заседателен състав е специализиран в разглеждане и разрешаване на спорове, основани на признаците раса и етническа принадлежност, като в настоящото приложение са изнесени подбрани решения от практиката на Първи СПЗС, издадени през отчетната 2022г.

Интересен пример от практиката на Първи СПЗС, в който е констатирано, че липсва неравно третиране е **Решение № 290 от 2022г. по преписка № 177/2021г.** Производството е образувано въз основа на жалба на Е.Т.П. срещу Г.И. – С.,Б., представляван от М. Л., с изложени оплаквания във връзка с явяването на Е.Т.П. на изпит по немски език по отношение оценяването ѝ на модул „четене“ към Г.И. – С., ниво В2. В жалбата е изложено мнение, че получените точки на изпита не отговаряли „реално“ на очакваните от Е.Т.П. с искане за личен преглед на изпитната ѝ работа и проверка от външна оценителна комисия, предвид факта, че изпитната работа се проверява в Гърция, с оглед на което отнемането на точки от нея за пореден път се дължи на турския етнос на Е.Т.П. Уточнено е по преписката, че формата на изпита в модул четене за ниво В2 по немски език провеждан от Г.И. – С. Б. се състои от 5 текста, с въпроси към тях под формата на текст, като именно той е визиран в жалбата до КЗД и предвид явяването на жалбоподателя на модул четене над 4 пъти и не предоставя възможност за преглед на работата.

В производството по преписката е постъпило становище от ответната страна Г.И. – С.Б., в което информацията, за това, че на 23.04.2021г. лицето Е.Т.П., е положило изпит по немски език В2, модул четене, е намерило потвърждение. В допълнение е посочено, че проведеният и адресиран с жалбата формат представлява официален езиков изпит, отговарящ на всички 17 критерия за световно признати изпитни стандарти, а отказът за предоставяне на информация за съдържанието или неправилните отговори при модул „Слушане и Четене“ се прави по съображения за сигурност. Направено е уверение, че поставените задачи са 100% надлежно коригирани и оценени, като етническа или религиозна принадлежност на изпитвания нямат никакво влияние върху начина на оценяване, а от друга страна начинът на проверка на модулите не позволява визуализирането на име или друга идентифицираща информация за явяващия се на изпит. В заключение се изтъква, че писменият е изцяло анонимен. Регламентите за преразглеждане на изпита предвиждали разглеждане само на писмената част на изпита, а проверката на модул „Слушане и Четене“ включвала единствено неговото точкуване. В становището се застъпва наличие на задължение за конфиденциалност, поради което за Г.И. – С.Б. е невъзможно да представя условия на изпитни задачи, като такива не се представят и към момента на преразглеждане на изпита. Обяснено е, че резултатът от модул Четене е „неуспешен“ с резултат от 53 точки при наличие на изискване за минимум 60 точки от 100). В заключение се сочи, че изпит може да се положи отново при Г.И. – С.Б. или в друг изпитен център, например в гр. В.

Съставът е установил, че при наличие на строго определена процедура за полагане на езиков изпит, уреден подробно в цитирания правилник за провеждане на изпит по немски език, липсва основание за сформирание на подозрение за дискриминация, а от друга страна твърденията за подадена от страна на жалбоподателката молба с искане за преглед на резултатите, не е подкрепена от фактически данни, което е пречка за извеждане на извод за ограничение на Е. Т. П. по отношение на тази възможност.

В решението не се установяват данни за неравно третиране на лицето. Единствено заявлението, че лицето принадлежи към определен етнос и несъгласието с изпитните резултати по немски език, без наличие на конкретика в какво се състои дискриминационното отношение не дава основание на състава да приеме, че именно наличието на различен етнос на лицето, полагащо езиков изпит, не може да бъде причина ответната страна – Г.И. – С. Б. да цели занижаване на изпитните ѝ резултати. Отделно по преписката липсват данни и за годеен сравнител, един от задължителните елементи при установяване случай на дискриминация.

Решение № 351/21.06.2022 г. е постановено във връзка с подадена жалба от Д. М. Д. срещу Телевизия „А.“ с оплаквания за извършен тормоз по смисъла на ЗЗДискр по признак „етническа принадлежност“, както и за подбуждане към дискриминация. Като ответна страна в производството е конституирана Фондация „А. 2018“, представлявана от В. Н. С.

Жалбата касае публикация от 01.04.2021г. в профила на Телевизия „А.“ в социалната мрежа „Ф.“, съдържаща видеозапис на предаване, чиято тема засягала проблеми, свързани с ромската етническа група, озаглавен „Земеделие и храни“ и изразяващ идеи на част от потенциална управленска програма на В.С., в качеството му на политик и лидер на партия „А.“. В същия фигурирал текст: „бяха разрушени и продадени на скрап от цигански банди уникални напоителни системи, с които България изпреварваше страни от Западна Европа“. Жалбоподателят определя последното като крайно отношение към ромите, създаващо ѝм образ на престъпници, крадци, продавачи на предмети и съоръжения, с огромно значение за земеделския сектор - един от водещите за нашата страна. С израза „цигански банди“ се правил опит внушение, че ромите имат силно присъствие в организираната престъпност в страната. Изложената фактическа обстановка представлявала открито противопоставяне и силна ненавист към визираната група и демонстрация, че ромите участват в обществения живот като хора, склонни да разрушават и крадат само за да задоволят личните си битови потребности. С квалификацията „цигански банди“ се утвърждавал стереотип, че българските граждани от ромски произход са в структурите на престъпния живот у нас и подобни материали създавали реална опасност от настройване и активизиране на българските граждани от другите етнически групи спрямо ромите. Публикуваното от медията видео и съдържанието му се окачествява като тормоз на етническа основа и подбуждане към дискриминация.

Ответната страна е отрекла наличие на елементите от фактическия състав на визираната форма на дискриминация спрямо Д. Д., като „български гражданин с ромски етнически произход“, но непопадащ в частта от ромското население, визирана от предаването, защото в него не са били употребени словесни изрази срещу конкретен субект, а изявленията били абстрактни и насочени към неопределен кръг субекти. Липсвала и цел за накърняване достойнството и създаване на нежелана в отрицателен аспект среда по отношение на обекта на дискриминация.

Първи СПЗС на КЗД е приел, че според Етичния кодекс на българските медии, те трябва да предоставят на обществото достоверна и проверена информация, без да изопачават или скриват факти и обстоятелства, без да манипулират общественото мнение, използвайки заблуждаваща или подвеждаща информация, като изискват от журналистите и редакторите спазването на тези правила. В своята практика медиите следва да бъдат водени от основните принципи за защита на законните и неотменими права на гражданите и правото на обществото да бъде информирано, като търсят и намират разумен баланс между тези права и изискват спазването на професионално-етичните норми на професията. Съставът е приел, че не е необходимо изявлението да се отнася до цялата ромска общност, за да бъде възприето като накърняващо достойнството на отделен неин представител, определящ се като такъв. В процесното предаване с обвързване на престъпността с етнически произход посредством израза „цигански банди“, се поставя акцент върху етническата принадлежност на нарушителите на обществения ред. В повечето случаи с употреба на думата „циганин“ се изразява пренебрежение към някого „лъжлив, беден или мръсен човек“, в преносен смисъл циганско може да означава „безвкусно, грозно, пошло.“ Тази отрицателна натовареност на думата влага обида в названието циганин.

Първи СПЗС възприема, че функцията на медиите е да информират, но те притежават и характеристиката да въздействат върху обществените нагласи и в случая е преценил за удачно, да наложи наказание за проявата на дискриминация с оглед ефикасност, разубеждаващ и възпиращ ефект, като на ответната страна е препоръчано занапред да не допуска установеното в производството нарушение, като не свързва определени характеристики на лица или група от лица.

Сред значимите примери за актове на Първи СПЗС, в които не е констатирана дискриминация, но са засегнати обществени отношения във връзка с органи на местно самоуправление е **Решение № 310 от 06.06.2022 г.** Преписката е образувана въз основа на

жалба и допълнение към нея, подадени от Г.С.А., Д.Т.А. и М.Г.А. с изложените оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“ срещу Дирекция „Общински строителен контрол“ /„ОСК“/ към С. О., представлявана от директора арх. Р. М. и С. О., представлявана от кмета Й. Ф. В инициативния документ е посочено, че на 10.03.2017г. длъжностни лица извършили проверка на адреса на жалбоподателите в гр. С., р-н „К. п.“, кв. „Ф.“, бул. „В.“, които са констатирали, незаконно строителство на сградата, в която жалбоподателите живеят, извършено в периода от 2008г. до 2011г. Последвало издаване на Заповед за принудително премахване на жилищната сграда от страна на Директора на „ОСК“ и обжалване на същата по административен ред. Жалбоподателите поддържат, че принудителното премахване на сграда, която е единственото жилище на Г.С.А., Д.Т.А. и М.Г.А., нейният съпруг и невръстните им деца, които са лица от ромски произход, е дискриминационен акт - производствата, касаещи лица, които не са от ромски произход не приключвали по идентичен начин. Застъпено е, че правилата за премахване на незаконни сгради се прилагат селективно в зависимост от етнос, имуществено състояние и пр. на адресатите, което съставлява дискриминация по признак етническа основа.

В рамките на извършеното проучване по преписката е постъпило становище от арх. Р. М.-директор дирекция „Общински строителен контрол“, в което се посочва, че със съдебно решение е отхвърлена жалбата на лицата, и е потвърдена визираната заповед на Дирекция „ОСК“ - НАГ СО, като срещу въззивното решение е подадена касационна жалба от Г. С. А., било е образувано дело пред Върховния административен съд на Република България. От тази ответна страна се изразява, че съобразно Заповедта на изп. д-р на АГКК –относно одобряване на кадастрална карта и нанесения със Заповедта на Началника на СГКК, строеж, последният „излиза“ извън границите на ПИ, част от който попада в поземлени имоти /ПИ/ с други кадастрални идентификатори. В този ред е приет и план за изменение на улична регулация, изменение на плана за регулация и застрояване, на м. „Ф.“, а част от строежа излиза с ~3,7м. извън регулационната линия на имота и попадала на уличната регулация на бул. „В.“, като от проверката се изяснявало, че строителството е реализирано от Г. С. А., с установен адрес в гр. С. в периода 2008 - 2011г. В обобщение в становището се изтъква, че за 2017г. от д-я „ОСК“ - НАГ СО били издадени общо 399 заповеди за премахване на незаконни строежи, които не се издават на етнически принцип, в съответствие с българското законодателство. Арх. Р.М. е поддържала отсъствие на действия или неблагоприятно третиране на лице на основата на защитени признаци. В писмено становище заведено в КЗД от арх. З. З. – главен архитект на С. о. представено в хода на производството е изложена идентична позиция на заеманата от страна на директора на дирекция „ОСК“. По преписката са проведени открити заседания за които страните са редовно уведомени. Първи специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено, че с решение на ВАС, е оставено в сила решение на АССГ, с което заповедта е потвърдена – т.е. в случая липсва обективно наличен противоположен резултат за жалбоподателя и то именно заради наличен негов признак или няколко признаци от подробно изброените в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.

Първи СПЗС е извел извод, че в конкретния случай не е извършено нарушение на ЗЗДискр. от ответните страни. По тази линия и възраженията на жалбоподателя касателно нарушаване на неговите основни права, защитени от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи /ЕКПЧОС/ и нарушаване на правото му на собственост са неоснователни, тъй като с влязлата в сила заповед не се разпорежда премахване на законен строеж. Доколкото разпоредбата на чл. 8 КЗПЧОС защитава и гарантира правото на личен и семеен живот, на жилище и тайната на кореспонденция - тези права могат да бъдат ограничавани при наличие на предпоставките, визирани в ал. 2, а именно - намесата на държавните власти да е предвидена в закона и необходима в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите. С оспорената, но придобила стабилитет заповед е осъществена намеса от страна на държавата в правото на жалбоподателя на зачитане на неговото жилище, която е допустима и пропорционална, защото обстоятелството, че жалбоподателя и неговото семейство живеят в жилищната част на сграда, предмет на заповед за премахване, не придава на сградата статут на законен строеж. Разпореденото премахване съответства на целите на ЗУТ за недопускане

изграждането на незаконни строежи. Последното е функция на общото положение в правото, че никой не може да черпи права от собственото си противоправно поведение. Ето защо, не са нарушени и принципите за съразмерност, последователност и предвидимост, поради което ответните страни в производството по преписката не са извършили дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. по отношение на Г.С.А., Д.Т.А. и М.Г.А. и тяхната жалба е оставена без уважение.

Решения на Втори специализиран постоянен заседателен състав

Преобладаващата част от производствата проведени от Втори СПЗС имат за предмет неравно третиране, засягащо трудовоправния статус на лицата

Пример за акт с който са адресирани претенции от такова естество е **Решение № 398 от 03.08.2022 г.** по жалба от И.П.И. срещу „Ю. Б.“ ЕООД с изложени оплаквания за нарушение на права по чл.14 от ЗЗДискр., на основание чл.48, ал.2, т.3 от ЗЗДискр. В нея жалбоподателят е посочил, че местоработата му се намира на разстояние 3500м. от най-близката спирка на обществения транспорт, където спира междуградски автобус с интервал на движение от около 25 минути и в зависимост от метеорологичните условия, при хубаво време, преодоляването на разстоянието пешеходно отнема около 40 минути. Във връзка с това, жалбоподателят е изтъкнал, че при постъпването му на работа, от страна на дружеството-работодател е имало осигурен транспорт, но впоследствие, с увеличаване обема на работа складовите служители са преминали на двусменен режим - първа смяна от 6.00 до 14.30 часа и втора смяна от 14.30 до 23.00 часа, докато за служителите от административното звено на дружеството продължило действие установеното работно време от 8.00 до 16.30 часа. През 2020г. ръководството на „Ю. Б.“ ЕООД преустановило осигуряване на организиран транспорт за складовите служители, като от страна на работодателя е решено на засегнатите служители да бъдат предоставени по 60 /шестдесет/ лева на всяко лице за транспортни разноски /сума, която съответства номинално на цената за месечна карта за градски транспорт/.

Същевременно служителите от администрацията на дружеството работели в часови диапазон, при който пътуването с обществен транспорт не представлявало проблем и имали избор между получаване на 60 лева за транспортни разходи или ваучер за таксиметров превоз до най-близката метростанция /ваучерите били с фиксирана стойност от 9 /девет/ лева на посока или 360 лева месечно, т.е. по 120 лева на човек/. Според жалбоподателя това било неравнопоставеност между различни категории трудещи се в едно и също предприятие, а И.П.И., бидейки председател на синдикална секция на КТ „П.“ е поставял въпроса пред ръководството на Дружеството неведнъж, но последното категорично поддържало това свое решение.

Втори СПЗС е стигнал до извод, че право на избор са имали само служителите в административното звено, докато складовите служители на сменен режим какъвто е бил и жалбоподателят И.П.И., са били лишени да избират, като те практически също биха могли да пътуват споделено с такси до Метростанция „С.“, като служителите работещи на редовна смяна. Съставът е намерил още, че служителите на сменен режим, също биха могли да пътуват споделено с други свои колеги, тъй като от извършена служебна справка на интернет страницата на Столичен Метрополитен се е установило, че метро влаковете се движат от 5:00 часа до 24:00 часа, с което аргументът на ответната страна, че „ранният час, в който започва първа смяна и късният час, в който завършва втора смяна, са до голяма степен несъвместими с възможността за ползване на обществен транспорт“.

С оглед гореизложеното заседаващият състав е преценил, че ответната страна „Ю. Б.“ ЕООД, представлявано от Я. Б. и Х. Н., е осъществила нарушение на чл.14, ал.2 от ЗЗДискр. – алинея 1, която се прилага за всички възнаграждения, плащани пряко или непряко, в брой или в натура, независимо от срока на трудовия договор и продължителността на работното време и е наложил на ответната страна административно наказание имуществена санкция в размер на 500 /петстотин/ лева за извършено нарушение на чл.14, ал.2 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателя И.П.И.

Следващ пример даваме с **Решение № 365 от 2022г.**, в което Втори СПЗС се е произнесъл по жалба от Д. В. срещу К. И. – сътрудник охрана, отдел „Контрол на достъп“ дирекция „Сигурност“ в „Л. С.“ ЕАД с оплаквания за дискриминация по признаци „пол“ и извършен „сексуален тормоз“ по смисъла на 33Дискр. Като страни са конституирани К. И., на длъжност Сътрудник охрана, отдел „Контрол на достъп“, дирекция „Сигурност“ в „Л. С.“ ЕАД, както и „С. К.“ АД.

В инициативния документ жалбоподателката, служител на „Л. С.“ ЕАД сочи, че заема длъжност сътрудник охрана, отдел „Проверка сигурност на пътници и ръчен багаж“, дирекция „Сигурност“ / представя Трудов договор и анекс към него/. Посочва, че на 20.03.2021 г., отивайки на работа за втора смяна, която започвала от 14.00 часа, паркирала автомобила си на ниво В2, Т. 2 на Л. С. и малко преди асансьора я посрещнал К. И., служител в същия отдел, заедно с техен колега. Заявено е, че К.И. се приближил, поздравил го, след което започнал да крещи на висок глас: „Как може да идваш на работа с този дълъг крак?“, последвало ощипване в областта под колана, мъчейки се да стигне по-надолу и след това отстрани по бедрото. Твърди се в жалбата, че докато успее да отреагира, К.И. вкарал пръстите си между копчетата на ризата ѝ, дърпайки я и издавайки неприлични звуци и хрипове. Д.В. се отдръпнала и се скрила зад една от колоните, развикала се, но въпреки това К.И. продължил действията си. След това успяла да тръгне бързо, докато К.И. се смеел подигравателно, крещейки: „Абе, ей! Абе, ела тука, бе!“. Д.В. разчела в поведението на К.И. създаване на враждебна, унизителна и застрашителна за нея работна среда. Самото поведение на К.И. имало и предистория, с принципно грубо и агресивно поведение. В инициативния документ се изнася твърдение, че тази сцена се е повтаряла неколkokратно и Д.В. се е опитвала да алармира ръководството на дружеството- работодател, но в отговор ѝ се казвало, че преекспонира, като същата твърди, че впоследствие „разбрала от колеги“, че К.И. се ползвал с „почит“ в колектива, бидейки приближен на В.Р., който към момента на извършване на описаните действия заемал длъжност като Изпълнителен директор на „Л. С.“ ЕАД. Счита, че спрямо нея е бил осъществен и продължава да се осъществява сексуален тормоз.

Втори СПЗС е приел, че ключовият момент на сексуалния тормоз според трайната съдебна практика, е нежелаността на поведението от гледна точка на обекта му. В тази насока е и Препоръка 92/131/ЕЕС на Европейската комисия за защита на достойнството на жените и мъжете на работа: „Същностната характеристика на сексуалния тормоз е, че той е нежелан от реципиента и всеки отделен човек определя за себе си какво поведение приема и какво счита за обидно. Сексуалното внимание се превръща в сексуален тормоз, ако продължава, след като е станало ясно, че се приема от реципиента като обидно, макар че и отделен инцидент може да съставлява сексуален тормоз, ако е достътъчно сериозен“. Като нежелано поведение в конкретния случай жалбоподателката определя фрази свързани с външността ѝ, както и физически посегателства от страна на К.И. От събраните по преписката доказателства обаче, включително и от разпита на свидетелите М. Л., П. В. и М. Т. не се доказало безсъмнено желание на К.И. за сексуална интимност с Д. В.

Показанията на свидетеля Д. Г. съставят не е кредитирал, тъй като те не са плод на непосредствено лично възприятие на случилото се, а описание на емоционално състояние на жалбоподателя по преписката. Не са били ангажирани в производството пред КЗД доказателства, които да подкрепят по несъмнен начин непристойно поведение от страна на К. И. спрямо нея, както и отправяне на забележки от негова страна със сексуален характер. С оглед на това, Втори СПЗС е стигнал до извод, че оплакванията на Д.В. за упражнен сексуален тормоз са недоказани и жалбата е оставена без уважение.

Още един пример за решение, третиращо проблема с неравенствата в заплащането на труд е **Решение № 355 от 2022г.**, постановено по жалба на М.Г. от гр. Б. срещу Министъра на правосъдието на Република България с оплаквания за нарушение на права по чл. 14 от 33Дискр., като ответна страна е конституирана Главна дирекция „Изпълнения на наказанията“ /ГД „ИН“/. В инициативния документ жалбоподателят е заявил, че след проведен конкурс от 31.07.2020 г. на МП, считано от 06.08.2020 г. е заемал длъжността „Старши юрисконсулт“ в затвора в гр. Б., I-ва категория към ГДИН.

В жалбата е посочено, че след извършени промени в Закона за изпълнение на наказанията

и задържането под стража /ЗИНЗС/, през 2017 г., в ГДИН започнало назначаването на служители, чийто статут на държавни служители, съгласно чл. 19, ал. 3 от ЗИНЗС се уреждал от ЗДСл, като по силата на ПЗР на ЗИНЗС за заварените служители от администрацията се запазва досегашния им статут. Заявено е още, че към момента на депозиране на жалбата в КЗД на длъжности като юрисконсулт в ГДИН и нейните териториални и служби са били назначени държавни служители и по двата реда - по чл. 19, ал. 1, т.1 от ЗИНЗС и по чл. 19, ал. 1, т. 2 от ЗИНЗС, като извън статута на държавен служител по различен закон/ЗМВР или ЗДСл/ не са били налице никакви разписани различни или допълнителни служебни или функционални задължения и отговорности, разлики или фактическо изпълняване на различни или допълнителни служебни или функционални задължения и отговорности. Впоследствие, на 02.09.2020 г. на МП са утвърдени нови вътрешни правила за работната заплата на служителите в ГДИН и териториалните ѝ звена, като тези, със статут по ЗМВР и тези, със статут по КТ са получили 28% увеличение на трудовите си възнаграждения, докато държавните служители по § 79 от преходните и заключителни разпоредби на ЗИНЗС и държавните служители от Централно управление на ГДИН - 23 %.

Посочено е в жалбата, че освен него и ст. юрисконсулта в Затвор .Б. Д., всички останали ст. юрисконсулти в териториални служби на ГДИН, които фактически заемали същата експертна длъжност, но не били със статут по ЗДСл., а със статут по § 79 от ПЗР на ЗИНЗС във вр. с чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС са получили увеличението в размер на 23 на сто. Заявено е, че нито с посочената заповед, нито с друг акт е било увеличавано трудовото възнаграждение на ст. юрисконсултите в териториални служби на ГДИН със статут на държавен служител по ЗДСл.

Жалбоподателят е разчел дискриминационно отношение спрямо него изразяващо се в поставянето му в неблагоприятно положение, като заемащ длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служител със статут на държавен служител по ЗДСл., в сравнение със заемащите длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служители от категорията по § 79 от ПЗР на ЗИНЗС, получили увеличение на трудовите възнаграждения по силата и в изпълнение на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на МС за допълнение на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, приета с Постановление № 129 на Министерския съвет от 2012 г. Като единствена причина за това по-неблагоприятно третиране жалбоподателят е посочил своя служебен статут по различен закон /ЗМВР или ЗДСл/ независимо, че се заема и фактически се осъществява една и съща експертна длъжност на държавен служител - тази на „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН.

Втори СПЗС е преценил, че видно от справката, представена като приложение към Становище от 27.10.2021 г. на началника на сектор ОУЧР при ГДИН, в териториалните служби на главната дирекция имало назначени тринадесет държавни служители, заемащи длъжността „старши юрисконсулт“, като единадесет от тях по силата на § 79 от ПЗР на ЗИНЗС са със статут на държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС, а именно - със статут по ЗМВР. Останалите двама служители, заемащи длъжността „старши юрисконсулт“, един от които е жалбоподателя, били със статут на държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 2 от ЗИНЗС имат статут по Закона ЗДСл.

От посочено Становище на началника на сектор ОУЧР при ГДИН, както и от представените с него утвърдени длъжностни характеристики на заемащите коментираната длъжност Втори СПЗС е установил, че включените в длъжността служебни задължения и отговорности за заемащите длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба са еднакви, т.е. няма разлика в съдържанието на предоставяната служебна трудовоправна услуга на работодателя. Разликата е единствено в статута по различен закон - по ЗМВР и по ЗДСл, който статут всъщност се свързва с дискриминационното отношение.

Заседателният състав е приобщил проверката на инспектората, установяваща, че на 04.09.2020г., наел.пощанадиректорана дирекцияУЧР при МП са били изпратени сканирани копия на докладна записка от главния директор на ГДИН до министъра на правосъдието, представяща проект на заповед за увеличение на индивидуалните основни месечни възнаграждения на държавните служители от ГДИН със статут по ЗДСл. В него е установено, че МП своевременно е разпоредило на ГДИН и изискала от нея, в указан срок да представи иницираща документация, свързана с предстоящите им за увеличение трудови възнаграждения във връзка с ПУКС № 240 от 31 август 2020 г. ГДИН е изпращала в МП документация непритежаваща белезите на

официална документация; без изискуеми реквизити и без правна стойност, както и извън указания за това срок, а резултатът е - пропускане на възможността държавните служители със статут по ЗДСл в ГДИН да получат и те увеличение на възнагражденията си, както колегите си със статут по ЗМВР и КТ. В резултат на несвоевременно представяне от страна на ГДИН в МП на разпоредена за представяне и годна да инициира увеличение на трудовите възнаграждения на държавните служители със статут по ЗДСл документация, като заемащ длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, но със статут по ЗДСл, жалбоподателят е бил финансово дискриминиран в сравнение със заемащите същата длъжност „старши юрисконсулт“ в териториална служба, но със статут по ЗМВР, получили увеличение във връзка с ПМС № 240 от 31.08.2020 г. Причина за дискриминационното отношение е единствено служебен статут по различен закон /ЗМВР или ЗДСл/ независимо, че се заема и фактически се осъществява една и съща експертна длъжност на държавен служител - тази на „старши юрисконсулт“ в териториална служба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Решения на Трети специализиран постоянен заседателен състав

Пример за установена дискриминация, свързана с упражняване на трудови права и нарушение на чл.21 от ЗЗДискр, е обсъдено в **Решение № 292/02.06.2022 г.** Съставът е разгледал изложените оплаквания за защита от дискриминация по признак „лично положение“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. и претенция за нарушение на чл. 21 от ЗЗДискр. Жалбоподателката В.С.Г. е бивш служител на УМБАЛ „А“ ЕАД, заемала длъжността „медицинска сестра“ в лечебното заведение. оплакването на жалбоподателката за липса на ясни и обективни критерии във връзка с прекратяване на трудовото ѝ правоотношение поради обстоятелството, че нейни колежки, навършили предвидената в закона възраст за пенсиониране се намират в трудови правоотношения и спрямо тях не е иницирано прекратяване на трудовото им правоотношение поради придобито право на пенсия. Решаващият състав е посочил, че за осъществяването на дискриминация, в която ѝ да е форма, се изисква лицето да е по-неблагоприятно третирано на основата на някои от признаците, посочени в чл.4, ал.1 – в случая „лично положение“, отколкото е било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства. Решаващият състав установява, че ответната страна УМБАЛ „А.“ ЕАД гр. С., представлявана от изпълнителния директор, в качеството на работодател, е осъществил нарушение на чл.21 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ спрямо жалбоподателката В.С.Г. За установеното нарушение съставът налага на основание чл.80, ал.2 от ЗЗДискр. на ответната страна УМБАЛ „А.“ ЕАД гр. С., представлявано от изпълнителния директор, имуществена санкция в размер на 250 /двеста и петдесет/ лева за установеното в т. II нарушение. На основание чл.47, т.6 от ЗЗДискр. съставът е препоръчал на ответната страна – представляващият УМБАЛ „А.“ ЕАД, в качеството му на работодател, да не допуска занапред неравно третиране на работници и/или служители в поверената институция, които полагат еднакъв или равностоен труд на едно и също работно място и на една и съща длъжност, при осъществяване правото си за едностранно прекратяване на трудовия договор по чл.328, ал.1, т.10 от ЗЗДискр. без оглед на признаците по чл.4, ал.1. Със същото решение Трети специализиран постоянен заседателен състав е уважил жалбата подадена от В.С.Г., в частта на установеното по т. II.

Друг интересен пример разгледан и решен от състава през 2022 година в постановено **Решение № 488/07.10.2022г.** с оплаквания за извършен на работното място „тормоз“ във връзка с §1, т.1 от ЗЗДискр. на основата на признак „лично положение“, сексуален тормоз, както и за осъществено „преследване“ по смисъла на чл.5 от ЗЗДискр. във връзка с § 1, т.3, б. „а“ и т.4 от ДР на ЗЗДискр.

Решаващият състав е обсъдил обстоятелството, че не са били ограничени правата на жалбоподателката, доколкото тя е имала право да оспори наложените ѝ наказания пред съда. Съставът е посочил, че в случая Комисията няма правомощия да прави преценка по целесъобразност относно това дали ръководният орган е взел възможно най-правилното решение във връзка с налагането на наказания на М., както и не може да се произнася по обосноваността и законосъобразността на актове на орган на съдебната власт, а в случая може

само да изследва има ли неравно третиране на жалбоподателката във връзка с налагане на дисциплинарни наказания. Решаващият състав е подчертал, че императивно условие, за да се констатира наличието на дискриминация, е необходимо коректно да бъде посочено лице сравнител, поставено в по-благоприятни условия от жалбоподателката в производството пред КЗД на базата на признаците по ал.1 на чл.4 от 33Дискр. Сравнението в този смисъл се приема като основен и задължителен елемент от фактическия състав на всеки един от двата вида дискриминация и наличието му е основание да се приеме или не, че е налице по-неблагоприятно третиране на едно лице спрямо „друго лице при сравними сходни обстоятелства“. В случая жалбоподателката не е посочила лице за сравнение и настоящият състав няма как да изследва неравно третиране във връзка с нормата на чл.20 от 33Дискр. По отношение на твърдението на М. за осъществено „преследване“ по смисъла на §1, т.3, б. „а“ от ДР на 33Дискр., са изложени мотиви, че законодателят е формулирал „преследването“ в т. „а“ като деяние, което представлява по-неблагоприятно третиране на лице, което е предприело или се предполага че е предприело или ще предприеме действие за защита от дискриминация, което съгласно чл.5 от 33Дискр. се смята за дискриминация. В случая, че жалбоподателката е предприела действия за защита от дискриминация, която се подкрепя от изложените по-горе фактически аргументи, а именно, подала е жалба пред КЗД. Решаващият състав е посочил, че за да е налице „преследване“ като форма на дискриминация е необходимо да се установи има ли по-неблагоприятно третиране, осъществено ли е действие за защита от дискриминация и налице ли е обусловеност между тях. Специалната закрила от „преследване“, която законодателят дава на тези случаи, е обусловена не от резултата, т.е. от основателността на търсената защита от дискриминация, а от необходимостта да се гарантира свободен и защитен от неблагоприятно третиране или неблагоприятна последица, достъп до защита, т.е. да се елиминира страха от последващи негативни мерки, който ако не съществуват ефективни правни средства за защита, би обезмислил законовата защита от дискриминация. На основание чл.65, т.5 от 33Дискр., Трети специализиран заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация установява, че ответната страна В.С. – изпълнителен директор на ИА „ВКВПД“ към процесния период, не е осъществила „тормоз“ и „неблагоприятно третиране“ по смисъла на §1, т.1 и т.7 от ДР на 33Дискр. на основата на признак „лично положение“ по смисъла на чл.4, ал.2 от 33Дискр. във вр. с чл.4, ал.1 от 33Дискр., не е осъществил „сексуален тормоз“ по смисъла на §1, т.2 от ДР на 33Дискр., както и не е осъществил деянието „преследване“ по смисъла на чл.5 от 33Дискр. във връзка с § 1, т.3, б. „а“ и т.4 от ДР на 33Дискр. по отношение на жалбоподателката В.В.М., началник на отдел „ПДСЧ“, Главна дирекция „ВПДВК“, ИА „ВКВПД“, с адрес:; чрез адв. Й.Б. – САК. Съставът установява, че ответната страна Г.М.М. – главен директор в Главна дирекция „ВПДВК“ към ИА „ВКВПД“ към процесния период, не е осъществила „тормоз“ и „неблагоприятно третиране“ по смисъла на §1, т.1 и т.7 от ДР на 33Дискр. на основата на признак „лично положение“ по смисъла на чл.4, ал.2 от 33Дискр. във вр. с чл.4, ал.1 от 33Дискр., както и не е осъществил деянието „преследване“ по смисъла на чл.5 от 33Дискр. във връзка с § 1, т.3, б. „а“ и т.4 от ДР на 33Дискр. по отношение на жалбоподателката В.В.М., началник на отдел „ПДСЧ“, Главна дирекция „ВПДВК“, ИА „ВКВПД“, с адрес: xxx, чрез адв. Й.Б. – САК, Със същото решение съставът оставя без уважение жалба с вх.№44-00-3865/09.12.2019 г. по описа на КЗД и допълнения към нея, подадена от В.В.М., началник на отдел „ПДСЧ“, Главна дирекция „ВПДВК“, ИА „ВКВПД“, и чрез адв. Й.Б. – САК.

В рамките на календарната година съставът е разгледал оплакване за дискриминация във връзка с отказ при паркиране в Синя зона, като конкретния пример е **Решение №272/18.05.2022г.** В депозираната жалба на З. С. Н. са изложени оплаквания, че при посещение в Центъра за административно обслужване в гр. В. на жалбоподателката е отказан прием на документи за ползване на Синя зона за паркиране на личното й ППС с довода, че нямала регистрация по постоянен адрес в града. Жалбоподателката подала заявление по електронен път на сайта на ОП „Общински паркинги и синя зона“ – В. и на 21.07.2020 получила още един отказ. Оплакването за дискриминация е във връзка с условието, на което лицата трябва да отговарят съгласно чл. 32 от Наредбата за организация на движението на територията на община В. Сочи, че с този текст се давало право на лице с постоянен адрес на територията на Синя зона във В., но реално живеещо в друго населено място в България, да ползва тази услуга, но не и на лице, с настоящ адрес и

реално живеещо на територията на Синя зона. В същото време прави разграничение и между собствениците на имоти на територията на Синя зона, тъй като едни от тях (тези с постоянен адрес) могат да ползват услугата, докато други (тези с настоящ) не могат. След съвкупна преценка на събраните по преписката доказателства Трети специализиран постоянен заседателен е установил, че Наредбата за организацията на движението на територията на Община В., в частта IV.2.4. *Режим на локално платено паркиране на ППС на живущите в зоните за почасово платено паркиране* - чл.32, ал.1 и ал.2, създават предпоставки за по-неблагоприятно третиране по защитения съгласно чл.4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „лично положение“ по отношение на живущите с настоящ адрес на територията на Община В., различен от постоянния адрес. Съгласно чл.76, ал.1, т.1 от ЗЗДискр. задължава ответната страна - Общински съвет гр. В., представляван от председателя да направи промени в Наредбата за организацията на движението на територията на Община В., като предвиди законовата възможност не само лица с постоянен, но и такива с настоящ адрес на територията на Община В. да се възползват от правото да заплащат годишен абонамент за ползване на „Синя зона“, с цел преустановяване на дискриминационната практика. Съставът е уважил жалбата, подадена от З. С. Н.

В множество от разгледаните през отчетния период случаи Трети специализиран постоянен заседателен състав отчита, че оплакванията за дискриминация под формата на тормоз, които са насочени срещу представляващия работодателя са неоснователни. В своята практика Трети специализиран постоянен заседателен състав многостранно е подчертавал, че **за да се квалифицира дадено деяние или действие като дискриминация под формата на тормоз трябва да го има като резултат. Пример в тази посока е Решение №233/27.04.2022г.** по признак „лично положение“ чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. Оплакванията на жалбоподателя И.Т. се свеждат до това, че т.н. „вътрешно разследване в дружеството - работодател“, е било с цел той да бъде оклеветен и по-късно уволнен от длъжността, която е заемал. Поддържаните твърдения са, че Т. е „бил уволнен на база работата на въпросната комисията, като причина била изтъкнато „уронване на престижа на работодателя“. Заявява, че е представил всички данни, с които разполага. Исква КЗД да извърши разследване на място, както за работата на въпросната комисия, така и относно бездействието на ръководството и да се произнесе с акт. Счита всичко това за тормоз. В хода на производството става ясно, че през месец август 2019 г. на жалбоподателя е била извършена инвентаризация на водещите му се на отчет стоково-материални ценности. Съставен е бил доклад - вх.№ 8725/14.08.2019 г., в който са били констатирани липси на активи, в размер на 1 290,90 лева. Видно от решение съда, жалбоподателят в производството пред КЗД - И.Т. е бил осъден да заплати стойността на липсващите активи. С платежно нареждане от 12.10.2020г. И.Т. е внесъл сумата от 1196,45 лева по банковата сметка на дружеството работодател. В хода на производството съставът е отчел, че през 2019 г. „Вътрешния одит“ в „дружеството работодател е извършил 18 бр. проверки по сигнали и са наложени дисциплинарни наказания на 10 длъжностни лица. През 2020 г. „Вътрешния одит“ в дружеството е извършил 21 бр. проверки по сигнали и са били наложени дисциплинарни наказания на 19 длъжностни лица. Това се установява от Доклади с вх. №№ 13890 от 31.12.2019 г. и 12277 от 29.12.2020 г. Проверките са били извършени на основание Правилник - вх.№ 3281 от 14.04.2015 г. и утвърдени годишни планове за 2019 г. и 2020 г. В случая, с доклад вх.№ 7166 от 08.07.2019г. на С.С. - Ръководител отдел „Сигурност“ е сигнализирал, че на 05.07.2019г. работен ден около 9,30 ч., в района на с. Б.б, И. Г. Т. - на длъжност „Експерт сигурност“ е бил спрян за проверка от полицейски патрул на МВР – С. З. и в личния му автомобил „О.А.“, е рег.№, като в автомобила са били открити 2 туби от по 20 л. - общо 40 л. бензин с червен цвят. По случая е било образувано досъдебно производство № 349/ЗМ-147 / 05.07.2019 г. и Т. е бил задържан за 24 ч., съгласно ЗМВР. В случая водачът на автомобила е жалбоподателя по преписката – И.Г.Т. Страните в производството не спорят, че изпълнителния директор е издал писмена Заповед № РД-09-307/15.07.2019 г. и определил комисия в състав: Председател: И. И. - Ръководител „Вътрешен одит“ и Членове: К. К. - юристконсулт в „Правна служба“; 2. В. И. - Вътрешен одитор, „Вътрешен одит“, за извършване на проверка на фактите и обстоятелствата цитирани в по-горе описаните документи. Проверяващата комисия е представила писмен доклад, с констатации, изводи и предложение за налагане на дисциплинарно

наказание. Докладът е бил подкрепен с необходимите доказателствени материали (справки, протоколи, обяснения от длъжностни лица и други). Въз основа извършената проверка и образуваното дисциплинарно производство, изпълнителния директор и ответна страна в производството е наложил със Заповед № РД-09-344 от 06.08.2019 на И. Г. Т. - Експерт сигурност - клон, отдел „Сигурност“ дисциплинарно наказание „Уволнение“. При мотивиране на решението, решаващият състав е взел предвид, че несъгласието на жалбоподателя с предприетите от страна на представляващия работодателя действия, назначената проверка, констатациите в нея и последвалите в тази връзка действия спрямо него, в случая не са били самоцелни. Именно конкретни неправомерни действия на самия жалбоподател, са в основата на спора между страните. Съставът е изложил доводи за това, че в случая не е налице нито един от елементите на фактическия състав на дискриминацията по чл. 4, ал. 2 ЗЗДискр. Ведно с това неправомерният диференциран подход към дадено лице или определен кръг лица трябва да е обвързан от признак по чл. 4 от ЗЗДискр, като следва да се установи по-неблагоприятно третиране на жалбоподателката в сравнение с друго лице. Съставът е отчел, че по преписката не се установява, че жалбоподателя е носител на определена същностна характеристика, отличаваща го от останалите и именно въз основа на тази характеристика да е предприето нежелано поведение от страна на ответните страни. В случая с оглед данните по преписката поведението на самия жалбоподател е било в основата на последвалите действия от страна на ответните страни. От друга страна всички действия на ответните страни са били изцяло във връзка с предхождащи от И. Т. действия, а последиците от тези негови действия, изразеното недоволство от последиците на неговите действия (неговите субективни разбирания за тормоз) не дават основание на състава да приеме , че спрямо лицето е извършено нежелано поведение - дискриминация под формата на тормоз. Трети специализиран постоянен заседателен състав на основание чл.64, ал.1 от ЗЗДискр.и чл. 65, т. 5 от ЗЗДискр. установява, че ответните страни: И. И. - ръководител „Вътрешен одит“ при М.М.- и.“ ЕАД, град Р., В. И. вътрешен одитор в „Вътрешен одит“ при „М.М.- и.“ ЕАД, град Р., К. С. К. юрисконсулт в „Правна служба“ в М.М.- и.“ ЕАД, град Р., при изпълнение на служебните си задължения за извършване на проверка, съгласно Заповед № РД-09- 307/15.07.2019 г. на Изпълнителния директор на М.М.- и.“ ЕАД, град Р. не са извършили дискриминация по см. на чл.5 във вр. с в § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. по признак „лично положение“ спрямо И. Г. Т. Със същото решение съставът установява, че ответната страна А. А., Изпълнителен директор на М.М.- и.“ ЕАД, град Р., не е извършил нарушение на ЗЗДискр и не е осъществил дискриминация по см. на чл.5 във вр. с в § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. по признак „лично положение“ спрямо И. Г. Т., С постановеното решение Трети специализиран постоянен заседателен състав оставя без уважение жалбата и допълнението към нея по описа на КЗД, подадени от И.Г.Т. от град Р. Интересен случай, разгледан през отчетната година е **Решение №243/05.05.2022 г.** с оплакване за дискриминация, осъществена чрез тормоз по смисъла на чл. 4, ал. 1 във връзка с чл. 5 ЗЗДискр. и § 1, т. 7 и 8 от ДР от ЗЗДискр. по признак „лично положение“, както и „сексуален тормоз“ по смисъла на чл. 5 ЗЗДискр. във връзка с § 1, т. 2 от ДР на ЗЗДискр. В жалбата си К. В. посочва, че била назначена за служител в ответното дружество на 05.10.2020 г., като от самото начало бил изготвен график, за който твърди, че бил в нарушение на трудовото законодателство. Твърди, че спрямо нея е осъществяван сексуален тормоз от М. В.. Добавя, че същият имал лично отношение към нея. В. се оплакала на А. С. относно отношението на В., но нямало резултат. Твърди, че няма копие от договора си за назначаване на работа, макар многократно да го е искала. Жалбоподателката сочи, че при интервюто била пратена към С. отдела и била разпитвана какво е семейното ѝ положение, има ли мъж, деца, има ли жилище на свое име; била разпитвана за родителите си, има ли братя/сестри и т.н. Добавя, че след като уведомила С. за сексуалния тормоз спрямо нея от страна на В., както и за непосилния за жалбоподателката график С. започнал да се държи зле с нея, което тя възприемала за тормоз. Уточнява, че С. многократно ѝ казвал, че ще я уволни. За да постанови правилно решение решаващият състав е разгледал и обсъдил доказателствата по преписката поотделно и в тяхната съвкупност, като е преценил както относимостта им към предмета на спора, така и тяхната годност и доказателствена тежест.

Решаващият състав е приел, че по преписката не се спори, че жалбоподателката- К.К.В. е сключила Трудов договор № 15/29.09.2020 г. с ответното дружество „М.П.М.“ ООД, представлявано

от Р. З. С. Съгласно чл. 4 от трудовия договор същият е бил със срок за изпитване – 6 месеца, за който период работодателят има възможност да прекрати едностранно договора без предизвестие. Трудовото правоотношение между нея и ответното дружество е прекратено със Заповед № 54/02.11.2020 г., на основание чл. 71, ал. 1 от Кодекса на труда, в уговорения в полза на работодателя срок на изпитване.

Съставът е приел, че спорът между страните е относно начина на прекратяване на трудовото правоотношения и по-специално – налице ли е осъществена спрямо жалбоподателя дискриминация по признак „лично положение“ или работодателят законосъобразно и непреднамерено е освободил В. от заеманата длъжност. По преписката не са налице данни, от които да е видно, че спрямо В. е осъществена дискриминация по признак „лично положение“. Съставът се е позовал и на разпоредбата на чл. 9 от ЗЗДискр. От наличните по преписката доказателства, а именно – трудов договор и Заповед за прекратяване на трудовото правоотношение е видно, че последното е прекратено на законово основание, в уговорения в полза на работодателя срок за изпитване.

По оплакването на К. В. в инициативния документ и за осъществен спрямо нея „сексуален тормоз“, за който жалбоподателката твърди, че е извършен от М. В., съставът е изложил подробни доводи, като в мотивите е цитирана и легалната дефиниция за „сексуален тормоз“, съгласно § 1, т. 2 от ДР на ЗЗДискр. - всяко нежелано поведение от сексуално естество, изразено физически, словесно или по друг начин, с което се накърняват достойнството и честта и се създава враждебна, принизяваща, обидна, унижителна или застрашителна среда и в частност – когато отказът да се приеме подобно поведение или принудата към него може да повлияе на вземането на решения, засягащи лицето. Съставът е обсъдил, че дори прекратяването на трудовото правоотношение да е създало у жалбоподателката нежелано от нея емоционално преживяване, то не е последица от дискриминационно поведение по смисъла на приложимите материалноправни норми на специалния закон – Закон за защита от дискриминация.

На основание чл. 65, т.5 от ЗЗДискр., Трети специализиран постоянен заседателен състав установява, че ответната страна „М. П. М.“ ООД, представлявано от Р.З.С., не е извършила дискриминация въз основа на признак „лично положение“ по чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр., спрямо К.К.В. С постановеното решение съставът установява, че ответната страна А.С., не е извършил дискриминация въз основа на признак „лично положение“ по чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр., спрямо К.К.В. Със същото решение установява, че ответната страна М.С.В., не е извършил „сексуален тормоз“ по смисъла на чл. 5 ЗЗДискр. във връзка с § 1, т. 2 от ДР на ЗЗДискр., спрямо К.К.В. С решението Трети специализиран постоянен заседателен състав оставя без уважение жалбата и допълнението към нея, подадени от К.К.В.

През отчетната година съставът е разгледал и решил преписка с оплаквания за дискриминация по признак „гражданство“ срещу нормата чл.24, ал.1, т.18 от Закон за чужденците в Република България (ЗЧРБ) - **Решение № 164/15.03.2022г. Жалбоподателите и сигналоподателя, в случая** от „С.Е. И.“ ООД, твърдят, че лицето А. С., а по официални данни: S. A. /C. A./ е съпруг на българска гражданка и баща на малолетно дете - български гражданин. Към датата депозиране на инициативния документ в КЗД жалбоподателя живее в Република България със семейството си, като преди да влезе в страната, той е кандидатствал за виза, но такава му е била отказвана. В случая се установява, че в момента на депозиране на сигнала S. A. /C. A./ е с незаконен престой на територията на страната. По същество на спора съставът е приел, че изложените в сигнала и жалбата оплаквания касаят действията на ответните страни във връзка с прилагането на чл.24, ал.1, т.18 от Закон за чужденците в Република България (ЗЧРБ), като считат, че постановеният отказ за издаване на виза е дискриминационен (виж депозирания инициативен документ, в който е отразено, че: „... **А. С. е съпруг и баща на български граждани. Семейството живеят заедно в страната ни. Те искат да продължат да живеят в РБ. А. обаче не е влязъл в страната с виза тип “Д”, а по друг легален начин - с пасаван. Това обаче е причината към момента той да не може да узакони престоя си в страната ни. За да получи продължително пребиваване, съгласно приложимия закон - ЗЧРБ, той трябва да представи такава виза. За целта А. трябва да излезе от страната ни, да кандидатства за такава виза, да получи такава (евентуално), да влезе отново в страната ни и да**

кандидатства за продължително пребиваване (цитат). В случая страните по преписката не спорят, че А. С., а по официални данни: S. A. /C. A./ е приет на територията на Република България от Република Гърция, с Решение №11795/23.03.2017г на Държавна Агенция за бежанците към МС, на основание чл. 17, ал.2 от Регламент ЕС №60-40/2013г., издаден от гръцките власти Пасаван с референтен №05/0001162838/10.03.2017г. Не е спорно и обстоятелството, че чуждия гражданин многократно е кандидатствал за виза тип „D“ пред Дипломатически и консулски представителства на Република България извън страната, но такава му е била отказвана от компетентните органи. В хода на производството не е оспорено твърдението на отвените страни, че със Заявление рег. №3477/06.12.2018г по описа на Група „Миграция“ при ОДМВР-Д., лицето е кандидатствало за предоставяне право на продължително пребиваване на чужденец в Република България на основание чл. 24, ал. 7 от ЗЧРБ „за настъпили извънредни обстоятелства“ във връзка е чл. 24, ал. 1 т. 18 от ЗЧРБ. В хода на производството не е оспорено твърдението на отвените страни, че, жалбоподателят, като чужд гражданин, не е изпълнил своето задължение, да представи редовен документ за задгранично пътуване, със страниците на снимката, личните данни, виза по чл.15 ал.1 ЗЧРБ, и печата за последното влизане в страната и свидетелство за съдимост каквото е изискването на чл. 14 ал.1 т. 1 от ППЗЧРБ и чл. 14 ал.1 т.6 от ППЗЧРБ. предвид това, че не отговаря на условията чл. 24 ал. 1 т. 18 от ЗЧРБ и чл. 24 ал. 7 от ЗЧРБ, като на основание чл. 26 ал.2 от ЗЧРБ и чл. 56, ал. 1 от АПК със Заповед №3573-2774/19.12.2018г на Директора на ОДМВР-Д., е постановил отказ за предоставяне право на продължително пребиваване в Република България: Видно от данните по преписката в група „Миграция“ при ОДМВР-Д., на основание подадено заявление вх. №538800-2053/01.09.2020 г. отново е била открита процедура за предоставяне право на продължително пребиваване на чужденец в Република България на основание чл. 24, ал. 7 от ЗЧРБ „за настъпили извънредни обстоятелства“ във връзка с чл. 24, ал.1 т. 18 от ЗЧРБ. Съставът е счел за необходимо да посочи, че съгласно чл. 10 а, ал. 1 ЗЧРБ, отказите за издаване на виза могат да се обжалват по реда на АПК относно тяхната законосъобразност. В случая от страна на „С.Е. И.“ ООД и на жалбоподателите не твърдят, че са обжалвали отказа за издаване на виза. От друга страна оплакванията им за дискриминация, с оглед изложеното в сигнала и в жалбата изцяло касаят отказа за нейното издаване. Съставът е отчел също, че при разглеждане на заявленията за издаване на виза, компетентните органи притежават широка свобода на преценка за условията за прилагане чл. 32, § 1 от Визовия кодекс /Регламент (ЕО) № 810/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на Визов кодекс на Общността/, както на релевантните факти, за да могат да установят дали посочените в тези разпоредби основания пречат издаването на заявената виза. Общностния законодател предоставя голяма свобода на преценка на посочените органи съгласно чл. 21, § 1 и на чл. 32, § 1 от Визовия кодекс - разпоредби, които задължават тези органи да “преценяват дали кандидатът представлява риск за незаконна имиграция , и да обръщат специално внимание на определени аспекти от положението, в което се намира последният, и да установят дали са налице “основателни съмнения” относно определени обстоятелства. Изложени са мотиви, че принцип на международното право, известен като една от характерните прояви на държавния суверенитет, съгласно който държавите имат право да контролират влизането на тяхна територия на лица, които не са техни граждани. Макар държавите-членки да са се съгласили да се откажат от прилагането на такъв принцип по отношение на европейските граждани, чиято свобода на движение е гарантирана с Договорът за функциониране на ЕС, това не е така по отношение на достъпа до териториите на държавите членки на граждани на трети страни. Съставът е приел, че оплакванията за дискриминация се свеждат до това, че според подателите сключен граждански брак с чужденец, гражданин на трета страна извън Европейския съюз (ЕС) и българските граждани и гражданите на която и да е друга страна, член на ЕС се третират по различен начин. Сочат, че когато български гражданин има сключен граждански брак с чужденец, гражданин на трета страна извън ЕС, за да може последният да влезе и да пребивава в страната е необходимо да получи виза тип „D“. С оглед изясняване на така повдигнатия спор, решаващият състав е счел за необходимо да посочи, че гражданството е политико-правната връзка между индивида и държавата, която има траен и устойчив характер. Европейското гражданство не заменя националното, в националната правна доктрина се приема, че това е надстроечно право.

Понятието „европейско гражданство“ е въведено от Договора за създаване на Европейския съюз (ДЕС) или Договор от Маастрихт (1992). Материята по европейското гражданство всъщност не е регламентирана в самия договор от Маастрихт, а в поправките, които той внася в Договора за създаване на Европейска икономическа общност (който след ДЕС се нарича „Договор за създаване на Европейска общност“). Съставът е отчел, че неоспорено се явява и твърдението на ответните страни, че на лицето е било разяснено, че към момента Република България не се намира в условията на „извънредни обстоятелства“, границите на страната са отворени и в конкретния случай не са на лице „извънредни обстоятелства“ по смисъла на чл. 24, ал. 7 от ЗЧРБ. Съставът е приел, че оплакванията за дискриминация се свеждат до това, че според подателите сключен граждански брак с чужденец, гражданин на трета страна извън Европейския съюз (ЕС) и българските граждани и гражданите на която и да е друга страна, член на ЕС се третират по различен начин. Сочат, че когато български гражданин има сключен граждански брак с чужденец, гражданин на трета страна извън ЕС, за да може последния да влезе и да пребивава в страната, е необходимо да получи виза тип „Д“.

Съставът е счел за необходимо да посочи, че гражданството е политико-правната връзка между индивида и държавата, която има траен и устойчив характер. Европейското гражданство не заменя националното, в националната правна доктрина се приема, че това е надстроечно право. Понятието „европейско гражданство“ е въведено от Договора за създаване на Европейския съюз (ДЕС) или Договор от Маастрихт (1992). Материята по европейското гражданство всъщност не е регламентирана в самия договор от Маастрихт, а в поправките, които той внася в Договора за създаване на Европейска икономическа общност (който след ДЕС се нарича „Договор за създаване на Европейска общност“). Трети специализиран постоянен заседателен състав е счел за необходимо да уточни, че разглежданият казус касае въпроси свързани с регулацията на различни по своята същност обществени отношения. Законът за чужденците в Република България (ЗЧРБ), урежда условията и реда, при които чужденците могат да влизат, да пребивават и да напускат Република България, като този закон се прилага и по отношение на членовете на семейството на български гражданин, които не са граждани на държава - членка на Европейския съюз, или на държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария. Със ЗВПНРБГЕСЧТС регламентира условията и реда за влизане, пребиваване и напускане на Република България на гражданите на Европейския съюз и на членовете на техните семейства, както и на членовете на семейството на български гражданин, които са граждани на Европейския съюз и са упражнили правото си на свободно движение, както и спрямо гражданите на държави - страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, гражданите на Конфедерация Швейцария и членовете на техните семейства, които не са граждани на Европейския съюз, Европейското икономическо пространство и Конфедерация Швейцария, които по силата на сключени международни договори с Европейския съюз имат право на свободно придвижване. Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета на от 29 април 2004 година се отнася за правото на граждани на Съюза и на членовете на техните семейства да се движат и пребивават свободно на територията на държавите-членки. Директива 2004/38/ЕО е транспонирана в Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС и членовете на техните семейства (ЗВПНРБГЕСЧТС). С оглед данните по преписката съставът следва да посочи, че в случая няма сходство между положението на български гражданин сключил брак с гражданин на държава - членка на ЕС и български гражданин, сключил брак с гражданин на трета страна извън ЕС, желаещи да получат разрешение за пребиваване в Република България. От това следва, че по преписката не се установява голям сравнител. Не се установяват и данни за лице/лица, които при сравними сходни обстоятелства с тези на жалбоподателите да са били третирани по-благоприятно от националните власти. Съставът е посочил, че не е компетентен да се произнася по въпросите касаещи преценката на съответните компетентни органи свързани с издаване и отказ от издаване на съответен тип виза, още повече, че оспорване на тези откази и самият контрол за законосъобразност се осъществява в съда. При съвкупната преценка на събраните по преписката доказателства не се установяват данни, въз основа на които да може да се сформира предположение за неравно третиране спрямо жалбоподателите Г. Й. А. и съпругът й А.С., а по

официални данни (S.A./C.A./). Ето защо настоящият състав е счел, че оплакванията за нарушение на чл. 4, ал.2 и ал.3 по признак „гражданство“ заявени в подадения от „С.Е. И.“ ООД сигнал и жалбата на Г.Й.А. и съпругът и А. С., а по официални данни (S.A./C.A./), се явяват неоснователни, а от там и недоказани. Воден от гореизложеното, Трети специализиран постоянен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация на основание чл.65 от ЗЗДискр. е установил, че ответната страна не е допуснал нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 4, ал. 2 и ал.3 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателите: Г. Й. А., и А.С., а по официални данни (S.A./C.A.), гражданин на И.Р.П. и двамата с адрес: xxxx, на основата на признак „гражданство“ по см. на чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр. Установява и че ответната страна не е допуснал нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 4, ал. 2 и ал.3 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателите: Г. Й. А., и А.С., а по официални данни (S. A./C. A.), гражданин на И. Р. П., на основата на признак „гражданство“ по см. на чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр. Съставът е оставил без уважение подадените : сигнал и допълнение към него подадени от от „С.Е.И.“ ООД, както и жалбата подадена от Г.Й.А. и съпругът и А.С., а по официални данни (S.A./C.A./), гражданин на И.Р.П., като неоснователни.

През отчетната година съставът разглежда оплакване за тормоз подаден от наемател на общинско жилище - **Решение №348/17.06.2022г.** във връзка с личното й положение. Семейството на жалбоподателката е било настанено в обитаваното от тях общинско жилище с настанителна заповед №77-К-5/24.03.2005г. на кмета на Р. „И.“ – С.О. Наемното правоотношение с членовете на семейството на Ц.М. е било прекратено със заповед №741/14.06.2006г. на кмета на р. „И.“. Заповедта е обжалвана от К. Д. и М. М. – родителите на жалбоподателката, като същата е потвърдена с Решение по адм. дело №03080/2006г. на СГС и Решение по адм. дело №15082/2009г. на ВАС, с което е потвърдено Решение по адм. дело №03080/2006г. на СГС. В хода на производството е установено, че последвала Заповед за изземване на общинско жилище №986/12.10.2010г., която отново е била обжалвана по съдебен ред и потвърдена с Решение по адм. дело №1544/2016г. на АССГ и Решение по адм. дело №188/2017г. на ВАС, с което е потвърдено Решение по адм. д. №1544/2016г. на АССГ. Засадащият състав след анализ на събраните доказателства е приел, че действията на кмета на Р. „И.“ не представляват „тормоз“ по защитения съгласно чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. признак „лично положение“, а са законоустановена възможност на кмета. Съгласно чл.34, ал.1 от НРУУРОЖТСО „изземването на общински жилища, които се владеят или държат без основание, не се използват по предназначение, или необходимостта от които е отпаднала, се извършва със заповед на кмета на района, на чиято територия се намират“. Издаването на заповед за изземване на общинско жилище, обитавано без правно основание от семейството на жалбоподателката е в правомощие на кмета на съответния район, като това е и негово задължение съгласно чл.4 от НРУУРОЖТСО. Признакът „лично положение“ включва почти всякакви признаци, без да е необходимо жалбоподателят да посочва в кой закон или международен договор, по който Република България е страна, е установен съответният признак. Признакът „лично положение“ може да включва различни характеристики на личността: местоживеене, ръст, цвят на косата и очите, тегло, стаж, професионален опит, дали лицето получава социални помощи, майчин език, акцент или диалект, хранителни навици, културни обичаи, както и други черти, които отличават един човек или група хора от останалите. В конкретния случай личното положение на жалбоподателката е именно това, че същата живее в общинско жилище. Съставът е приел за установено, че към датата на депозиране на становището от ответната страна семейството на жалбоподателката е картотекирана с протокол №214/29.01.2021г. Изпратено е писмо с изх. №РИС16-ГР94-2223-(17)/10.02.2021г. до М.М. – баща на жалбоподателката, с което същият е поканен да получи протокола с решението на комисията по чл.10 от НРУУРОЖТСО. Видно от приложената като доказателство обратна разписка писмото е върнато в цялост. Семейството на жалбоподателката е било включено в утвърдения със Заповед №РИС21-РД56-53/31.03.2021г. на кмета на С.О. Р. „И“ списък за настаняване под наем в общински жилища на семейства /домакинства/ за 2021г., семейството на Ц.М. е включено в списъка под №2 в частта от списъка за едночленни и двучленни семейства (домакинства). Списъкът е бил обявен на 31.03.2021г. в срока по чл.15, ал.6 от НРУУРОЖТСО – „Кметът на района разглежда постъпилите възражения, утвърждава списъка до 31 март и го обявява на информационното табло в районната администрация“. Решаващият състав е счел за необходимо да уточни, че

редът за настаняване в общински жилища е нормативно установен в НРУУРОЖТСО, като липсва нормативно задължение на органа да издаде на картотекирани лица, заповед за настаняване в конкретно общинско жилище. По отношение на допълнителното оплакване на Ц. М., че договорът за наем е сключен само с баща ѝ, без тя да бъде вписана като член на домакинството и без да фигурира поименно, съставът следва да уточни, че съгласно НРУУРОЖТСО договорът се сключва само с титуляра на настанителната заповед. Лицата, които са вписани в настанителната заповед са общински наематели и като такива същите имат еднакви права и задължения. В конкретния случай в настанителна заповед №РИС22-РД66-9/07.03.2022г. на кмета на Р.„И“ фигурират имената на жалбоподателката и баща ѝ. От извършена служебна справка се установи, че договорът за наем е образец от НРУУРОЖТСО и не е в правомощията на Р. „И.“ да променя формата на договора, който е утвърден и е част от Наредбата. По отношение на твърденията на Ц. М. относно невъзможността за извършване на адресна регистрация на искания от нея адрес, заседаващият състав е отхвърлил твърдението ѝ, тъй като съгласно чл.92, ал.7 от Закона за гражданската регистрация „За извършване на адресна регистрация на лица, настанени в държавни или общински жилища, не се изисква представяне на писмено съгласие от собственика на имота, а само настанителна заповед или договор за наем. Въз основа на гореизложеното, заседаващият състав е установил, че ответната страна Кметът на Р. „И.“ – в качеството му на представляващ Р.„И“, не е извършил „тормоз“ по смисъла на §1, т.1 от ДР на 33Дискр. по защитения съгласно чл.4, ал.1 от 33Дискр. признак „лично положение“, поради което жалбата и допълненията към нея следва да бъдат оставени без уважение. С оглед гореизложеното и на основание чл.64, чл.65 и чл.66 от Закона за защита от дискриминация, Трети специализиран постоянен заседателен състав установява, че с действията си ответната страна Кметът на р. „И“ – в качеството му на представляващ Р. „И.“, не е осъществил дискриминация под формата на „тормоз“ по смисъла на §1, т.1 от ДР на 33Дискр. по защитения съгласно чл.4, ал.1 от 33Дискр. признак „лично положение“ по отношение на жалбоподателката Ц.М.М и е оставил без уважение жалбата.

През календарната година съставът е обсъдил и решил интересен казус свързан с издаването на „Зелени сертификати“ във връзка с Covid -19. Оплакването също е във връзка с признака „лично положение“. Пример за това е **Решение № 425/07.09.2022г.** Оплакванията за дискриминация са насочени срещу Заповед РД-01-856/19.10.2021 г. на министъра на здравеопазването по признак „лично положение“.

Жалбоподателката счита за дискриминация обстоятелството, че тя не попада в кръга на лицата, преболеждали Covid-19, на които се издава „зелен сертификат“, а имала документ от здравно заведение (с подпис и печат), че тя е преболеждала пневмония причинена от “SARS-Cov-2”, но не може да и бъде издаден такъв сертификат за преболеждала, тъй като тя не е правила PSR тест, като това обстоятелство счита за дискриминация.

Жалбоподателката сочи, че според издадената заповед номер РД-01-856/19.10.2021 издадена от министерството на здравеопазването на Република България, и подписана от министъра на здравеопазването, всички лица навършили 18 години са длъжни да притежават т.нар. “Зелен сертификат”, или негативен ПСР тест, или бърз антигенен тест, за да могат да посещават обществени места. В това число и работните си места. Преустановяват се посещенията от горепосочените и на обществени места като: СПА центрове, фитнес зали, спортни клубове, заведения за хранене, хотели и други.

Ответната страна обяснява, че съгласно чл. 63, ал. 4 от Закона за здравето (33) при обявена извънредна епидемична обстановка министърът на здравеопазването въвежда със заповед временни протиепидемични мерки по предложение на главния държавен здравен инспектор. Пояснява се, че със Заповед № РД-01-856/19.10.2021г. на министъра на здравеопазването, допълнена със Заповед № РД-01-861/ 21.10.2021 г., са въведени временни протиепидемични мерки на територията на Република България, считано от 21.10.2021г. Заповедта не е действаща към настоящия момент, допълва, че същата е отменена с т. XII от Заповед № РД-01-890/ 03.11.2021 г. на министъра на здравеопазването. Ответната страна обяснява, за целите на прилагането на посочената заповед лицата, които са преболеждали COVID-19, го удостоверяват с валиден документ за преболеждане по смисъла на Заповед № РД-01-733 от 27.08.2021 г. на министъра на здравеопазването. Валидният цифров COVID сертификат на ЕС за преболеждане може да

удостоверява само положителен резултат от NAAT изследване (изследване по метода PCR), което е съобразено с изискванията на Регламент (ЕС) 2021/953 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2021 година относно рамка за издаването, проверката и приемането на оперативно съвместими сертификати за ваксинация срещу, направено изследване за и преболедуване на COVID-19 (Цифров COVID сертификат на ЕС) с цел улесняване на свободното движение по време на пандемията от COVID-19. Аналогичният на цифровия COVID сертификат на ЕС за преболедуване документ може да удостоверява положителен резултат както от PCR изследване, така и от бърз антигенен тест.

Съставът е приел, че конкретно оплакванията за дискриминация са насочени срещу издадената заповед № РД-01-856/19.10.2021г. издадена от министъра на здравеопазването, в която имало изискване за всички лица навършили 18 години да притежават т.нар. "Зелен сертификат", или негативен PCR тест, или бърз антигенен тест, за да могат да посещават обществени места. В случая отрицателният ефект според жалбоподателката е изискването за доказване на конкретно заболяване – чрез PCR тест, като счита, че това е дискриминационно след като тя е имала пневмония. Въпросът, дали причината за пневмонията е следствие на COVID-19 или на друг фактор, КЗД не е компетентна да обсъжда и преценява въпроси свързани с конкретно заболяване. С оглед твърденията в жалбата, КЗД може да обсъди въпроса само до това, дали има засегнати лица от привидно неутралната заповед на министъра на здравеопазването и дали същата е пропорционална на преследваната цел.

В случая и с оглед спецификата на казуса решаващият състав държи сметка, че COVID-19 е инфекциозно заболяване е причинено от новооткрития корона вирус 2019-nCoV, неизвестен до декември 2019 г. Също така, в края на януари 2020г., в съответствие с разпоредбите на Международните здравни правила, Световната здравна организация обяви заболяването с COVID-19 за спешност за общественото здраве от международно значение. Впоследствие, поради повсеместно разпространение на заболяването в световен мащаб и засягането на голям брой хора, COVID-19 беше обявено за пандемия. В хода на производството не е оспорено твърдението на ответните страни, че за целите на прилагането на посочената заповед лицата, които са преболеждали COVID-19, го удостоверяват с валиден документ за преболедуване по смисъла на Заповед № РД-01-733 от 27.08.2021 г. на министъра на здравеопазването.

Валидният цифров COVID сертификат на ЕС за преболедуване може да удостоверява само положителен резултат от NAAT изследване (изследване по метода PCR), което е съобразено с изискванията на Регламент (ЕС) 2021/953 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2021 година относно рамка за издаването, проверката и приемането на оперативно съвместими сертификати за ваксинация срещу, направено изследване за и преболедуване на COVID-19 (Цифров COVID сертификат на ЕС) с цел улесняване на свободното движение по време на пандемията от COVID-19. Аналогичният на цифровия COVID сертификат на ЕС за преболедуване документ може да удостоверява положителен резултат както от PCR изследване, така и от бърз антигенен тест.

Съгласно Приложение № 1 към т. 2 от Заповед № РД-01-724 от 22.12.2020 г. на министъра на здравеопазването за потвърден случай на COVID-19 се приема само лице, отговарящо на лабораторните критерии, а именно: откриване на нуклеинова киселина или на антиген на SARS-CoV-2 в клинични проби. Със Заповед № РД-01-915/09.11.2021 г. на министъра на здравеопазването за изменение и допълнение на Заповед № РД-01-890/ 03.11.2021 г., е била въведена възможност за лицата, които не са потвърдени случаи на COVID-19 чрез PCR изследване или бърз антигенен тест, но при които има наличие на антитела срещу SARS-CoV-2, доказано чрез лабораторен тест за количествено изследване на Anti-SARS-CoV2 IgG със стойности повече от 150 BAU/ml, да представят удостоверение за наличие на антитела, което представлява валиден документ за изследване. Изследването се извършва с лабораторни диагностични тестове (ин витро медицински изделия - IVD), които имат "CE" маркировка и са включени в базата данни на Съвместния изследователски център към Европейската комисия към 03.11.2021 г. Удостоверението се създава в Националната информационна система за борба с COVID-19 само за лица с лабораторни резултати, отговарящи на посочените и е достъпно в електронен формат на интернет страницата на Националната здравна информационна система

- <https://his.bg>. Удостоверението е с валидност до 90 дни от датата на лабораторния тест и се издава за изследвания, направени след 11.11.2021 г. Такава възможност е предвидена и в действащата Заповед № РД-01-973/ 26.11.2021 г. на министъра на здравеопазването, изменена със Заповед РД-01-991/ 02.12.2021г., с която са били въведени временни противоепидемични мерки на територията на Република България до 31.03.2022 г.

Мотивите за определяне на стойностите за количественото изследване на Anti-SARS-CoV2 IgG се съдържат в мотивите към Заповед № РД-01-915/09.11.2021 г. Видно от доказателствата, в издадената заповед са били предвидени различни възможности на хората да отговорят на изискването за предоставяне на зелен сертификат. Предвидено е, че сертификат се издава не само за преболеждали и ваксинирани граждани, а е предвидена и възможността и за предоставяне на отрицателен резултат от изследване.

Съставът е отчел обстоятелството, че М.Х.Г. сама е преценила да не се тества с PCR тест, като по-този начин същата не може да попадне в кръга на лицата, които са били със задължителна изолация, поради което тя не може да получи и „зелен сертификат“, удостоверяващ, че е преболеждала. В конкретния период състава е отчел, че за да се докаже, че едно лице е преболеждало, действащото изискване е било лицето да има изследване от PCR тест или антигенен тест, за да се установи нуклеинова киселина или антиген в пробата, за да може да е ясно, че това лице наистина е преболеждало COVID. Факта, че М. Г. е имала пневмония, за която лекарите са споменали, че е с такава характеристика, не доказва, че лицето е било болно от COVID-19 и съответно не може да му се издаде сертификат за преболеждане, с оглед на дадените обяснения от страна на ответната страна- министъра на здравеопазването чрез процесуален представител. По същество жалбоподателката иска да ѝ се признае, респ. да ѝ се издаде сертификат, за това че пневмонията, за която е била лекувана е следствие от COVID-19, с което на практика възпроизвежда нейното лично разбиране на какви критерии следва да се издават зелените сертификати. Съставът е отчел, че такива са били и правила по Регламент на Европейския съюз за цифровия COVID сертификат на ЕС. В случая с оглед на оплакванията, не е имало предвиден ред, съгласно който Георгиева да бъде регистрирана впоследствие с документ удостоверяващ, че е била болна от COVID-19 поради пневмония. По твърдението на жалбоподателката, че ще започне нова работа и работодателят ще изисква предоставяне на зелен сертификат, в хода на производството не са ангажирани доказателства в тази връзка и с оглед разпоредбата на чл.9 от ЗЗДискр. Ето защо следва да се приеме, че в случая същите се явяват голословни. Съставът е изложил мотиви за това, че защитените признаци са легално дефинирани лични/обществени качества, винаги свързвани с наличието им в дадено лице/ субект/, което наличие е изключено ex lege да бъде предпоставка за различно третиране на това лице с оглед реализиране на негови права или изпълнение на задължения, сравнимо с друго лице, у което тези качества отсъстват. Защитения признак, винаги е елемент от действителността, макар и свързан с някакво отношение към лицето, т. е. следва да е качество, присъщо на лицето, и поради което да бъде изразено от заявителя по начин, който да обуславя възможността за събиране на доказателства за установяването му в производството като част от фактическия състав на твърдяната за осъществена форма на дискриминация. По преписката също така не се установява, че жалбоподателката е носител на характеристика иманентно присъща на личността, с оглед на което да се приеме, че е носител на защитения признак „лично положение“. В случая не е оспорено и обстоятелството, че за да получи дадено лице „зелен сертификат“ освен тест удостоверяващ, че лицето е болно от COVID-19, сертификати се издават и за лица, които са ваксинирани и за такива които представят изследване за наличие на антитела, по утвърден медицински стандарт критерии. Видно от данните по преписката за лица, които са преболеждали (в т.ч. и жалбоподателката Георгиева), са съществували и други възможности, за да може да ѝ се издаде зелен сертификат, ако има наличие на антитела, въз основа на тест или ваксинация. От това следва, че изначално по отношение на оплакването и за издаване на зелен сертификат е имало обективна възможност същата да получи такъв.

С оглед гореизложеното настоящият състав счита, че издадените от министъра на здравеопазването заповеди: Заповед № РД-01-856/19.10.2021 г. на министъра на здравеопазването, допълнена със Заповед № РД-01-861/ 21.10.2021 г., с които са били определени правила и условия

за издаване на „зелени сертификати“, и са въведени временни противоепидемични мерки на територията на Република България, считано от 21.10.2021г., (като същата е била отменена с т. XII от Заповед № РД-01-890/03.11.2021 г. на министъра на здравеопазването) са преследвали легитимна цел, а с оглед здравната обстановка в страната октомври – ноември 2021 г., са били обективно и разумно оправдани. Предвид спецификата на казуса настоящият състав е посочил, че следва на основание чл.47, т.6 от ЗЗДискр. да упражни правомощията и с превантивна цел да даде препоръка на министъра на здравеопазването да предвиди съответни мерки във връзка с чл.10 от ЗЗДискр. при издаване на индивидуални административни актове свързани с общественото здраве, с цел да се гарантира правото на равенство в третирането за всички групи от обществото и недопускане на дискриминация, като бъдат предвидени и изключения от общите правила. Съставът установява на основание чл. 65, т. 5 от ЗЗДискр., че ответната страна в производството Министърът на здравеопазването на Република България, във вр. с издаване на Заповед № РД-01-856/ 19.10.2021 г. на министъра на здравеопазването, допълнена със Заповед № РД-01-861/ 21.10.2021 г., с които са определени правила и условия за издаване на „зелени сертификати“, и са били въведени временни противоепидемични мерки на територията на Република България, не е извършил нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., доколкото с определените изисквания са били обективно оправдани и преследват легитимна цел. Установява, че ответната страна в производството Министъра на здравеопазването на Република България, с определянето на конкретни изисквания за издаване на зелени сертификати за периода през октомври – ноември 2021 г., не е извършил нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. на основата на признак „лично положение“ спрямо жалбоподателката. Жалбата е оставена без уважение, като неоснователна.

Друг интересен казус е във връзка с оплакване от адвокат срещу действия на служители на МВР. Предвид изложени оплаквания за дискриминация по признак „лично положение“ по смисъла на чл.4, ал.1 от Закона за защита от дискриминация, преписката е разпределена за разглеждане от Трети специализиран постоянен заседателен състав - **Решение №177/23.03.2022г.** В инициативният документ и допълненията към него жалбоподателят излага оплаквания срещу поведението на ръководството на ОД на МВР Б. и негови служители - юрисконсулти на дирекцията, които от три години си позволявали да упражняват спрямо него прояви на дискриминация и спрямо други негови колеги - адвокати и граждани. Сочи юрисконсулти Г.В. и А.Д., които следвало да консултират ръководството на дирекцията и да бъдат коректив на евентуални противоправни действия. Спорът бил по повод предявена към ОД на МВР претенция за плащане присъдени от съда разноски по административно дело на негов клиент, който нямал открита банкова сметка и затова представили искане вх. № 251000-6492/31.03.2021 г. с надлежно заверено копие от нотариално заверено пълномощно сумата да бъде преведена по банкова сметка на адв. К.

В жалбата се твърди, че в разрез с Наредбата за документооборота в МВР и задълженията им за регистриране на всяко получено съобщение, от ОД на МВР не му отговаряли вече две седмици и така принуждавали клиента му, който ги е осъдил, да чака благоволенieto им да платят. Намира това поведение за дискриминационно, тъй като освен, че е противоправно, то е насочено именно и спрямо него, без да има каквото и да е основание за искането от него действие, поради и което не го обосновавали. Отбелязва, че все още от 30.03.2021 г. чакал превод на сумата от 605 лв. за З.Т., за когото въпреки представеното нотариално заверено пълномощно продължавали да искат оригинала. Посочва, че след три години на жалби и сигнали, стигнали до там, че написали сигнал до прокуратурата и вече трета година срещу него се водело следствено дело в Районна прокуратура Б. за предполагаеми измами на негови клиенти, че получавал присъдените им от съда суми и не им ги предавал, злепоставяли го пред служители в съда и прокуратурата, където работел всеки ден.

Моли Комисията да приеме, че е налице извършено от страна на ръководството на ответното учреждение - ОД на МВР Б. и неговия ръководител - директор К.К., съответно юрисконсултите в същото това учреждение, нарушение по чл. 4 от ЗЗДискр. - чл. 47 т. 1/, както и издаване на акт за преустановяване на това нарушение - чл. 47 т. 2 и задължително предписание

за избягване за в бъдеще на подобни действия - чл. 47 т. 4 от ЗЗДискр.

Старши комисар К.К. – директор на ОД МВР – Б.посочва, че със заявление З. Т., действащ чрез адв.С.К., е предявил пред ОДМВР-Б. за изплащане изпълнителен лист №., в което било посочено, че сумата по изпълнителния лист следва да бъде преведена по банковата сметка на пълномощника. Сочил, че с писмо адв. К. Е бил уведомен, че следва да представи оригинала на пълномощното, което му дава право да получи сумата по предявения изпълнителен лист по собствената си банкова сметка. Посочили още, че тъй като в конкретния случай пълномощното е изрично и не съдържа други права, то представянето му в оригинал не би следвало да представлява затруднение и че представянето на оригинала на пълномощното не е необичайно искане от страна на платеца и почива на законово основание.

Оспорва се твърдението за проявено дискриминационно отношение, и счита, че действията на ОДМВР-Б. са продиктувани от целта на закона. Подписът на заявителя - титуляр на вземането по изпълнителния лист не бил положен на нито един от представените пред ОДМВР-Б. документи, но за сметка на това бил наличен върху оригинала на пълномощното. Тъй като адвокат К. не бил единствения адвокат в подобна ситуация, за сравнение и обосноваване на липсата на дискриминация по признака лично положение представя като доказателства писмо до адвокат М. М. и писмо до адвокат Т. Р., с които същите били уведомени, че за да получат сумите по изпълнителните листи по своите банкови сметки, следва да представят пълномощните си в оригинал. Отново заявява, че пълномощните са изискани само за сверка с представените копия.

Горното им поведение по отношение на всички други сходни случаи било в резултат на образуването против адвокат К. следствено дело № ./2019г. по описа на Окръжна прокуратура Б., Окръжен следствен отдел, което било висящо във фазата на досъдебното производство към момента на изготвяне на решението на КЗД. Предмет на разследване по посоченото досъдебно производство били многократни действия на адв. С.К., извършени пред Областната дирекция на МВР гр.Б. В разследваните случаи адв. Каров се легитимирал писмено като пълномощник на титуляри на вземания по изпълнителни листи и получил присъдените суми, като разследването имало за задача да установи дали действително е бил упълномощен по предвидения в закона ред и дали правомерно е получил сумите по изпълнителните листи.

Областна дирекция на МВР Б.с е представила писмени доказателства: писмо рег. № 251000-7166/08.04.2021 г. до адв. М.М., писмо рег. № 251000-2467/02.02.2021 г. до адв. Т.Р, от които също е изискан оригинал на пълномощно във връзка с предявена претенция от тяхна страна за плащане на дължима сума съответно по изпълнителен лист и по съдебно – деловодни разноски и за да получат сумите по своите банкови сметки. В случая, видно от посочените писма от ОД на МВР Б. до адв. К., до адв. М.М. и до адв. Т.Р., на същите не им е отказано да бъдат изплатени дължимите суми. И тримата са уведомени, че за да получат сумите по своите банкови сметки следва да представят пълномощните си в оригинал. Предвид това съставът счита, че и жалбоподателя, и двамата му колеги адвокати са били равно третирани, тъй като и за тримата е било налице едно и също условие – представяне на пълномощно в оригинал.

За пълнота на изложението е отбелязано, че към датата на изготвяне на настоящото решение, ОД на МВР Б. е превело търсената парична сума, присъдена на доверителя на адв. К., след представяне на ново пълномощно в оригинал от негова страна.

Съставът е счел, че не може да се направи извод за преднамереност спрямо жалбоподателя от страна на ответната страна. Предвид изложеното, съставът счита, че жалбоподателят не е третиран по различен или по-неблагоприятен начин в сравнение с другите му колеги адвокати и следва да остави без уважение оплакванията в жалбата.

Решения на Четвърти специализиран постоянен заседателен състав

Практиката на Четвърти специализиран постоянен заседателен състав е съобразена и приведена в хармония със съдебната практика, като решенията се мотивират със съотноситими позовавания на норми от международни договори и конвенции, по които Република България е страна и в съответствие с вътрешните нормативни актове, уреждащи защитата срещу всички

форми на дискриминация и съдействие за нейното предотвратяване.

Пример за разгледан казус с оплакване за дискриминация по признак „политическа принадлежност“ е **Решение № 153/2022 г.** Жалбоподателят М.П. твърди, че е по-неблагоприятно третиран в качеството на гражданин, който не е член на политическа партия в сравнение с лица, принадлежащи към определена партия и е предявено и оплакване за тормоз.

В жалбата М.П. посочва, че в навечерието на местни избори получил обаждане от главната счетоводителка на работодателя – А., която била кандидат за общински съветник за гр. В. Твърди, че разговорът се състоял в това, че трябвало да направи списък със служителите, като след изготвянето му, да извика всички служители и тези които ще гласуват за нея, да се подпишат. Твърди, че изпълнил нареждането ѝ, но пред него никой не се подписал. Сочи, че на следващия ден отново се обадила и казала, че по нареждане на изпълнителния директор, трябвало да я вземе от офиса и да я закара в с. Ч, като преди това да предупреди колегите да я чакат. И това било изпълнено и М.П. организирал срещата, като на тази среща, агитирала колегите да гласуват за нея по следния начин, цитира: „По нареждане на Изпълнителния директор, трябва да гласувате за мен с цел да имаме представител в общинския съвет, който да помага на фирмата за поръчките от Община В. При неуспех няма да имате работа и заплатите ще бъдат намалени“. Същата среща била проведена и в базата в с. К. Твърди, че А. казала, че ако жалбоподателят иска голяма заплата трябвало да гласува за нея. Сочи, че няколко дни след изборите, усетил различно поведение от страна на А. Л. и чести подмятания, за това, защо клиентите купуват тази фракция а не онази, че купувал ремъци, че харчел много пари за части и др. подобни.

Сочи, че след около месец и половина на постоянни дебати, бил назначен негов колега В.Ц. на длъжност Ръководител смяна АБ и ТСИ - с. Ч, като назначаването ясно го навело на мисълта, че искат да го уволнят. Твърди, че на 10.02.2020 г. го извикали в офиса и му връчили заповед за уволнение, която подписал, но се оказало, че са сбъркали датата и трябвало да се подпише нова такава. Изготвили нова, но изп. директор, чийто подпис бил нужен на заповедта го нямало. Твърди, че понеже много пъти ги виждал да го подписват им предложил и сега да го направят, като без да се замислят, те го подписали както на заповедта, така и в трудовата му книжка. Сочи, че малко след като си тръгнал му се обадила А. Л. да се върне в офиса, за да занесе заповедта, че трябвало да се подпише и прокуриста на фирмата В.Р. Жалбоподателят тръгнал към офиса, като по път получил ново обаждане от А.Л. да не ходи. Сочи, че на 11.02.2020г. получил обаждане отново да отиде в офиса да подпише нова заповед, че старата я анулирали, но този път отказал да отиде.

Твърди, че през м. август 2020 г. бил принуден да подаде писмени обяснения и докладна, с цел да прекрати тормоза. Твърди, че в цялата документация многократно информирал изп. директор, че няма служебен имейл чрез който да комуникират, няма компютър, както и служебен превоз. Сочи, че изпращал отговори по трето лице, както и по куриер и при едно от връчванията на писмо, В. го предупредила, че само лично ще приемат писма от него. Счита, че от наложения му психически тормоз, на 24.08.2020 г. се наложило да посети психиатър, като му били изписани лекарства за сън.

М.П. настоявал, че ответникът, в качеството му на изпълнителен директор на П.С. АД, гр. В осъществил дискриминация, извършена под формата на „психически тормоз“ по §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр. по признак „политическа принадлежност“. От м. октомври 2019г. работодателят спрял да му изплаща пари за командировки, като единствено в неговата компетентност е да взема такова решение, като обективна причина за това му действие не била налице. По този начин жалбоподателят бил „наказан“, след като не гласувал както трябва на местните избори за кмет и общински съветници.

Свидетелят П.П. – свидетел на жалбоподателя, посочил партийната принадлежност и на жалбоподателя и на главната счетоводителка, но категорично посочва, че не знае изпълнителния директор на П.С. АД от коя партия е. Наред с това категорично заявил, че не знае каква е политическата принадлежност на ответната страна, а също и жалбоподателят не посочил партийната принадлежност на изп. директор, поради което заседаващият състав отхвърля твърденията на М.П. за осъществена дискриминация под формата на „тормоз“. Така у съставът се формирал извод, че дори е вероятно жалбоподателят и ответната страна да имат еднаква

политическа принадлежност. Така не било възможно да се установи, че изп. директор е извършил дискриминация под формата на „тормоз“ по признак „политическа принадлежност“. Следва да се отбележи, че М.П. посочил, че именно главната счетоводителка му казала да гласува за нея, а не изпълнителния директор. Жалбоподателят заявил, че след отказа му да подкрепи главната счетоводителка на местните избори през 2019 г., ответникът променил отношението си, но от събраните по преписката писмени и гласни доказателства, това твърдение не било потвърдено. Свидетелят В.В. също потвърждава, че е агитирала на местните избори да се гласува за нея, но от показанията не се установило ответникът да е агитирал за определена политическа партия и/или кандидат. Свидетелят В. също потвърдил, че изп. директор не е агитирал политически и не е разговарял с подчинените си на политически теми. Свидетелката А. категорично отхвърлила твърдението на М.П., че тя е заявила на съпругата на жалбоподателя, че ако иска съпругът ий да получава по-висока заплата, е необходимо той да гласува за нея.

По отношение писмени обяснение, които работодателят изискал от М.П. съставът счел, че право на работодателя е да иска писмени обяснения от служителите си, а тези действия не представляват дискриминация под формата на тормоз, а са от трудово-правен характер.

Със заповед на изпълнителния директор на П.С. АД, на основание чл.190, ал.1, т.4 от КТ на жалбоподателя било наложено дисциплинарно уволнение. Установено било, че причината за дисциплинарното уволнение на жалбоподателя се състояла в унищожаване на документи, издадени от П.С. АД. Същото се потвърдило и от докладната от В.П. – счетоводител и С.Л. – специалист пътно строителство, чрез която изпълнителният директор бил уведомен, че жалбоподателят при връчване на искания за обяснения демонстративно скъсал единия документ.

От всички събрани по преписката писмени и гласни доказателства не е установено да е извършена дискриминация под формата на тормоз по признак „политическа принадлежност“ по отношение на жалбоподателя от ответната страна, поради което жалбата е оставена без уважение.

Пример за проведено производство във връзка с оплаквания за дискриминация въз основа на признак „убеждения“, е **Решение 271/2022 г.** Дъщерята на жалбоподателя А. С. била ученичка в 7 „б“ клас при ППМГ „Д.С.“ гр. С. На 21.04.2021 г. в 7 „б“ клас при ППМГ „Д.С.“ гр. С. трябвало да се проведе пробна матура по български език. Наред с това на учениците по програма било обявено, че ще имат контролни работи по химия и биология. Сутринта жалбоподателят и съпругата му в телефонен разговор се обадили на директора на ППМГ „Д.С.“ гр. С., предявявайки молба да премести едната контролна работа в друг ден, тъй като провеждането на две контролни работи за една паралелка в един и същ ден е в противоречие с чл.70, ал.6, т.1 от училищния правилник. Твърди, че това обаждане предизвикало гнева на директора и не довело до яснота какво ще направи по тяхната молба.

Впоследствие били предприети действия, които жалбоподателят определя като непряка дискриминация, а именно: Била отменена пробната матура по български език на 7 „б“ клас, в който ученичка била дъщеря му, а със 7 „а“ клас се провела пробната матура по график. Жалбоподателят сочи, че в „школо“ и в групата на класа във Facebook се тиражирало като причина, че няма да се състои пробна матура за 7 „б“ клас, тъй като родител на ученик от класа се е обадил да се оплаче, че учениците са много натоварени. Това се сметнало от родителите на останалите деца като груба намеса и предизвикало изключително неприятни коментари в група 7 „Б“ клас - ППМГ гр. С - 2020/2021 г.

Жалбоподателят счита, че въз основа на възгледите за спазване на правилника на гимназията, учениците от 7 „б“ клас били поставени в неравноправно положение спрямо учениците от 7 „а“ клас тъй като умишлено им отменили пробната матура по български език и обявили, че такава няма да се състои до края на учебната година, а учениците от 7 „а“ клас провели пробна матура и като причина било изтъкнато обаждането на жалбоподателя и съпругата му /възгледите им за прилагане на правилата/. Счита, че това е типичен пример за непряка дискриминация и твърди, че за да оправдаят действията си, с помощта на класен ръководител на 7 „б“ клас, били написани клевети в групата /група 7 „Б“ клас - ППМГ гр. С - 2020/2021г./ и тези

коментари създали враждебна среда, която той счита за тормоз спрямо неговото семейство.

Сочи, че била отменена пробната матура по български език на 7 „б“ клас, в който ученичка е дъщеря му, а със 7 „а“ клас се провела пробната матура по график. Като аргумент за тази отмяна бил посочен телефонния разговор с Директора. Счита, че по признак „убеждение“ - носител на който е той, била наложена дискриминационна политика на дъщеря му и на целия клас.

Жалбоподателят счита, че заради неговото убеждение дъщеря му била дискриминирана и не била допусната до възможността да провери знанията си на пробната матура, а такава възможност била предоставена на другия клас, защото там нямало родител, който да изложи мнението /синоним на убеждение/ си за спазване на правилата, а така също била отказана този вид консултация по български език под формата на пробна матура. Счита, че като носител на признака „убеждение“ жалбоподателят бил поставен в дискриминационно третиране в така създадената група - група 7 „Б“ клас - ППМГ гр. С - 2020/2021 - кл. р-л: В във Facebook, където бил третиран като единствен виновен за това, че на учениците от 7 „Б“ клас им е отнето правото да правят пробна матура по български език.

В писмено становище М.Н. – директор на ППМГ „Д.С.“ оспорва наведените твърдения, като посочва, че макар пробен изпит по БЕЛ на 21.04.2021г. да не бил проведен, след поредната ротация на присъствено - неприсъствено обучение учениците от 7.б клас са решили същия тест и са писали преразказ с дидактическа задача върху същия текст. Според директора ръководството на гимназията не носело отговорност за реакцията на останалите родители, ако родителите на останалите ученици от 7.б клас не споделяли позицията на жалбоподателя, който се оказал в ситуацията на „единствен виновен“ за отложения изпит,

В писмено становище директора – И.И. – старши учител по Български език и литература в ППМГ „Д.С.“ посочил, че през учебната 2020-2021 година отговорността за подготовката на седмокласниците в условията на пандемична обстановка поставила на изпитание усилията на ръководство, учители, родители и не на последно място на самите ученици, които в по-голямата част от учебната година се обучавали в онлайн среда. Това довело до промени и в графиците за традиционно провежданите в гимназията консултации по подготовката за НВО, които включват решаване на тестове, преразкази с дидактическа задача по модела на НВО и запознаване с условията на изпитната среда, така че учениците да преодолеят стреса, да придобият представа за това как да разпределят времето, за да се вместят в него, да се чувстват по-уверени и спокойни. В заключение се посочвало, че през цялата си педагогическа практика И.И. никога не нарушавала принципа за равнопоставеност както при взаимоотношенията си с учениците в една паралелка, така и между учениците в отделните паралелки.

Съставът установил, че съгласно чл.20, ал.1 от Наредба №11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците, „за една и съща паралелка не може да се провежда повече от една класна или една контролна работа в един учебен ден“. Установено е и безспорно, че учениците от двете паралелки в 7 клас не били третирани различно по отношение на подготовката си за Националното външно оценяване. Независимо че на 21.04.2021г. не бил проведен пробен изпит с учениците от 7.б клас, по-късно учениците решили същия тест и писали преразказ с дидактическа задача върху същия текст, на които се представили с по-висок среден успех в сравнение с учениците от 7.а клас. Така провеждането на пробен изпит представлявало доброволна инициатива на училището без задължителен характер и съставът счел, че дори в социалните мрежи да е имало негативни коментари от други родители по отношение на жалбоподателя заради отложения изпит, то ответните страни не следвало да носят отговорност за това.

Защитеният признак „обществено положение“ няма легална дефиниция, но най-общо включва професията на лицето, местоработата му, заеманата позиция и др. във връзка с неговото социално поведение и функции. В **Решение 385/2022 г.** е разгледана жалба, подадена от Л.М. с твърдение, че бил дискриминиран по отношение признака за обществено положение /звание, ранг/, поставен в неблагоприятно положение, спрямо друг служител – главен инспектор Б.Б. - Началник на РУ О., допуснал идентично нарушение, което обаче се вменило единствено на жалбоподателя. Твърди, че вместо да бъде образувана дисциплинарна проверка и срещу главен

инспектор Б.Б., той бил назначен като председател на комисията, осъществяваща проверката. Сочил се, че със заповедта за дисциплинарна проверка единствено спрямо жалбоподателя, старши комисар Н.Н., извършил действие на непряка дискриминация, поставяйки Л.М. в неблагоприятно положение.

Жалбоподателят твърди, че връчвайки му покана за наказание, старши комисар М.М. осъществил действия по непряка дискриминация, като също не е взел в предвид описаните по-горе обстоятелства. Сочил, че М.М. бил инициатор на проверката и изготвил първоначалния документ, с препоръка да се търси дисциплинарна отговорност, единствено и само от жалбоподателя, умишлено игнорирайки главен инспектор Б.Б., жалбоподателят посочва, че с действията си старши комисар Н.Н. не приложил еднакви критерии при налагане на дисциплинарни наказания.

Освен това жалбоподателят посочил, че проявеното спрямо него дискриминиращо отношение по признак „обществено положение“, се съдържало изцяло в документите, събрани по дисциплинарна проверка спрямо него, образувана със заповед на старши комисар Н.Н. Сочил, че в самата заповед, се съдържала дискриминираща резолюция от старши комисар Н.Н. Жалбоподателят сочи, че в цитираните административни актове се твърди, че единствено той не осъществил контрол при получен конкретен сигнал на 112, като се игнорирали допуснатите нарушения при отработването, както и контрола, който следвало да осъществява началник РУ О. – главен инспектор Б.Б. Жалбоподателят твърди, че му се вменявала вина по неконтролиране на изпълнението на преписката, при положение, че същата е приключена със справка (приложена като доказателство) именно от главен инспектор Б.Б. Жалбоподателят изтъкнал, че тези обстоятелства го дискриминират и поставят в неравностойно положение, а с действията си и двамата старши комисари игнорирали изцяло отговорността на началника на РУ, насочвайки всички негативи към жалбоподателя.

В писмено становище старши комисар М.М. – директор на ОДМВР – Т. заявява, че оплакванията за проявена дискриминация са недоказани и неоснователни.

Наред с това постъпили подробни писмени бележки от пълномощник на директора на ОДМВР Т. ст. комисар М.М., в които моли КЗД да постанови решение, с което да остави жалбата без уважение.

В писмено становище Министерство на вътрешните работи сочи, че била извършена проверка по случая. От своя страна главен инспектор Н.Н. посочва, че жалбоподателят заемал длъжността началник на Участък А. към Районно управление О при ОДМВР Т., а Б.Б. бил временно преназначен на длъжността началник II степен на Районно управление О. при ОДМВР Т. Извършена била проверка по жалба, подадена на 03.12.2020 г. на телефон 112 към оперативен дежурен при ОДМВР Т. От гражданин за нанесени щети в негов имот. Вследствие на това жалбоподателят разпоредил на дежурния да се обади на подалия оплакването гражданин, за да му каже да занесе в участъка документи за собственост на имота. Така подаденият сигнал не бил посетен на място, а действията на полицията били обективирани единствено от докладна записка. С резолюция на началника на РУ О. от 04.12.2020г. преписката била разпределена на жалбоподателя. Самият Л.М. на 08.12.2020 г. разпределил преписката за проверка от инсп. П.П., който бил в отпуск, след това в болнични и отново в отпуск, което довело до необосновано забавяне по отработване на сигнала, което възлизало на 45 дни. Макар на жалбоподателя да е било известно, че инсп. П.П. отсъства от работа продължителен период от време, той не е преразпределил случая на друг служител, за което била иницирана проверка.

При нея се установило, че била налице непълна оценка и неправилни действия от страна на уведомления началник на Участък А.; не била създадена добра организация, уреждаща получаване на служебни материали от служителите на Участък А.; бил установен занижен контрол спрямо подчинените служители и бездействие от страна на жалбоподателя и инспектор П.П. По този начин се стигнало до дисциплинарна проверка, възложена на тричленна комисия, оглавявана от гл. инспектор Б.Б. – началник РУ О., на когото и двамата служители от Участък А. били подчинени и предложение за налагане на всеки от двамата служители дисциплинарно наказание „порицание“, като директорът на ОДМВР Т. ст. комисар М.М. наложил на Л.М. „писмено предупреждение“, което по-късно било отменено с акт на Административен съд Т.

Анализът на приложимите към установената фактическа обстановка материалноправни разпоредби извел извод у състава, че в хода на производството старши комисар Н. Н. и старши комисар М.М. доказали, че принципът на равно третиране спрямо жалбоподателя не бил нарушен, с оглед на което е оставил жалба без уважение.

Решение № 407/22 г. се отнася до производство, което е образувано по оплаквания за дискриминация по признак „образование“. Жалбоподателят К.К. сочи, че от юни 2010 г. до 12 юли 2021 г. работил в дирекция „Противодействие на измамите“ при ДФ „Земеделие“, като от началото на август 2017 година до 12 юли 2021 година изпълнявал длъжността директор на Дирекция „Противодействие на измамите“. На 12.07.2021 г. било прекратено служебното му правоотношение, като причината за това била въведено изискване за образователна степен - Магистър, област „Сигурност и отбрана“, професионално направление Национална сигурност, каквато Д. не притежавал, като с мотивите в заповедта се запознал на 13 юли, когато получил екземпляр от издадения акт. Твърди, че не бил запознат с това, че е въведено ново изискване за изпълнение на длъжността му, а и никой не го попитал дали изпълнява изискването. Счита, че в неговия случай се касае за едностранно въвеждане от органа по назначение на дискриминиращо условие (изискване) за изпълнение на длъжността му.

В жалбата се сочело, че през годините му на работа К.К. изпълнявал задачите си в срок и обем, който от оценяващ и контролиращ ръководител били описвани в междинни срещи и годишни оценки като надвишаващи изискванията и изпълнение на заложените цели в годишния работен план. Не било налице неизпълнение на задачи, цели или функции, които да определят въвеждане на дискриминиращото условие. Счита, че изпълнение на задълженията му не е налагало да е завършил образователно направление - Национална сигурност и областта да е Сигурност и отбрана. До него достигнала информация, че дискриминация освен по образователен ценз се осъществявала спрямо неудобните служители и въз основа на промяна на щат, преценка за пенсиониране, във връзка с което жалбоподателят счита, че Комисията следвало да се произнесе и прекрати дискриминационните действия на ръководството на Фонда ведно със служителите на дирекция „Човешки ресурси“.

Оплакването на жалбоподателя се състои относно промяната в длъжностната му характеристика, където било въведено дискриминиращото изискване за длъжността „директор на дирекция „Противодействие на измамите“, била разработена, съгласувана и утвърдена от директор Дирекция „Човешки ресурси“; директор Дирекция „Правна“ и главен секретар. Соци, че тези лица са в основата на отстраняването му от служба като ръководител на дирекция „Противодействие на измамите“ при ДФ „Земеделие“ и счита, че същите преднамерено въвели, съгласували, утвърдили и използвали подобен акт на дискриминация. Освен това К.К. предявил оплаквания срещу умишлено създадена и толерирана от ръководството на фонда политика и среда, в която съществувал сериозен риск за упражняване на тормоз от всякакво естество спрямо служителите на фонда. К.К. нееднократно посочил, че промяната в длъжностната характеристика се дължала единствено и само на желанието за неговото отстраняване, а въведените промени в нея представлявали условие, чрез което бил дискриминиран.

П.П. – директор Дирекция „Човешки ресурси“ при ДФ „Земеделие“ декларирала становище в хода на производството, че промяната в длъжностната характеристика на изискванията за заемане на длъжността директор на дирекция „Противодействие на измамите“, била обусловена от обективно настъпили нови фактически промени, изразяващи се повишения интензитет на фокуса върху взаимния обмен на информация с Европейска служба за борба с измамите / ОЛАФ/, която следвало да се занимава приоритетно с наказателните разследвания, водени от Европейската прокуратура, като се въздържала в тези случаи от образуване на паралелни административни разследвания, подкрепяйки разследванията на Европейската прокуратура по нейно искане.

Във връзка с получено в ДФ „Земеделие“ писмо от Европейската прокуратура, както и с оглед обстоятелството, че ДФ „Земеделие“ в качеството административен орган бил определен като Национален орган (НО), разполагащ с информация, която може да попада в компетентността на Европейската прокуратура в съответствие с чл.24, параграф 1 от Регламента за Европейската

прокуратура, Фондът бил задължен да докладва всяко криминално провинение, което може да попада в компетентността на Европейската прокуратура директно към децентрализираното звено на Европейската прокуратура (Европейската делегирана прокуратура в България) или към Компетентни национални органи (КНО), които могат да предадат на Европейска прокуратура в Люксембург - централно звено.

В становището си директорът Дирекция „Човешки ресурси“ отчел, че дирекция „Противодействие на измамите“ (ПИ) подпомагала и координирала кореспонденцията на Фонда с МВР, АФКОС-МВР, ДАНС, КПКОМПИ, Прокуратура, Съд и органите на досъдебното производство, както и OLAF по отношение на неправомерното усвояване на Европейски средства, касателно което П. отбелязала, че настъпили нови обстоятелства, които наложили изменение на длъжностната характеристика за длъжността директор на дирекция „Противодействие на измамите“. Освен това изтъкнала, че промяната на изискванията за длъжността директор на дирекция ПИ било продиктувано изцяло от интереса на дирекцията, респективно на ДФЗ, чиято дейност следвало да бъде управлявана компетентно, ефективно и ефикасно. С оглед новите специфики на дейността на дирекцията за длъжността директор, било необходимо да се предвидят изисквания за профилирано образование, целящо единствено подобряване дейността на дирекцията - трудовите функции ще се изпълняват по-ефективно от служител със строго профилирано образование.

П.П. посочила, че органът по назначаване действал добросъвестно, като промяната в образователното изискване била извършено с цел нуждите на работата, тъй като образователните изисквания били в точно определена област, свързани с притежаване от експертите знания и професионални компетенции в областта на националната сигурност - в която област били концентрирани и задълженията на директора на дирекцията. В писмено становище Д.Д. – главен секретар на ДФ „Земеделие“ също отхвърлил предявените оплаквания.

Становище депозирал също изпълнителният директор на ДФ „Земеделие“, който заявил, че жалбата била неоснователна и предявил искане КЗД да я остави без уважение, доколкото промяната в образователното изискване било извършено с цел нуждите на работата, тъй като образователните изисквания са в точно определена област, свързани с притежаване от експертите знания и професионални компетенции в областта на националната сигурност – в която област са концентрирани и задълженията на директора на дирекцията, и са във връзка с характера и естеството на възложената работа, имат значение за качествено изпълнение на задължения.

И.И. – директор Дирекция „Правна“ при ДФ „Земеделие“ от своя страна посочил, че разработените длъжностни характеристики и последващите им изменения се съгласували от ръководителя на лицето, изготвило проекта на длъжностната характеристика. Това означавало, че съгласувателният му подпис, положен върху новата длъжностна характеристика за длъжността „директор на дирекция „Противодействие на измамите“ бил формален (във връзка със практически наложеният режим на съгласуване в ДФЗ), защото И.И. не бил ръководител на лицето, изпълняващо държавната си служба на длъжността „директор на дирекция „Противодействие на измамите“. Наред с това И.И. посочил, че в ДФ „Земеделие“ се наложила практика директорът Дирекция „Правна“ да съгласува длъжностни характеристики за длъжности, които не се изпълняват от служители на дирекция „Правна“, което било от кръга въпроси по целесъобразност, което от своя страна било от преценката единствено и само на органа по назначаването. А контролът относно законосъобразността на тази преценка се осъществявал по реда на Закона за държавния служител, респективно АПК. Самото прекратяването на служебното правоотношение подлежало единствено и само на съдебен контрол.

Писмено становище представил и министърът на земеделието. Той посочил, че фондът е държавно учреждение, което съставя, изпълнява и отчита бюджет като първостепенен разпоредител. Изпълнителният директор – представлявайки фонда, утвърждавал структурата на административните звена и длъжностните и поименните разписания, упражнявал функциите на орган по назначаването по отношение на държавните служители и на работодател по отношение на служителите, работещи по трудово правоотношение, в администрацията на фонда.

В процесния казус съставът първо място анализирал дали така представеният спор е от компетенциите на решаващия орган, дали спорът е въз основа на неравно третиране, дали е наличен защитен признак и дали има пряка корелация между защитения признак и евентуалното неравно третиране. Съставът изчерпателно обсъдил въпросите, свързани с разпределението на доказателствената тежест в производството, с оглед на която първо жалбоподателят трябва да наведе факти и обстоятелства, които да идентифицират предпоставки за евентуално нарушение на 33Дискр. и едва след това доказателствената тежест се разпределя на ответната страна, която следва да докаже, че не са нарушени принципите на равенство.

В хода на производството съставът установил, че в новата длъжностна характеристика в т.8 Контакти било посочено, че пряко или чрез дирекция ВОПК координира действията и взаимодействия с ОЛАФ и АФКОС при извършване на съвместни проверки. От изложеното съставът счел, че въведените промени в изискването за заемане на длъжността били инициирани с оглед обстоятелството, че ДФ „Земеделие“ в качеството си административен орган е определен като Национален орган, разполагащ с информация, която може да попада в компетентността на Европейската прокуратура в съответствие с чл.24, §1 от Регламента за Европейската прокуратура. В това си качество Фондът е задължен да докладва всяко криминално провинение, което може да попада в компетентността на Европейската прокуратура. Съставът счел, че с оглед новите специфики на работа на директора на Дирекция „Противодействие на измамите“, целесъобразно били осъществени промените, тъй като била оправдана презумпцията, че задълженията биха се изпълнявали по-ефективно. Така подобни действия не следва да се квалифицират като дискриминационни. По този начин заседаващият състав мотивирал решение, че промяната в изискуемото образование е извършено с цел нуждите на работата, тъй като образователните изисквания са в точно определена област, свързани с притежавани от експертите знания и професионални компетенции в областта на националната сигурност. Тези изисквания са във връзка с характера и естеството на възложената работа и вменените задължения за длъжността „директор на Дирекция „Противодействие на измамите“. Така промяната в длъжностната характеристика не представлявала нарушение на 33Дискр., а законоустановена възможност на органа по назначаването.

От детайлният и обстоен анализ на събраните съществени по обем доказателства по преписката, съставът констатирал, че е възможно да се идентифицират трудово-правни спорове между страните. Доколкото това попада извън компетенциите на Комисията за защита от дискриминация, тя обаче не следвало да бъде третирана като „последна инстанция“, към която гражданите да се обръщат, когато техните междуличностни спорове и различия станали нерешими с други инструменти на правото. КЗД е ограничена в правомощията си от закона и следователно не може да разглежда трудово-правни, осигурително-правни или други спорове, които не касаят ясно, точно и обективно въпросите на неравното третиране. С оглед на това съставът отбелязал, че наличието на очевидно напрежение и спорове между страните не е достатъчно, за да се направи обосновано предположение, че отношенията между страните в настоящото производство са обект годен за изследване от антидискриминационната комисия.

През 2022 г. от четвърти заседателен състав са разгледани и оплаквания, касаещи нормативната уредба. Такъв случай е Решение № 38/ 11.01.2022 г. по преписка №06/2020 г., по подаден сигнал от И. Н. от гр.М. който бил наименован жалба, но по същество и съдържание имал характер на сигнал, тъй като били изложени твърдения за наличие на дискриминационни условия при предоставяне на еднократна финансова помощ за новородено/осиновено дете на територията на Община Г., съдържащи се в правила за реда и условията за отпускане на финансова помощ на новородено или осиновено дете на територията на Община Г.(приети с Решение №70/26.04.2018 г. на ОС - Г.). В изпълнение на изискванията на чл.55, ал.1 от 33Дискр. съставът указал на жалбоподателя да представи акт за раждане на дете с оглед наличното потенциално засягане от евентуалното дискриминационно нарушение, доколкото за подаване на жалба не се изисква наличие на личен и пряк правен интерес. Уточнение от И. Н. относно подадения инициативен документ с оглед указанията на докладчика и изискваните доказателства не постъпило. В подадения от сигналподателя инициативен документ до Комисия за защита от дискриминация били изложени оплаквания за наличието на дискриминационен критерий

„завършено средно образование“, който създавал неравно третиране спрямо българските граждани, които не притежават завършено средно образование относно възможността да получават финансова помощ за новородено или осиновено дете. Предмет на преценка в производството било доколко изискване за „завършено средно образование“ за отпускане на еднократна финансова помощ, установени в Правила за реда и условията за отпускане на финансова помощ на новородено или осиновено дете на територията на Община Г. (приети с Решение №70/26.04.2018 г. на ОС- Г) създавало неравно третиране относно възможността за финансова помощ за новородено или осиновено дете. Искането се състояло в това налице ли е нарушение на чл.10 от ЗЗДискр. от страна на Областния управител на Област Г. във връзка с отказа му да оспори разпоредба на чл. 7, ал. 4 от Правилата за реда и условията за отпускане на финансова помощ за новородено или осиновено дете, приети с решение №70/26.04.2018 г. от ОС – Г., относно наличието на дискриминационно условие за предоставяне на финансова помощ за новородено или осиновено дете. В хода на производството се установило, че въвеждането на условия за завършено не по - ниско от средно образование за получаване на финансова помощ за новородено или осиновено дете регламентирани в чл.7, т.4 от Правилата за реда и условията за отпускане на финансова помощ на новородено или осиновено дете на територията на Община Г. (приети с Решение №70/26.04.2018 г. на ОС – Г.), представлява неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. на основата на признак „образование“. След като се установило, че ответните страни Общински съвет –Г. и областният управител на Област Г. извършили нарушение на чл. 10 от ЗЗДискр. съставът препоръчал на основание чл. 47, т. 6, т.8 от ЗЗДискр. на ОС - Г да предприеме съответни мерки, с които да гарантира равен достъп до финансова помощ всички родители, кандидатстващи за отпускане еднократна помощ за новородено/осиновено дете.

Случай, разглеждащ оплаквания за дискриминация, съдържаща се в нормативна уредба е **Решение 135/01.03.2022 г.** на четвърти специализиран заседателен състав, който разгледал жалба, подадена с искане за произнасяне по определени разпоредби от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр. 61/2015г. и ЗСПЗЗ (редакция от ДВ, бр. 14/2015г.). Оплакванията били насочени срещу § 15, ал. 1 от ПЗР на ЗИЗСПЗЗ и се касаели до регистриран земеделски производител, който не спазил нормата на § 15, ал. 1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ да приведе в срок до 01.02.2016 г. договора си за наем на земеделска земя /пасище, мера/ в съответствие с изискванията на чл. 37и, ал. 1 и 4 от ЗСПЗЗ, в резултат на което кметът на Община С. прекратил договора му, на основание §15, ал. 3 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ. Установено от състава било, че с изменението и допълнението на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ), обнародван в „Държавен вестник“ бр. 14 от 2015г. била създадена нова процедура относно отдаването за ползване под наем или аренда на пасищата, мери и ливадите от държавния поземлен фонд (ДПФ) и общинския поземлен фонд (ОПФ), в съответствие, с която те се разпределяли само на собственици или ползватели на животновъдни обекти, с регистрирани пасищни селскостопански животни, без провеждането на тръжна процедура. В производството било установено, че Община С. и жалбоподателят сключили договор за наем на земеделска земя на основание чл.37п от ЗСПЗЗ /действаща към момента на подписване на договора/, по силата на който Община С., в качеството на наемодател, предоставила на М. В. Ц в качеството на наемател за временно и възмездно ползване земеделска земя от общински поземлен фонд, представляващ имот от картата на възстановена собственост на землище с. Щ. с начин на трайно ползване - пасище, мера. Съставът установил, че спазвайки разпоредбата на §15, ал.3 от ПЗР ЗИДЗСПЗЗ, кметът на Община С. предприел действия по прекратяване на сключения между Община С. и М. В. Ц. договор за наем на земеделска земя от 22.06.2012г., изм. с допълнително споразумение от 15.07.2014г., по отношение на имот (с НТП-пасища, мери и ливади, представляващ имот №000425), находящ се в землище с.Щ., общ.С., чиято площ се равнявала на 156.744 дка. Договорът, сключен между Община С. и М. В. Ц., бил прекратен на основание §15, ал.3 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ, поради неизпълнение на регламентирани изисквания, посочени в чл.37и, ал.1 и ал.4 от ЗСПЗЗ /редакция от ДВ бр.61/2015г./. Засадаващият състав взел предвид Решение №5 от 27.03.2018 г. на Конституционния съд на Република България, по конституционно дело №11 от 2017 г., с което е отхвърлено искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на разпоредбите на § 15 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр. 61 от 2015 г.); чл. 37и, с изключение на ал. 1, поел. изр., ал. 2, 3 и 4, поел. изр.,

ал. 5 и 15; чл. 37м и чл. 42 от ЗСПЗЗ. Съобразено било, че съгласно чл. 21, ал. 1 от Конституцията на Република България, „земята е основно национално богатство, което се ползва от особената закрила на държавата и обществото“. По силата на чл. 22, ал. 3 от Конституцията, режимът на земята се определя със закон, като изрично в решението се посочва, че подобна логика е напълно относима и за пасищата и ливадите, чието предназначение като основно национално богатство е да служат за отглеждане на животни. Държавата е в правото си да провежда политика, която да осигури пасища, мери и ливади да бъдат отдавани под наем или аренда преимуществено на такива лица, които ще ги ползват по тяхното основно предназначение. Народното събрание като единствен титуляр на законодателната власт, чрез приеманите от него актове, определя насоките на държавната политика в различните сфери на обществения живот. С цитираното решение, Конституционният съд е приел, че § 15 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ урежда хипотезата на приложение на новия закон към заварено правоотношение, и е израз на правото на държавата да преурежда със закон статута на отделни категории земи, като израз на държавната политика в областта на животновъдството. С оглед на гореизложеното съставът счел, че разпоредбата на §15, ал.1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр.61/2015г.) във вр. чл.37и, ал.1 и ал.4 от ЗСПЗЗ (редакция от ДВ, бр. 14/2015г.) преследва законова цел, не надхвърля необходимото и не съставлява нарушение на ЗЗДискр. по признак „обществено положение“ спрямо земеделските стопани, които не отглеждат животни при наемане на „пасища мери или ливади“ от държавния и общински поземлен фонд. Установено е, че разпоредбата на §15, ал.1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр.61/2015г.) във вр. чл.37и, ал.1 и ал.4 от ЗСПЗЗ (редакция от ДВ, бр. 14/2015г.) не представлява нарушение на чл.4, ал.2 от Закона за защита от дискриминация по признак „обществено положение“ и че с действията си министърът на земеделието не е извършил нарушение на чл.4, ал.2 от Закона за защита от дискриминация по признак „обществено положение“.

Решения на Пети специализиран постоянен заседателен състав

В своята дейност Пети специализиран постоянен заседателен състав често разглежда жалби и сигнали за дискриминация, на основата на защитения съгласно чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация признак „увреждане“.

Специфичен казус по жалба за дискриминация на основата на признак „увреждане“, във връзка с достъпа до образование и осигуряването на адаптирана среда за обучение на дете със специални образователни потребности(СОП), е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 369/29.06.2022г.** С Решението е установено осъществяването на дискриминация спрямо единия от жалбоподателите - Р.М.К. по признак „увреждане“. В жалбите се сочи, че практиките и методиките, прилагани в 6 ОУ през релевантния период, не покриват минималните задължителни стандарти за третиране на ученици с увреждане. Твърди се, че цялостното поведение на ответните страни, включващо действия, бездействия и слова, следвало да се квалифицира като проява на дискриминация и тормоз, осъществен спрямо жалбоподателите. Конкретизирани са и действията на ответните страни, с които А.К. и Р.К. считат, че са били подложени на различни видове дискриминационно третиране.

Съставът приема за установено, че в случая са налице данни за осъществена дискриминация спрямо жалбоподателя Р.К., изразяваща се в отказ за предоставяне на разумни улеснения. Прието е също, че през процесния период, по време на обучението на Р.К. в 6-то ОУ не е бил създаван екип за подпомагане на неговото обучение, като са изложени аргументи само за това, че проблемът е бил в липсата на информация за специалните образователни потребности на детето, като от доказателствата по преписката ясно личи, че Екип за подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици със СОП, е бил създаден едва, при преместването на Р. в 48-мо ОУ (16.12.2014г.). Отчитайки това обстоятелство, Пети състав е приел, че ответната страна е лишила Р.К. от възможността за реална интеграция в общата социална среда в столичното „6-то“ ОУ. Въз основа на горното Пети СПЗС приема, че И.Г.С., в качеството си на директор на 6 ОУ е осъществила „пряка дискриминация“ по смисъла на ЗЗДискр., на основата на признак „увреждане“ спрямо жалбоподателя Р.М.К., като не му е осигурила подходяща подкрепяща

среда за неговото обучение за периода 15.09.2014 -18.12.2014 г. В допълнение е приел, че със своите действия, бездействие и слова, И.Г.С. е осъществила спрямо жалбоподателя Р.М.К. дискриминация под формата на „тормоз“ и „преследване“ на основата на признак „увреждане“. Дадена е препоръка към ответната страна, с превантивна цел и недопускане на дискриминация, да предприема своевременни действия за осигуряването на активна, навременна и подкрепяща среда по отношение на ученици със специални образователни потребности. По отношение на жалбата на А.К., Пети състав е счел същата за неоснователна, като съображенията за това са следните: От данните и доказателствата по преписката не се установяват поведение или действия на ответната страна директора на 6-то ОУ София – И.С.Г., въз основа на които да се приеме, че има целенасоченост на действията ѝ спрямо жалбоподателя А.К. свързани с това, че Р.К. е с увреждане и именно поради това, жалбоподателят А. К. да е бил подложен на тормоз.

Сходен казус е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 312/08.06.2022 г.**, като оплакванията този път са за дискриминация на основата на признак „възраст“ и са насочени срещу разпоредба на Закона за здравното осигуряване. Жалбоподателят сочи, че няма платени здравни осигуровки за времето, през което се е обучавал като студент в редовна форма на обучение, за период от 4 години. Счита Закона за здравното осигуряване за дискриминиращ, тъй като студентите под 26-годишна възраст, обучаващи се в същата специалност, факултет и университет, не заплащали осигуровки, макар да плащали такси в същите размери като жалбоподателя.

Ответната страна - НАП, чрез изп. директор, в свое становище заявява, че не е компетентният държавен орган, който да изменя разпоредбите на закона. Посочва, че осигуряването на студентите в редовна форма на обучение до навършването на 26 – годишна възраст се регламентирало с разпоредбата на чл. 40, ал.3, т.2 от Закона за здравното осигуряване. Допълва, че от страна на НАП са предприети всички необходими действия, съобразно изискванията на закона.

Ответната страна – Министерски съвет на РБ, оспорва жалбата като неоснователна. Поддържа, че въведеното от разпоредбата на чл.40, ал.3, т.2 от ЗЗО възрастово изискване за предоставяне на здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на студентите - редовно обучение във висши училища, не е израз на дискриминация, тъй като попада в приложното поле на изключенията по чл. 7, ал. 1, т. 11 от Закона за защита от дискриминация. Чрез въвеждането на подобна уредба се цели да бъдат стимулирани младежите до навършване на 26-годишна възраст да се обучават, като им се осигури оптимална среда. В този смисъл, заплащането на здравните осигуровки до навършване на посочената възраст преследва законна цел и е обществено оправдано.

Ответната страна – Народно събрание на РБ, изразява становище, сходно с това на Министерския съвет. Отбелязва, че държавата плаща здравни осигуровки на определени категории лица при различни предпоставки (напр. малолетни и непълнолетни, което е социална мярка на закрила на една уязвима група, насочена към преодоляване на демографския срив, пълнолетни за обучението им като редовни студенти до 26 годишна възраст), поради което специалната цел в този случай на посочените мерки е стимулиране на младите хора да продължат своето обучение, респективно - да повишат квалификацията си. Оспорва жалбата като неоснователна.

Пети СПЗС, с оглед на представените данни и доказателства е приел за установено, че разпоредбата на чл. 40, ал. 3, т. 2 от Закона за здравното осигуряване, съгласно която здравните осигуровки студентите в редовна форма на обучение до навършване на 26-годишна възраст са за сметка на републиканския бюджет, не е дискриминационна по своя характер. Целта, която преследва посочената разпоредба, е оправдана и необходима, с оглед на което се характеризира като „изключение“ по смисъла на чл. 7 от ЗЗДискр. С оглед на което, съставът е преценил, че ответните страни не са извършили дискриминация по признака „възраст“ и е оставил жалбата на П.Д. без уважение.

Пети СПЗС е разгледал и оплаквания, свързани със „сексуален тормоз“.

Пример е **Решение № 439/14.09.2022г.** Производството е образувано по жалба на Б.Б.Б. срещу „К.П.Н.Ю.“ ЕАД, опериращо под названието „Т.И.Ю.“ Споделя, че малко след като започнала

работа при ответната страна, колегата й Д.Л., който бил на по-висока позиция в техния екип, започнал да й изпраща съобщения по snapchat, да я чака след работа. Веднъж я придружил до трамвая и й поискал фейсбука. Тя му го предоставила, а той й изпратил съобщения с непристойно съдържание. Решила да го докладва на ръководителя Е.Ю., като през това време Д.Л. постоянно я злепоставял. В резултат, била уволнена от Х.Т. без да й се даде възможност да се защити, което повлияло значително на психическото й състояние.

В свое становище, ответната страна „К.П.Н.Ю.“ ЕАД посочва, че на 02.12.2020 г. Б.Б. изпраща имейл до ръководни служители в глобалната структура на Т. и на регионално ниво - в „К.П.Н.Ю.“ ЕАД, в които твърди, че няколко дни след старта на обучението й, колегата й Д.Л., който бил на по-висока длъжност от нейната, й е изпращал съобщения и я причаквал след работа, като тя го игнорирала, но той бил изпратил съобщение, че иска да прави секс с нея по много груб начин. Сочат, че Б. заявила, че щяла да докладва за това на ръководителя на екипа си, но не го направила и смятала, че заради това била уволнена. Посочват, че след подаването на сигнала, още същия ден Б.Б. получила съобщение от Г.Б., на длъжност старши мениджър ЧР в ответното дружество, с което я уведомила, че ще бъде извършена проверка по случая. Уточняват, че Л. не бил ръководител на Б., макар функциите на неговата длъжност да включвали обратна връзка и преглед на работата, която извършвали служители на длъжността на Б. Признават, че Д.Л. често се шегувал и бил разкрепостен, в това число и по отношение на коментарите за секса. Оспорват жалбата като неоснователна.

С оглед на изложените оплаквания е направен опит да бъде идентифицирано лицето Д.Л. Изискани са справки от множество институции, в това число МВР, МВнР, НАП, НОИ. Изискана е информация от надлежните страни по преписката. Тъй като самоличността и адресът на лицето Д.Л. не са установени, производството по преписката е прекратено спрямо него и по отношение на оплакванията срещу него.

Пети СПЗС е приел за установено, въз основа на доказателствата по преписката, че от приложените писмени доказателства е видно, че Д.Л. е сключил трудов договор с „К.П.Н.Ю.“ ЕАД на 06.11.2020 г., за заемане на длъжност „Младши специалист качество“ в звено „С.“, на същата дата, на която е постъпила на работа и Б.Б. Съставът е отчел обстоятелството, че дори да се приеме, че длъжността му - „младши специалист качество“ в звено „Хамелеон“ предполага оценка и обратна връзка за работа на „агент преглеждане на съдържание“ (длъжността, на която е назначена Б.), то той оценява агенти, които работят на холандски език, докато Б. е работила с немски език. От приложения от Б. чат по преписката е видно, че комуникира с Л. изцяло по своя воля, поддържа разговора и освен това, от приложената чат-кореспонденция е видно, че същата не е в цялост, а и не става ясно на коя дата са проведените разговорите, не може да се твърди и че е спазена последователността на коментарите. Отделно, съставът отчита обстоятелството, че Б. не е заявила по време на процесния разговор, че начинът, по който Л. комуникира с нея е обиден или я засяга по друг начин.

От друга страна е установено също така, че не е имало пренебрежително отношение към Б. при освобождаването й. Ръководителите на звеното са извършили преценка относно представянето на служителката, съобщили са за решението си на работодателя, в резултат на което е издадена Заповед № 7661/20.11.2020 г., с която на основание чл. 71, ал. 1 от КТ, считано от 24.11.2020 г. трудовото правоотношение на Б.Б. с „К.П.Н.Ю.“ ЕАД е прекратено. Заповедта е връчена на служителката на 24.11.2020г. С оглед на представените доказателства съставът е счел, че ответната страна „К.П.Н.Ю.“ ЕАД, в качеството си на работодател е изпълнила задължението си по чл. 17 от ЗЗДискр.

С оглед на гореизложеното, Пети СПЗС е приел за установено, че ответната страна „К.П.Н.Ю.“ ЕАД, не е извършила нарушение на чл. 17 и сл. от ЗЗДискр., с което жалбата на Б.Б.Б. е оставена без уважение.

Друг казус, разглеждан на плоскостта на защитения признак „възраст“ е свързан непосредствено с въпроса за достъпа до образование по време на извънредното положение, а впоследствие извънредната епидемична обстановка, въведени заради пандемията от COVID-19. Това е преписка № 444/2021 г., по която е налице **Решение № 394/03.08.2022г.** Производството

е образувано по жалба на Т.Д.Т., в качеството ѝ на родител и законен представител на малолетните И.С.Т. и Д.С.Т. Ответни страни са Министърът на образованието и Министърът на здравеопазването на Република България. Изложени са оплаквания, че ответните страни не са създали необходимата организация за присъствено обучение на всички деца по време на ковид пандемията, независимо от тяхната възраст, в резултат на което се извършва дискриминация, като определени деца се лишават от достъп до образование и обучение. Излага твърдения относно липсата на адекватни мерки за децата над 4 клас, в това число щадящи антигенни тестове и подходяща организация на учебния процес, която да им позволи да учат присъствено. Счита, че децата над 4 клас са основни потърпевши от въвежданите ограничения, като се засягала по този начин мотивацията им, както и способността да усвояват учебния материал. Заявява, че е недопустимо децата на България да бъдат делени по възраст като за едните се намират средства и тестове, а за другите – не и за децата над 4 клас се измислят постоянно различни критерии за присъственото им обучение.

В свое становище, ответната страна – Министърът на образованието, поддържа, че от страна на МОН са предприети множество мерки за осигуряване на безопасна среда, с която присъственото обучение да продължи колкото е възможно по-дълго. Посочва, че в началото на учебните 2020/2021 година и 2021/2022 година в съдействие с Министерството на здравеопазването (МЗ) били разработени Насоки за обучение и действия в условията на извънредна епидемична обстановка в училищата. Акцентира върху обстоятелството, че учениците от по-долни класове нямат създадени навици за усвояване на учебния материал и синхронно обучение в онлайн среда, за разлика от по-големите ученици. Отбелязва, че преходът от предучилищно обучение към училище е много важен и затова учениците от 1 до 4 клас се обучават присъствено. Заявява, че за МОН присъственото обучение е приоритетно, но отново подчертава, че значение имат животът и здравето на учениците, възрастовите им особености, както и способността им да усвояват учебния материал.

Ответната страна – Министърът на здравеопазването заявява, че са въведени противоепидемични мерки, които имат за цел да осигурят безопасна среда за обучение на учениците. Посочва, че към 23.11.2021г. е действала Заповед № РД-01-890 от 03.11.2021 г. на министъра на здравеопазването, изм. и доп. със Заповед № РД-01-915 от 09.11.2021 г., попр. със Заповед № РД-01 -919 от 10.11.2021 г., с която са въведени временни противоепидемични мерки на територията на Република България до 30.11.2021 г. Твърди, че видно от посочената Заповед, в същата не се въвеждали разграничения на база възраст. Уточнява, че заповедите, които са действали към 23.11.2021г. вече не са в сила, а и извънредната епидемична обстановка не е удължавана след 31.03.2022г.

ПЕТИ специализиран постоянен състав приема, че в случая, с оглед спецификата на казуса следва да се държи сметка, че COVID-19 е инфекциозно заболяване е причинено от новооткрития корона вирус 2019-nCoV, неизвестен до декември 2019 г. Също така, в края на януари 2020 г., в съответствие с разпоредбите на Международните здравни правила, Световната здравна организация обяви заболяването с COVID-19 за спешност за общественото здраве от международно значение. С оглед на тези обстоятелства съставът установява, че противоепидемичните мерки и ограниченията не са въведени произволно и непропорционално от ответните страни. От друга страна, Съставът кредитира становището на министъра на здравеопазването, че са предприети мерки и в следствие са осигурени тестове и за учениците в по-горните класове, обучаващи се след 4 клас. Съставът отчита също и факта, че последните действат за определен период от време поради наложените в страната здравни мерки са били лишени от посещение в учебно заведение, но следва изрично да бъде подчертано, че не са били лишени от конституционно гарантираното право на образование, а са се обучавали в електронна онлайн среда.

Въз основа на горното, Пети СПЗС е приел за установено, че ответните страни – Министърът на образованието и Министърът на здравеопазването, не са извършили акт на дискриминация спрямо Т.Д.Т., като родител и законен представител на И.С.Т. и Д.С.Т., и е оставил жалбата без уважение.

Решение № 447/27.09.2022 г. е разгледан казус по жалба, подадена от Д.Н.Т. от гр. В.

срещу Община В., представлявана от кмета И.П. Жалбоподателят посочва, че се явил на ТЕЛК комисия и получил 95 % трайно намалена работоспособност без придружител. Бил собственик на МПС – лек автомобил. Пожелал да кандидатства за паркомясто за инвалид пред блока, за което депозирал молба в кметството по местоживеенето си. Молбата му била препратена към Община В. Чрез свое длъжностно лице от Дирекция „И.И.“ Общината го уведомила, че нямам право на подобно паркомясто, но такова имало пред съседния на жалбоподателя вход и да паркирал там. Впоследствие, след допълнителни молби, на 28.09.21г. по телефона му се обадило длъжностно лице от фирма „Е.“ П.С. и го уведомил, че ще дойдат на адреса, на който живее и ще поставят маркировка за паркомясто за инвалид. Паркомястото било направено на около 50 м. от входа на Д.Т. Жалбоподателят счита, че подобни действия по никакъв начин не го улеснявали, тъй като изпитвал трудности с придвижването, за което представя и ТЕЛК Решение.

В становището си ответната страна, с което оспорва жалбата като неоснователна. На депозираното от Т. заявление за обособяване на „място за паркиране на пътни превозни средства, обслужващи хора с увреждания“, бил даден отговор и били предприети действия, които били в пълно съответствие с всички законови изисквания.

Съставът е приел, че ответната страна не е представила доказателства съобразно доказателствената тежест, установена в чл. 9 от ЗЗДискр. относно това, че принципът на равно третиране не е нарушен. Напротив, от доказателствата е установено, че жалбоподателят е лице с трайно увреждане, което значително затруднява придвижването му, което обстоятелство е удостоверено с ЕР на ТЕЛК. Установява се и че на Т. не е осигурено паркомясто, което да отговаря на потребностите му като човек с трайно увреждане и двигателни затруднения. Установено е, че такова паркомясто е било направено за друг гражданин в същия блок, но пред съседния вход. В допълнение съставът е посочил, че предприетите от Община В. организационни мерки не са достатъчни да отстранят извършеното нарушение на ЗЗДискр., доколкото изграденото паркомясто е на 50 м. от входа на жалбоподателя и по никакъв начин не отговаря на потребностите му като човек с увреждане. С оглед на което, Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел, че е налице неравно третиране по отношение на Д.Н.Т. В диспозитива на посоченото решение съставът е установил, че при осъществяване на своята дейност Община В., представлявана от кмета, в качеството си на юридическо лице, е поддържала и продължава да поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на жалбоподателя като лице с трайно увреждане до обособеното за това паркомясто. Наложена е глоба в размер на 500 лв. и са дадени предписания за отстраняване на допуснатото нарушение на ЗЗДискр., както и препоръки за въздържане от подобни действия и недопускане на дискриминационно третиране в бъдеще.

Сходен казус е разгледан в **Решение № 61/24.01.2022г.** Производството е образувано по жалба, подадена от Б.Х.М. срещу мл. експ. М.М.Е. и мл. експ. Т.М.М. – двамата мл. пол. инсп. в група „Охранителна полиция“ към РУ – гр. О. при ОД на МВР–Т. Жалбоподателят посочва, че на автогара О., паркирал колата си на обичайното паркомясто, обозначено със синя табела за хора с увреждания, като поставил на видно място специалния талон, който му давал право да паркира там. Малко по-късно, получил обаждане от сина си, който го уведомил, че екип на полицейски патрул дошъл и наложил глоба за неправилно паркиране. Върнал се при автомобила си, където били и ответните страни. Твърди, че когато го видели, скъсали първия фиш и му поискали документи, за да му напишат друг. Не му разяснили правата, не го попитали има ли възражения. Навън било тъмно, когато му връчили фиша и му задържали документите, докато не го подпише. Ответните страни са представили становища, в които посочват, че автогарата имала два входа, като при единия имало монтиран пътен знак „В2“ – „Забранено е влизането на ППС в двете посоки“, а при другия – пътен знак „В1“ – „Забранено е влизането на ППС“. Тъй като била с малка площ и паркирането на лични МПС създавало предпоставки за ПТП, РУ – О. осъществявало редовно контрол по спазването на забраната за навлизане на автомобили в района на автогарата, като при нарушения се издавали фишове. Поддържат, че наложени глоба на жалбоподателя поради това, че нарушил забраната, установена с пътен знак „В1“.

Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено, че

жалбоподателят е лице с увреждане и разполага с талон за паркиране на специално обозначените паркоместа. Констатирано е, че с действията си ответните страни не са спазили законоустановените правила и са оказали натиск да бъде подписан въпросния фиш, като същите действия сочат и за осъществена дискриминация въз основа на признак „увреждане“. В заключение, съставът счита, че ответните страни не са направили пълно насрещно доказване, че принципът на равно третиране не е нарушен. Предвид на което, на всяка ответна страна е наложена имуществена санкция.

Особен случай, в който е засегнат проблемът с достъпната архитектурна среда, в това число и за хора с увреждания, е разгледан от Комисията в **Решение № 171/17.03.2022 г.** Жалбоподателят М.И.Т. посочва, че отправил искане до Община В., в лицето на кмета на общината и директора на Дирекция „Инженерна инфраструктура“ за обозначаването на паркомясто пред дома му в гр. В., с адрес ул. „Д.“ № 64, чрез поставяне на международен обозначителен знак Д21 „Инвалид“, Т17 – с посочен регистрационен номер на автомобила, който ползва, и съответната пътна маркировка, с цел безпрепятствено и неограничено по време спиране и паркиране на място (като живущ в зоната за ограничено почасово паркиране в Община В.), което би му позволявало да напуска и да се връща в дома си, респективно да се включва в обществения живот и да живее по-пълноценно. От общината не последвал отговор. Посочва, че с бездействието си, ответната страна извършвала спрямо него дискриминация по признак „увреждане“.

Ответната страна – Община В., отбелязва, че режимът на преференциално паркиране на ППС, превозващи хора с трайни увреждания, осъществени на територията на общината, е уреден в чл.34 от Наредба за организацията на движението на територията на Община В., като пояснява, че съобразно посочената разпоредба и разпоредбите на Закона за движение по пътищата не е уредена хипотеза, при която такива места се следват и могат да се обособят персонално за лица. Заявява се, че на територията, на която жалбоподателят е искал да се постави знак Д21, има обособени две места с такъв знак, които могат да се ползват за 3 часа. Отбелязва, че по данни от локална база данни „Население“ на административен адрес: гр. В., ул. „Д.“ към дата 23.09.2020 г. са регистрирани по постоянен адрес общо 421 лица. Отбелязва, че на 8 броя лица с постоянен адрес и на 2-ма с настоящ адрес са издадени карти за паркиране на хора с трайни увреждания. Заявява, че информация за броя на лицата с увреждания по постоянен адрес гр. В., ул. „Д.“ не може да бъде предоставена, доколкото такива данни не се събирали.

Пети СПЗС отчита, че според постоянната съдебна практика на Съда на ЕС, дискриминация е налице при прилагането на различни правила към сходни положения или при прилагането на едно и също правило към различни положения. Принципът за равенство в третирането изисква еднаквите случаи да бъдат третирани по един и същ начин и забранява сходното третиране на различни случаи. Следователно забраната за дискриминация не позволява две различни групи в различно положение да бъдат третирани по сходен начин. Установено е, че е налице различие в положението на правоимащите лица относно режима на локално платено паркиране по настоящ адрес, което изключва да са в сравнимо сходно положение. Различието се състои в това, че сред правоимащите лица на локално платено паркиране на ППС, които са живущи в зона на почасово платено паркиране са такива с ТНР и лица без ТНР. Видно е, че във втората група лица с ТНР, попада жалбоподателя, който е подал молба за право на безплатно неограничено паркиране срещу специално определено за тази цел място на ППС, която молба не е одобрена поради липса на изрична регламентация на подобна хипотеза. Прието е, че с Решение №1078-5 по Протокол №26 от заседание, проведено на 31.01.2018 г. е приета Наредба за организацията на движението на територията на Община В. В чл.34 от Наредбата е уреден начина и реда за паркиране на автомобилите, превозващи хора с увреждания в паркингите общинска собственост. Съгласно разпоредбата на чл.34 местата за преференциално паркиране на пътните превозни средства, превозващи хора с трайни увреждания са с възможно най-добър достъп от входовете и подлезите към тях и се обозначават с пътен знак Д21 „Инвалид“ и с пътна пътна маркировка с изобразен международен символ Инвалид. Регламентирано е на територията на Община В. в откритите паркинги – зони с режим на кратковременно платено паркиране „Синя Зона“ да се осигуряват определени брой фиксирани и обозначени места за

преференциално паркиране на ППС, превозващи хора с трайни увреждания без заплащане до 3 часа за паркирането, съгласно приетото приложение. Съставът е установил също, че със Заповед №1267 от 03.04.2018 г. на кмета на Община В. е одобрен технически проект на „Синя зона“ на територията на гр. В., съгласно който на ул. „Д.“ са предвидени две паркоместа за паркиране за лица с увреждания без заплащане за период до 3 часа.

С оглед на представените доказателства, Пети СПЗС е приел, че в случая не е налице извършена дискриминация спрямо жалбоподателя М.И.Т., още повече, че специално паркоместо, каквото е изисквал той, не е било предоставяно на други лица с увреждания. Поради което, съставът е оставил жалбата му без уважение. Дадена е препоръка на ответната страна – община В., да предприеме приоритетно мерки по смисъла на чл.7, т.14 от ЗЗДискр. за осигуряване на лицата с увреждания, чийто настоящ адрес попада в режим на почасово платено паркиране, обособен в „Синя зона“ на Община В. право на безплатно и денонощно паркиране върху специално и сигнализирано за тази цел място на ППС.

Част от разглежданите от Пети специализиран постоянен заседателен състав казуси са свързани с оплаквания за дискриминация, извършена на основата на защитения признак по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. – „възраст“.

Пример в тази насока е **Решение № 20/05.01.2022 г.** Производството е образувано по жалба, подадена от К.Н.З. срещу Министерство на труда и социалната политика (МТСП), предст. от Министъра. Жалбоподателят посочва, че от 2016 г. до 2017 г. бил с назначен личен асистент по европейска програма, а от 01.01.2020 г. бил лишен от него, тъй като трябвало да има навършени 65 години, за да има право на такъв. Уточнява, че исканията му са по чл. 47, т.1, т.2, т.3 и т.4 от Закона за защита от дискриминация. В свое становище, ответната страна оспорва жалбата като неоснователна. От МТСП отбелязват, че институцията предприема и продължава да изпълнява активни мерки за обезпечаване на асистентската подкрепа, съобразно потребностите на нуждаещите се чрез осигуряването на асистентска грижа в домашна среда както за хората с увреждания, така и за възрастните лица в невъзможност за самообслужване. Твърди, че предоставянето на механизма лична помощ било обезпечено с публичен ресурс, предвид че в закона е заложено финансирането на личната помощ да се осъществява със средства от държавния бюджет, чрез бюджета на МТСП. Съгласно законовите разпоредби държавната политика за предоставяне на лична помощ се осъществявала от МТСП, а общината по настоящ адрес на ползвателя била доставчик на лична помощ. Общините, в изпълнение на своите ангажменти, предоставяли на Агенцията за социално подпомагане ежесмесна информация по прилагането на механизма. В интегрираната информационна система на Агенцията за социално подпомагане от страна на общините се въвеждала актуална информация за брой сключени, съответно прекратени трудови договори с асистенти и брой ползватели на механизма. Това позволявало да се проследява развитието на процесите.

Ответната страна посочва, че на 20 ноември 2020 г. бил приет от Народното събрание законопроект за изменение и допълнение на Закона за личната помощ, обнародван в Държавен вестник брой 103 от 4.12.2020 г.. в сила от 01.01.2021 г. С приетите изменения бил определен конкретен кръг ползватели на личната помощ от 1 януари 2021 г.. но същевременно при запазване на посочените параметри и при съблюдаване на изискванията, произтичащи от актовете, свързани с медицинската експертиза. Информира, че за да се гарантира плавен преход към механизма лична помощ и последващо преминаване към асистентската подкрепа по Закона за социалните услуги, както и с цел осъществяване на превенция и минимизиране на риска от прекъсване предоставянето на услуги в домашна среда, по предложение на МТСП със заключителна разпоредба на Постановление № 180 на Министерския съвет от 18 юли 2019 г. бе удължен срокът за предоставяне на услугите „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ до 31.12.2019 г. Съобразно предоставени актуални данни. Министерството установило, че след 1 януари 2020 г. не малък брой лица биха останали без необходимата подкрепа, по причини, че попадат извън обхвата на механизма лична помощ и изтичане на срока на действие на сключените споразумения в изпълнение на ПМС № 344/2018 г.

В тази връзка, за обезпечаване на асистентската подкрепа през 2020 г. била разработена

национална програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“, която била включена в проекта на Национален план за действие по заетостта 2020 г., с цел да се осигури заетост на безработни лица като домашни помощници в дейности, свързани с предоставяне на персонална грижа в домашна среда на най-нуждаещите се, които остават без грижа от началото на 2020 г. Това били хора с от 80 до 89,99 на сто степен на трайно намалена работоспособност (ТНР) или вид и степен на увреждане с определена чужда помощ, които не попадали в обхвата на механизма лична помощ и хора над 65 г. възраст в невъзможност за самообслужване, които не били освидетелствани по съответния ред от органите на медицинската експертиза. Лицата над 65 г. възраст в невъзможност за самообслужване, които били освидетелствани по съответния ред от органите на медицинската експертиза в страната, независимо от степента на установена трайно намалена неработоспособност или им е определена необходимост от чужда помощ, не попадали в обхвата на целевите групи по Националната програма. Добавя, че към момента на изготвяне на настоящото становище лицата, които не отговарят на условията на програмата или са извън кръга на ползвателите на механизма лична помощ, могат да ползват други подходящи услуги, развити на територията на съответната община, включване в програми и проекти със сходна насоченост или да се осигури възможност за информиране и консултиране на лицата за необходимост от преосвидетелстване по установения ред.

С писмо, получено от ГД „ГРАО“ е установено, че жалбоподателят К.Н.З. е починал. Изпратени са уведомления до наследниците му – Н.К.Н. и Е.К.П. Получени са писма от същите, с които заявяват, че не желаят да встъпят като страни и не поддържат подадената от К.Н.З. жалба. Предвид на което обстоятелство, Пети специализиран постоянен заседателен състав е прекратил производството по преписката и е оставил жалбата без разглеждане.

Друг случай, свързан с оплаквания за дискриминация по защитен признак „възраст“, е разгледан от Комисията в **Решение № 293/02.06.2022 г.** Оплакванията на жалбоподателя Ж.К.Г. са във връзка с издаване на свидетелство за управление на МПС, Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерство на вътрешните работи по Закона за държавните такси, в сила от 10.03.1998 г. Сочи, че в раздел 7, чл.37 било отразено, че за издаване на СУМПС, лицата до 58 г. възраст плащат 25 лв. такса, а лицата от 58 до 70 години плащат 11 лева. Лицата над 70 години се освобождавали от заплащането на такса. Допълва, че в Закона за държавните такси никъде нямало изискване младите да плащат повече.

В отговор, ответната страна – Министерски съвет на РБ, оспорва жалбата като неоснователна. Посочва, че по-ниските такси за издаване на документи по чл.37, ал.1, т.2 и 3 и ал.2 от тарифата са именно мерки по чл.7, ал.1, т.14 от ЗЗДискр, в полза на групи в неравностойно положение - лицата с трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто и тези на възраст над 58 години. Счита, че тези мерки са оправдани и са насочени към по-уязвимите финансово групи. Без диференциация не би било възможно да се постигнат в пълнота целите на закона, а в допълнение и спазване на принципа на равно третиране.

Ответната страна – Министърът на вътрешните работи, оспорва жалбата като недопустима, а евентуално – като неоснователна. Посочва, че не били конкретизирани актове на Министъра на вътрешните работи, с които да е бил осъществен акт на дискриминация. Оплакванията се свеждали до приложението на разпоредбата на чл.37, ал.1, т.2 и 3 и ал.2 от тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерство на вътрешните работи по Закона за държавните такси, в сила от 10.03.1998 г. Посочва в тази връзка, че доколкото за жалбоподателя не се установява да попада в някоя от другите категории лица, предвидени в разпоредбата на чл.37, ал.1, т.2, чл.37, ал.1, т.3 или ал.2 на чл.37 от Тарифа № 4, то следва да заплати държавна такса в размер на 25 лева, съгласно разпоредбата на чл. 37, ал.1, т.1 от Тарифа № 4 (за лица до 58- годишна възраст).

Пети СПЗС, след преценка на релевантните доказателства, е приел за установено, че жалбоподателят не отговаря на обективните критерии, за да се освободи от заплащането на такса за СУМПС. Установено е, че въведената с разпоредбите на чл.37, ал.1, т.2 и 3 и ал.2 от тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерство на вътрешните работи по Закона за държавните такси, в сила от 10.03.1998 г. диференциация при определянето на размера на

таксите за издаване на СУМПС е обективно обоснована, доколкото преследва законна цел. Съставът е отчел, че жалбоподателят възприема задължението си за заплащане на такса като несправедливо, но посочва, че субективното му усещане не означава априори, че е налице дискриминационно третиране. С оглед на което, жалбата на Ж.К.Г. е оставена без уважение.

Пети специализиран постоянен заседателен състав е постановил **Решение № 393/03.08.2022 г.** по оплаквания на К. Г. К., получил заповед на ИД на ИАРА, с която на основание чл.106, ал.1, т.6 от Закона за държавния служител служебното му правоотношение с ИАРА е прекратено. Цитира разпоредбата на чл.106, ал.1, т.6 от ЗДСл. Твърди, че предизвестие не му е връчено. В посочените в заповедта причини за прекратяване на служебното правоотношение било посочено: *„прекратяване на правоотношението поради придобито право на пенсия преди възникване на служебното правоотношение“*. Жалбоподателят добавя, че органът по назначението прекратил на това основание единствено неговото служебно правоотношение. Посочва, че в ИАРА – с. „Р. и К. – Р.“ към о. „Р. и К. – Ц.Д.“ - гр. Р. на ГДРК, има още поне 10 държавни служители, по отношение на които са налице основанията по чл.106, ал.1, т.6 ЗДСл - т.е. служебните им правоотношения са възникнали след като те вече са били придобили и упражнили правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Посочва конкретно лицата: Р.Т.С. – гл. инсп. към ИАРА – Ш. и К.К.К. – ст. спец. към ИАРА – Т., - които били със същия статут.

В свое становище, ответната страна Г.Н. – ИД на ИАРА за процесния период, оспорва жалбата като недопустима, поради обстоятелството, че преди да бъде сезирана КЗД, бил сезиран АС-Ш., като в жалбата до съда също били изложени оплаквания за дискриминация. При условията на евентуалност оспорва жалбата като неоснователна. Допълва, че ИАРА действала в условия на оперативна самостоятелност. Могли да упражнят правото на уволнение по всяко време и спрямо всеки един служител, стига да са налице предпоставките посочени в чл.106, ал.1, т.6 от ЗДСЛ - упражнено право на пенсия и това да е извършено преди назначаването в ИАРА. сочи, че Р.Т.С. е придобил и упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст и към настоящия момент не е служител на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури. К.К.К. и Г.Ж.Г. са придобили и упражнили правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст и към настоящия момент били служители на ИАРА. Другите две ответни страни – С.К. – Гл. секр. На ИАРА за процесния период, както и ИАРА, също оспорват жалбата като неоснователна.

Пети специализиран постоянен заседателен състав, с оглед представените доказателства, е приел за установено от фактическа и правна страна следното: Ответната страна – ИАРА, е упражнила правото си да прекрати служебното правоотношение на К.К. на основание чл.106, ал.1, т.6 от Закона за държавния служител. Същото е извършено след упражнено от К. право на пенсия. Съгласно чл.106, ал.1, т.6 от ЗДСл. органът по назначаването може да прекрати служебното правоотношение с едномесечно предизвестие в следните случаи: Когато служебното правоотношение е възникнало след като назначеният държавен служител е придобил и упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст, включително когато е упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст в намален размер по чл.68а от Кодекса за социално осигуряване. Съставът приема за установено, че прекратяването на служебното правоотношение на жалбоподателя е направено не с оглед на възрастта му, а поради факта, че е упражнил своето право на пенсия. От приложените и приети по преписката доказателства, заседаващият състав установява, че поради придобито и упражнено право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, на същото правно основание чл.106, ал.1, т.6 от ЗДСл., освен с жалбоподателя, са прекратени служебните правоотношения и с други служители на ИАРА – Г.Ж.Г., М.С.М. и В.М.Ф. Установено е, че с нито едно от посочените лица, както и с жалбоподателя, не е спазено едномесечно предизвестие, а на всички им е изплатено обезщетение на основание чл.106, ал.4 от ЗДСл.). Поради придобито и упражнено право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, са освободени и лица, работещи в ИАРА по трудово правоотношение.

По отношение на оплакванията за осъществено „преследване“, Пети специализиран постоянен състав е установил от фактическа и правна страна следното: Съгласно чл.62 от Вътрешните правила за управление и развитие на човешките ресурси в ИАРА „При прекратяване на служебните правоотношения, служителят е длъжен да уреди имуществените

и паричните взаимоотношения с агенцията, които са посочени в чл.20 от настоящите правила.“ От доказателствата по преписката е установено, че жалбоподателят е започнал да връща стоково – материалните ценности едва след като са предприети действия от ответните страни по принудително изпълнение. След връщането им, ИАРА е оттеглила иска си, като разносните по заповедното производство са възложени в тежест на жалбоподателя К. Същият не ги е платил доброволно и отново се наложило да се пристъпи към принудително изпълнение.

„Преследване“ по смисъла на §1, т.3, буква а) от ДР на ЗЗДискр. е по-неблагоприятно третиране на лице, което е предприело или се предполага, че е предприело или ще предприеме действие за защита от дискриминация. От всичко гореизложено, заседаващият състав счита, че макар действията на ответните страни да са предприети след подадената до КЗД жалба, то те не представляват „преследване“ спрямо К., а са законова възможност, регламентирана Вътрешните правила за управление и развитие на човешките ресурси в Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури. Въз основа на представените доказателства и мотиви, Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел, че в конкретния случай ответните страни – Г.Н. – ИД на ИАРА за процесния период, ИАРА, предст. от Директор и С.К. – Гл. секр. На ИАРА за процесния период, не са осъществили дискриминация на основата на защитения признак по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. – „увреждане“, „преследване“ по смисъла на §1, т.3, буква а) от ДР на ЗЗДискр., както и нарушение на чл. 13, ал.1 от ЗЗДискр.

В част от решенията на Пети СПЗС са разгледани оплаквания за дискриминация на основата на признак „семеино положение“.

Пример в тази връзка е **Решение № 27/05.01.2022 г.** Производството е образувано по жалби на Ц.Л.Н. и И.Д. В.-Н. срещу НОИ. Жалбоподателите посочват, че Ц.Н. е учаш, а в момента студент редовно обучение в УНСС, като баща му – Л.Н.Н. е починал. На 18.01.2019г. в ТП на НОИ е подадено заявление за отпускане на наследствена пенсия на Ц.Н., тъй като по това време е учаш в ПГТЕ „Хенри Форд“ с незавършен 12-ти клас, поради невзети изпити по няколко учебни предмети, последния от които е бил на 17.01.2019г. – след смъртта на баща му. С разпореждане №991002/46/21.06.19г. НОИ отказал да плаща наследствена пенсия. Отказът бил обжалван по административен ред, като с Решение №2153-21-269/30.08.2019 г. на ТП на НОИ е отново било с отказ. На 27.09.2019г. била подадена жалба до Административен съд София чрез ТП на НОИ. С Решение №97915/12.12.2019г. Административен съд София отхвърлил жалбата. На 02.01.2020г. чрез пълномощник адвокат подали касационна жалба до Върховния административен съд (ВАС) на Република България, като с Решение на ВАС с №9956/21.07.2020г. било потвърдено и решението на АССГ. Жалбоподателите считат, че от НОИ извършвали неравно третиране на основата на признак „семеино положение“, предвид обстоятелството, че бащата на Ц.Н. бил починал и не ги третирали като нормално семейство. Посочват аналогичен случай на съученик на Ц.Н. – З.З., който също бил с починал баща, но му отпуснали наследствена пенсия.

В свое становище, ответната страна – НОИ, оспорва жалбата като неоснователна. Посочва, че съгласно чл.82, ал.1 от КСО децата имат право на наследствена пенсия до навършване на 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат - за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18-, съответно до 26-годишна възраст. Децата, които се считат за учащи, се определят с наредбата по чл.106 КСО. т.е. с Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж. На основание чл.34, ал.1 от НПОС деца, които учат след навършване на 18-годишна възраст по смисъла на чл.82, ал.1 от КСО са ученици, които продължават образованието си след навършване на 18-годишна възраст в училищата, създадени по реда на отменения Закон за народната просвета (ДВ, бр.79 от 2015г.) или по Закона за предучилищното и училищното образование, както и социални учебно-професионални заведения, създадени с Постановление №63 на Министерския съвет от 1991г. за образуване на социални учебно-професионални заведения за квалификация и преквалификация на лица с намалена трудоспособност (обн. ДВ. бр.32 от 1991г.: изм. бр.68 от 1991г.) независимо от степента и формата на обучение. Те установяват това обстоятелство в началото на всяка учебна година с документ от съответното учебно заведение. В чл.34, ал.3 от НПОС е прието, че лица завършващи последния курс на обучение, се счита, че

учат до дипломирането си, но не по-късно от края на втората сесия за дипломиране на курса. С чл.34, ал.8 от НПОС е установено, че наследствените пенсии на учениците, имащи право да положат държавни зрелостни изпити, се изплащат до съответната дата на втория зрелостен изпит, определена със заповед па министъра на образованието и науката. Ответната страна поддържа, че отказът за отпускане на наследствена пенсия е съобразен изцяло със законовите изисквания. Допълва, че законосъобразността на отказа била потвърдена по административен и съдебен ред от всички инстанции. Уточнява по отношение на лицето за сравнение 3.3., че същият не получавал наследствена пенсия. Посочва, че с решение на Министерски съвет на Република България №580 от 5 септември 2007г. е отпусната персонална пенсия, считано от 1 септември 2007г. Пенсията е изплащана от 1 септември 2007г. до 11 септември 2018г., от която дата е прекратена, тъй като след тази дата 3. е навършил 18-годишна възраст и е нямал статут на „учащ“.

ПЕТИ състав, въз основа на установените обстоятелства и представените доказателства, и след обстоен анализ на приложимата нормативна уредба е приел, че с действията си, ответната страна НОИ не е извършила нито пряка, нито непряка дискриминация на основата на защитен признак „семеино положение“ спрямо жалбоподателите. Предвид на което, жалбите са оставени без уважение.

Една част от решенията на Пети специализиран постоянен заседателен състав обхващат оплаквания за дискриминация, основани на защитения признак по чл. 4, ал.1 от 33Дискр. „сексуална ориентация“.

Показателно в тази насока е **Решение № 83/10.02.2022 г.** Производството е образувано по жалба, подадена от А.Х.Б. срещу М.Т.Н. В жалбата си Б. твърди, че с ответната страна постигнали съгласие да имат дете. Н. живеел в Л. и бил наясно със сексуалната ориентация на Б. Положението се променило след като Н. разбрал, че Б. е намерила партньор, с когото възнамерява да живее и да отгледа детето. Жалбоподателката споделя, че от този момент насетне започнал системен тормоз от страна на Н. Започнал да я следи, да я ограничава, сезирал всевъзможни институции, постоянно я заплашвал и тормозил както устно, така и писмено. Поставил записващо устройство в личния й автомобил, бягал с детето от детска градина, проследил и заплашвал и нейния партньор. Като причина за това си поведение изтъквал сексуалната ориентация на Б. В своето становище, ответната страна – Н., отрича изложеното в жалбата. Посочва, че по всички обвинения в жалбата имало произнасяне на прокурорските органи и съда.

Пети специализиран състав, въз основа на данните и доказателствата, е приел за установено, че Б. и Н. имат общо дете, като родителските права са били дадени на Б. Отв. страна Н. е бил запознат със сексуалната ориентация на жалбоподателката още преди зачеване на детето. С оглед на допуснатата и изготвена съдебно – психологическа и графологическа експертиза, както и с оглед на множеството представени писмени и гласни доказателства, Пети състав е заключил, че ответната страна М.Т.Н. е извършил дискриминация под формата на „тормоз“ по см. на §1, т.1 от ДР на 33Дискр., въз основа на защитения признак „сексуална ориентация“, поради което и е наложил на ответната страна глоба в размер на 500.00 лв. Отделно от това, дадено е и задължително предписание за въздържане от подобни актове на дискриминация в бъдеще, както и на поведение, което би могло да създаде предпоставки за осъществяване на дискриминационно третиране.

Друг пример за акт на Комисията, постановен във връзка с оплаквания за дискриминация на основата на признак „увреждане“, чрез изграждане и поддържане на недостъпна архитектурна среда, е **Решение № 55/19.01.2022 г.** Жалбоподателката М.М.В. посочва, че страдала от генетичното заболяване Osteogenizis imperfecta. Твърди, че поради заболяването си изпитвала затруднения с придвижването, в това число и при изкачването на стълби. Допълва, че се наложило да посети сградата на ТП на НОИ – Б. след поредица от неуспешни опити да се свърже с тях по телефона. Отишла на място в сградата, като пенсионният фонд бил на третия етаж. Установила, че стълбите били стръмни и обективно не била в състояние да ги изкачи. Твърди, че се наложило да изчака, като в крайна сметка при нея слязъл служител от отдела и й

предоставил поисканата информация.

В свое становище, ответната страна – ТП на НОИ – Б., оспорва жалбата като недопустима, а при евентуалност – като неоснователна. В отговора ответната страна сочи, че самата дейност на НОИ предполагала работа с хора, изпитващи затруднения в придвижването, поради което полагали усилия за осигуряване на достъпна архитектурна среда. Соци, че имайки предвид тази задача и отговорност, ТП на НОИ - Благоевград е предприело действия за изграждане на платформа /рампа/, улесняваща и позволяваща достъпа на хора с увреждания до предоставяните услуги. Приложени са доказателства, които подкрепят така изложените от ответната страна твърдения.

Пети заседателен състав е приел за установено, че ответната страна – ТП на НОИ – Б., до датата на постановяване на решението е предприела необходимите действия за осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Този факт се установява от представените доказателства – снимков материал, като е видно, че в сградата на ТП на НОИ-Б. е била изградена подвижна (хидравлична) платформа, чрез която се осигурява преодоляване на съществуващата архитектурна среда, в случая стълбищна клетка, до съответния етаж, на който е позиционирано Териториалното поделение на НОИ - Благоевград. Въз основа на което, жалбата на М.М.В. е оставена без уважение. На ответната страна е дадена препоръка да поддържа в изправност така изградените съоръжения, с оглед спазване на принципа за равно третиране и осигуряване на архитектурна среда, достъпна за хора с увреждания.

Друг случай на изградена и поддържана недостъпна архитектурна среда за хора с увреждания, при който обаче е установено, че е извършена дискриминация, е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 336/10.06.2022 г.** Производството е по жалба на Д.Х.Г. срещу Национална компания „Железопътна инфраструктура“, представлявана от К.П.Х. Г. посочва, че квартал Горна баня бил фактически разделен от останалата част от град София от железопътната линия София – Кулата. Оплакванията на жалбоподателя са, че поради липса на поддръжка на изградените подлез под жп – линията София – Кулата, асансьорите там дефектирали и хората с двигателни затруднения били лишени от възможност да преминат от другата страна. Посочва, че въпросния обект се стопанисвал от НК „ЖИ“, като липсата на поддръжка осъществявало състава на дискриминация, чрез поддържане на недостъпна архитектурна среда за хората с увреждания.

В свое становище, ответната страна – НК „ЖИ“ поддържа, че пешеходният подлез на улица № 643 в кв. „Горна баня“ е проектиран и изграден във връзка с публично обсъждане на различни варианти за безопасно пешеходно пресичане на ж.п. линията София - Кулата при км 9+257, на което са присъствали граждани от кв. „Горна баня“, ръководители от ДП НКЖИ, Кмета на район „Овча купел“, служители на Столична община, изпълнителният директор на „Метрополитен“ ЕАД, общественици и представители на средствата за масово осведомяване, проведено на 30.09.2014 г. в Столична община. Посочва, че въпреки че обектът не е съоръжение – част от железопътната инфраструктура, от ДП „НКЖИ“ добросъвестно осъществяват техническа поддръжка, с грижата на добър стопанин. Допълва, че за поддържане на асансьорите в подлеза ДП НКЖИ има сключен договор № 11169/24.07.2020 г. с изпълнител „А.“ ООД с предмет: „Абонаментно поддържане, ремонт и преустройство на асансьори, ескалатори и наклонени стълбищни платформи за лица с намалена подвижност стопанисвани от УДВГД София, ЖПС София и УДВГД Горна Оряховица. Към настоящия момент, асансьорите функционирали, били в изправност, поради което счита, че не е налице дискриминация.

Пети СПЗС е приел за установено, че по преписката няма достатъчно данни дали асансьорите и останалите елементи от съоръжението – подлез се поддържат в изправност и към момента на постановяване на решението. Отчетено е обстоятелството, че държавните учреждения, предоставящи обществени услуги, са длъжни да изграждат архитектурна среда, достъпна за хората с увреждания. С оглед на представените доказателства и установеното по преписката, съставът е приел, че ответната страна - ДП „НКЖИ“ не е направила пълно главно доказване, в съответствие с разпоредбата на чл. 9 от Закона за защита от дискриминация.

Въз основа на което е приел, че е налице извършена дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., чрез неосигуряването от ДП „НКЖИ“ на архитектурна среда, която да е достъпна

за хората с увреждания, включително и за тези с двигателни затруднения. На ответната страна е дадено задължително предписание да отстрани констатираните нарушения и да поддържа в изправност съоръженията в стопанисвания от нея обект, с оглед спазване принципа на равно третиране.

Комисия за защита от дискриминация разглежда случаи на дискриминационно третиране по признак „увреждане“ в рамките на кампания „Достъпна България“, според която всички учреждения и търговски обекти следва да имат осигурена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания.

Пример за постановен от Комисията акт в тази връзка е **Решение № 32/06.01.2022 г.** Обследваният обект по този казус е: п.ст., нахояща се на адрес: град А., ул. „Р“ № 2. Обектът е посетен от регионален представител на КЗД, който е съставил Констативен протокол, в който е установено, че на обекта няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. В свое становище, ответната страна – „Б.П.“ ЕАД сочи, че процесната сграда е собственост на юридически лица и не попада в приложното поле на пар.6 от ПЗР на Закона за интеграция на хората с увреждания, съгласно който в срок до 31 декември 2006 г. до обществените сгради и съоръжения - държавна и общинска собственост, да се осигури свободен достъп за хората с увреждания, като се преодолеят съответните архитектурни, транспортни и комуникативни бариери. Доколкото имотите в обследвания обект не са държавна или общинска собственост, то тогава разпоредбата на §6 от ДР на ЗЗДискр. била неприложима. В допълнение, излага твърдения и представя доказателства за изградени съоръжения и приспособления за хора с увреждания. Извършена е повторна проверка и е съставен Констативен протокол, в който е установено, че ответната страна – „Б.П.“ ЕАД, е изградила съоръжения и приспособления, с цел улесняване на достъпа до процесния обект на хора с увреждания.

С оглед на което, Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено от фактическа и правна страна, че към датата на постановяване на настоящото решение включително, са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с увреждания до обект: п.ст., нахояща се на адрес: град А., ул. „Р“ № 2. Не е наложена имуществена санкция, дадена е препоръка специалните съоръжения и приспособления да се поддържат във вид, който да обезпечава достъпността до обекта на хора с увреждания.

Пореден казус, по който обаче е установено, че продължава да се поддържа недостъпна архитектурна среда, е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 432/12.09.2022г.** Производството е образувано въз основа на доклад за самосезиране, като страни по преписката са конституирани: С.Й., член на КЗД, а като ответна страна - дружеството С.Ф. ЕООД. Обследваният обект по този казус е: а „С.Р.“, нахояща се на адрес: гр. С., бул. „А.Д.“ № *. Обектът е посетен от регионален представител на КЗД, който е съставил Констативен протокол, в който е установено, че на обекта няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. В свое становище, ответната страна – „С.Ф.“ ЕООД, сочи, че на обекта не е осъществявана дейност през 2017 и 2018 г.

Пети СПЗС е приел за установено, че провереният обект се ползва от дружеството за осъществяване на търговската му дейност, свързана с предоставянето на обществена услуга, а разпоредбата на чл.37 от ЗЗДискр. не допуска предоставянето на услуги при по-неблагоприятни условия, на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, както в публичния, така и в реалния сектор, пряко или непряко, свързана с извършването на стопанска дейност, включително и по отношение на създаването, оборудването или разширяването на стопанска дейност или на започването или разширяването на всякаква друга форма на такава дейност. Установено е, че като не изгражда достъпна архитектурна среда, с бездействието си ответната страна осъществява и още една форма на дискриминация – „тормоз“, отново по защитения признак „увреждане“.

В рамките на производството съставът е установил, че както към момента на проверката, така и към момента на постановяване на решението, не е изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Ответната страна не е представила доказателства за обратното, съответно е установено, че не е осъществила пълно и главно доказване, че принципът на равно третиране не е нарушен, съобразно доказателствената тежест, установена в чл. 9 от ЗЗДискр.

Въз основа на горното, Пети СПЗС е приел, че за обследвания обект: а „С.Р.“, находяща се на адрес: гр. С., бул. „А.Д.“ №* няма достъпна архитектурна среда, което представлява дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., а бездействието на ответната страна представлява и „тормоз“ по смисъла на ЗЗДискр. Наложена е имуществена санкция на „С.Ф.“ ЕООД в размер на 500.00 лв. и е дадено задължително предписание за предприемане на действия по отстраняване на допуснатите нарушения.

Друг пример е **Решение № 33/06.01.2022г.** Обследваният обект по този казус е: п.ст., находяща се на адрес: град Кр., ул. „Х.Б.“ №*. Обектът е посетен от регионален представител на КЗД, който е съставил Констативен протокол, в който е установено, че на обекта няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. В свое становище, ответната страна – „Б.П.“ ЕАД сочи, че процесната сграда е собственост на юридически лица и не попада в приложното поле на пар.6 от ПЗР на Закона за интеграция на хората с увреждания, съгласно който в срок до 31 декември 2006 г. до обществените сгради и съоръжения - държавна и общинска собственост, да се осигури свободен достъп за хората с увреждания, като се преодолеят съответните архитектурни, транспортни и комуникативни бариери. Доколкото имотите в обследвания обект не са държавна или общинска собственост, то тогава разпоредбата на §6 от ДР на ЗЗДискр. била неприложима. В допълнение, излага твърдения и представя доказателства за изградени съоръжения и приспособления за хора с увреждания. Извършена е повторна проверка и е съставен Констативен протокол, в който е установено, че ответната страна – „Б.П.“ ЕАД, е изградила съоръжения и приспособления, с цел улесняване на достъпа до процесния обект на хора с увреждания.

С оглед на което, Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено от фактическа и правна страна, че към датата на постановяване на настоящото решение включително, са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с увреждания до обект: п.ст., находяща се на адрес: град Кр., ул. „Х.Б.“ №*. Не е наложена имуществена санкция, дадена е препоръка специалните съоръжения и приспособления да се поддържат във вид, който да обезпечава достъпността до обекта на хора с увреждания.

Пореден казус, по който обаче е установено, че продължава да се поддържа недостъпна архитектурна среда, е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 334/09.06.2022г.** Обследваният обект по този казус е: п.ст., находяща се на адрес: гр. С., ул. „Т.“ №*. Обектът е посетен от регионален представител на КЗД, който е съставил Констативен протокол, в който е установено, че на обекта няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. В свое становище, ответната страна – „Б.П.“ ЕАД сочи, че процесната сграда е собственост на юридически лица и не попада в приложното поле на пар.6 от ПЗР на Закона за интеграция на хората с увреждания, съгласно който в срок до 31 декември 2006 г. до обществените сгради и съоръжения - държавна и общинска собственост, да се осигури свободен достъп за хората с увреждания, като се преодолеят съответните архитектурни, транспортни и комуникативни бариери. Доколкото имотите в обследвания обект не са държавна или общинска собственост, то тогава разпоредбата на §6 от ДР на ЗЗДискр. била неприложима. В допълнение, излага твърдения и представя доказателства за изградени съоръжения и приспособления за хора с увреждания.

С оглед постъпило становище от ответната страна за отпускане на средства за изграждане на достъпна архитектурна среда, съставът е спрял производството по преписката за срок от шест месеца, като е дадена възможност на „Б.П.“ ЕАД да реализират строително – монтажните работи. Дадени са задължителни указания на ответната страна да изгради специални съоръжения и приспособления за хора с увреждания и да представи доказателства в срок. В рамките на второ открито заседание, „Б.П.“ ЕАД поддържат, че изпитвали затруднения с издаването на документи – разрешителни за строеж и монтиране на съоръжения от местната администрация в гр. С. Не представят доказателства в тази връзка.

С оглед на което, Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено от фактическа и правна страна, че към датата на постановяване на настоящото решение включително, не са предприети необходимите мерки, осигуряващи безпрепятствен

достъп на лица с увреждания до обект: п.ст., находяща се на адрес: гр. С., ул. „Т.“ № **. Наложена е имуществена санкция и е дадено задължително предписание за предприемане на действия по осигуряване на достъпна архитектурна среда.

Пореден казус, по който също е установено, че продължава да се поддържа недостъпна архитектурна среда, е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 497/25.10.2022г.** Обследваният обект по този казус е: Търговско – административен център „П.“, с адрес: гр. П., ул. „Ц.С.“ № *. Обектът е посетен от регионален представител на КЗД, който е съставил Констативен протокол, в който е установено, че на обекта няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания.

Изискано е становище от Г.П. – собственик на търговско – административния комплекс. Отговор не е постъпил. След извършено допълнително проучване е установено, че лицето Г.П. е починало. При повторна проверка на място, новият собственик – К.П. – предоставя данни за дружеството, стопанисващо обследвания обект – П.-Д. – С. Г.“ ЕТ. Изискано е становище от управителя на ответното дружество, като при връчване на писмото същата се държала грубо и отказала да го получи. Изискано е съдействие от органите на МВР, като при опит за повторно връчване писмото за становище е било получено. Отговор не е постъпил.

Пети специализиран постоянен заседателен състав е приел за установено, с оглед на констатациите в Констативния протокол, че ответната страна - П.-Д. – С. Г.“ ЕТ., не е изградила и не поддържа архитектурна среда, достъпна за хора с увреждания, за обследвания обект: Търговско – административен център „П.“, с адрес: гр. П., ул. „Ц.С.“ № ***. Ответната страна не е представила доказателства, че са предприети действия за отстраняване на допуснатите нарушения. Предвид на което, на същата е наложена имуществена санкция в размер на 1000.00 лв. и е дадена препоръка да се изгради и да бъде поддържана достъпна архитектурна среда до обекта.

Решения на Петчленен разширен заседателен състав

Следващите няколко примера са едни от най-емблематичните случаи по Раздел I от глава II на 33Дискр., разгледани от разширените заседателни състави на Комисията през изминалата година.

В производство за защита от дискриминация са разгледани оплаквания под формата на „тормоз“ на работното място по смисъла на чл. 5 от 33Дискр. във вр. с § 1, т.1 от ДР на 33Дискр. на основата на признаците „лично положение“, „семеино положение“ и „произход“, както и оплаквания за нарушения на Глава втора, Защита при упражняване правото на труд от 33Дискр. от страна на работодателя – акционерно дружество - **Решение № 138/01.03.2022 г.** В подадения до КЗД инициативен документ жалбоподателят сочи, че по силата на сключен трудов договор с „О“ АД, заемала длъжността „Старши одитор“ в дирекция „Вътрешен одит“ на „О“ АД. В подадената жалба са изложени оплаквания за тормоз на работното място, с оглед на това, че между работодателя и четири физически лица, сред които е и жалбоподателката, бил сключен договор за наем на недвижим имот, като видно от същия, наетият имот ще се ползва според търговските нужди на наемателя, в случая „С.“ ЕАД. Оплакванията за дискриминация са свързани с обстоятелството, че от страна на съсобствениците на недвижимия имот, наеман от търговското дружество са били предприети действия във връзка с клаузите по наемния договор, а именно покана за заплащане на неустойка, като спрямо жалбоподателката, като служител на банката, работодателят е прилагал натиск.

По преписката е приложена молба по описа на ЦУ на О.ЕАД, адресирана до изпълнителния директор на дружеството (също приложена като доказателство), в която жалбоподателката е информирала ръководството на банката, че е провела срещи с останалите съсобственици на отдавания под наем имот, но не може да окаже влияние на взетите от тях решения.

По преписката е установено, че съгласно Заповед №В83-1155/09.03.2020 г. на С. са спрени правата ѝ за достъп до споделената директория на дирекцията и до основната банкова система, като с оглед заявените от страните обстоятелства, тази заповед е във връзка с претенциите на част от наемодателите във връзка с прекратеното от страна на банката наемно правоотношение.

В хода на производството е установено единствено, че молбата на С. с. по описа на ЦУ на ОББ АД, адресирана до ръководството на банката индикира за това, че с нея са били водени разговори във връзка с предявени претенции в и по повод действието на наемния договор от страна на останалите съсобственици, за част от които стана ясно, че са и роднини. Съставът е отчел, че действията на ответната страна са с оглед Политика за предотвратяване, разкриване и управление на конфликт на интереси /приложена по преписката/ и разпоредбата на чл. 2, т.2. от същата политика от дата 2019 – без данни за ободрение от УС на банката или Решение на УС, с цел да бъде създаден ред и избягване на ситуации, при които: интересите на служител на банката или на негов близък член на семейството влизат в противоречие с интересите на банката. Очевидно, че приетите в чл.2.т.2. разпоредби не кореспондират с норми на българското законодателство и в частност със Закона за защита от дискриминация, доколкото всяка претенция или защита на права и законни интереси уредени и гарантирани от българското законодателство на служител към банката ще бъде възприета за конфликт от страна на банката.

Според тезата на ответната страна след като в банката е получена покана за доброволно изпълнение от страна на едни от наемодателите на О. АД, а впоследствие и на получаването на искова молба, доводите на банката са, че е идентифицирала наличие на конфликт на интереси с жалбоподателката. Това разгледано на плоскостта на антидискриминационното право, от своя страна представлява натиск върху служител за това, че трето лице или роднина е предприел действия за защита на свои права и законни интереси. Предвид спецификата на казуса, банката - страна по наемния договор, счита, че служителката е в конфликт на интереси не за това, че същата търси правата си по съответния ред, а за това, че нейни близки са подали искова молба срещу банката за защита на техни законни права и интереси и не са се съгласили да разрешат спора извън съдебно. Оправданието, че спрения достъп до системата и възпрепятстването на служителката да изпълнява служебните си задължения поради „конфликт на интереси“ с дружеството работодател, на практика представлява признание за осъществен натиск служителката да убеди своите близки да се откажат от своите претенции.

Ирелевантно за установяване на тормоз е законната цел. Забраната за тормоз по закон е абсолютна, което означава, че третиране, накърняващо достойнството на човека и създаващо враждебна, обидна и унижителна среда не може да бъде оправдано дори със законна цел - административен капацитет, липса на такъв, липса на вътрешна организация и др. Безпорно е според състава, че всяко едно действие от лица на ръководен пост спрямо техен подчинен, а в случая и с оглед данните по преписката индикират за провеждани разговори и служебен натиск спрямо служителката, което рефлектира в личната сфера на всяко лице, в частност това на С., същото е неприятно, дори и обидно, още повече ако това е направено тенденциозно. От друга страна разглеждащият състав е счел, че по преписката липсват доказателства, за предприети действия от страна на работодателя по см. на чл.17 от ЗЗДсикр., след като служителката е посочила в нейна молба, счита, че спрямо нея се осъществява натиск да въздейства на роднините си да се откажат от финансовите си претенции във връзка с прекратеното наемно отношение на ползвания банков офис, поради което е прието като единствено възможен извод, че спрямо жалбоподателката е била създадена враждебна среда на работното ѝ място. От друга страна е отчетено, че тормозът винаги е личен акт на конкретно лице, а липсата на конкретика по отношение на лицето осъществило тормоз, води до невъзможност за неговото идентифициране, а като последица неоснователност на оплакванията в тази си част. Предвид това съставът е отчел, че в жалбата и в хода на цялото производство не е визирано конкретно лице, което да е извършило акт на тормоз (спрямо което да са насочени оплакванията за тормоз), а се обсъждат предприетите от страна на работодателя чрез негови служители действия, което отново води до невъзможност за идентифициране на конкретно лице, осъществило тормоз, доколкото юридическото лице не може да осъществи дискриминация под формата на тормоз.

Съставът е приел, че от страна на работодателя не е изпълнено законово задължение да предприеме действия за защита на правата на служител, който го е уведомил, че спрямо него се осъществява натиск и се счита за дискриминиран. Налице е пасивно поведение на работодателя да изпълни това си законово изискване. Установено е по жалба на Г.Н.С, че ответната страна „О“. АД - работодател, е извършило неизпълнение на законово задължение, с което е извършено

нарушение на чл. 17 от ЗЗДискр. Установено е, че О" АД - работодател, не е спазил принципа за недопускане на дискриминация спрямо жалбоподателката до датата на нейното напускане. Наложено е на основание чл.80, ал.2 от ЗЗДискр. във връзка с чл.80, ал.1 от ЗЗДискр. на работодателя - „О" АД - работодател, имуществена санкция в размер на 2000 /две хиляди/ лева за установеното в настоящото решение неизпълнение на законово задължение, произтичащо по силата на чл.17 от ЗЗДискр.

Решение № 305/2022г. също е свързано с оплаквания за тормоз по признаци „пол“, „образование“ и „лично положение“. Производството по преписката е образувано по жалба, подадена от И. Х. И. срещу община Т., както и срещу д-р М. Б., кмет на община Т. С Разпореждане на председателя на Комисия за защита от дискриминация производството по преписка 95/2017 г. е възобновено, въз основа на влязло в сила решение на Административен съд – Л., с което е отменено Решение № 342 от 29.05.2019 г. по преписка № 95 по описа на Комисия за защита от дискриминация за 2017 г. и същата е върната за произнасяне по същество. Предвид изложените твърдения за по-неблагоприятно третиране по смисъла на § 1, т. 7 и 8 от ДР на Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.), във връзка с чл. 4, ал. 1, вр. с чл. 13 и чл. 14 от ЗЗДискр.

В становището си кмета на община Т. сочи, че счита цитираното решение за законосъобразно и постановено в съответствие с действащите правни норми. Соци, че правилно в решението на съда е констатирано, че при произнасянето си в Решение № 342 от 29.05.2019 год. по преписка № 95/2017 год. по описа на Комисията за защита от дискриминация на Р. България, Петчленният разширен заседателен състав не е съобразил някои обстоятелства. Заявява, че поддържа доказателствата, депозирани от Община Т. в предходното разглеждане на преписка 95 по описа на Комисията за защита от дискриминация за 2017г.

Жалбоподателката И. Х. И. заявява, че няма да сочи нови доказателства и продължава да счита, че срещу нея е осъществена пряка и непряка дискриминация по признаци „пол“, „лично положение“ и „образование“ за периода от 2015 г. до 2017 г. от страна на кмета на община Т.

Не се спори между страните относно съществуващото между страните трудово правоотношение за периода 11.04.2014 г. - 11.04.2017 г., възникнало по силата на трудов договор, сключен за срок от три години, съгласно който жалбоподателят е заемала длъжността директор на Детска ясла „Щ. д.“ в гр. Т. Безспорно е и обстоятелството, че в периода 2016 г. 2017 г. община Т. е увеличила размера на основното месечно възнаграждение на всички ръководители на ведомства - второстепенни разпоредители с бюджет към Общината, с изключение това на директора на Детска ясла „Щ. д.“. Безспорен е и фактът, че в периода 2015 г. - 2017 г. И. се е подложила на няколко процедури „ин-витро“, за което са били информирани и ответните страни по преписката.

Установено е, че след проведен конкурс за длъжността директор на Детска ясла „Щ. д.“, на който жалбоподателката И. И. е заявила желание да участва, последният бил спечелен от Й. И., като за времето на провеждане на конкурса вече бил сключен трудов договор между нея и община Т. Настоящият състав е счел, че ответната страна - работодател, с неувеличаването на заплатата на жалбоподателката И. Х. И. за периода 2016 г. 2017 г., е извършила нарушение на разпоредбата на чл. 14, ал. 1 ЗЗДискр., съгласно която: „Работодателят осигурява равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд.“ Неизпълнението на чл. 14, ал. 1 ЗЗДискр. е самостоятелно нарушение по ЗЗДискр. Независимо от свободата на договаряне на трудовото възнаграждение работодателят не може да пренебрегва принципа за равно възнаграждение. Настоящият състав е отчел също, че с Решението на Районен съд – Община Т. е уважил изцяло предявените от И. И. искове, като е признал за незаконно прекратяването на трудовия договор и е отменил издадената от кмета на община Т. заповед като законосъобразна и възстановил И. Х. И. на заеманата от нея до уволнението длъжност и е осъдил община Т. да заплати обезщетение в размер на 3414, 91 лева.

Като административен орган Комисия за защита от дискриминация е обвързана от фактическите и правни изводи, установени в мотивите на посоченото съдебно решение. РС на Община Т. е приел, че не са налице условията, при които може да бъде сключен срочен ТД, тъй като работодателят не е посочил конкретни факти по смисъла на чл.68 ал. 3 КТ, налагащи сключването на такъв. Длъжността директор на детска ясла е с постоянен характер и клаузата, за срока на

трудовете правоотношение е в нарушение на закона. Съобразно разпоредбата на чл. 68, ал. 4 КТ недействителната клауза следва да се замества с такава за неопределено време, от което следва, че между страните е възникнало безсрочно трудово правоотношение. Различията в срока на договора се отнасят до видовете трудови договори и тяхното деление на трудови договори за неопределено време и на срочни трудови договори по чл. 67 и чл. 68. Идеята на закона е да забрани провеждането на различия между работниците и служителите според това дали трудовият договор, по който са наети, е срочен или безсрочен. Действащото законодателство установява общи трудови права и задължения за работниците и служителите по трудово правоотношение, възникнало от трудов договор, независимо от срока, за който е сключен. Следвайки директивите на Европейския съюз (Директива 1999/70/0), допълненията в Кодекса на труда от юни 2004 г. и от юни 2006 г. изрично настояват върху равенството в отношението към работниците и служителите по безсрочни и по срочни трудови договори. Настоящият състав счита, че в конкретния случай представляващият работодателя е длъжен да знае и е бил наясно с действието на посочените разпоредби, тъй като именно поради тази причина в заповедта за насрочване на конкурса, проведен на 16.05.2017г., за същата длъжност, както и в сключеното допълнително споразумение към трудов договор на Й. И., продължителността на трудовото правоотношение не е обвързано с конкретен срок, а същото е за неопределен период от време.

От изложеното следва, че спрямо жалбоподателката от една страна и спрямо Й. И. от друга, в рамките на заеманата (през непродължителен период от време) от тях една и съща длъжност директор на детска ясла, работодателят е проявил различно третиране, тъй като премахва условието за срок от елементите на трудовото правоотношение, което ще възникне след конкурса на 16.05.2017 г., макар в действащото към същия момент, идентично (що се касае до заеманата длъжност) трудово правоотношение с жалбоподателя, такова не само, че е налице, а именно то е послужило като формално правно основание за едностранното прекратяване на трудовия договор.

Възраженията на ответната страна за липса на дискриминация спрямо И. И. не се подкрепят от събраните по преписката доказателства.

Съгласно разпоредбата на § 1, т. 33 Дискр. „тормоз“ е всяко нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат нахвърляване на достойнството на лицето и създаване на враждебна, принижавща, унижителна, обидна или застрашителна среда. В конкретния случай съставът счита, че с поведението си - издадените заповеди за прекратяване на трудовото правоотношение с жалбоподателката И. Х. И. и обявяването на конкурс за длъжността, назначаването на допуснат до участие в конкурса кандидат, за временно изпълняващ конкурсната длъжност ответната страна — кметът на общината, е осъществил дискриминация под формата на „тормоз“ спрямо И. И., на основата на признаците: „лично положение“ и „пол“.

Към момента на връчване на заповед за прекратяване на трудовото правоотношение на жалбоподателката, а именно 06.04.2017 г. следва да се има предвид хронологията на събитията: 1). към този период, жалбоподателката е била на стационарно лечение в АГО към „МБАЛ - Л.“ ЕООД, с диагноза „Заплашващ аборт“ и издаден болничен лист от дата 20.03.2017 г., за което представляващия Община Т. е уведомен с писмо (което също не е спорно обстоятелство), както и болничен за временна нетрудоспособност за периода 20.03.2022 22.04.2017 г., в рамките на този период в община Т. е обявен конкурс за директор на ДЯ „Щ. д.“, гр. Т., за което И. И. е депозирала свои документи за кандидатстване. В деня на депозиране на документите за кандидатстване 06.04.2017 г. и на адреса на който живее на жалбоподателката е връчена заповед за прекратяване на трудовото й правоотношение.

Налице са данни за казуална връзка между здравния статус на жалбоподателката във връзка с инвитро процедурите и прекратяване на трудовия й договор. В случая с оглед разпоредбата на чл. 9 от 33 Дискр. по преписката са налице данни, въз основа на които може да се направи основателно предположение и индиция, че спрямо жалбоподателката са налице данни за нежелано поведение и обидна и унижителна среда на основата на признаците „пол“, „лично положение“ и „образование“. Ответните страни в производството не ангажират доказателства и за това, че от тяхна страна е спазено изискването за равенство в третирането,

предвид твърденията в жалбата за осъществена спрямо И. И. нежелано поведение, вкл. и по твърденията за липса на увеличение на трудовото възнаграждение на жалбоподателката, поради това, че в този период И. И. се е подлагала и на ин витро процедури.

Петчленен разширен заседателен състав е счел за необходимо да посочи, че по смисъла на § 1, т. 16 от ДР на ЗЗДискр: „Жени в напреднал етап на лечение ин-витро“ означава: „жена, която е в етап на лечение чрез методите на асистирана репродукция, включващ периода от фоликуларната пункция до ембриотрансфера, но не повече от 20 дни. Петчленен разширен заседателен състав е отчел и факта, че жалбоподателката – И. Х. И. към онзи момент се е намирала в особено състояние - в напреднал етап на лечение ин-витро, а впоследствие и бременна, което обуславя необходимостта от една по-висока степен на закрила спрямо тези лица.

С оглед гореизложеното, съставът е приел, че в случая спрямо жалбоподателката И. Х. И. е налице множествена дискриминация по смисъла на § 1, т. 11 от ДР на ЗЗДискр., представляваща дискриминация на основата на повече от един от признаците по чл. 4, ал. 1. Имайки предвид обстоятелството, че в случая са осъществени две различни и самостоятелни нарушения на ЗЗДискр., настоящият състав е счел, че следва да наложи за всяко едно нарушение и проявена форма на дискриминация, а именно: имуществена санкция в размер на 500,00 лева на работодателя община Т. за допуснато нарушение на чл. 14 ЗЗДискр., както и глоба в размер на 500,00 лева на кмета на община Т. за извършеното нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 5, вр. с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр.

В Решение № 382/01.07.2022г. е разгледан казус за дискриминация по признаците „лично положение“, „възраст“ и „образование“ по чл.4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и претенция за нарушение на чл. 21 от ЗЗДискр. Изложени са оплаквания относно неизпълнението на даденото от Комисия за защита от дискриминация задължително предписание с Решение № 79/20.02.2018 г. НЗОК занапред да не въвежда възрастов критерий като условие за предписване и получаване на безглутеново брашно, в частта, маркирана с МКБ, код К 90.0 от списък на диетични храни за специални медицински цели на НЗОК, изготвен по реда на Глава втора от Наредба № 10 от 24 март 2009 г., както и оплаквания за въвеждане от страна на НЗОК на допълнителни изисквания към лицата от посочената възрастова група.

Имайки предвид, че в първата част от жалбата се съдържат оплаквания относно неизпълнение на влязло в сила решение на КЗД, Петчленен разширен заседателен състав по преписка №143/2019 г. с Решение №456/19.08.2019 г. е прекратил производството по преписка №143/2019 г. в частта с оплаквания касаещи неизпълнението на даденото от КЗД с Решение №79/20.02.2018 г. задължително предписание като е изпратил жалбата на Дирекция „Административно – правно обслужване“ на КЗД за предприемане на необходимите мерки по контрол и изпълнението на Решение №79/20.02.2010 г.

Оплакванията на жалбоподателката Г. З. от гр. С. в лично качество и СНЦ „Българска асоциация Цьолиакия“, представлявана от председателя на Управителния съвет Г. З. са за проявена дискриминация по смисъла на чл.4, ал.2 или ал.3 от ЗЗДискр, по признаците „възраст“, „увреждане“, „лично положение“, както и „тормоз“ по смисъла на § 1, т.1 от ДР на ЗЗДискр. от страна на Национална здравноосигурителна каса във връзка с поставянето на допълнителни изисквания за получаване на „диетични храни за специални медицински цели“ спрямо лицата над 18 - годишна възраст, страдащи от цьолиакия и заболяванията включени в МКБ-10, К90.0 съдържащи се в Указание №РД-16-13/22.03.2019 г. за изменение и допълнение на Указание за работа със списък на диетичните храни за специални медицински цели за домашно лечение, заплащани напълно или частично от НЗОК, в сила от 01.02.2015 г. в сравнение с болните от цьолиакия на възраст по-ниска от 18 години.

Уточнява се, че съгласно посоченото указание, за разлика от правоимащите лица на възраст до 18 години, страдащи от цьолиакия, към лицата над тази възраст, страдащи от същото доживотно заболяване, са поставени следните изисквания: „За лица над 18 години се представят: Медицинска документация в подкрепа на диагнозата, която включва: 1.хистологичен резултат; 2.анамнеза и клинична изява в т.ч. и доказателства за поставена диагнозата и провеждано лечение от детска възраст; 3.проведен биологичен тест в УМБАЛ „Ц. Й.“ - Клиника по обменни

болести. 4.Рецептурна книжка с вписано заболяване „Цьолиакия“ - K90.0.“

Според жалбоподателите еднаквите условия за лицата с Цьолиакия до 18-годишна възраст и за лицата над тази възраст се съдържат единствено в т.2 от т.4 на Указанието. Счита се, че предвидените в т. 1 условия практически не съставляват обективни критерии, а въвеждат задължения за болните от цьолиакия на възраст над 18 години, са прогласени като недопустими от Конституцията на Република България и от редица международни и общностни актове, по които Република България е поела ангажимент.

Сочи се като идентично необосновано, поставеното изискване: „проведен биологичен тест в УМБАЛ „Ц. Й. – И. - Клиника по обменни болести“. Посоченото изискване според жалбоподателите, освен че страда от същата принципна неяснота досежно периодиката и/или кратността на извършване на визираното биологично изследване, но и генерира също унижение и недопустимо вмешателство в личния живот на болните от цьолиакия над 18-годишна възраст. Считат се посочените две условия за реални предпоставки за проявления на нарушението „тормоз“ по признаците „възраст“ и „увреждане“ спрямо лицата, страдащи от цьолиакия над 18-годишна възраст, доколкото и в указанията се сочат точно определена клиника в болница, находяща се в София. Според жалбоподателите, с действията НЗОК поставя дискриминационни изисквания пред потребителите над 18-годишна възраст на определени стоки, каквито са безглутеновите брашна и изделията от тях. Считат, че с посочените действия, НЗОК не е отстранила и преустановила съществуващата дискриминация, установена с влязлото в сила решение на КЗД, но с издаването на указанията осъществяват дискриминация за същата неравнопоставена група лица над 18-годишна възраст, болни от цьолиакия.

Ответната страна НЗОК представя становище за неоснователност на подадената жалба, като се отбелязва, че от НЗОК са предприети мерки за недопускане на дискриминация по възрастов критерий чрез допълнение на Указание за работа със Списък на диетични храни за специални медицински цели за домашно лечение, заплащани напълно или частично от Национална здравноосигурителна каса, прието с изх. № РД-16-13/22.03.2019г. на управителя на НЗОК. Уточнява се, че основание за въвеждането на допълнителните изисквания са послужили становищата на националните консултанти, изискани от НЗОК на основание чл. 58, ал. 1 от Националния рамков договор. Заявява се, че в посочената връзка, изменението на указанието е подкрепено изцяло и от Експертния съвет по Гастроентерология. Указанието е издадено при спазване на процедурата по издаването му, съгласно чл. 39, ал. 3 от НРД 2020-2023 г., в който не е предвидено обнародване в ДВ, а оттам и задължителното за всеки проект на нормативен акт обществено обсъждане.

В хода на откритите заседания по преписката от Петчленен разширен заседателен състав е взето решение за привличане на външен експерт по гастроентерология, генетика или имунология, редки болести и диететика, който да отговори на въпроси относно заболяването цьолиакия. Изготвено е и представено експертно заключение от д-р Т.М. – лекар специалист-Гастроентеролог, УМБАЛ „С.“ ООД „Отделение по гастроентерология“.

В хода на откритото заседание д-р Т. М. представя своето експертно становище. Соци, че заболяването цьолиакия или глутенова ентеропатия е по-скоро автоимунно заболяване, с генетична предразположеност. Заявява, че в случай, че в семейството има болни от Цьолиакия, има по-голяма вероятност и при други поколения да се развие заболяването. Единственото лечение е стриктно спазване на правилен хранителен режим - без глутен! В случай, че се спазва стриктно хранителен режим-тези антитела ще бъдат отрицателни в процес на проследяване. Отбелязано е, че безглутенова диета е жизнено важна, не е пожелателна.

Съставът е установил безспорно, че с Решение № 79/ 20.02.2018 г. по преписка № 439/2014 г. по описа на КЗД, на 5- членен състав, влязло в законна сила на 14.03.2018 г. от КЗД е установено, по отношение на НЗОК, че с въвеждане на възрастов критерий като условие за предписване и получаване на безглутеново брашно, в частта маркирана МКБ код 90.0 от Списък на диетични храни за специални медицински цели на НЗОК изготвен по реда на Глава втора от Наредба №10 от 24 март 2009 г. спрямо лицата навършили пълнолетие по българското законодателство, страдащи от заболяването цьолиакия е извършена непряка дискриминация в нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. на основата на признаците „увреждане“ и „възраст“.

Безспорно е установено, че от страна на НЗОК в периода от 18.03.2018 г. до иницииране на производството пред КЗД по подадена жалба от СНЦ „Българска асоциация Цьолиакия“, представлявано от председателя на УС Г. Б. З. и от Г. Б. З., в лично качество, не са предприети действия за прекратяване на установената дискриминация и отстраняване на вредните последици спрямо засегнатите лица, страдащи от цьолиакия (нуждаещи се от доживотна безглутенова диета по здравословни съображения и медицински предписания).

Безспорно е установено, че с Решение на НС на НЗОК № РД-16-13/22.03.2019 г. е прието Указание за изменение и допълнение на Указание от 01.02.2015 г. за работа със списък за диетични храни за специални медицински цели за домашно лечение, заплащани напълно или частично от НЗОК. С така приетото Указание за изменение и допълнение на Указание от 2015 г. за работа със списъка за диетични храни, НС на НЗОК не е коригирал Списъка за диетични храни за специални медицински цели за домашно лечение, заплащани напълно или частично от НЗОК, с оглед прекратяване на установеното от КЗД възрастово ограничение за получаване на диетични храни за специални медицински цели спрямо болните от цьолиакия, но са въведени допълнителни условия/изисквания към болните от цьолиакия, над 18 годишна възраст за тяхното предписване и получаване.

От така извършената експертиза е безспорно, че веднъж установено заболяването цьолиакия, не може да бъде излекувано, тъй като патологията му има генетичен характер, поради което според настоящият състав периодичните биопсихични изследвания за установявания на заболяването, предвидени в Указание РД№16-13/22.03.2019 г., според настоящия състав по своята същност са необосновани и неоснователни за лицата, страдащи от „Цьолиакия“.

Доколкото ответната страна НЗОК в производството пред КЗД не е доказала обективно и разумно основание за поставяне на посочените изисквания в т. 1 и т. 3 от Указанието за пациентите над 18 години за нуждите на предписването и получаването на безглутеново брашно, нужно за лечение на заболяването „Цьолиакия“ и законовата цел, която се преследва с поставяне на посочените изисквания, доколкото не се е установило необходимостта биологичното изследване да бъде извършено точно в посоченото лечебно заведение и наличие на неяснотата относно периодичността или кратността на извършеното хистолгично и биологично изследване, настоящият състав счита, че с поставяне на изисквания в т.1 и т.3 от Указанията в процесния период се ограничава достъпът на лица над 18 годишна възраст, страдащи от цьолиакия до лечение на заболяването и води до неравно третиране на лицата по смисъла на чл.4, ал.2 от ЗЗДискр. по признак „възраст“, „увреждане“, „лично положение“ като същото осъществява и тормоз по смисъла на Параграф 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., тъй като посочените две условия за получаване на диетични храни за медицински цели са унижителни и накърняващи достойнството на болните от цьолиакия. В този смисъл настоящият състав е счел, че спрямо лицата над 18 г. възраст, страдащи от цьолиакия от страна на НЗОК с поставянето на изисквания в т. 1 и т.3 на Указание за работа със Списък на диетични храни за специални медицински цели за домашно лечение, заплащани напълно или частично от Национална здравноосигурителна каса, прието с Решение на НС на НЗОК № РД-16-13/22.03.2019 г. в Раздел „Необходими документи и специфични изисквания за получаване на диетични храни за специални медицински цели е осъществена пряка дискриминация по смисъла на чл.4, ал.2 и ал.3 от ЗЗДискр, по признаците „възраст“ и „увреждане“ „лично положение“ както и „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр.

На основание чл.65 във връзка с чл.40, ал.1 и ал.2 и чл.47 , т-1-4 от Закона за защита от дискриминация, Петчленен разширен заседателен състав на КЗД е дал задължително предписание на Национална здравноосигурителна каса, представлявана от управителя да предприема своевременно мерки, необходими за осъществяване на процедурата по получаване на диетични храни за специални медицински цели, предвидени за пациенти със заболяване цьолиакия в Република България по начин, по който да се постигне качествено здравеопазване с възможност за ползване на храни, необходими за опазване и съхраняване на собственото им здраве и живот.

Пример за решение, съчетаващо сложен етичен елемент с институционална препратка за алармиране на държавните органи, е **Решение № 474/2022г.**, образувано въз основа на

жалба, подадена от А. Н. Ц. и Ю. П. Ц. в качеството на наследници на А. Ю. П. от гр. П. В жалбата са изложени оплаквания за осъществен тормоз на основата на признаците „лично положение“ и „увреждане“, както и оплаквания за нарушение на права по глава Втора , Раздел III, чл.37 от ЗЗДискр. Като страни по преписката са конституирани жалбоподателите, Министърът на здравеопазването /МЗ/, в качеството на ответна страна, и Изпълнителна агенция „Медицински надзор“ /ИА „МН“/.

В жалбата са наведени оплаквания във връзка с бездействието на МЗ да предприеме за нужните за заболяването на детето им А. П. (починал на 13.10.2018 г.) действия за гарантиране предоставянето му на лечение и за предотвратяване на вредоносните последици от неприлагането на нужното му лечение - трансплантация в общия му здравословен статус, от което бездействие настъпила преждевременно му смърт. Заявява се, че с посоченото бездействие, администрацията на МЗ накарала признаците на сина им права на живот и на достъп до здравна услуга в съответствие с индивидуалната му здравна нужда, с което са нарушени принципите и на чл.2 от Закон за здравето (особено в частта на т.1 и т.5) и на чл.6 от ЗЗДискр. и реализира състава на нарушението „тормоз“ по признаците „увреждане“ и „лично положение“, което според чл.5 от ЗЗДискр във р. с § 1, т.1 от ДР на същия закон, се счита за дискриминация. В инициативния документ е направено подробно фактическо изложение в хронологичен ред на здравния статус на тяхното дете, с начало 5-годишна възраст, когато е диагностициран със заболяване на белите дробове, водещо до белодробна недостатъчност - кистозна фиброза (муковисцидоза) и последващата необходимост от извършване на трансплантация, както и целия административен и бюрократичен ред, изминат от тях като родители. Направено е уточнение, че докато не бъде заплатен предварителен депозит, пациентът не се включва в листата на чакащи и съответно не се търси подходящ за него донор, а в случай, че нужният орган се появи, той се присажда на друг човек, за който са изпълнени подробно описани в жалбата и допълнението към нея изисквания. Подчертава се, че включването в листата на чакащи е ключов, изключително важен етап, който трябва да стане във възможно най-ранния момент, за да не се изпусне нито един шанс за живот.

Предвид посоченото се заявява, че от А. е подадено незабавно заявление от 20.03.2018 г. до листа на чакащите - КЛЧ за финансиране на лечението му в чужбина с оглед извършване на нужната му белодробна трансплантация с приложения към заявлението всички изискуеми по закон документи, която преписка е изпратена до националните консултанти по пневмология и фтизиатрия и е получено становище, че пациентът е подходящ за белодробна трансплантация, която е невъзможно да се извърши в България и следва да бъде осъществена в някой от утвърдените медицински университетски центрове на Австрия, Германия или Англия, които извършват успешни белодробни трансплантации.

На извънредно заседание на КЛЧ, проведено на 12.04.2018 г., е взето „принципно положително решение“ за финансиране на белодробната трансплантация на А. в чужбина. Поясняват, че института на „принципното съгласие“ е уреден в чл.26а, ал.3 от Наредбата няколко офери от други клиники, в който период нуждаещото се лице стои и чака, без да разполага с възможност за предварителни изследвания в чужбина и включване в чужда листа на чакащи, т.е. да очаква действията на държавата и нейните компетентни органи, докато здравословното му състояние се влошава.

Предвид обстоятелството според изложеното в жалбата, че с А. са свързани лица по смисъла на § 1, т.9, предлож. второ от ДР на ЗЗДискр, то проявената спрямо него небрежност и negliжиране на правата му, т.е. дискриминация, от която като последици произтекли и претърпяните и от него и жалбоподателите вреди, като негови родители, страдания и мъка, обуславя правен интерес да търсят фактическото установяване, така и справедливост за понесеното от тях и сина им.

Ответната страна по преписката ИА „МН“ е пояснила, че договорът с Евротрансплант и в частност с Университетска болница-В. дава възможност на РБ да е част от организацията на страните от северозападна Европа, както и за приемане на български пациенти, нуждаещи се от трансплантация, която не се осъществява в България, в листата на чакащи в Евротрансплант. Заявява се, че през 2018 г. е получена информация за въвеждане на нови правила от Евротрансплант, според които споразумение за трансплантация на определен орган може

да се сключи само с една болница от държавите-членки. Уточнява се, че от Университетска болница-В. не е изразено желание пред Борда на Евротрансплант за сключване на ново Споразумение. Отбелязва се, че Административна преписка по заявление на А. П. с вх.№ от 20.03.2018г. до КЛЧ не се съхранява в ИА"МН", поради което не могат да бъдат предоставени.

От МЗ е представено становище за неоснователност на подадената жалба, като се заявява, че по преписката е получено писмо от действащата тогава Изпълнителна агенция по трансплантация /ИАТ/, с което се представя информация от френската болница „F“, П. с условия за изготвяне на оферта за белодробна трансплантация на А. П. В него се съдържа информация за получен в ИАТ отговор от италианския компетентен орган CNT, от който е видно, че в Италия не приемат чужди граждани за трансплантация на бял дроб. По твърдението за бездействие от страна на МЗ, според изложеното в становището се отбелязва, че пациентът подава заявление за трансплантация в чужбина на 20.03.2018г.. с приложена актуална медицинска документация - епикриза по И.З. № 1676 от 20.01.2018 г., издадена от „А. С. К.“, Клиника по пневмология. В епикризата е отразено, че с оглед напредналото белодробно заболяване пациентът е показан за белодробна трансплантация. Желаете да се вземе под внимание, че в жалбата не е отбелязана епикриза по И.З.№1731 от 14.06.2017 г., съдържаща информация, че пациентът се насочва към УМБАЛ „С. Е.“ за преценка за включване за белодробна трансплантация. Отбелязва се обстоятелството, че в жалбата също така не е отбелязана епикризата по И.З. 670/2018 г. от 13.01.2018 г., съдържаща важна информация, а именно, че пациентът подлежи на допълнително уточняване на чернодробната цироза, порталната хипертония и усложненията им с оглед прецизиране показанията и противопоказанията за белодробна и чернодробна трансплантация.

Относно изнесените твърдения в жалбата за единствената възможност за белодробна трансплантация на български граждани на база цитираното Споразумение за съвместна дейност - Модел А програма за започване на трансплантация и обучение между трансплантационен център МУ В. и ИАТ, което според жалбоподателите е изтекло на 27.04.2017 г., се пояснява, че в отговорите си до МЗ на исканията за осигуряване на оферти, ИАТ не е обвързвала предоставянето на оферти именно от Университетска болница В. с наличието на споразумение между ИАТ и това лечебно заведение или с Евротрансплант. По следващото твърдение в жалбата относно „принципно положителното становище“ се заявява, че съгласно процедурния ред по посочената наредба, Комисията за лечение в чужбина отправя искане до ИАТ само ако при разглеждане на заявлението се установи, че са налице основания да изрази положително становище по него. В тези случаи в протокола от заседанието на КЛЧ се посочва принципното положително становище по заявеното финансиране.

Уточнява се, че Комисията за лечение в чужбина разглежда заявлението отново и взема окончателно становище по него на първото си заседание, след като получи отговор от ИАТ, като до получаване на отговора производството се спира. Поясва се, че за заседанието на КЛЧ се изготвя протокол, като КЛЧ може да вземе решение да изиска от заявителя актуални документи при необходимост. Отбелязва се за невярно твърдението в жалбата, че пациентът „стои и чака“ и не може да извърши предварителни изследвания в чужбина. Предварителните изследвания се заплащат по системите за социална сигурност, като за целта НЗОК издава формуляр S2.

Желаете да се вземе под внимание, че Министерството на здравеопазването е възлагало многократно на ИАТ предприемане на действия по проучване на възможностите в държавите - членки на ЕС за трансплантиране на бял дроб на български граждани, например в Германия, Франция и други държави, но са постъпвали спорадични данни за водена от ИАТ кореспонденция с отделни компетентни органи и конкретни лечебни заведения в други страни без яснота за резултати и ангажименти и за проучване на практика и нормативна уредба.

Отбелязва, че в писмо от 08.09.2016 г. МЗ е уведомено от ИАТ относно действията си по осигуряване на втора оферта за извършване на белодробна трансплантация в държави-членки на ЕС. По въпроса за осигуряването на лечебни заведения в чужбина за извършване на белодробни трансплантации на нуждаещи се български пациенти се пояснява следното:

На 25 януари 2019 г. в гр. С. е подписано Споразумение за квалификация и обучение в сферата на белодробната трансплантация между България и Медицински университет – В. (АКН), в изпълнение на което е предвидено провеждането на обучение на български медицински

специалисти в сферата на белодробната трансплантация. Споразумението предвижда осигуряването на белодробна трансплантация за регистрирани в служебния регистър на ИАМН български пациенти, като за целта България е задължена да предоставя на Евротрансплант наличните при донорски ситуации органи - бял дроб. От българска страна Споразумението е подписано от ИА"МН" и УМБАЛ „С. Е.“ ЕАД (трансплантационен център).

Решаващият Петчленен РЗС е стигнал до заключение, че макар да не е налице отказ от ответните страни на поискана здравна услуга – белодробна трансплантация в чужбина за А. П., то проявената спрямо него небрежност и negliжиране на правата му представлява дискриминация на основата на признак „увреждане“, както и нарушение на права по глава Втора, Раздел III, чл.37 от ЗЗДискр спрямо починалия А. П. – син на жалбоподателите А. Н. Ц. и Ю. П. Ц. от гр. П. Допълва се, че в конкретния случай са налице неоснователни действия и също толкова неоснователни бездействия на правно-задължените субекти - ответни страни по преписката, което negliжиращо поведение и отношение е довело неминуемо до накърняване на човешкото му достойнство и довело до застрашаваща живота среда. В този смисъл ответните страни са правно задължени субекти, както по силата на чл.2 от Закон за здравето, така и по силата на чл. 10 и чл. 11, ал. 1 от ЗЗДискр.

Съгласно разпоредбата на чл.10 от ЗЗДискр :“При осъществяване на правомощията си държавните органи и органите на местното самоуправление са длъжни да предприемат всички възможни и необходими мерки за постигане целите на този закон“. Съгласно разпоредбата на чл.11, ал.1 от ЗЗДискр „Органите на държавна власт, обществените органи и органите на местното самоуправление предприемат мерки по смисъла на чл.7, ал.1, т.13 и 14, когато това е необходимо за постигане целите на този закон“.

Пример за нарушение на чл.14, както и осъществена непряка дискриминация по признаци „лично и обществено положение“ е **Решение №206/14.04.2022г.** Жалбоподателите Д. Г. Ж., С. Д. И., М. Н. Н. и А. Г. Д. са разследващи полицаи в сектор „Разследване“ на съответните районни управления на МВР. На основание §1, т.26а от ЗМВР, във връзка с чл. 178, ал. 1, т.2 от ЗМВР, извършваната от тях дейност представлява „специфична служебна дейност“, за която им се полагат допълнителни възнаграждения. В изпълнение на чл. 179а от ЗМВР, където е предвидено, че условията, редът и максималните размери за изплащане на допълнителното възнаграждение по чл. 178, ал. 1, т. 2 се определят с наредба на министъра на вътрешните работи, считано от 04.10.2019 г., е приета и действа Наредба № 81213-1060 от 26 септември 2019 г. за условията, реда и максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР. Заложен бил диференциран размер на допълнителното възнаграждение за еднакъв труд в зависимост само от мястото на полагане на труд, а не от количеството и качеството на престоираната работна сила. Съгласно текста на мотивите към проекта на МВР за наредбата “Този подход е избран с оглед броя на живущите на територията на съответното населено място, което от своя страна предполага по-висока вероятност за настъпване на събития, имащи отношение към съответния вид дейност, респективно и до по-голяма натовареност на служителите“. По този начин била заложена предполагаема натовареност, без да се отчита статистиката на МВР за индивидуалната натовареност на разследващите полицаи и в други части на страната.

Постъпило е становище от министъра на вътрешните работи, в което уточнява, че в чл. 10, ал. 2, т. 9 от Наредба № 81213-1060 за условията, реда максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР се посочва, че конкретният размер на допълнителното възнаграждение по чл. 1 от наредбата се определя в процент от базата по ал. 1 на чл. 10, както следва за: „разследване по досъдебни производства от разследващи полицаи в МВР за: а) Столична дирекция на вътрешните работи и Специализирано звено за подпомагане на разследването на престъпления по чл. 411а, ал. 1 от Наказателно процесуалния кодекс - до 230 на сто; б) главните дирекции в МВР - до 90 на сто; в) гр. П., В. и Б. - до 70 на сто; г) населените места извън посочените по букви “а” и “в” - до 50 на сто“.

Засадаващият състав е установил, че на основание §1, т.26а от ЗМВР, във връзка с чл.178, ал.2, вр. §1, т.2, извършваната от разследващите полицаи дейност попада в кръга на „специфична

служебна дейност“, за която се дължи допълнително възнаграждение. За прилагането на законовата правна норма Министъра на вътрешните работи е издал подзаконен нормативен акт, а именно: Наредба № 8121з-1060 от 26 септември 2019 г. за условията, реда и максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР. Съставът е отчел обстоятелството, че в Раздел III. Максимални размери на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности, се съдържат конкретно изброени дирекции и длъжности в системата на МВР, които имат право на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности, а в чл.10 от наредбата министърът на вътрешните работи е определил следното: „Чл. 10. (1) Базата за определяне на допълнителното възнаграждение по чл.1 е 50 на сто от утвърдената със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година база за определяне размера на основното месечно възнаграждение за най-ниската длъжност по чл. 177, ал.2 и чл.180, ал.2 от ЗМВР. (2) Конкретният размер на допълнителното възнаграждение по чл. 1 се определя в процент от базата по ал. 1, както следва за: 1. агентурно-оперативна или издирвателна дейност на територията на: а) гр. С. - до 90 на сто; б) гр. П., В. и Б. - до 70 на сто; в) населените места извън посочените по букви „а“ и „б“ - до 50 на сто;“

В разглеждания казус съставът е анализирал дали това разграничение на териториален принцип е обективно оправдано, преследва ли законна цел и дали същото е пропорционално на законовата цел (т.е. да не надхвърля необходимото за осъществяването ѝ). Първото подлежащо на оценка изискване е наличието на наглед неутрално правило, критерий или практика. Съгласно второто подлежащо на оценка изискване наглед неутралното правило, критерий или практика трябва да поставят „групата, ползваща се със защита“ в особено неблагоприятно положение. В рамките на производство не се доказва, че поставеното нормативно изискване – териториален критерий при определяне на размера за получаване на допълнително възнаграждение за специфични дейности за длъжността «разследващ полицай» в районните поделения на МВР в страната е обективно оправдано и преследващо легитимна цел. Същото рефлектира конкретно спрямо конкретно определена група лица. Ето защо следва да се приеме, че в случая се констатира различен режим и различно по-неблагоприятно третиране на лица, и последиците от това третиране рефлектират при упражняване на правата спрямо лица – „разследващи полицаи“ в системата на МВР при упражняване на правото на труд, само и единствено на основание в кое районно поделение на МВР в страната работят те. Съставът е приел, че всички служители на длъжност „разследващи полицаи“ в районните поделения на МВР в страната са в сравнимо сходно положение с жалбоподателите, тъй като всички са в системата на МВР и са на длъжност „разследващ полицай“, т.е. изпълняват еднакъв и равностоен труд. Настоящият състав е приел, че с издаване на Наредба № 8121з-1060 от 26 септември 2019 г. за условията, реда и максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР и по специално разпоредбата на чл. 10, ал. 2, министъра на вътрешните работи – в качеството му на административен орган и работодател не е изпълнил задължението си по чл.14, ал.1 от ЗЗДискр. за осигуряване на равни възможности за еднакъв и равностоен труд. Липсата на конкретен критерий, който да урежда равенство в третирането на лица – на длъжност „разследващ полицай“ в районните поделения на МВР извън територията на гр. С., ги поставя в по-неблагоприятно третиране сравнено с лица – разследващи полицаи в районните поделения на МВР в гр. С., за които е определен по-висок размер на допълнително възнаграждение, и се явява в противоречие с общите принципи на българското и европейско право за равенство в третирането, тъй като изначално конкретна група лица са по-неблагоприятно третирани, от което следва, че са поставени и в по-неблагоприятни условия при реализиране на своите права при упражняване правото на труд.

Установено е, че с издаване на Наредба № 8121з-1060 от 26.09.2019 г. за условията, реда и максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР и по-точно чл. 10, ал. 2, министърът на вътрешните работи е осъществил непряка дискриминация по признаци „лично положение“ и „обществено положение“, както и нарушение на чл.14 от ЗЗДискр., по отношение на жалбоподателите Д. Г. Ж., С. Д. И., М. Н. Н. и А. Г. Д. На основание чл. 47, т. 2 и т.4 от ЗЗДискр., съставът

е предписал на министъра на вътрешните работи, с цел преустановяване на нарушението, да се измени посочената разпоредба на чл. 10, ал. 2 на Наредба № 81213-1060 от 26.09.2019 г. за условията, реда и максималните размери за изплащане на допълнително възнаграждение за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители в МВР, като в частта за получаване на допълнителни възнаграждения за специфични дейности се въведат ясни и обективни критерии, както и конкретен начин на отчитане на натовареността и сложността на извършваната дейност, с цел равното третиране спрямо всеки служител, отработил периода, за който се изплаща възнаграждението.

Решение № 462 от 27.09.2022 г., което адресира жалба, подадена от Федерация „С.“ към КТ „П.“ срещу „А. Б.“ ЕАД. Инициативният документ представлява жалба по отношение на А. А. Я., представлявана от Федерация „С.“ на КТ „П.“, но от друга страна има характер на сигнал по отношение на М. Т. М., А. Д. И. и А. И. М. по признак „членуване в синдикална организация“, а по отношение на жалбоподателя се допълва с признак „увреждане“. От Федерация „С.“ на КТ „П.“ се посочва, че на 19.05.2015 г. с четири поредни заповеди, издадени от директора на Дирекция „Директни продажби“ и директор „Човешки ресурси“ на „А. Б.“ ЕАД били наложени дисциплинарни наказания „уволнение“ на дългогодишните служители на „А. Б.“ ЕАД А. А. Я., М.Т.М., А.Д. И. и А. И. М., всеки от които бил служител в Магазин – К., регион „Ю. Ц. 3“, Зона „Юг“, Дирекция „Директни продажби“ (А. Б. понастоящем), намиращ се в град К. посочва, че всички тези служители са синдикални членове на КТ „П.“ и в частност на Фирмена синдикална организация (ФСО) „П.“ М. ЕАД, а А. А. Я. е и мениджър на магазин и Председател на Синдикална секция гр. К. към ФСО „П.“ към „М.“ ЕАД. В заповедите за уволнение било посочено, че на две дати били сключени договори за предоставяне на услуги и извършени продажби на устройства, като това било осъществено, без клиентите реално да присъстват в магазина през времето на процеса на сключване на сделката, съответно същите не били запознати с условията по нея, като тези клиенти били лица от малцинствен произход, организирани и ръководени от друго лице, различно за всяка от двете дати, т.нар. „организатор“. За назидание служителите са настанени в наето от „М.“ ЕАД /а настоящо наименование „А. Б.“ ЕАД/ помещение, намиращо се в опразнена и нефункционираща сграда, затворена поради техническа неизправност. В тази обстановка, представляваща освен явно унижение на служителите, а също и застрашаваща живота и здравето им, са били принуждавани да „отработват“ трудовите си задължения за срока на командировката.

След подаден сигнал от ФСО „П.“ към М. ЕАД до Главна инспекцията по труда на Република България са констатирани редица нарушения и принудителната командировка е прекратена. Последвало уволнение на четиримата служители и завеждане на наказателно дело от страна на работодателя срещу всеки един от тях като са обвинени за извършено престъпление от общ характер /впоследствие производствата са прекратени/. Уточнено е в инициативния документ, че всички унижителни действия от страна на работодателя срещу четиримата служители от този магазин са предприети, след като е узнал, че те са членове и представители на Синдикалната организация към „М.“ ЕАД.

С Решение на Районен съд – К. - А.А. Я. била възстановена на работа. Но с последваща заповед отново се прекратило трудовото й правоотношение с „А. Б.“ ЕАД, на основание „неспазен двуседмичен срок“ за явяване на работа след възстановяване. Подчертано е, че повторното уволнение на А.А. Я., е именно поради качеството ѝ на синдикален лидер.

В становище от „А. Б.“ ЕАД, се поддържа, че не е доказано твърдението, че прекратяването на правоотношението е вследствие на синдикалната принадлежност на жалбоподателя, като липсва и „сравнител“. Счита, че липсва различно третиране вследствие на защитения признак. По отношение на сигнала, касаещ М.Т.М., А.Д. И. и А. И. М. сочи, че е недопустим и неоснователен, и че не е налице различно третиране спрямо тях. Препраща към изложените аргументи по-горе, относно жалбата, като счита, че разликата е само в лицата, за които се твърди, че са дискриминирани.

Вмотивително решението Петчленен РЗС е изтъкнал, че различното третиране, основаващо се на някои от посочените признаци в ЗЗДискр., в случая „членуване в синдикална организация“ по чл. 8, ал. 3 от Кодекса на труда и „увреждане“, би представлявало дискриминация по смисъла

на чл. 4, ал.1 от с.з. Допълва и, че КЗД може да изследва осъществено ли е неравно третиране на Я. по посочения от нея признаци „увреждане“ и „членуване в синдикална организация“ във връзка с прекратяване на трудовото правоотношение на Я. с последващата възстановяването заповед. Факт, който съставът отчита е, че липсва като писмено доказателство по преписката първоначална заповед, но от друга страна е потвърдено от ответната страна, че е изготвена такава. Съставът счита, че не са представени годни аргументи от ответната страна срещу твърденията на А.А.Я.

Съставът е счел, че действията на ответната страна не се намират в причинно-следствена връзка с признака „членуване в синдикална организация“ по чл. 8, ал. 3 от КТ, по който се твърди, че е дискриминирана, поне доколкото не са били представени годни факти и доказателства в подкрепа на това твърдение.

Друг пример за нарушение на чл. 14 от 33Дискр. е **Решение № 443/16.09.2022 г.** по признаци „лично положение“ и „образование“. В инициативният документ жалбоподателката А. Н. сочи, че поради отказ на Университет „Проф. д-р А. З.“ гр. Б. да ѝ заплати допълнително трудово възнаграждение за придобитата НС „Д-р на науките“, завела дело. Делото спечелила на втора инстанция-Окр. съд Б. и Университетът ѝ изплатил определената сума, наложена от съда. Решение от делото получила на 17.05.2018г., от която дата счита, че е дискриминирана, защото от тази дата не получава допълнително трудово възнаграждение за придобитата НС. Видно от представените от Университета документи, изискани от Комисията в рамките на производството, по отношение на двама други служители по трудово правоотношение - проф. Д. Р. и доц. Н. К. ответната страна е приела, че техните научни степени „доктор на науките“ са свързани с изпълняваната от тях работа. Това мотивира настоящият състав недвусмислено да приеме, че при формиране на трудовите възнаграждения и допълнителните такива, се прилага двойствен стандарт от страна на работодателя - ответния Университет спрямо служителите си при идентични обстоятелства. Това е наложило извода, че е налице нарушение на забраната по чл. 14 от 33Дискр., като работодателят не е осигурил равно възнаграждение за еднакъв/равностоен труд. Различното третиране на жалбоподателката спрямо посочените лица е пряка дискриминация по признаци „лично положение“ и „образование“, който не може да се оправдае с нито една от хипотезите по чл. 7 от Закона. Съгласно практиката на ВАС, независимо от свободата на договаряне на трудовото възнаграждение, работодателят не може да пренебрегва принципа за равно възнаграждение по чл.243 от КТ, възпроизведен и в разпоредбата на чл.14 от 33Дискр., което означава, че същият е следвало да се съобрази с него, определяйки допълнителното възнаграждение за научна степен на служителите. Съставът е установил, че работодателят не е изпълнил задължението си, произтичащо от чл.14, ал.1 от 33Дискр. и е осъществил административно нарушение по чл.80,ал.2 от 33Дискр. във връзка с чл.80,ал.1 от същия закон, което представлява пряка дискриминация по признаци „лично положение“ и „образование“. Наложил е имуществена санкция в размер на 500 /петстотин / лева и е дал задължително предписание на работодателя да предприеме мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация по отношение на академичния състав в представляваното от нея учебно заведение, както и да постави на достъпно място текста на 33Дискр. в Университет „Проф. А.З.“, гр. Б., както и всички разпоредби на вътрешните правила, отнасящи се до защитата от дискриминация (чл. 30 от 33Дискр.).

За съвкупно съчетание на няколко признака, редом с оплакване за тормоз е и **Решение № 475, 30.09.2022 г.**, касаещо сигнал, подаден от А. Ч., председател на УС на СНЦ „К. за з. от д.“ срещу ДСП/ОЗД „В.“, гр. С. с изложени оплаквания за дискриминация по признаците: „пол“, „възраст“, „лично положение“, както и „тормоз“ и жалба подадена от Т. К. П. срещу ДСП „В.“ – гр. С. Според оплакванията в жалбата на Т. К. П. посочва, че от 2013 г. до месец март 2019г.. била в съвместно съжителство с Г.Г., който употребявал алкохол и наркотици, упражнявал над нея психическо и физическо насилие. С детето живеели първоначално при родителите му, а впоследствие в друго тяхно жилище в гр. С., докато в края на м. март 2019 г. била изгонена от жилището, а детето ѝ било задържано против волята ѝ. Временно се подслонила при един

свой полубрат в рамките на месец. Обърнала се към териториално компетентната ДСП „В.“ гр. С., където депозирала молба за помощ. Длъжностните лица от ДСП „В.“ предприели мярка за защита на детето ѝ, разделяйки го от нея. Твърди се, че ѝ е било внушено от социалния работник Д. Б., че ако не следва указанията ѝ, ще ѝ бъде взето детето, поради което подписала еднотипен образец на Декларация за съгласие детето ѝ да бъде изведено и настанено при бабата и дядото по бащина линия. В тази връзка изрично оттеглила изразеното в декларациите нейно съгласие К. да бъде настанена при нейни роднини.

Липсата на действия от страна на сезираната териториална социална дирекция, с които да бъде ефективно защитена от домашното насилие и въвеждането ѝ в заблуждение, както и склоняването ѝ да съставя декларации-съгласие детето ѝ да бъде настанено при други лица, дали негативни резултати и в заведените по-късно дела от и срещу нея. Посочено е, че бащата на малолетната ѝ дъщеря К. практически я лишил от достъп до нея, включително и от правото ѝ да упражнява родителските си права, които не са ѝ били отнети или отнемани от компетентен орган по надлежния ред, а след предприетата от страна на ДСП „В.“ мярка за защита на детето, при която то било настанено при бабата и дядото по бащина линия, при които де факто живее и бащата на детето, то се намира под непосредственото влияние на баща си. Посочено е, че по подадените пред ДСП „В.“ от нея искания за личен контакт с детето ѝ до настоящия момент било налице бездействие, докато в същото време другият родител се ползвал от неограничен и постоянен личен контакт с малолетната им дъщеря, поради което така установеното положение представлявало реална предпоставка за Синдром на родителско отчуждение. Счита, че е налице дискриминационно отношение спрямо нея, реализирано по необоснован от обективна причина начин и погизващо изконни нейни и на малолетната ѝ дъщеря права.

Постъпило е становище от Д. Н. Б., социален работник в ДСП – „В.“, гр. С., в което сочи, че на семейна среща на 31.05.2020 г. присъствали двамата родители, бабата по майчина линия и съжителстващата с нейния брат жена, която споделила, че Т. редовно употребява наркотици. Д. „СП“ - В. и отдел „Закрила на детето“ към нея, както и Б. като социален работник винаги се ръководили в своята работа от основните принципи на закрита на детето, по чл. 3 от ЗЗДет. и чл. 3, ал.1 на Конвенцията за правата на детето. По данни на нейните роднини майката се дрогирала и по време на двете бременности. По данни на роднините майката имала предишна бременност и силно увреден плод, който по настояване на бабата по бащина линия на детето е махнат по медицински причини. Мярката по закрита била съобразена с методически указания за работа по случай - проучване на близки и роднини.

В становището си АСП излага твърдения, че молбата е неоснователна.

Съставът, е извършил преценка на изложената фактическа обстановка и е стигнал до извод, че същата осъществява състав на дискриминация под формата на тормоз съгласно чл. 5 от ЗЗДискр. Поведението на ответните страни безспорно е накърнило достойнството на жалбоподателката и е създавало обидна за нея среда. Същите са допуснали поредица от пропуски и нарушения в работата си по случай с детето ѝ К. Г., като са застрашили правата ѝ. Описаните действия на ответните страни са създали нежелана, обидна и враждебна среда по отношение на П., което представлява укоримо поведение и осъществява състава на нарушението „тормоз“ по смисъла на ЗЗДискр.

Дори и след постановяване на положително за П. съдебно решение, с което родителските права са ѝ присъдени, от ДСП „В.“, въпреки многократно подадените от нейна страна искания, не е определен план за действие или пък някаква друга мярка, чрез която да има равнопоставената възможност да осъществява регулярно законното право на личен контакт дете-родител, която според докладите има нужда от това, включително и поради опасността от генериране на Синдром на родителско отчуждение у детето.

По отношение на сигнала подаден от „К. за з. от д.“ подадена от адв. А. Ч., съставът счита, че „тормоза“ е *intuitu personae* и лицето индивидуално следва да потърси защита от тормоза.

С оглед оттеглената представителна власт, отразена в протокола от последното открито заседание, съставът е счел, че липсва правен интерес за сигналаподателя да защитава осъществен тормоз на трето лице, още повече самият тормоз следва да се защити лично от пострадалия чрез жалба, а не чрез сигнал от трето лице, поради което производството по отношение на

сигалоподателя следва да се прекрати.

Немалко са решенията, разгледани от Петчленен разширен заседателен състав постановени по преписки, в които е налице съставния признак „лично положение“. Пример за такова е **Решение № 18/04.01.2022г.** В подаден до Комисия за защита от дискриминация инициативен документ са изложени оплаквания за неравно третиране спрямо българските граждани, които са изключени от приложното поле на т.1а от Заповед № РД-01-239/26.04.2020 г. на министъра на здравеопазването на Република България, относно правото на посещение на градските паркове и градини. Жалбоподателят е отбелязал, че с т. 1 от посочената заповед е премахната пълната забрана за посещения на градски паркове и градини, като е предвидена допустимостта им (посещенията им) при стриктно спазване на посочените в същата точка противоепидемични мерки. Уточнява, че с новосъздадената т. 1а от същата заповед се въвеждат ограничения по отношение на субектите, които могат да се възползват от правото да посещават градските паркове и градини, като посещенията на градските паркове и градини се разрешават само на следните лица: а) деца до 12 години, задължително с техните родители или членове на техните семейства, но не повече от двама възрастни, във времето от 9,30 до 18,30 часа всеки ден; б) собственици на кучета, но не повече от един, във времето до 9,30 и след 18,30 всеки ден.

Поради обстоятелството, че не попада в нито една от групите граждани, по отношение на които са предвидени изключенията от забраната да се посещават градските паркове и градини и като лице с активен начин на живот, което отдава голямо значение на възможността за спорт на открито, счита Заповед № РД-01-239/26.04.2020 г. на министъра на здравеопазването на Република България за дискриминационна по признаци, „възраст“, „лично положение“ и „семеино положение“. В проведеното открито заседание от жалбоподателя е наведен признак „имуществено състояние“ във връзка с оплакването, касаещо собствениците на куче.

С оплакването за дискриминация в жалбата е поставен за разглеждане въпроса дали изискванията, разписани в т.1а от Заповед №РД-01-239/26.04.2020г., издадена от министъра на здравеопазването, въвеждат различно и по-неблагоприятно третиране по отношение на субектите, които са изключени от приложното поле на т.1а от Заповедта, както и дали тези ограничения преследват легитимна цел, дали същите са обективно оправдани.

Установено е на основание чл. 65, т. 5 от ЗЗДискр., че ответната страна в производството не е извършила нарушение на забраната за дискриминация по чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателя на основата на признаци „възраст“, „семеино положение“ , „лично положение“ и „имуществено състояние“ и че министърът на здравеопазването на Република България не е извършил нарушение на забраната за дискриминация по чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателя, на основата на признаци „възраст“, „семеино положение“ , „лично положение“ и „имуществено състояние“.

В **Решение №169/17.03.2022г.** Петчленен състав на КЗД е разгледал и оплакване, свързано с финансово подпомагане по Мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID 19“ от ПРСР 2014-2020 г. И. С. сочи, че от 2003 г. е регистриран земеделски производител с УРН по Наредба №3 от 29.01.1999 г. за създаване и поддържане на регистъра на земеделските стопани и всяка година заявява животните по схема за обвързано подпомагане за млечни крави СМЛК. Животновъдният му обект е в с. Б., общ. Г. Д. и в него се отглеждали млечни крави. През м. април 2021 г. учредил „Б.-А.“ ЕООД с едноличен собственик на капитала И. Г. С., регистриран по Наредба №3 от 29.01.1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани, като заявил същите животни по схема за обвързано подпомагане за млечни крави СМЛК със същия животновъден обект, животните в него и техния собственик, както и схема за подпомагане по директни плащания. Подал жалба до зам. министъра на МЗХГ относно недопускането на „Б.-А.“ ЕООД до кандидатстване по Мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделски стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от Covid 19“. Получил отговор, че допустимите кандидати са описани в Наредба 2 от 5 август 2020г., и жалбата е във връзка с точно тази наредба. Междувременно подал

жалба до Изпълнителния директор на ДФЗ, до зам. министъра на МЗХ относно недопустимост на „Б.-А.“ ЕООД за финансово подпомагане по de minimis, съгласно Регламент (ЕС)1408/2013, на регистрираните по Наредба 3 от 1999 г. земеделски стопани, отглеждащи крави и/или юници, и/или биволи, овце-майки и/или кози-майки. Сочи, че условията и по двете мерки са едни и същи и задава въпрос защо не е допуснат за финансово подпомагане по Мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделски стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“.

Ответните страни по преписката ДФЗ и министърът на земеделието оспорват подадената жалба като неоснователна. Според представената по преписката информация, е видно, че в базата данни в „Интегрираната схема“ за администриране и контрол (ИСАК) са налични следните данни за И. Г. С.; УРН на кандидат И. Г. С. с кандидатстване по схемите и мерките на директните плащания от кампания 2007 г. до 2019 г. включително; УРН на кандидат „Б.-А.“ ЕООД, регистриран като кандидат по директни плащания за кампания 2020 г. Видно е, че собственикът И. Г. С. и „Б.-А.“ ЕООД са два различни правни субекта, т.е. животните са пререгистрирани на еднолично дружество, което е различно от физическото лице. Установено е, че нормативното уреждане на подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ е регламентирано в разпоредбата на чл. 5, т. 1 от Наредба № 2 от 5 август 2020 г. за прилагане на мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 г. - 2020 г., съгласно която допустими за подпомагане по мярката са земеделски стопани, които са кандидатствали за подпомагане по схемите за директни плащания през Кампания 2019 и Кампания 2020 г. като всички кандидати следва да са с регистрация по реда на Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделски стопани, т.е. налице трябва да са две кумулативни предпоставки, а именно налична регистрация по реда на Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани и кандидатстване за подпомагане по схемите за директни плащания през Кампания 2019 г. и 2020 г. Право на подпомагане имат претърпели финансови несгоди по време на кризата регистрирани земеделски стопани, правни субекти, кандидатствали по схемите за директни плащания през 2019 г. и 2020 г., фермери с договори по селска програма и такива с документи за напълно пропаднали площи. Съставът е установил, че „Б.-А.“ ЕООД не е одобрен, тъй като не отговаря на двете предпоставки. Дружеството притежава валидна регистрация като земеделски стопанин, но не е кандидатствало за подпомагане за Кампания 2019 г., а само Кампания 2020 г., тъй като е учредено през април 2020 г., което е предопределило отказа на Държавен фонд „Земеделие“ да включи „Б.-А.“ ЕООД за подпомагане по мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ от ПРСР 2014-2020 г.

Установено е, че по отношение на И. Г. С. – управител и едноличен собственик на „Б.-А.“ ЕООД, чрез недопускането му до финансово подпомагане по Мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID 19“ от ПРСР 2014-2020 г. не е извършен акт на дискриминация по признаците „лично положение“ и „обществено положение“ от страна на министъра на земеделието на Република България и от Държавен фонд „Земеделие“, представляван от изпълнителния директор, поради което жалбата му и допълнението към нея са оставени без уважение.

Отново във връзка с разпоредбата на нормативен акт е постановено **Решение № 356/2022г.**

Подадена е жалба и допълнения към нея от К. Д. Ш. – П., майка на П. К. П. срещу нормата на чл.8д, ал.8 от Закона за семейните помощи за деца. Изложени са оплаквания за нарушение чл.2, т.т.1 и т.3 от 3ЗДискр. и осъществена дискриминация по смисъла на чл. 4, ал.1 от 3ЗДискр. по признак „възраст“, „увреждане“ и „имуществено състояние“.

Жалбоподателката счита, че въпросната разпоредба е в противоречие със самия закон,

като визиращ чл.13 от с.з. както и в противоречие с чл.14, ал.3 от ЗСПД. Допълнително излага и аргументи, че разпоредбата на чл.8д, ал.8 от ЗСПД е в противоречие с разпоредбата на чл. 2, т.1 и т.3 от ЗЗДискр. Соча, че има дете под 18 години с трайно увреждане и още едно дете под 16 години./ към датата на подаване на Заявлението пред АСП/. Жалбоподателката счита, че е неправомерно и противоречащо с основните закони, както и с Европейското законодателство в сферата на правата на хората(децата) с увреждания, ограбване на майките на деца с увреждания, на които под „закрилата“ на ал.8 от чл.8”д“ на ЗСПД им се отнемат противозаконно 50% от инвалидната помощ за децата им (семейна помощ по чл.8д) за месеците, предшествващи подаването на заявлението пред Агенция Социално Подпомагане, незачитайки изрично посочената върху Експертното Решение на ТЕЛК дата на инвалидизация (цитат от оплакванията). Детето на П. е с трайно увреждане 60 %, за което жалбоподателката е представила надлежно ЕР на ТЕЛК, към датата на подаване на инициативния документ в КЗД. Жалбоподателката излага мнение, че е налице явна дискриминация по признак „възраст“. Относно оплакванията във връзка с чл.8д, ал.8 от ЗСПД К. Д. Ш. –П. сочи, че казусът не касаел само нейното дете. В подадената молба е посочено, че иска Комисията за защита от дискриминация да се самосезира и да настоява пред съответните законодателни органи и държавни институции за пълна отмяна на частта от чл.8д, касаеща противозаконното отнемане/удържане на 50% от стойността на инвалидната помощ за периода преди подаване на Заявлението пред АСП. Счита, че точка 8 на чл.8д от Закона за семейни помощи за деца е откровено ограбваща, незаконосъобразна, дискриминираща децата с увреждания спрямо възрастните в неравностойно положение.

В становището си Народно събрание на Република България счита, че евентуалното конституиране на Народното събрание на Република България в качеството на страна по преписката не е нормативно обосновано и не е налице конкретно действие или бездействие от страна на Народното събрание на Република България, посредством което е осъществено неблагоприятно третиране на жалбоподателката. По същество се твърди, че разпоредбата на чл. 8д, ал. 8 от ЗСПД е дискриминационна, а това е извън приложното поле на ЗЗДискр. Соча, че съгласно чл. 15, ал. 1 от Закона за нормативните актове нормативният акт трябва да съответства на Конституцията и на другите нормативни актове от по-висока степен. В конкретния случай се оспорва текст от ЗСПД, което по същество означава че жалбоподателката счита въпросната разпоредба за противоконституционна. Въпросът за противоконституционността на закони и други актове на Народното събрание е от компетенциите на Конституционния съд на Република България - чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България. Конституционният съд може да бъде сезиран само от лицата и органите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България. Законова разпоредба, която не е обявена за противоконституционна от Конституционния съд, не може да бъде дискриминационна. Това е така, защото единствено Конституционният съд може да преценява дали съответният закон противоречи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България, забраняващ неравното третиране.

В становището на Министерски съвет е отразено, че от страна на МС изразяват готовност да окажат дължимото съгласно чл. 55, ал. 2 от ЗЗДискр. съдействие на комисията в хода на проучването. Счита, че жалбата не е насочена срещу разпоредба от акт на Министерския съвет, а срещу чл. 8д, ал. 8 от ЗСПД, с оглед на което касае акт на Народното събрание, а не на Министерския съвет. Соча още, че Народното събрание е компетентният орган, който съгласно чл. 84, т. 1 от Конституцията на Република България (КРС), приема, изменя, допълва и отменя законите. Посочва се, че Министерският съвет не е конституиран като ответна страна (в случая не са налице основания за това), за да доказва в писмено становище по изложените в жалбата факти и обстоятелства, че принципът на равно третиране не е нарушен от него, както това предвижда чл. 9 от ЗЗДискр.

В становище на Министерство на труда и социалната политика е посочено, че по жалбата е изразено становище по жалба на К. Д. Ш.– П. В същото са изложени аргументи, че не ставало ясно какви са конкретните искания на жалбоподателката и още, че не се съдържаха конкретни съображения как с какви действия или бездействия е нарушен принципът за равенство в третирането спрямо други лица, намиращи се в сходно положение.

Съставът е приел за безспорно, че К. Ш.-П. е депозирала в дирекция „Социално

подпомагане” – Б. заявление-декларация за отпускане на месечна помощ по реда на чл. 8д от ЗСПД за детето П. К. П., което е освидетелствано с експертно решение на ТЕЛК от 17.07.2019 г. с определена дата на инвалидизиране 12.04.2019 г. В тази връзка със Заповед №ЗСПД/Д-Е/5711/03.09.2019 г. на директора на ДСП – Б. е отпусната месечна помощ по реда чл. 8д от ЗСПД в размер на 350,00 лева за периода от 01.08.2019 г. до 31.07.2021 г. т.е. от началото на месеца, през който е подадено заявлението-декларация, до изтичането на срока, определен в ЕР на ТЕЛК. Експертното решение на ТЕЛК е постановено на 17.07.2019 г., а датата на инвалидизиране е 12.04.2019 г., на основание чл. 8д, ал. 8 от ЗСПД, помощта е била изплатена и за периода преди подаване на заявление-декларацията от 01.04.2019 г., т.е. от 1-во число на месеца, през който е определена датата на инвалидността в експертното решение на ТЕЛК до 31.07.2019 г. Отпусната е била 50 на сто от размера на помощта, определен по реда на чл. 8д, ал. 3 от ЗСПД за съответната година, като от нея са били приспаднати получените през периода 01.04.2019 г. - 31.07.2019 г. месечни помощи за детето по реда на чл. 7, ал. 1 от ЗСПД.

Съгласно разпоредбата на чл. 8д, ал. 1, т. 1 ЗСПД, месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, се предоставят на родители (осиновители), когато отглеждат деца с трайни увреждания, независимо от доходите на семейството, при условие че детето живее постоянно в страната и не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

Видно от данните, Експертното решение на ТЕЛК е постановено на 17.07.2019 г., а датата на установяване на здравословния статус 12.04.2019 г. На основание чл. 8д, ал. 8 от ЗСПД, помощта е била изплатена и за периода преди подаване на заявление-декларацията от 01.04.2019 г. т.е. от 1-во число на месеца, през който е определена датата на инвалидността в експертното решение на ТЕЛК до 31.07.2019 г. В случая няма спор, че е била отпусната 50 на сто от размера на помощта, определен по реда на чл. 8д, ал. 3 от ЗСПД за съответната година, като от нея са били приспаднати получените през периода 01.04.2019 г. - 31.07.2019 г. месечни помощи за детето по реда на чл. 7, ал. 1 от ЗСПД.

Размерите на месечните помощи се определят ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България, като не може да бъдат по-ниски от предходната година и се определят в зависимост от степента на увреждането или степента на намалената работоспособност и в съответствие с предназначението им.

Преценката на КЗД за дискриминация с оглед на така изложените оплаквания и при съобразяване на законовите правомощия на КЗД по чл.47 от ЗЗДискр., е дали конкретна правна норма е в разрез с разпоредбата на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. или същата създава предпоставки за по-неблагоприятно третиране на лица или група лица.

Съставът, при съобразяване на искането на жалбоподателката и правомощията си по чл.47 от ЗЗДискр., изцяло споделя аргументите на ответните страни и в частност тези на процесуалният представител на Народното събрание на Република България, че КЗД не разполага с правомощие да се произнесе дали цитираната законова разпоредба е противоречива, а от там и въпросът за противоконституционността на закона и други актове на Народното събрание, който въпрос е от компетенциите на Конституционния съд на Република България - чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България. В разглеждания случай, всички изложени в жалбата на К. Д. Ш. – П. оплаквания свързани с реда и размера на отпусканите семейни помощи за деца по чл.8д, ал.8 от ЗСПД, не индикират за нарушение на забраната за дискриминация, или конкретни разпоредби на ЗЗДискр., а по същество представляват лично несъгласие по отношение на разписания законов ред, установен за отпускане на семейни помощи за деца. Предвид изложените по-горе съображения настоящият състав е счел, че оплакванията на жалбоподателката за дискриминация в случая се явяват неоснователни.

В Комисия за защита от дискриминация постъпват и жалби с оплаквания, касаещи академичната общност в Р България. Такъв пример е **Решение № 236/2022г.** с оплаквания за дискриминация по признаци „лично положение”, „семеино положение” и „убеждения” по жалба на Л.Л. Жалбоподателят сочи, че е доцент в Р. университет „А. К”, катедра „Икономика”.

Оплакванията му са за това, че не е бил съгласен срещу поставените му от катедрата оценки и срещу преценката на ръководителя на катедрата относно работата му за периода ноември 2011 г. - ноември 2016 г. Жалбоподателят счита, че „специалното“ отношение към него произтича от множеството подадени от [него] сигнали за нарушения в университета.

В допълнение към жалбата, което има характер и на сигнал, Л. Л. уточнява, че е дискриминиран поради неговите убеждения, че академичната дейност следва да се упражнява законосъобразно и етично, убеждения, изразявани и пред индивидуалните и колективните органи на самоуправление, както и поради личното му положение. Според жалбоподателя признакът „лично положение“ в случая кореспондира с обстоятелството, че неговата съпруга А. П. Л. е била също преподавател в учебното заведение, но след изтичането на договора ѝ, същият не е бил продължен въпреки съществуващата за това практика. Жалбоподателят посочва, че неговата съпруга е дискриминирана поради изразяваната от него „активна гражданска позиция и убеждения“. Твърди, че във връзка с атестирането му в периода 2011 г. - 2016 г. са нарушени чл. 13, чл. 15, чл. 17, чл. 18, чл. 23 и чл. 26 от ЗЗДискр. Л. Л. твърди още, че е бил „притискан“ многократно да не осъществява преподавателска дейност във В. университет и Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите. Жалбоподателят посочва също така, че е бил затрудняван да ползва полагащия му се платен годишен отпуск.

Ректорът на Р. университет „А. К.“ счита подадената жалба и допълнението към нея за неоснователни. Заявява, че подадената до КЗД жалба е депозирана като сигнал и във висшето учебно заведение, като в тази връзка била извършена съответната проверка. В. П. заявява, че никога не е поставяла жалбоподателя в по-неблагоприятно положение в сравнение с негови колеги, не го е възпрепятствала да изразява позицията си, както и да получи отговор и решение на поставените от него въпроси. Относно съпругата на Л. Л., ректорът на Р. университет описва следната фактическа обстановка: А. Л. била редовен докторант във висшето учебно заведение и била отчислена с право на защита на 01.05.2001 г., а през 2016 г. придобила научната и образователна степен „доктор“; на 02.05.2001 г. бил сключен трудов договор между нея и учебното заведение, въз основа на който заела длъжността „асистент“; на основание пар. 5, ал. 5 от ПЗР на ЗРАСРБ със заявление с А. Л. изразила желанието си да бъде преназначена на длъжността „асистент“, считано от 01.01.2015 г. за срок от две години; в тази връзка било подписано допълнително споразумение между страните, а на 31.12.2016 г. трудовото правоотношение било прекратено поради изтичането на уговорения срок; междувременно, на 02.02.2016 г., Академичният съвет приел решение, въз основа на което бил проведен конкурс за заемане на длъжността „главен асистент“. А. Л. била допусната до конкурса след подадено от нейна страна заявление, но не довършила участието си, тъй като отказала да развие въпросите, поставени ѝ по време на изпита за заемане на длъжността. Бил обявен нов конкурс за заемане на длъжност „главен асистент“ в същата катедра, като и в този случай А. Л. подала документи за участие; един ден преди датата за провеждане на изпита А. Л. подала молба, с която поискала провеждането на изпита да бъде пренасрочено, защото се била разболяла. Ректорът посочва, че молбата не е била уважена, тъй като подобна възможност за отлагане на конкурсната процедура не е предвидена в ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, както и в Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в рамките на висшето учебно заведение. В. П. допълва, че не е ограничавала правото на отпуск на Л. Л. Според нея съществува вътрешно напрежение в катедра „Икономика“ към Факултет „Бизнес и мениджмънт“, но ръководството се е стремяло да балансира отношенията между колегите.

Деканът на Факултет „Бизнес и мениджмънт“ към Р. университет „А. К.“ също счита подадената жалба за неоснователна. Относно процедурата по атестиране заявява, че възражението на жалбоподателя не е постъпило при председателя на атестационната комисия в съответствие с утвърдените вътрешни правила. Според него поради тази причина „при първоначалното разглеждане в комисията на нейно заседание и впоследствие във факултетния съвет това възражение не е било разглеждано“. А. П. посочва, че след Заповед № 619/17.03.2017 г. на ректора на висшето учебно заведение атестационната комисия е разгледала наново атестацията и подадените възражения, а впоследствие материалите са разгледани повторно и от факултетния съвет, който е потвърдил „първоначалната си положителна комплексна оценка

за доц. Л. Л. за целия атестационен период". Допълва, че е била предоставена възможност на Л. Л. да стане член на Факултетния съвет, където да изразява своите мнения, но той не се е възползвал от нея.

Петчленен разширен заседателен състав се е произнесъл с Решение № 156 от 18.03.2018г. Съгласно Решение № 79 от 14.01.2020 г. на Административен съд Р., постановено по адм. дело 327 от 2019 г., е отменено Решение № 156 от 18.03.2019 г., постановено по преписка № 72 по описа на Комисията за защита от дискриминация за 2017 г., Петчленен заседателен състав. Посочения съдебен акт връща преписката на Комисията за защита от дискриминация за произнасяне по същество по жалба на Л.Л. В мотивите на съдебния акт е посочено, че: Според чл. 29, ал. 1, т. 2 от ЗВО, с компетентност да приема или изменя Правилника за дейността на висшето училище разполага единствено Общото събрание на висшето училище. Анализът и тълкуването на цитираните правни норми водят на извода, че Общото събрание на висшето училище има отделна, самостоятелна компетентност и притежава необходимата отделна правосубектност за участие в производството. В случая Общото събрание на висшето училище не е било конституирано като страна и не е участвало в производството пред КЗД. Предвид изложеното, решението в частта му по т. 1, т. 2 и т. 4, касаещо разпоредби от Правилника за дейността на висшето училище, съответно даденото предписание за тяхната отмяна, като незаконосъобразно следва да бъде отменено в тази му част, а преписката - върната на Комисията за защита от дискриминация. Последната следва да извърши съответните процесуални действия и постанови акт, след надлежното конституиране и уведомяване за участие в производството на всички заинтересовани страни, в т.ч. и Академичния съвет и след съобразяване на евентуалните им възражения, като прецени и изложеното от съда и правомощието по чл.47 т.5 ЗЗДискр." Поради това, с Разпореждане на Председателя на КЗД производството по преписка № 72/2017г. е възобновено в частта, по която същото е върнато на КЗД за ново произнасяне.

Изискано е становище от новата ответна страна, а именно Общото събрание на РУ „А. К.“, представлявано от председателя проф. д-р В. П., съгласно дадените указания в Решението на съда.

Проф. д-р В. П., председател на Общото събрание на Р. университет „А. К.“ сочи следното: Уточнява, че становище по жалбата и допълнението към нея е депозирила по преписката своевременно. Приложен е Правилник за дейността на Р. университет „А. К.“, в сила към настоящия момент.

След възобновяване производството по преписката жалбоподателят Л. е депозирал множество оплаквания за неравно третиране и дискриминация, но всички касаят периода след подаването на жалбата и след постановяване на първото решение на Комисията за защита от дискриминация, както и след постановяване на съдебното решение. Съгласно чл.52, ал.1 от ЗЗДискр. не се образува производство, а образуваното се прекратява, ако са изтекли три години от извършване на нарушението, поради което съставът изследва факти и обстоятелства, които са се случили три години назад от подаването на жалбата, което се е случило и в първоначалното производство от 2017г. В тази връзка новопостъпилите доказателства и оплаквания, настоящият състав с протоколно решение от 24 февруари 2022г. не ги е приел, още повече, че те по същество касаят друг признак и оплакване за преследване. На процесуалния представител на жалбоподателя е указано, че по тях може да бъде образувано отделно производство.

Настоящият състав е съобразил, че промените не отстраняват наличието на установената с Решение № 156/18.03.2019г. дискриминация, въпреки твърденията в Протокола, че невлязлото в сила първоначално решение е причина за предложената промяна - чл. 46, ал. 2, т. 5 от новия Правилник препраща към чл. 47, т. 7 от същия, където отново е налице условието „след съгласие на Ректора и представени актуални декларации по чл. 77, ал. 13 ЗВО“. Макар от представения протокол №4 от 24.11.2020г. да е видно, че както председателят на Общото събрание В. П., така и ректорът Х. Б. подвеждат аудиторията към обратното, член 111 от Кодекса на труда не предвижда съгласие на работодателя за договори за допълнителен труд с друг работодател, а цитираният текст на Закона за Висшето образование всъщност въобще не предвижда подаване на декларация от служителите. Това води до извода, че приетите текстове в новия правилник отново противоречат на закона по същия начин, като въвеждат допълнителни

изисквания със значителна дискреция и не отстраняват констатираната с предходното Решение № 156/18.03.2019г. на КЗД дискриминация, поради което следва да бъдат отменени. От Протокола е видно също, че промените в Правилника са приети като цяло, въпреки искането на жалбоподателя в раздела за коментари на виртуалната аудитория да се гласуват поотделно текстовете, за да може да упражни правото си на глас по различен начин, но такава възможност не му е била дадена. Поради това настоящият състав приема, че чл. 47, т. 7 от новия Правилник, е дискриминационен и следва да бъде отменен, както и препращането към него в чл. 46, ал. 2, т. 5 от новия Правилник и да задължи ответниците да отстранят тези дискриминационни текстове по надлежния ред.

Комисия за защита от дискриминация е дала задължително предписание на основание чл. 65, т. 4 във връзка с чл. 76, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 47, т. 4 от ЗЗДискр. в едномесечен срок от получаване на настоящото решение на Общото събрание на Р. университет „А. К.“ да предприеме действия за изменение на правилника за дейността си така, че да отпаднат изискванията за предоставяне на предварително съгласие в случаите, в които даден работник/служител пожелае да полага труд по допълнителен трудов договор с друг работодател.

През годините в КЗД са постъпвали жалби с оплаквания, че с публикации в различни медии се засягат правата и интересите на определени етнически общности в България. Такъв пример е **Решение № 344/2022г.** въз основа на подадена от Е. Б. А. от гр. Б. С. срещу Телевизия „А.“, предаването „Добро утро, българи“ с тема „Край на циганската престъпност по селата“. В жалбата са изложени оплаквания за „тормоз“ във вр. с параграф 1, т.т 1 от ЗЗДискр. по признаци „етническа принадлежност“ и „лично положение“, както и твърдения за „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 и т.6 от ДР на ЗЗДискр. В инициативния документ жалбоподателят посочва, че повод за подадената от него жалба е във връзка с публикуваното на 20.01.2021г. на фейсбук страницата на Телевизия А. предаване „Добро утро, българи“. Заглавието на тази част е „Край на циганската престъпност по селата!“.

С оглед изложената фактическа обстановка счита, че видеото представлява подбуждане към дискриминация спрямо ромите и проява на силен неприязън към етническата им група, насърчава и подбужда омраза и агресия на основата на етнически признак, води до резултат създаване на застрашителна за него среда. Поради това, възприема така направените изявления като тормоз спрямо себе си в качеството си на представител на ромската общност в България. На следващо място, изтъкваната разлика в правоприлагането и липса на адекватни мерки от органите на реда в полза на ромите, за сметка на другите граждани, води до отрицателно третиране на този етнос, както и засилване на ненавистта към тях. Мерките, които се предвиждат за възпиране на престъпността на така определените „цигански банди“ са изключително крайни и водят до подтикване към насилие и нечовешко отношение, както и към дискриминация.

В становището си ответната страна счита, че жалбата е неоснователна и недоказана и като такава моли да бъде оставена без уважение, като излага подробни аргументи в тази насока. Счита, че в конкретния казус не са налице елементите от фактическия състав на визираната форма на дискриминация спрямо лицето Е. А., инициирало производството пред КЗД по сочения признак „етническа принадлежност“.

Несепори от страните в настоящото производство, че предаването „Добро утро, българи“ действително е излъчено на 20.01.2021г. на фейсбук канала на Телевизия А. След направена служебна проверка се установява, че същото може да бъде гледано свободно от неограничен брой лица на адрес: <https://www.facebook.com/tvalfa/videos/118492150128976> . Преценявайки съвкупно и поотделно събраните доказателства в хода на проучването и откритото заседание, съставът следва да установи извършена ли е дискриминация под формата на „тормоз“ във вр. с параграф 1, т.т 1 от ЗЗДискр. по признаци „етническа принадлежност“ и „лично положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и твърдения за „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 и т.6 от ДР на ЗЗДискр., спрямо представители на ромската етническа група, както и акцентирането върху етническата принадлежност на евентуални нарушители на общественния ред в предаването, има ли пейоративна цел, която би допринесла за формирането на негативни стереотипи в обществото по отношение на ромския етнос.

В своята практика медиите следва да бъдат водени от основните принципи за защита на законните и неотменими права на гражданите и правото на обществото да бъде информирано, като търсят и намират разумен баланс между тези права и изискват спазването на професионално-етичните норми на професията.

С Решение от 10 март 2014 г. по адм. дело № 7018/2013 г. Върховният административен съд /ВАС/ приема, че трябва да бъдат съобразени чл. 41 от Конституцията на Република България и чл. 10 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, гарантиращи правото на информация. Безспорно всеки има право на свобода на изразяване на мнения, което включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи. Според практиката на ЕСПЧ „това право важи не само за информация и идеи които намират благоприятен прием или се считат за безвредни, но и за такива, които шокират или смущават държавата или която и да е друга част от населението“ (Хендисайд с/у Обединено кралство и др., ЕСПЧ; Конституционен съд на България, решение № 7 от 4 юни 1996 г. по конституционно дело № 1/1996 г.). По отношение на медиите, тези принципи, изградени в практиката на Съда, са особено валидни, тъй като медиите имат задачата да разпространяват информация и идеи, които кореспондират и с правото на обществото да получава тази информация, да бъде информирано, Лингенс и др. с/у Австрия, ЕСПЧ/ (case *Lingens v. Austria*).

В действителност в процесното предаване, излъчено по фейсбук канала на телевизия „А.“ не се съдържат призови за проява на експресивно поведение, свързано с омраза към членове на групи или категории лица, идентифицирани чрез определени приписани характеристики, в случая етническа принадлежност, но се представя част от ромската общност в заплашителна светлина, което е вероятно да подбуди настроения на отхвърляне и враждебност от българското общество. Не е необходимо изявлението да се отнася до цялата ромска общност, за да бъде възприето като накърняващо достойнството на отделен неин представител, определящ се като такъв. В процесното предаване пришиването на етнически произход на престъпността, използвайки изразите „Край на циганската престъпност по селата!“ и твърдението „Стотици хиляди българи са мишена на необезпокоявана циганска агресия - те са обирани, насилвани и убивани от цигански банди“. С определението „цигански банди“, се поставя акцент върху етническата принадлежност на нарушителите на обществения ред.

Изложените по-горе обстоятелства и допуснатата не за първи път дискриминация от конституираната като ответна страна в производството пред КЗД, обуславят налагането на наказание за всяка проявена форма на дискриминация под формата на имуществена санкция в размер на 250/двеста и петдесет/ лева за нарушение на 33Дискр под формата на „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. във връзка с чл. 4 от същия закон по признаци „етническа принадлежност“ и „лично положение“. Съставът е преценил, че с оглед изпълнението на основната цел по чл. 2, т. 2 от 33Дискр. „да осигури ефективна защита срещу дискриминация“ и на основание чл. 47, т. 1 и т. 11 от 33Дискр. е необходимо с настоящото решение да препоръча на ответната страна като средство за масово осведомяване, занаяпред да не допуска установеното в настоящото производство нарушение, като не свързва определени характеристики на лица или група от лица (например раса, етническа принадлежност, националност, гражданство, произход, религия, сексуална ориентация, пола или транссексуална идентичност, увреждане, възраст и др.) с извършването на деяния определени в Закон като престъпни и носещи вреда на някого.

Друг пример, който е разгледан от Петчленен РЗС на КЗД, засягащ публикация в интернет, е постановено **Решение №202/11.04.2022г.** По тази преписка обаче оплакванията са за осъществен тормоз по признаци „лично“ и „обществено положение“. В жалбата се твърди, че публикацията, качена на електронната новинарска страница „i.bg“ и конкретно коментарите под статията със заглавие „За трети път! В. Г. се изправя срещу Н. К. в Я.“ представляват тормоз по смисъла на 33Дискр. по признаци „лично положение“ и „обществено положение“, която има за резултат накърняване на човешкото достойнството на жалбоподателката, създаващо обидна, унижителна и застрашителна среда. Отбелязва, че посочените коментари са вулгарни, клеветнически, неприлични, съдържащи заплахи за живота, което уронва авторитета, засяга

честа и достойнството и доброто ѝ име. Отбелязва се, че под статия „Връщат над 9 милиона за 30 къщи без гости в П.“ и „В. Я. стартира проект за близо 1,2 милиона, строят дневен център“ в рубриката на „i.bg“ – „анонимни“, нецензурните и клеветнически коментари не са премахнати от модераторите на сайта.

Ответната страна „И.“ ЕООД, представлявано от управителя Е. Х. представя становище за неоснователност на подадената жалба.

Решаващият състав е установил, че на електронната новинарска страница „i.bg“ под статията със заглавие „За трети път! В. Г. се изправя срещу Н. К. в Я.“ са публикувани множество обидни и нецензурни коментари, което обстоятелство не се оспорва от управителя на И.“ ЕООД, която сама потвърждава за наличие на коментари с вулгарен език, както и нецензурни изказвания, за които сочи, че е информирана 2 месеца след публикуването им, след получаване на жалба на служебната поща на И., във връзка с което предприела действия за ограничаване на възможността за коментиране под въпросната статия. В настоящия случай, от приложените по преписката разпечатки от въпросния сайт безпротиворечиво е установено наличието на нецензурни коментари, които са от естество да накърняват достойнството и честта на жалбоподателката С. М. и да създадат враждебна, принизяваща, унизителна, обидна и застрашителна среда по отношение на нея. В различните коментари се правят изказвания за морала на жалбоподателката, с цел нейното унизяване, снижаване на нейната самооценка, приписва се и склонност за извършване на престъпления, изразяват се съмнения в нейните професионални качества като се правят отрицателни обобщения за личните ѝ добродетели изобщо. Тези коментари несъмнено накърняват достойнството на жалбоподателката, а така също създават обидна, враждебна или застрашителна среда за нея. В коментар жалбоподателката е сравнена унизително с „маймуна на клоната, която похапва аванта банани“ ведно с други изброени в коментара лица, като се изказва заключение, че „всеки ги мрази“, „те си крадат кинти“. Налице е и коментар, в който се посочва името на жалбоподателката, който завършва с открит призив за насилие „Смърт за всички“. Налице е и коментар, в който авторът принизява жалбоподателката като прави оценка, че живее развратно. Петчленният разширен заседателен състав е приел за безспорно установено, че с публикуването на коментари с посоченото съдържание в интернет сайт с неограничен достъп по посочения и установен по-горе начин - непосредствено под новината, ответната страна „И.“ ЕООД, чрез управителя и модератор на сайта Е. Х. като не е предприела своевременно мерки за отстраняването на тези от тях, които имат унизително и подигравателно дискриминационно съдържание и призовават към омраза срещу личността на жалбоподателката с оглед нейното обществено положение, доколкото се установи, че жалбоподателката е служител в Община Я., е допуснала при упражняването на предмета на дейност на дружеството извършването на нарушение по чл. 5, във вр. с § 1, т. 1 на ДР на ЗЗДискр. тормоз по признак лично и обществено положение. Несъмнено конституираната ответна страна е наясно с необходимостта от изпълнението на ограниченията, регламентирани в чл. 39, ал. 2, които Конституцията налага при упражняване на правото на свободно изразяване и забраната за дискриминация въведена с чл. 4 от ЗЗДискр. и именно поради тази причина са въведени задължения за потребителите в Общите условия за ползване на сайта наименовани Условия за ползване и поверителност от една страна, а от друга, са предприети организационни мерки за контрол на публикуваните коментари. Безспорно е установено, че при осъществяването на предмета на дейност на дружеството, по една или друга причина е допуснато публикуването на коментари с дискриминационно съдържание в нарушение на създадения от самото дружество регламент и поради бездействието на служителя, специално упълномощен да осъществява надзорни функции на редактор на сайта или служителя, упълномощен да осъществява контрол и назначени с цел недопускане на такова съдържание.

Установено е, че ответната страна „И.“ ЕООД представявано от управителя Е. Х. с публикуване на коментари на електронната новинарска страница „i.bg“ под статията с неограничен достъп, като не е предприела своевременно мерки за отстраняването на тези от тях, които имат унизително и обидно и принизяващо дискриминационно съдържание и призовават към омраза, вражда и насилие срещу личността по признак лично и обществено положение, е допуснала при упражняването на предмета на дейност на дружеството, извършване на тормоз на основата

на признаците лично и обществено положение, представляващо нарушение по смисъла на чл. 5, във вр. с § 1, т. 1 на ДР на ЗЗДискр. и чл. 6 на ЗЗДискр., за което ѝ е наложена имуществена санкция в размер на 250 лв. За предотвратяване и преустановяване на нарушенията е дадено задължително предписание на управителя Е. Х., в качеството ѝ на орган на управление на дружеството да предприеме необходимите мерки от договорно, техническо и организационно естество, за да не допуска нарушения на чл. 5, във вр. с § 1, т. 1 на ДР на ЗЗДискр. и чл. 6 на ЗЗДискр. при упражняването на предмета на дейност на дружеството.

Оплаквания по стартирана програма по Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност“ 2014-2020г., са разгледани от Комисията, в Решение №197/04.04.2022г. В инициативния документ жалбоподателят Р. Е. Ч. съобщава, че през 2018г. по Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност“ 2014-2020г. е стартирана програма за финансиране „Насърчаване на предприемачеството“ процедура № BG16RFOP002-2.024.

Някои от критериите и методики за оценяване на подадените проектни предложения, са били свързани с приоритизация, а именно: 1. Приоритизация на проекти на жени предприемачи, което носи три точки; 2. Регионална приоритизация на проекти, носещо пет точки.

Ответната страна Министерство на икономиката сочи, че Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност“ 2014-2020 (ОПИК) е основният програмен документ на национално ниво, очертаващ помощта за българския бизнес от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г. в областта на иновациите, капацитета за растеж на малките и средните предприятия, енергийната и ресурсна ефективност.

Съставът е установил, че жалбоподателят Р. Е. Ч. – управител и едноличен собственик на капитала на „Б. Н.“ ЕООД е представил проектно предложение рег. № BG16RFOP002-2.024-1278 по процедура рег. № BG16RFOP002-2.024 пред управляващия орган Главна дирекция „Европейски фондове и конкурентноспособност“ при Министерство на икономиката и същото е било оценено по точки, като е получило 60.5 точки при максимален брой от 85 точки по процедурата. Основна цел на процедурата на подбор на проекти №BG16RFOP002-2.024 „Насърчаване на предприемачеството“ е създаване и развитие на нови предприятия в приоритетни сектори на НСНМСП и специфични сфери, свързани с преодоляването на европейски и регионални предизвикателства. Допълнително, в Условието за кандидатстване на процедурата изрично е посочено, че „приоритет ще бъде даден на: -проекти на жени предприемачи; проекти на лица до 29 г. (ненавършени) и на лица между 50 г. (навършени) и 64 г. (ненавършени); проекти на кандидати, които са регистрирани (имат седалище) и се изпълняват на територията на област Видин, Враца, Монтана, Ловеч, Плевен, Силистра, Търговище, Разград, Шумен, Пазарджик, Смолян, Сливен, Кърджали, Кюстендил, Благоевград; проекти, които се изпълняват в една от тематичните области на ИСИС. „Съгласно заложеното в Критериите и методология за оценка на проектните предложения по процедурата (Приложение Ж към Условието за кандидатстване), посоченото приоритизиране се изразява в присъждане на допълнителен брой точки на проектите в рамките на раздел III „Приоритизиране на проекти“ като по отношение на критерия „проекти на жени предприемачи“ и на критерия „проекти на лица до 29 г. и лица над 50 г.“ приоритизирането е 3 точки за всеки един от тях.

Видно от посоченото, както целта на процедурата, така и зададеното приоритизиране по нея, са в съответствие със заложеното в текста на Оперативната програма и по-специално на приоритетна ос 2 „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“, Инвестиционен приоритет 2.1 „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството“. Съставът е обърнал внимание, че в случай, че кандидат не отговаря на един или повече от критериите за приоритизиране, това не възпрепятства възможността му да кандидатства или да бъде финансиран, а единствено би довело до получаване на по-малък брой точки на етап „Техническа и финансова оценка“. В конкретния случай, условията по процедура 2.024 Насърчаване на предприемачеството по Оперативна програма Иновации и конкурентноспособност, Приоритетна ос „Предприемачество и капацитет за растежа на МСП“, инвестиционен приоритет 2.1 „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството“, са одобрени със Заповед на ръководителя на УО, изменена с две Заповеди. Заповедите не са оспорени по реда, предвиден в чл.27 от ЗУСЕСИФ и същите

са влезли в законна сила, предвид което настоящият състав приема, че на основание чл.26, ал.7 от ЗУСЕСИФ, условията за кандидатстване по процедурата са окончателни и са валидни за всички кандидати, съответно не могат да бъдат променяни. С европейските структурни и инвестиционни фондове се финансират инициативи, чиято основна цел е насърчаване на социалното подпомагане, борба с бедността и всяка форма на дискриминация. Именно част от представените на Република България европейски средства целят именно намаляване на социалното неравенство и дискриминацията. Тези цели са залегнали и във водещият документ на ЕС за програмния период 2014-2020г., с който се уреждат правилата за управление на европейските средства- Регламент 1303/2013г. Съгласно чл.27 от Регламента, всяка оперативна програма определя приоритетите, които ще финансира. Основна отговорност на оперативната програма по смисъла на чл.127 от регламента е при предоставяне на европейските средства да се гарантира недопускането на дискриминация спрямо бенефициентите. В изпълнение на тези цели на ЕС, част от предоставените на страна европейски средства са предназначени за стимулиране на социалната активност на предприемачи на възраст под 29 години и между 50 и 64 години, както и на жени-предприемачи. Процедура 2.024 „Насърчаване на предприемачеството“ по Оперативната програма Иновации и конкурентноспособност е насочена към приоритетно стимулиране именно на тази група предприемачи, тъй като преценката на управляващия орган в съответствие с целите на Стратегията, подкрепена и от настоящият състав е, че тази група предприемачи е застрашена от дискриминация и социална изолация.

Установено е, че Управляващият орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност“ 2014-2020г., Главна дирекция „Европейски фондове и конкурентноспособност“ в Министерство на икономиката, не е осъществил по-неблагоприятно третиране по признаци „пол“ и „лично положение“ във връзка с място на осъществяване на стопанска дейност по отношение на жалбоподателя Р. Е. Ч. - управител и едноличен собственик на капитала на „Б. Н.“ ЕООД, поради което жалбата му е оставена без уважение.

В **Решение № 493/20.10.2022г.** жалбоподателите насочват оплакванията си срещу Агенция за социално подпомагане /АСП/, като твърдят, че трудовите им правоотношения са били прекратени на основание чл. 328, ал. 1, т. 10 от Кодекса на труда (КТ), придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст в периода между 01.09.2020 г. и 04.09.2020 г. Считат, че е налице умишлено прекратяване на трудовите им правоотношения, без да бъде спазен срокът на предизвестие, за да бъде направен опит да се избегне начисляване на задължително увеличение на работната заплата, а оттук и преизчисляване на дължимите обезщетения при прекратяване, с което срещу тях е осъществен съставът на пряка дискриминация по признак „възраст“.

Вследствие на тези събития и с оглед достигането на необходимия стаж и възраст за пенсиониране, ръководителите на териториалните дирекции на АСП са предприели действия за масово прекратяване на трудовите договори на служителите на основание чл/ 328, ал.1, т.10 без да се спази срока за предизвестие. Относно осъществена пряка дискриминация се посочва, че при идентична ситуация в други административни структури, за които се прилага ПМС 240 от 31.08.2020 за дължимите възнаграждения и обезщетения на служителите, чиито трудови правоотношения са прекратени в периода между 31.08.2020 г. и 04.09.2020 г. са преизчислени съгласно действащите, без да сочат коя администрация визират. Жалбоподателите са били третирани по-неблагоприятно, поради личното си положение на служители в структурите на Агенция за социално подпомагане, спрямо служителите в други държавни структури, а които се прилага ПМС 240 от 31.08.2020 г., при сравними сходни обстоятелства. Поведението на работодателя окачествяват като морално укоримо, доколкото в случая се касае за ощетяване на дългогодишни служители, които са достигнали необходимия стаж и възраст за пенсиониране.

АСП представя становище, с което оспорва колективната жалба. Обясняват, че за жалбоподателите безспорно са настъпили предпоставките по чл. 328, ал.1, т. 10 от КТ за прекратяване на правоотношенията им едностранно от работодателя, като издадените индивидуални административни актове за влезли в законна сила без да бъдат оспорвани от лицата и не е налице правен спор от страна на жалбоподателите дали попадат в обхват на чл. 328, ал.1, т. 10 от КТ. Посочва се, че изплащането на посочените обезщетения също се установява по

безспорен начин от представените по преписката писмени документи и че тези обстоятелства не се оспорват от процесуалния представител на жалбоподателите.

Петчленен РЗС е анализирал материалите по преписката, ведно с нормативната уредба, като е заключил, че съгласно ПМС 240 от 31.08.2020 г., и по конкретно с ал.1 и ал.2 от §3а, работодателят в периода от влизане в сила на ПМС (01.08.2020) до изрично посочения краен срок - 04.09.2020 г., е бил длъжен да определи нов по-висок размер на възнагражденията на служителите, спрямо които се прилага постановлението. В този смисъл, в приложното поле на новите текстове попадат служителите от съответните административни структури към 1 август 2020 г., включително и тези, чието трудово или служебно правоотношение с тези структури е било прекратено след 3 август, включително (1 и 2 август са почивни дни), но преди приемането, респ. обнародването на постановлението. Това е така, доколкото приложимостта на новата уредба е считано от 01.08.2020 г.

При анализ на текстовете следва единствения възможен извод, че ръководителите на съответните администрации са били длъжни да предвидят увеличение за всички служители, които към 01.08.2020 г. са били в трудово правоотношение, независимо, че към датата на обнародване на ПМС № 240 същите вече не са част от тази администрация, като това задължение не се влияе от основанието, на което е прекратено правоотношението със съответния служител.

Съгласно служебно изисканата и приложена като доказателство по преписката заповед на АЗ се установява също, че изрично със заповедта е предвидено за служителите чиито правоотношения са прекратени след 03.08.2020 г. за тях се определя нов ИОМВ, когато заповедта за освобождаване е издадена до 04.09.2020 г. В разглеждания случай ответната страна в производството - Агенция за социално подпомагане поддържа доводи, че такова увеличение на служителите на които трудовото правоотношение е било прекратено в периода в периода 28.08.2020г. до 31.08.2020г., не се дължи.

В разглеждания случай съставът е отчел, че за периода от 01.08. 2020 г. до 28.08.2020 и до 31.08.2020 г. жалбоподателите са били в трудово правоотношение с АСП – работодател, по см. на §1, т.1 от ДР на КТ, за което страните не спорят. В същия период те са полагали труд както и останалите служители на АСП. В случая става ясно, че за служителите на които не е било прекратено трудовото правоотношение на посоченото по-горе основание за периода от 01.08.2020 г. до 31.08.2020 г. са получили увеличение, като са положили труд равен по ценност с този на жалбоподателите. Разликата обаче се явява в това, че лицата, на които трудовото правоотношение не е било прекратено са получили по-висок размер на ИОМВ за положения през месец август труд. По подобен начин биха били третирани и лицата които постъпват на работа в АСП за периода между 01.08.2020 г. и 31.08.2020 г.

По отношение на посочения в жалбата признак „възраст“ следва да бъде взето предвид и обстоятелството, че именно поради достигане на определена възраст и годни трудов и осигурителен стаж на жалбоподателите, същите са третирани по-неблагоприятно спрямо останалите служители в АСП, в периода 01.08.2020 до 28 и респ. 31.08.2020 г. когато са им прекратени трудовите правоотношения, като за този период тяхното възнаграждение като последица от действията на работодателя е по-ниско възнаграждение и по нисък размер на обезщетенията. По отношение на признака „обществено положение“: В закона не е дадена легална дефиниция на този признак, но той е в пряка корелация с това, че служителите са заемали длъжност в АСП, а от там именно това им качество служител носи белезите на признака „обществено положение“.

В случая данните по преписката дават основание да се приеме, че от страна на Агенция за социално подпомагане е допуснат акт на неравно третиране по отношение на жалбоподателите на основата на признаците „възраст“ и „обществено положение“, като АСП не е изпълнила задължението си по чл.10 от ЗЗДискр. да предприеме всички възможни и необходими мерки за постигане целите на ЗЗДискр. - равенство в третирането, равенство във възможностите и равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд към датата на прекратяване на трудовите правоотношения на жалбоподателите.

Пример за осъществена дискриминация при упражняване правото на труд в медицинско заведение е и **Решение №225/26.04.2022г.** Жалбоподателката Е. К. Т.-Ч. съобщава, че повече от

40 години работи като лекар в СБАЛПФЗ-Б. и до идването на новото ръководство в лицето на д-р П. Г. никога не е била унижавана и дискриминирана поради това, че е пенсионер и с процент инвалидизация по общо заболяване. Това се установявало от приложената справка за основните трудови възнаграждения и допълнителните такива /ДМС/ за месец ноември 2020 г.

Съставът е установил, че жалбоподателката Е. К. Т.- Ч., видно от Списък на персонала към 30.11.2020г., работи на длъжността "лекар кл. лаборатория". Жалбоподателката има повече от 40 години трудов стаж. Видно е от представените доказателства, че основното трудово възнаграждение на д-р Т. е 850.00 лв., а на другите работещи в лечебното заведение лекари, също на половин щат- д-р К. е 900.00 лв., д-р Д.- 1500.00 лв., д-р П.- 1050.00 лв., д-р Л.-2000.00 лв., д-р Ч.-700.00 лв., д-р Ч.- 700.00 лв., д-р П.- 1000.00 лв. Прави впечатление, че индивидуалното трудово възнаграждение на главната медицинска сестра е 1500.00 лв., на старшата медицинска сестра е 1175.00 лв., а на останалите медицински сестри, с изключение на мед. сестра А. е 1054.00 лв., т.е. възнаграждението на жалбоподателката е в размер, по-нисък от този на средния медицински персонал. Видно от справка за изплатено ДМС за м. 11.2020г. е, че жалбоподателката и само още осем служители не са получили такова възнаграждение, а в същото време главната медицинска сестра е получила сума в размер на 5500.00 лева. От представените доказателства става ясно, че жалбоподателката освен, че получава трудово възнаграждение по-ниско от това на помощния медицински персонал, не е получила и ДМС. Настоящият състав е счел, че тази разлика в индивидуалните трудови възнаграждения се дължи на увреждането на жалбоподателката. По отношение на признака „възраст“, съставът е констатирал, че в ответното дружество „СБАЛПФЗ-Б.“ ЕООД и към момента на образуване на производството по преписката работят и други пенсионирани медицински специалисти- д-р П., д-р Ч., д-р Ч., д-р П. и д-р К. Този факт опровергава твърдението за дискриминация по признак „възраст“.

Съставът е установил, че по отношение на д-р Е. К. Т.- Ч. с неосигуряването на равно възнаграждение за една и съща длъжност и трудови задължения, д-р П. Й. Г., управител на „СБАЛПФЗ- Б.“ ЕООД, в качеството му на работодател, е осъществил пряка дискриминация по признак „увреждане“, за което му е наложена имуществена санкция в размер на 500 лева. Дадено му е предписание да предприеме мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация по отношение на медицинския и немедицинския персонал в представляваното от него лечебно заведение; да постави на достъпно място текста на 33Дискр. в „СБАЛПФЗ- Б.“ ЕООД, както и всички разпоредби на вътрешните правила, отнасящи се до защитата от дискриминация (чл. 30 от 33Дискр.) и да предприеме действия за недопускане на дискриминация и да се въздържа в бъдеще от по-нататъшни такива нарушения. Установено е, че д-р П. Й. Г. в качеството му на работодател, не е извършил нарушение по признак „възраст“.

За упражняване правото на труд е **Решение № 505/28.10.2022 г.**, касаещо признаците „лично положение“ и „членуване в синдикална организация“, по жалба подадена от Д. И. Ж. срещу С. А. - изпълнителен директор на УМБАЛ „С. М.“ ЕАД. В жалбата се посочва, че на 18.12.20 г. Д. И. Ж. получила по своята лична поща редовния си фиш за месец 11.2020 г. с изработената си заплата и допълнителен бонус за Коледа в размер на 100, 00 лева. Твърди, че направила справка с други колеги от звеното, в което работи и други - от различни звена в същата болница, при което установила, че нейният коледен бонус е в пъти по-малък от този на останалите колеги /от порядъка на 1100,00 до 1500,00 лева в зависимост от трудовия стаж в рамките на една брутна заплата/.

Жалбоподателят излага, че тя и още един колега в звеното, в което работят получили ДТВ - Коледа на стойност 100,00 лева. Смятат, че са наказани и дискриминирани по повод участието и активната позиция на жалбоподателя в СБМС, като председател на СО в болницата поради това, че на 17.11.20 г. СБМС е подал сигнал до Министерството на здравеопазването, че в СО - деца УМБАЛ „С. М.“ - ЕАД – В. за 15 души липсват маски и ръкавици от СБМС. В резултат на сигнала на СБМС в съответното отделение била назначена комисия от 5 човека от изпълнителния директор проф. С. А., за да се извърши проверка. Твърди, че тя и още една колега били набедени в подаването на сигнала с лични заплахи за даване под съд.

В постъпило становище ответната страна не оспорва, че на жалбоподателя е изплатено допълнително трудово възнаграждение /„ДТВ Коледа 1“/ за отбелязване на празнично събитие

- Коледа в размер на 100.00лв., а на други служители на лечебното заведение е изплатено допълнително трудово възнаграждение /„ДТВ Коледа“/, в размер съобразно договорената основна работна заплата. Възражава срещу твърдените от Ж. причини за изплащане на „ДТВ Коледа 1“, а именно - участие и активна позиция в Синдиката на българските медицински специалисти /СБМС/, като председател на Синдикалната организация в болницата, поради това, че на 17.11.2020г. СБМС е подал сигнал до Министерство на здравеопазването. Сочи се, че изплащането на целеви награди на служителите на лечебното заведение е уредено в чл. 35 от Вътрешните правила за работната заплата, считано от 01.01.2020г., приети от Съвета на директорите с протокол № 01/16.01.2020г. /ВПРЗ/, приложени към настоящото становище. Конкретните „ДТВ Коледа“ и „ДТВ Коледа 1“ представляват награда за отбелязване на празнично събитие - с общонационално значение, условията за получаването на която са регламентирани в т. 6 на чл. 35 от ВПРЗ. Посочва, че съгласно тази разпоредба „По предложение на Комисия в състав - Икономически директор, Ръководител направление „Управление финансови ресурси“ и Ръководител направление „Човешки ресурси и СДО“, Съветът на директорите на Дружеството при съобразяване с финансовото му състояние, може да разреши изплащане на допълнително трудово възнаграждение, като награда за положителен труд от персонала и за отбелязване на съответното събитие. Общият размер на наградата и критериите за персонално разпределение се предлагат от Комисията и одобряват от Съвета на директорите.“

Петчленен РЗС е извършил съвкупна преценка на събраните по преписката доказателства, като е заключил, че ответната страна по преписката не е доказала тезата си относно обстоятелството – налице ли са материално-правни и фактически основания за конкретното решение – Д. И. Ж. да бъде лишена от допълнително трудово възнаграждение, явяващо се коледна добавка към заплата в размерна една брутна месечна заплата. Спрямо жалбоподателя няма данни за налагани дисциплинарни наказания, както и устни или писмени забележки по отношение на изпълнение на трудовите ѝ задължения. Възраженията на ответната страна за липса на дискриминация спрямо жалбоподателката по признак „лично положение“, както и по признак „членуване в синдикална организация“ не се подкрепят от наличните по преписката доказателства.

Съставът е установил, че ответната страна С. А. – изпълнителен директор на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД, гр. В., е осъществила дискриминация спрямо жалбоподателя Д. Ж., на основата на признак „лично положение“ по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр., както и по признак „членуване в синдикална организация“ по чл. 8, ал. 3 КТ. Наложена е на ответната страна глоба в размер на 500,00 (петстотин) лева.

И отново случай на оплаквания за дискриминация под формата на „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. по признаци „убеждения“, „политическа принадлежност“, „образование“, „лично положение“ и „увреждане“, по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр, извършен на работното място е **Решение №302/2022г.** Жалбоподателят Г. Т. сочи, че е работил в Община С. по безсрочен трудов договор на длъжност „Главен експерт“. Със заповед на кмета на общината трудовото му правоотношение било прекратено на основание чл. 328, ал.1, т.2 от Кодекса на труда. Проблемите в работата на жалбоподателя възникнали в началото на месец ноември 2019 г., когато за нов кмет бил избран Г. К. Твърди, че още от встъпването си на длъжност през месец ноември 2019 г. новоизбраният кмет Г. К. без изрично да му го е заявявал, предприел действия по принуждаването му да напусне работата си. Това поведение на Г. К. към него се кореняло в участието на жалбоподателя в предизборната кампания - местни избори 2019 г. в екипа на другия кандидат – Х. Г., респ. в подкрепата за нея като кандидат на партия „ДПС“. Вследствие на стрес здравословното му състояние, влошено в последните 6 години, се сринало, поради което се налагало да ползва отпуск по болест както от личен лекар, така и от лечебно заведение. Оказало се, че болничните му са се обжалвали и се е налагало да бъдат потвърждавани от ТЕЛК, което отнема време и го лишава от средства.

Решаващият състав е приел, че от събраните по преписката доказателства не се установяват по категоричен начин твърденията на жалбоподателя за осъществена спрямо него дискриминация, извършена под формата на „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. по признаци „убеждения“, „политическа принадлежност“, „образование“, „лично положение“ и по

чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр., както и нарушение на нормите на чл. 14 ЗЗДискр. от страна на Г. К. – кмет на община С. В останалата си част, относно оплакванията на жалбоподателя за осъществен спрямо него „тормоз“ по признак „увреждане“, настоящият състав е счел същите за основателни, поради което в тази си част жалбата е уважена.

Решение № 407/2022 г. по признаци „гражданство“, „произход“ и „лично положение“. Жалбоподателят К. Т. се жалва във връзка с нормативни затруднения за човек, който живее под наем в синята зона на гр. В. да получи документ, за да може да паркира автомобила си в близост до квартирата си. Твърди, че по този въпрос се е обръщал писмено и към кмета, който бил препратен до ОП „ПГ“. Жалбоподателят сочи, че е роден в гр. В. Т., където е и постоянният му адрес, но от години работи в гр. В., където живее на квартира на свободен наем и има временна регистрация на адреса си (издадено удостоверение за настоящ адрес). Отбелязва, че за да може да паркира пред или в близост до блока в който живее трябвало да смени документите си - лична карта, шофьорска книжка и др. на нов адрес - адреса на квартирата, те според отразеното били от В. Т. още от датата на раждане на Т. Другия вариант за сдобиване с разрешение от Общ. В. за паркиране на колата си до блока на квартирата бил да прехвърли автомобила на името на собственика на жилището, в което бил под наем. Счита, че действащата нормативна база по казуса е дискриминираща за хора като него. Оплакванията на жалбоподателя са насочени срещу разпоредбата на чл. 32 от НОДТОВ, с който текст се дава право на лице с постоянен адрес на територията на Синя зона във В., но реално живеещо в друго населено място в Б., да ползва тази услуга, но не и на лице, с настоящ адрес и реално живеещо на територията на Синя зона. Настоящият състав категорично счита, че чл.32, ал.1 и ал.2 - IV.2.4. РЛП на МПС на живущите в зоните за платено почасово паркиране от Наредбата, създава предпоставки за непряка дискриминация, основана на местожителството, доколкото местожителството като трайна установена връзка на едно лице е част от личното му положение. Състава е установил, че НОДТОВ, в частта IV.2.4. чл.32, ал.1 и ал.2 създават предпоставки за по-неблагоприятно третиране по защитения съгласно чл.4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „лично положение“ по отношение на живущите с настоящ адрес на територията на Общ. В., различен от постоянния адрес. Задължава ответната страна да направи промени в НОДТОВ, като предвиди законовата възможност не само лица с постоянен, но и такива с настоящ адрес на територията на Общ. В. да се възползват от правото да заплащат годишен абонамент за ползване на „Синя зона“, с цел преустановяване на дискриминационната практика.

Интересен друг пример е **Решение № 414/26.08.2022 г.** по признаци „лично положение“ и „обществено положение“ Т. К. К. посочва, че подават сигнал срещу общ. К., която в продължение на десетилетия е дискриминирала с. С. С., което е лишено от водоснабдяване и вода, като основно право на живот на всяко човешко същество. Соци се, че е единственото село в общината, в което няма и никога не е имало водоснабдяване и въпреки многобройните сигнали и запитвания, общината не е предприела мерки за някакво решение, с мотив, че селото е малко, постоянните жители са малко и следователно е „икономически неизгодно“ за общ. да инвестира в такъв проект. Соци се, че понастоящем домакинствата се захранват с вода от кладенци и сонди. Пояснява, че най-големият проблем обаче, особено актуален през последните няколко години, е промяната на климата и повишаване на температурите, водещо до пресъхване на кладенците през горещите летни месеци, в които случаи в селото не просто нямало водоснабдяване, а нямало и вода за пиене, за битови нужди, поливане на градини, опазване от пожари. Безспорно за лицата, жители на населеното място с. С. С., липсата на изградена ВиК система води до множество неудобства в социално и битово отношение, поради което не е необходимо да се извършва и сравнение. Правото на човека на безопасна питейна вода и добри санитарни условия като компоненти на правото на адекватен стандарт на живот са от съществено значение за пълноценното упражняване на правото на живот и на всички основни права на човека. Упражняването на правата на човека на питейна вода и добри санитарни условия е тясно свързано с други права на човека, сред които правото на живот, достойнство, храна, здравеопазване и образование. Петчленен заседателен състав на КЗД реши, че липсата на изградена водопроводна мрежа в с. С. С. и липсата на достъп до питейна вода и вода за битови нужди, представлява нарушение на чл. 11 от Международен пакт за икономически, социални и културни права, както и, че представлява

нарушение на чл. 10 от ЗЗДискр. и на чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. на основата на признаците „лично положение“ и „обществено положение“ спрямо определяема група лица, жители на с. С. С., общ. К., обл. Б. Съставът е дал задължително предписание на длъжностното лице да предприеме необходимите мерки и действия за премахване на фактичката дискриминация спрямо жителите на с. С. С., общ. К., обл. Б. и гарантиране спазване на основните им права, включващи право на питейна вода и добри санитарни условия.

Специфичен е казуса, разгледан от Петчленен разширен заседателен състав с оплаквания за дискриминация по признаци „семеино положение“, „лично положение“ и „обществено положение“, който се е произнесъл с **Решение № 134/01.03. 2022 г.** Разгледана е жалба на баща - законен представител на децата му с оплакване, че, майка на синовете му е сменила неправомерно и против законоустановените норми личния им лекар през септември 2018 г. без неговото знание. Посочва, че в разпоредбите на Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ и по-специално на Раздел II от нея – свободен избор и лечение от лекар и лекар по дентална медицина в лечебни заведения за първична извънболнична помощ е императивно отбелязано, че за малолетните и непълнолетните лица изборът се извършва от техните родители или настойници, съответно с тяхното съгласие. Жалбоподателят заявява, че е информирал личния им лекар, че единият от синовете му е бил приет по спешност в лечебно заведение с диагноза остър бронхиален спазъм, за което е поискал да му бъде предоставена съществуващата медицинска информация за синовете му. Твърди, че отговор не е получил, поради което е изпратил второ писмо, което е било отказано да бъде получено от ответната страна.

Жалбоподателят счита отказът да му бъде предоставена информация за здравословното състояние на синовете му за пряка форма на дискриминация спрямо него. Именно факта, че такава информация получава майката на децата му, а той – не, намира за по-неблагоприятно третиране от страна на ответника по признаци „семеино положение“, „лично положение“ и „обществено положение“. Съставът е приел, че подадената жалба е израз на злоупотреба с права на жалбоподателя, още повече, че това се случва по време на съдебен спор между родителите на децата за родителски права, както и по време на производство за защита от домашно насилие, по което спрямо децата и майката има постановена мярка за защита от извършено насилие, именно от страна на жалбоподателя. По отношение твърдението за непредоставяне на здравна информация, съставът е счел че в Закона за здравето има специален ред, по който става предоставянето на здравни данни и здравна информация на пациенти. Същите се предоставят само и единствено, които с писмени документи докажат връзката със съответния пациент, чиято информация се изисква и правното основание, което в случая е недоказано. Установено е, че ответната страна Амбулатория за индивидуална практика за първична извънболнична медицинска помощ не е осъществено спрямо жалбоподателя дискриминация въз основа на признаците „лично положение“, „обществено положение“ и „семеино положение“ по смисъла на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр.

С Решение **№ 126/01.03.2022 г.** Петчленен състав е разгледал оплаквания на дипломирани лекари по медицина, работещи като общопрактикуващи лекари, относно по-неблагоприятно третиране по признаците „лично положение“ и „образование“ във връзка с отказ за допускането до участие в обявения на 29.10.2018 г. конкурс за академична длъжност „Асистент“ към Медицински факултет, катедра по „Урология и Обща медицина“ на МУ - П. по учебната дисциплина „Обща медицина“ като изложените в жалбата оплаквания са, че при провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „Асистент“ по специалността „Обща медицина“ в катедра „Урология и обща медицина“ неоснователно е обективизиран привидно критерий, „лекари, работещи клинична медицина (хирургия, урология, вътрешни болести)“. Това е довело и до по-нататъшно прилагане на привидно неутрална практика, с което спрямо жалбоподателите е допусната непряка дискриминация по признаци „лично положение“ и „образование“, изразяващи се в недопускане до втори етап от конкурсите за академична длъжност „асистент“ по учебната дисциплина „Обща медицина“ в Катедра „Урология и Обща медицина“ към МФ на МУ-П. съответно за англоезично и за българоезично обучение, обявени на 29.10.2018г. Твърди се, че е допуснато нарушение на чл.29, ал. 2 от ЗЗДискр. чрез

непредприемане от страна на ръководството на обучаващата институция на ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация на учебното място от страна на лице от педагогическия или непедагогическия персонал или учащ се.

Ответните страни по преписката оспорват подадената жалба като неоснователна. Заявяват, че редът по който се заемат различните длъжности в Медицински университет-П., изключват всякакви възможности за манипулации и за третиране по какъвто и да е било дискриминационен принцип, основан на пол, религия, възраст, здравословно състояние, лично положение, образование или друг признак.

В Правилника за устройството и дейността на МУ-П. /ПУДМУ/, в чл. 9 и сл. от Регламент за заемане на академичната длъжност „Асистент“ в МУ-П. съществуват точно и ясно разписани правила за заемане длъжността „Асистент“. Процедурата е спазена точно и коректно, като на всички кандидати са дадени равни възможности. Комисията, назначена със Заповед №Р-2726 от 05.02.2018г. на Ректора, не е могла да добие представа от събраните по конкурса документи по отношение на двамата жалбоподатели, включително дали отговарят и на допълнителните изисквания, заложи в обявата, като е обективирала своите решения в Протокол от 10.12.2018г. Тези решения, касаещи жалбоподателите /тъй като те са предмет на настоящата преписка/, са законосъобразни, аргументирани и обосновани.

Обявата, предшестваща конкурса, отразява в най-пълна степен потребността на Катедра „Урология и спешна медицина“ на МФ при МУ- П. от ангажиране на работещ, отговарящ на реалните ѝ нужди за провеждане процеса на обучение кандидат. Счита се, че действията на Ректора на МУ-П. не представляват дискриминация, а попадат в обхвата на чл. 7, ал. 1, т. 2 от ЗЗДискр.

Според Петчленен разширен заседателен състав безспорно е установено, че е публикувана обява за провеждане на конкурс за академична длъжност „Асистент“ към Медицински факултет, Катедра по „Урология и Обща медицина“ - 0.5 щатна бройка за англоезично обучение и 0.5 щатна бройка за българоезично обучение със заложи изискване към кандидатите да са лекари, работещи клинична медицина (хирургия, урология, вътрешни болести). Установено е, че със Заповед № Р- 2726 от 05.12.2019г. на ректора на МУ - П., е назначена комисия от 13 хабилиитирани лица, която да разгледала документите на кандидатите, участващи в конкурса и да направи предложение по допустимост.

Видно от Протокол от 10.12.2018г. от Комисията не са допуснати за по-нататъшно участие в конкурса д-р Г. Ц. и д-р З. А., с мотив, че не отговарят на изискването, заложи в обявата - не работят като лекари в областта на клиничната медицина (хирургия, урология, вътрешни болести), а работят като лекари в областта на доболничната помощ (общо практикуващи лекари).

Жалбоподателите са изложили мотиви относно незаконосъобразност, вкл. мотивираност на Протокол от 10.12.2018г. и уведомленията до тях за недопускането им до по-нататъшно участие, които оплаквания настоящия Петчленен разширен заседателен състав е счел за неотнормими, доколкото същите касаят тяхната незаконосъобразност в качеството им на административни актове, които са били предмет на разглеждане в административни производства, приключили окончателно с Определение №14636 от 26.11.2020г. по адм. дело № 12224/2020г. на ВАС, и които жалби са оставени без разглеждане.

Безспорно е установено, че жалбоподателите са дипломирани лекари по медицина и работят като общопрактикуващи лекари, както и че са се явили, но не са допуснати до следващо участие в конкурс. Основанието за недопускане на двамата жалбоподатели до втория етап на конкурса, което ясно личи от Протокол от 10.12.2018г. е, че жалбоподателите не работят клинична медицина. Установено е от състава, че критерии относно образованието на кандидатите не са изложени в Протокол № 10. 12.2018 г. на Комисията по допускане на кандидатите за втори етап на конкурса, а единствено местоработата, доколкото местоработата е част от личното положение на лицата.

Съставът е взел предвид разпоредбата на чл. 7, ал.1, т.2 от ЗЗДискр изрично определя, че не представлява дискриминация различното третиране на лица на основата на характеристика, отнасяща се до признак по чл. 4, ал. 1, когато тази характеристика поради естеството на определено занятие или дейност, или условията, при които то се осъществява, е съществено

и определящо професионално изискване, целта е законна, а изискването не надхвърля необходимото за постигането ѝ.

Не е спорно в производството, че МУ – П. е висше учебно заведение по смисъла на чл. 17, ал. 2 от ЗВО. По силата на чл. 6 от ЗВО, на висшите училища е вменено задължението да осигуряват и да повишават качеството на предлаганото от тях образование, както и да го провеждат в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование. Образованието и високата квалификация са традиционно и особено ценни на българското общество и именно осигуряване на възможност за студентите да придобият такова е целено при обявения конкурс, за избор и назначаване на лица, на академична длъжност „Асистент“ към Медицински факултет, катедра по „Урология и Обща медицина“, които да водят упражнения по учебната дисциплина „Обща медицина“ на обучаващите се студенти от специалността „Медицина“.

Отбелязано е, че обществения интерес от качествено медицинско образование е неразривно свързан и с осъществяване на националните цели за осигуряване на достъпна и качествена здравна помощ, залегнали в Закона за здравето (чл. 2, т.2). Имайки предвид горепосоченото МУ – П. следва да отговоря на посочените изисквания и да изпълни законово определената и общественозначима цел да предостави високо качество на преподаване с усвояване на гарантиран обем теоретични знания и клиничен опит в болници, на които изисквания преподавателския състав на учебното заведение следва да отговаря.

Съгласно чл. 174, ал. 1 от ЗЗ, медицинското образование осигурява и гарантира обема и качеството на подготовка на медицинските специалисти, както и на немедицинските специалисти, работещи в националната система за здравеопазване. Алинея втора, определя като основен принцип при провеждане на медицинското образование високото качество на преподаването с усвояване на гарантиран обем теоретични знания и практически умения.

В чл. 8а от Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ за образователноквалификационна степен „магистър“ (Загл. изм. - ДВ, бр. 95 от 2005 г., в сила от 01.01.2007 г.), е посочено какви познания осигурява обучението по специалността „Медицина“. Установено е, че образователния процес се случва в най-тясна връзка и взаимодействие между теория и практика като теоретичната подготовка на студентите по медицина се извършва в Университета, а практическата им подготовка по правило в болнични структури, придобили съответния статут по чл. 90, ал. 4 от ЗЛЗ, който принцип е проявен и в разпоредбите на чл. 58 и чл. 73 от ЗЛЗ и чл. 48 ЗВО.

Поставеният в обявата критерий „клинична медицина“ и лекари практикуващи „клинична медицина“ засяга неработещите в клиниките лица, към която принадлежат и жалбоподателите. Безспорно според Петчленен състав е, че критериите отразяват нуждите на катедрата в обучения процес, които нужди са проявление на законовоопределените цели и принципи за предоставяне на студентите на клиничен опит в болници, които МУ – П. явно е приложил и не са насочени пряко към жалбоподателите, с цел да не бъдат допуснати до конкурса. Според разглеждащия състав преписката с допълнителното изискване, посочено в обявата за конкурса, кандидатите да са работещи в клиники е продиктувано от необходимостта студентите да бъдат обучавани от лекари, участващи пряко и непосредствено в лечебно-диагностичния процес и да получат задълбочена и комплексна подготовка както теоретична така и практическа.

Безспорно установено е, че дейността на общопрактикуващите лекари, сред които са жалбоподателите е насочена към доболничната медицинска помощ, осъществявана със способите за диагностика на заболяванията, проследяване, превенция, комуникация с пациента и естество на работа характерни само за тази дейност.

Видно от обявата е, че за конкурс за асистенти, които да водят упражнения по учебната дисциплина „Обща медицина“ на обучаващите се студенти от специалността „Медицина“, които изучават медицинската наука, за които основно значение е да придобият съвкупност от знания, умения и поведение на съответното ниво и обем, които знания и умения в отделните области на клиничната медицина се придобиват в клинична среда /болнични отделения/, от който се получава практически опит, който може да се предаде на обучаващите студенти, за да могат

лесно да разпознават заболяването, генериращо здравния проблем на пациента /първи и втори етап на диагностичния процес/.

Посоченото разбиране е залегнало и в държавните изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“, според които е предвидено задължително студентите да получат клиничен опит в болници. Съпоставяйки чл. 8а от Наредбата за Държавните изисквания за придобиване на специалността „Медицина“ и чл. 58 от ЗЛЗ със чл. 6, чл. 11, чл. 15, ал. 2 и сл. от Наредба № 1 от 22 януари 2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването, проличава виждането, че бъдещите медици следва да получат практическия си опит в болнични структури, докато специализантите в различни бази за обучение. Наредбата няма изисквания те да бъдат болнични, както е при студентите по „Медицина“, а само да бъдат по съответната специалност.

Обстоятелството, че жалбоподателя д-р Ц. е водил упражнения и на студенти по медицина (на граждански договор), не само на специализанти, не опровергава посоченото мнение на състава. Видно от изложеното, според разглеждащия състав заложените в конкурса за АД „асистент“ Катедра по „Урология и Обща медицина“ изисквания съответстват на преследваната цел, а ограничението което се поставя спрямо кандидатите - да са лекари работещи в клиники е необходимо, оправдано и съизмеримо с тази цел.

Решение №183/24.03.2022г. също е пример за осъществен тормоз по признаци „лично положение“, „убеждения“ и „увреждане“ от страна на работодател. В. Г. сочи, че жалбата му е срещу Р. М., Е. К. и С. М., които в качеството си на негови преки ръководители му оказвали психически тормоз, стрес и напрежение, като това водело до влошаване на здравословното му състояние. Засадащият състав е установил, че В. Г. е изразявал своето недоволство от условията на труд на контролорите, намерило израз в подадени от него жалби до работодателя си ЦГМ ЕАД, и принципала на дружеството С. о. Установено е, че спрямо жалбоподателя Г. е осъществена дискриминация по признак „убеждение“, свързан със закрилата на труда и по-конкретно, че на работниците следва да се осигурят справедливи и достойни условия на труд, че между работниците и работодателя или неговите органи е необходимо да се води диалог за постигане целите и благосъстоянието, както на работодателя, така и на работниците. Точно поради инициативата, която Г. е подел да запознае принципала на общинското търговско дружество „ЦГМ“ ЕАД, а именно кмета на Столична община, за проблемите с условията на труд в това дружество, подбуден от разбиранията си и убежденията си, че на работниците следва да се гарантират нормални условия на труд, се корени и промяната в отношението на посочените лица в жалбата му спрямо него. Именно след завеждането на двете писма, до Столична община е проявено дискриминационно отношение спрямо него, изразяващо се в привикване да дава обяснения за факти и обстоятелства, по отношение на които от други работници и служители, при равни други условия не са изисквани. Съставът е установил, че ответната страна не е представила доказателства да е подхождала по същия начин и с други служители, което дава основание на състава да приеме, че по отношение на В. Г. е осъществено неравно третиране по признак „лично положение“ по смисъла на чл. 20 от ЗЗДискр. Задължението на работодателя по отношение на чл. 20 от ЗЗДискр. е по отношение на всички работници и служители. Доколкото това неравно третиране представлява и нарушение на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. при упражняване правото на труд и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения, в практиката е залегнало виждането, че се включва в защитения признак „лично положение“. Не е оспорено от ответните страни, че заповедта за искане на обяснения му е връчена буквално на улицата с мотив, че това е неговото работно място, а също така и че преминаващите граждани нямало как да знаят какво му се връчва. Това обяснение изцяло не се приема от настоящият състав, най-малкото защото в Длъжностната му характеристика /приложена/ в позиция „Работно място“ е записано: „Център за градска мобилност“ ЕАД, а не „Улицата“. А по отношение на твърдението, че гражданите не са били свидетели на това, че четирима души връчват на жалбоподателя класьор с документи, настоящият състав приема, че това е създало за жалбоподателя обидна и унижителна среда, защото именно улица „Г.“ се намира в центъра на град С. и мястото около пицарията, където това се е случило, е твърде оживено. Това отношение е напълно логично да се отрази зле и предвид здравословното състояние на Г.

Решения на Ад Хок заседателен състав

Производствата, разгледани от Ad hoc заседателен състав през 2022 г. по доклади за самосезиране на Комисията за защита от дискриминация, са образувани по признак „увреждане“ в рамките на започналата през 2017 г. кампания „Достъпна България“. За 2022 г. постановените решения на Ad hoc заседателен състав са общо 218. Най-голям дял заемат решенията, произнесени по преписки, в хода на които ответната страна взела мерки за осигуряване безпрепятствен достъп до процесните обекти. С оглед на това, че съставът безспорно установил предприетите действия, на ответните страни не са налагани санкции, а производствата били прекратени. В някои решения съставът констатирал нарушение, като наложил предвидената в закона имуществена санкция. Значителен е броят на решенията, чрез които съставът дал задължителни предписания за предприемане на действия за изграждане на достъпна архитектурна среда, съблюдавайки съотносимите вътрешни нормативни актове, както и международните такива, като напр. Конвенцията за правата на хората с увреждания. Сред административнопроцесуалната практика на Ad hoc заседателен състав за 2022 г. се откриват примери за помирителни производства. В тези случаи е постигнато споразумение между страните на основата на равно третиране, което съставът одобрява с решение и прекратява преписката. Освен решения с постановена дискриминация, както и прекратени с постигнато споразумение, сред практиката на Ad hoc състава за 2022 г. се намират и доклади за самосезиране, които са оставени без уважение, прекратени производства поради преустановена дейност на дружеството и/или преместен на друг адрес обект.

Решение № 40/2022 г. се касае до сграда, в която се помещавал застрахователен офис на Б.В.И.Г. в гр. С., за която било установено, че няма изградена достъпна архитектурна среда. В хода на производството бил изискан и представен доказателствен материал, вкл. снимка, представяща поставена рампа за преодоляване на стъпалото на входа на обследвания обект. При точен и безпристрастен анализ съставът установява, че дължината на поставената рампа не е достатъчна, с оглед на което поставеното съоръжение не е в състояние да обезпечи свободен, независим и безпрепятствен достъп до застрахователния офис. На дружеството е наложена имуществена санкция. Освен това е издадено предписание в едномесечен срок да предприеме необходимите действия за изграждане на достъпна архитектурна среда до застрахователния офис.

Решение № 229/2022 г. се касае до сграда, в която се помещава Народно читалище Р. – гр. Д. За нея се констатира, че не разполагала с достъпна среда за лица, намиращи се в неравностойно положение, поради което е наложена имуществена санкция. Наред с това към ответната страна е отправено задължително предписание за предприемане мерки за осигуряване на достъпна архитектурна среда, отчитаща и специфичните нужди на хората с увреждания, в т.ч. с намалена подвижност, за да не се допуска неравно третиране и нарушение на 33Дискр.

Решение 79/2022 г. се отнася до детска градина П. в гр. Л. Обектът е посетен от регионалния представител на КЗД, който е съставил протокол за наличие на недостъпна архитектурна среда. От доказателствата по преписката действително се установява, че по време на първоначалната проверка процесният обект не е бил достъпен за хора с увреждания. Във връзка с така отразеното в протокола съставът е изискал становище от кмета на община Л., който в отговор посочва, че Детска градина П. – гр. Л. е на делегиран бюджет и в рамките на средствата от делегирания бюджет ще се предприемат мерки за изграждане на съответните съоръжения, осигуряващи достъпна архитектурна среда. Във връзка с гореизложеното по преписката е изискана допълнителна проверка за достъпна архитектурна среда от страна на регионалния представител – гр. Л., който посочва, че обектът вече е оборудван с мобилно акумулаторно устройство за изкачване и сваляне на колички на лица с увреждания. Освен това е определен служител, на когото е възложено обслужване на устройството. Съставен е протокол за извършена последваща проверка и снимков материал. Така съставът е счел, че към датата на постановяване на решението по преписката са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с двигателни увреждания до детската градина, наличието на достъпна архитектурна среда

за конкретния обект като безспорно установена, и производството е прекратено.

Решение № 85/2022 г., поставено от Ad hoc заседателен състав по преписка, образувана въз основа доклад за самосезиране, се отнася до пощенска станция, находяща се на адрес: с. Б., ул. К.Ш. №.. В първоначалната си позиция, ответната страна Б.П. ЕАД моли да бъде прекратено производството, тъй като счита направената проверка от страна на регионален представител на КЗД за незаконосъобразна. В хода на производството Б.П. ЕАД все пак предприема действия за осигуряване на достъпна архитектурна среда до обследвания обект. След като съставът установява безспорно, че е монтирано устройство за изкачване на стълби, звънчева система и стикер с международния символ за хора с увреждания, отговарящи на нормативните изисквания, на ответната страна не е наложена санкция, а е дадена препоръка да поддържа в изправност съоръжението.

Друг пример за осигуряване на достъп за хора с увреждания до обект, представляващ обществена сграда, след намесата на КЗД, представлява **Решение № 152/2022**. Производството по преписката е образувано срещу директора на професионална гимназия по механотехника, електроника, телекомуникации и транспорт Х.Б. – гр. Ш. В хода на производството са изискани сведения от кмета на община Ш., както и от министъра на образованието и науката, който е указал на директора на гимназията, че ако бюджетът на училището е недостатъчен за осигуряване достъп за лица в неравностойно положение до всеки етаж на сградата, то следва да се възползва от възможностите за финансиране по Национална програма „Достъпна архитектурна среда“. Така при повторна проверка, която била извършена от регионалния представител на КЗД, се установява, че в гимназията била въведена в експлоатация рампа за улеснен достъп, като е осигурен и санитарен възел за постоянно ползване от хора с увреждания. Въз основа на събраните по преписката материали съставът произнася решение, с което се установява, че в хода на производството са взети надлежни мерки за осигуряване безпрепятствен достъп до гимназията. Съставът е издал препоръка за поддържане на съоръжението в постоянна изправност, а производството било прекратено.

Решение № 388/2022 г. се отнася до детска ясла С. – гр. Б. При проверка на състоянието на архитектурна достъпност, в присъствието на директора на яслата, регионалният представител на КЗД установява, че сградата не разполага с достъпна среда за хора с двигателни увреждания. Тъй като обектът представлява публична общинска собственост, е изискано становище от кмета на община Б. В отговора е посочено, че са предприети действия по идентифициране и премахване на пречки и прегради пред достъпността за процесната сграда. След като съставът е взел предвид това, не е наложена санкция, а производството е прекратено.

Решение № 330/2022 г. се отнася до сградата на ОУ А.К. – гр. Б. Видно от съдържанието на протокола, при проверката на състоянието на архитектурна достъпност, в присъствието на зам. директора на училището, регионалният представител на КЗД за гр. Б. констатира, че за училището няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с двигателни увреждания. Доколкото училището се помещава в сграда, която представлявала публична общинска собственост, съставът е изискал становище от кмета на община Б., който от своя страна посочва, че е разпоредил извършването на проверка от страна на служители на Община Б. – експерти в различни области. Сред целите на работна група, назначена с негова заповед, било да извърши проверка на място и по документи и да изрази своето експертно мнение относно наличието или липсата на техническа възможност да бъде изградена достъпна архитектурна среда за лица с увреждания в сградата. По-късно са постъпили писмени бележки от кмета на Община Б., в които моли Комисията да приеме, че са предприети действия за осигуряване на достъпна архитектурна среда до училището, което е документирано с надлежен снимков материал. С оглед на това производството е прекратено с препоръка ответните страни да финализират плануваните и предприети действия за осигуряване на самостоятелен и безпрепятствен достъп на лица с намалена подвижност до и в сградата на училището.

Решение № 396/2022 г. се отнася до детска градина М. – гр. Б. В присъствието на директора на яслата, регионалният представител на КЗД е установил при проверка на състоянието на архитектурна достъпност, че детската градина не разполага с достъпна среда за лица в неравностойно положение. В хода на производството директорът е уведомил КЗД

за уверение от страна на Община Б., че ще бъдат предприети мерки за преустановяване на констатираното нарушение, с оглед на което е изискано становище от кмета. В депозирания отговор той посочва, че са предприети действия по идентифициране и премахване на пречки и прегради пред достъпността за процесната сграда, като чрез осигуряване на алуминиева телескопична рампа архитектурната среда била приведена в съответствие с нормативните изисквания за достъпност. След като съставът е взел предвид това, не е наложена санкция, а производството е прекратено.

Решение № 498/2022 г. се отнася до средно училище С.Б. – гр. П. В присъствието на директора регионалният представител е констатирал, че липсва обособен санитарен възел за ученици с различен тип зрителни, двигателни и др. затруднения. За стационарната рампа до стълбището, водещо по посока входната врата на сградата, се установява липса на тактилни ивици и плочи. Освен това мебелировката в класните стаи не била съобразена с нуждите на ученици с различен тип увреждания, като липсвали означения за съществуващите височини. В хода на производството кметът на общината депозирал писмо ведно снимков материал, чрез които удостоверил, че са предприети действия по идентифициране и премахване на пречки и прегради пред достъпността за процесната сграда. Производството е прекратено, след като съставът взел предвид отстраняването на допуснатото нарушение, с оглед на което не е наложена санкция.

Решение № 338/2022 г. е поставено във връзка с детска градина С. – гр. Сливен. В хода на производството по случая били изискани становища и информация от директора на Детска градина и от кмета на Община С. Било безспорно установено, че към момента на проверката проверяваният обект не разполага с достъпна архитектурна среда, а след образуване на производството са монтирани релси за ползване от хора с увреждания. Съставът е счел, че към датата на постановяване на решението са предприети първоначални действия за осигуряване на достъп на лица с двигателни увреждания до детската градина. Установено е, че е започнала организация, както и че са положени усилия да се осигури възможност за придвижването на лица с ограничена подвижност до процесния обект. Поради тези съображения съставът е дал препоръка без да налага имуществена санкция.

Решение № 510/2022 г. се отнася до сграда, в която се помещава детска градина „Щ. Д.“ – гр. В., за която е установено, че няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с двигателни увреждания. В хода на производството и след изискано от кмета на община В. становище, съставът е установил безспорни данни и доказателства за предприети адекватни действия от страна на общинската администрация за осигуряване на достъпна среда до и в сградата, където се намира детската градина като е изградена рампа за хора с увреждания. Отделно към приложените материали и доказателства се установява, че в тоалетната на детската градина е монтиран държач за хора със специални нужди. Това е дало основание на състава да приеме, че са предприети разумни улеснения за хора в неравностойно положение в сградата и е изградена архитектурна среда за хора с увреждания. На кмета на общината е препоръчано занаяпред да предвиди мерки, чрез които общинската администрация да контролира поддържането в изправност на изградените приспособления, осигуряващи достъпна архитектурна среда за лица с увреждания до и в сградата на детската градина. Отправена е и препоръка към директора на детската градина, по смисъла на която той също следва да предвиди мерки за поддържане на приспособленията, осигуряващи достъпна архитектурна среда за лица с увреждания до и в сградата.

Решение № 123/2022 г. се касае до сграда, в която се помещава факултетът по обществени науки на Университет „П. А.З.“ – гр. Б. за която е установено, че няма изградена достъпна архитектурна среда. В хода на производството съставът е установил, въз основа доклад на регионалният представител на комисията, че е изградена безопасна чрез парапет бетонна рампа, както и тоалетна за лица с увреждания и/или намалена подвижност. Така съставът е счел, че са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен и самостоятелен достъп до сградата на факултета, като е издадена препоръка за утвърждаване на вътрешен акт, с който да се определи отговорно лице, което да оказва съдействие на лица с увреждания или с намалена подвижност, които искат да достигнат до по-горен етаж.

В първото заседание по всяка една преписка председателят на състава поканва страните да се помирят. При изразено съгласие се насрочва заседание за помирително производство. Пример за такова производство, по което между страните е постигнато споразумение на основата на равно третиране и това споразумение е одобрено от състава, представлява решение № 188/2022 г. То е поставено по доклад за самосезиране относно сградата на СУУУС П.С.Б – гр. П. В рамките на кампания „Достъпна България“ е съставен констативен протокол за извършена проверка на архитектурната среда на училището, при която се установило, че сградата не е пригодена за безпрепятствен достъп на лица в неравностойно положение. В хода на производството директорът на училището декларира, че отстраняването на всички констатирани нарушения е планирано за следващата бюджетна година. С оглед готовността и реалните намерения да бъде осигурена архитектурна достъпност до обследвания обект между страните е постигнато споразумение, подписано от страните по преписката, с което ответната страна се задължава в срок до 15.09.2022 г., а в случай на принудително спиране на строително-монтажните работи поради обективни или форсмажорни обстоятелства – до изтичане на удължения срок със срока на спирането, да осигури достъпна архитектурна среда до обследвания обект. Съставът е одобрил споразумението, като преписката е прекратена съобразно правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация.

Пример за производство, по което между страните е постигнато споразумение на основата на равно третиране представлява **Решение № 323/2022 г.** То е поставено по доклад за самосезиране относно сградата на ПХГ Д.Д. – гр. С. В рамките на кампания „Достъпна България“ е съставен констативен протокол за извършена проверка на архитектурната среда на гимназията. При нея е установено, че сградата не е пригодена за безпрепятствен достъп на лица в неравностойно положение. С оглед готовността и реалните намерения да бъде осигурена архитектурна достъпност е постигнато споразумение, подписано от страните по преписката, с което директорът на гимназията е поел задължение в срок до 07.12.2022 г. да бъде монтирано специално съоръжение за осигуряване достъпна архитектурна среда от дружество, което спечели вътрешен конкурс по избор на доставчик на рампа. Преписката е прекратена съобразно правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация, тъй като съставът е одобрил споразумението.

Към примерите за производство, по което между страните е постигнато споразумение на основата на равно третиране и това споразумение е одобрено от състава, е и **Решение № 328/2022 г.** То е постановено по доклад за самосезиране относно сградата на детска градина В. – гр. Т. С оглед на кампания „Достъпна България“ е съставен констативен протокол за извършена проверка на архитектурната среда на детската градина, от който се установява, че сградата не е пригодена за безпрепятствен достъп на лица в неравностойно положение. За това е уведомен кметът на общината, който декларира в хода на производството реални намерения за обезпечаване архитектурна достъпност. Така е постигнато споразумение, подписано от страните по преписката, с което кметът на община Т. поел задължение в срок до 31.12.2022 г. да бъде осигурена достъпна архитектурна среда. Наред с това е уговорено след привеждане на архитектурната среда в съответствие с изискванията за достъпност, да бъдат поканени представители на Комисията за защита от дискриминация за установяване изпълнението на поетото задължение. Преписката е прекратена съобразно правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация, тъй като съставът е одобрил споразумението.